

APOLOGIA

ꝛI DE REDITIBVS
CCLESIASTICIS,

artino ab Azpilcueta Doctore Nauarro,

per.c.vltimo XVI.*q.*I.*sermone primùm Hispano compositi, & ab eodem postea latinitate donati: aduersus. N. in nonnullis ei contradicentem.*

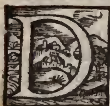
Eodẽ Doctore Martino ab Azpilcueta authore.

AD
PIVM. V. PONTIF. OPT. MAX.

ROMAE, M. D. LXXI.
Apud Iosephum de Angelis.

PIVS PP. V.

Dilecte fili, Salutem & Apostolicam Ben. &c. Dudum a fe: re: Paulo PP. III. Prædecessore nostro, emanarunt litterę tenoris subsequẽtis; Dilecto filio Martino de Azpilcueta Decretorũ Doctori, primariam cathedram Iuris canonici in uniuersitate studii Colimbrien. actu regenti, Paulus PP. III. Dilecte fili Salutem & Apostolicam Ben. &c. Cum (sicut Nobis exponi fecisti) tu, ut aliis iuxta traditum tibi a Deo talentum, prodesse posses; nonnullas lecturas super uoluminibus Decreti & Decretalium, non sine maximis laboribus & uigiliis ad laudem diuini nominis; cuius ope litterariæ rei, & Christianæ Reipub. consuluisse & profecisse credis, scribendo composueris & compilaueris; easque de proximo, tuis propriis expensis, in lucem edere & imprimi facere intendas. Pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatũ, ut tibi, ꝙ lecturæ huiusmodi absque tuo consensu imprimi non possint, ut tu tuarum uigiliarum effectu læteris, concedere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos, uolentes te specialis gratiæ fauore prosequi; huiusmodi supplicationibus inclinati, tibi ꝙ ad septennium, a die quo tu lecturas prædictas imprimi

a 2 feceris,

feceris, computandum; nullus alius per uniuersum orbem Christianum constitutus, lecturas ipsas, uel earum aliquam partem imprimere aut imprimi facere; uel impressas in sua domo aut alibi habere & tenere, nec illas uendere seu mutuo aut ex dono, uel alias donare posit; authoritate Apostolica, tenore præsentium, de speciali gratia indulgemus: D strictius inhibentes in uirtute Sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, eo ipso si contra factum fuerit, incurrenda, omnibus & singulis cuiuscumque status, gradus, ordinis, & conditionis existentibus, & quauis etiã Apostolica authoritate aut facultate fungentibus, per uniuersum orbem constitutis; nec lecturas huiusmodi, uel earum aliquam partem, absque tuo expresso consensu & licẽtia, septemnio prædicto duntaxat durante, imprimere seu imprimi facere, aut uendere seu donare præsumant. Non obstantib. constitutionib. & ordinationib. Apostolicis, ac quarumcũque prouinciarum, & locorũ statutis & cõsuetudinib. etiã iuramento, cõfirmatione Apostolica, uel quauis firmitate alia roboratis: necnõ priuilegiis, indultis, & litteris Apostolicis quibusuis Prouinciis, & illarum personis ac Vniuersitatibus & Collegiis, etiã per Nos & Sedem Apostolicam sub quibuscumq; tenoribus & formis, ac cũ quibusuis clausulis

& de-

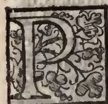
& decretis, etiam derogatoriarum derogatoriis, & alias quomodolibet concessis, confirmatis, & etiam iteratis uicibus innouatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de uerbo ad uerbum, non autem per clausulas generales id importantes, mentio seu quæuis alia expressio habenda, aut exquisita forma ad hoc seruanda foret: tenores huiusmodi, ac si de uerbo ad uerbum insererentur, præsentibus pro expressis, & de uerbo ad uerbum insertis habentes; illis alias in suo robore permansuris, hac uice duntaxa, specialiter & expresse derogamus; cæterisque cõtrariis quibuscumque. Dat. Romæ. Apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris. Die VIII. Iannuarii. M. D. XXXXIII. Pontificatus Nostri Anno nono. L. De Torres. Et deinde. Cum, sicut Nobis nuper exponi fecisti, tu; qui (sicut asseris) rogeris a multis, ut opera tua tam prius edita, q̃ nondum edita, quæ super Iure Pontificio, & super pertinentibus ad declarationem illius habes composita, typis excudi faceres; idq; facere proponas (uita comite, & Deo iuuante) impensis tuis, & te præsente, quò correctiora, auctiora, & pientiora prodeant. Nobis humiliter supplicari fecisti, ut in præmissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur: Nos te amplio-

ris gratiæ fauore proſequi uolentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Apoſtolica authoritate tenore præſentium: Declaramus, intentionem Noſtram eſſe, ut dicti Pauli Prædeceſſoris litteræ, quæ de lecturis loquuntur, habeant etiam locum in aliis Commentariis, libris, & tractatibus, quæ tu edideris ſuper his quæ pertinent ad præfati Iuris Pontif. declarationem. Non obſtantibus omnibus pradictis, quæ idem Paulus Prædeceſſor in dictis præinſertis litteris uoluit non obſtare. Dat. Romæ Apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris. Die xviii. Maii. M. D. LXXI. Pontificatus. Noſtri Anno Sexto.

P. Tarus.

B. De Caſtro.

PRIVILEGIO D'EL REY CATHOLICO.

OR quanto por parte de uos el Doctor Martin de Azpilcueta, Nauarro, Cathedratico Iubilado, nos fue fecha relacion, que uos auiades fecho un Libro, intitulado Tractado de las Rentas Ecclesiasticas, sobre el Capitulo final. xvi. q. 1. el qual era muy util y prouechoso: y nos supplicastes os dessemos licentia y facultad, para que lo pudiessedes imprimir y uender, mãdãdo que por el tiempo que nuestra merced y uoluntad fuesse, otra persona alguna no lo pudiesse imprimir ni uender, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual uisto por los del nuestro Conseio, y como por su mãdado se hizieron las diligencias, que la Pragmatica por nos nueuamente fecha sobre la Impression de los Libros, dispone: fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra Cedula en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien. Y por la presente uos damos licẽtia y facultad, para que por tiempo de seys annos primeros siguiẽtes, que corran y se cuenten des del dia de la fecha desta nuestra Cedula en adelante, uos o la persona que uuestro poder ouiere, podais Imprimir y uender el dicho Libro, que de suso se haze mencion. Y mãdamos que durante el dicho tiẽpo, qualquier Impressor destos nuestros Reynos y Sennorios que uos quiesieredes y sennalaredes, Imprima el dicho Libro: y que otra persona alguna no la pueda Imprimir ni

uender, sin nuestra licẽtia. So pena que el que lo Imprimiere ò uẽdiere, aya perdido y pierda todos y qualesquier Libros y moldes que del ouiere, imprimiere, o uẽdere: cõ que primiero que se uẽda el dicho Libro, le ayais de traer y presentar ante los del nuestro Conseio, iuntamẽte cõ el Original que en el se uio, que ua rubricando y firmado al cabo del de Pedro del Marmol nuestro Scriuano de camera, de los que residen en el nuestro Conseio: para que se uea si la dicha Impression esta conforme al Original: y se os tasse el precio que por cada uolumen ouieredes de auer. Y mandamos a los del nuestro Conseio, Presidentes y Oydores de las nuestras Audiencias: Alcaldes, Alguaziles de la nuestra Casa y Corte y Chancillierias: y a todos los Corregidores, Assistentes, Gouernadores Alcaldes mayores y ordinarios: y otros Iuezes y Iusticias quales quier de todas las Ciudades, Villas, y lugares de los nuestros Reynos y Senorios, assi a los que agora son, como a los que seran de aqui a delante: QVE uos guarden y cumplan esta nuestra Cedula y merced, que assi uos hazemos: y contra el tenor y forma della uos no uayan ni passen, ni consientan yr ni passar: So pena de la nuestra merced, y de diez mill marauedis para la nuestre Camera. Fecha en el bosque de Segouia, a XXIII. dias del mes de Septiembre, de Mill y quinientos y sesenta y seys annos.

Yo el Rey.

Por mandado de su Magestad.
Pedro de Hoyo.

PRIVILEGE
DV TRESCHRESTIEN
Roy de France.

HARLES *par la grace de Dieu, Roy* de France, Au Preuost de Paris, Bailly de Rouen, Seneschaulx de Lyon, Tholoze, Bourdeaulx, Poictou, ou leurs Lieutenãs, & a tous noz Bailliz, Seneschaulx, Preuotz, Iuges, ou leurs Lieutenans: & autres noz Bailliz, Seneschaulx, Preuostz, Iuges, ou leurs Lieutenans: & autres noz Iusticiers & Officiers quil appartiendra, Salut & dilection. Receue auons l'humble Supplicacion a nous faicte de la part de nostre trescher & tresame bon frere le Roy Catholicque des Espaignes, en faueur de nostre cher & bon amy le Docteur Martin de Azpilcueta Nauarro, Commãdeur de l'ordre de Ronchesuaulx: Contenant que ledict Docteur a faict imprimer & mettre en lumiere un Liure intitule *Le Manual de Confessores, y penitentes*

tentes, & un autre aussi intitule. *Tractado de alabanza y murmuration, sobre el Capitulo, Inter uerba.* XI. *quæst.* III. & un autre aussi intitule. *Tractado de las rentas Ecclesiasticas, sobre el cap. final.* XVI. *q.* I. en langue Castellana: & autres en langue Latine sur le Decret, & quelques Commentaires. *Sobre el titulo de Rescriptis, de Restitutione spoliatorum, y de Præbendis. en las Decretales.* Et doubte que aucuns de nos subgectz, ou de la nation Espaignolle, uoulzisset faire Imprimer lesdictz Liures en nostre Royaume: & aussi que les Imprimeurs dicelluy nostredict Royaume, ou autres, uoulzissent par maligne & mauuaise intention semer en sesdictz oeuures quelque mauuaise & reprouuee doctrine, sil ne luy estoit par nous sur ce pourueu. NOVS a ces causes inclinans, & uoullans en cest endroict gratifier a la requeste, ainsi que dictest, a nous faicte por ledict Docteur, auons inhibe & defendu & inhibons & defendons par ces presentes, a tous Libraires & Imprimeurs de

de noſtrediꝰ Royaume, & autres noz ſubgectz, ſoit de la nation de France ou d'Eſpaigne, reſidens en ceſtuy noſtre Royaume : Que les deſſuſdictz Liures cy deſſus intitulez & declairez, ilz nayent durant le temps de dix ans prochainement uenant, enſuiuans, & conſecutifz a Imprimer, ne faire Imprimer, mectre ne expoſer en uente, ſans le ſceu, conge, & conſentement dudict Docteur. Sur peine de confiſcacion des Liures qui ſen trouueront imprimez, contre noſdictz preſentes defenſes, & damende arbitraire. Si uous mandons, commandons, & expreſſament en oignons, & a ungchaſcun de uous, ſi comme a luy appartiendra. Que celles noz preſentes inhibitions & defences uous faictes lire, publier, & enregier. En procedant alencontre des tranſgreſſeurs & contreuenãs a icelles, ſi aucuns ſen trouuent, par les peynes y contenues, & autrement, ſelon lexigence des cas. Car tel eſt noſtre plaiſir. Non obſtant

 quel-

quelconques lettres, mandamens, ou defenses a ce contraires. Et pource que de ces presentes lon pourra auoir a faire en plusieurs & diuers lieux: Nous uoulons que au Vidimus dicelles, deuement collatione, foy soit adiouftee, comme au present Original. Donne a Sainct Maur des fossez le XXVII. Iour de Iuing. Ll'an de grace Milcinq cens soixante six: & de nostre Regne, le sixieme.

Par le Roy, la Royne
sa mere presente.

De laubespine.

PIENTISSIMO
PIO. V. PONTIFICI
OPT. MAX. D. N. S.

MARTINVS AB AZPILCVETA Doctor Nauarrus in ista eius mira pietate perseuerantiam.

VM, Beatissime Pater, ab extremis Hispaniarum finibus, nempe, Vlissipone, ad prosequendam Illustrissimi earũ Primatis Archipræsulis Toletani causæ defensionem, iussu Regio susceptam, in Vrbem appulissem; ausus fui dedicare S.V. quendam meum de reditibus ecclesiasticis libellum: primùm quidem sermone patrio (quò utilior

esset

esset orbi, cui scribebatur) compositum, ipsique Regi omnium sæcularium Monarcharum catholicissimo & potentissimo dicatum. Deinde (cum sui lectione plerisq; eruditis & pijs uiris, se rem totius orbis Christiani clero utilem fore persuasisset) latinitate donatum. Non, quòd non agnoscerem authoris & operis humilitatem, obscuritatem, & indignitatem; & Sanctitatis V. sublimitatem, splendorem, & gloriam: non tantum eam, qua istthæc in terris Monarchia omnes eam assequentes illustrat; sed etiam illam, qua eandem uicissim ista V. Beatitudinis noua uita,

ta, noui mores, nouissima & admirãda eius administratio, tam diu, & tot ætatibus inaudita & desiderata; huicque nostro sæculo turbulẽto adeo necessaria, ornãt. Ac proinde non uiderẽ longe humilius & inferius esse, quàm ꝙ supremo Reip. Christianæ Princi pi dedicandum esset. Sed partim, quòd non uidebatur alienum, ut quod Hispano scriptum sermone, Hispanorum Regi, eidemque reditibus ecclesiasticis quàm maxime secundum S. V. affluenti, dicatum fuerat: latino donatum, summo latinorum Regi, eidemque supremo omnium ecclesiasticorum redituum admi-

nistra-

nistratori, dicdretur. Partim, quòd Vrbem ingressus, desiderabam de exigua penu mea litteraria S. Vestræ nonnihil offerre, & non erat id temporis aliud de potioribus aliquot, quæ ob inopiam otij sub lituris habeo; ab eis exertum, & manu extrema dolatum. Partim uerò, quod non essem inscius, multa in eo contineri, quæ cum V. Sanctitatis ardenti ad inueniendam in omnibus ueritatem amore, & emunctissimo ad iudicãdum de inuentis iudicio, & animo beneficiariũ splendorem Ecclesiæ suæ restituendi cupientissimo, cõueniunt. Neque dubitarem, beneficiarijs qui

ea

ea oĩa accurate perpẽderẽt, complacitura. Licet enim per ea uiæ aliquot tortuosæ disponẽdi de reditibus suis obstruãtur; aperiuntur tamen aliæ multæ directæ id faciendi, nullibi tam late, nec in tantum eorũ fauorẽ probatæ, ac explicatæ. Cum autẽ, Beatissime Pater, postea quidã uir, genere, litteris, et munere clarus, mihiq; iam inde a triginta annis, & amplius amicus (cuius nomen obseruãtiæ causa taceo) obtulerit eidẽ Sanctitati. V. *alium librum eodẽ titulo insignitum cui sanè* Doctores *duo, excellente sanè doctrina præditi, qui ante triginta annos mei feruentissimi auditores esse cœperunt,*

 runt,

rũt, multisq́ annis postea fuerũt, pro sua profunda eruditione, & egregia in me beneuolentia generosaq́ gratitudine tersius quàm ego respondissẽt; nisi eos ipse ab ea re iustis ex causis reuocasse: meq́ ipsum multa quæ taceo, ab hoc aliquot diebus retraxerũt, retraxissentq́ perpetuò, nisi me in id cõpulissent amor quarundã ueritatũ, quas sarctas tectas perstare plurimũ è Repub. Christ. esse arbitror; & obligatio conseruandæ existimationis, quam de aliquantulis donis apud me in proximorum utilitatem a Deo depositis, nonnulli habent; quam ni hoc facerem, labefactatũ iri iudicabãt:

b 2 *ex*

ex quo nostris, qualibus qualibus, scriptis & responsis decresceret authoritas. Quæ profecto res me mouit, ut hanc Apologiã, quæ præfatum libellum defenderet, scriberem, & Sanctitati V. ueluti quandã illius appendicem, consecrarem. Sperans certo fore, ut quæ ille ad obscurãdam & impugnandã ueritatem, non sine rei ecclesiasticæ dãno, scripsit, per occasionẽ, eã longe splendidiorem, & munitiorem reddant, iuxta illud Innocentij prædecessoris Beatitudinis Vestræ Sanctissimi. Veritas sæpius exagitata, magis resplendet. Quare humillimus etiam atq; etiam supplico eidem*

* c. Gra uc. 35. q. 9.

b 2 S.Ve-

S. Vestræ, ut qua animi serenitate, ac frontis hilaritate illum suscepit, suaq; benedictione dignatus fuit; eadem quoq; hanc suscipere: & eò ampliore benedictione prosequi, quò easdem ueritates longè altius fundatas, & complures alias sapientiæ canonicæ cognitioni apprime necessarias, continet, non dedignetur. Christum autem Redemptorem nostrum Opt. Max. quam obnixissimè rogo, ut te suum unicum, & Summum Vicarium, sæculo nostro adeo utilem & necessarium, quamdiutissimè seruet incolumem, Amen.

AD PIVM LECTOREM.

Ausas ob quas, Christiane lector, hanc Apologiam cópofuerim, ex epistola eius nuncupatoria facile colligas. Causa ue ro, ob quam in ea componenda non seruaui ordinem, quo meum libellum N. aduersarius impugnauit, est; quòd mea sententia, salua saniore, ipse sine congrua methodo & ordine illum impugnauit. Ideoq; consultius duxi, eius serie omissa, sequi eam quam in libello meo seruaui. Quod tamen citra tædium, & magnam cófusionem nequeo facere, nisi uel summatim admoneam ea, quæ in ipso scripseram. Quare, ita illa repetam (admonendo omnia, quæ præfatus N. opponit, & quæ ipse respondeo) ut qui hanc Apologiam habuerit, dilucide, & sine ulla confusione ibi dicta, & hic addita intelligat, unà cùm omnibus, quæ libellus aduer sarius ad utriusque argumentum pertinentia

nentia continet. Quàm breuiter autem & modeste potero illi respondebo, defendendo mea uera, eiusque falsa confutando. Salua, qua in eum sum, semperque curabo esse, obseruantia & pace; saluaq; in primis Summi Pontificis, ac deinde cuiusq; alterius rectius sentientis censura; in gloriam D. N. IESV CHRISTI; cuius de patrimonio in fauorem pauperum disputamus; Optantes ei perplacere. Qui utinã Gloriosissima illa eius matre Virgine mediatrice, dignetur nos sua luce illustrare: simul omnibus annuere, ut eius gratia semper ei grati uiuamus, & moriamur, eiusdem gloria potituri æternum, Amen.

A nimia uero & inutili allegatione textuum, glossarum, dictorumque authorum agglomeratione abstinebo. Tum, quia id remoratur & fastidit lectorem, eruditioribusque nauseam parit. Tum, ne liber ultra modum Apologiæ excrescat: & dum urceus instituitur, rota currente, amphora exeat.

Tum,

Tum, quòd Iurisconsulti recentiores hoc nomine male apud eruditissimos grauissimosq; uiros, præsertim Romanos, audimus. Tum, quòd longe satius duco, semperque duxi, paucis, eisdemque firmis illustribus & antiquis, remotis infirmis, uulgatibus, & obscuris fundare asserenda; quàm multis magna ex parte parum firmis & alienis, uel ad gloriã potius quàm persuasionem conflatis. Tum, quòd olim dedecori erat in consessu Senatuum (quos Galli Parlamenta uocant) tacito textu, si suppeteret, citare glossam; & doctorem, tacita glossa; & recentiores ac obscuriores, dum suppeterent antiquiores & illustriores. Tum denique, quòd aliquando nocet allegare infirma, & obscuros authores ad confirmandum id, quod probaueris textu expresso, uel efficaciter inducto, aut ratione irrefragabili: dum uideri potes lectori, non satis confidere illis præmissis considerãti, te ad infirma confugere. Quamobrem enitar quoad

eius fieri poterit (præter morem corũ, qui numero magis quàm sententiarũ ponderi deferunt) confirmare quę dixero, textibus, glossis, classicis & receptioribus (quorum copia fere ubique est, & authoritas illustrior) authoribus, ad recentiorum accumulationes; cum argumenta utriusque partis æque uel quasi urgentia uidebuntur, & aliàs cum res postulauerit, debita cum obseruantia recurrendo: præsertim cum ab eis primum & speciatim res ipsa recte tangitur.

APOLOGIA, LIBRI DE REDITIBVS beneficiorum ecclesiasticorum Martini ab Azpilcueta doctoris Nauarri.

Quo docetur quibus usibus sunt impendendi, & quibus personis dandi, aut relinquendi, super.

Cap. Quicquid. 16. q. 1.

N primis moneo, me in prefato libro pro fundamento tractandorum, desumpsisse uerba principii cap. ultimi 16. q. 1. cum tribus annotationibus ei additis, & tribus quæstionibus propositis, in hanc quæ sequitur formam.

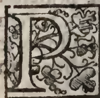
Verba cap. fin. 16. q. 1.

Quoniã quicquid habent clerici, pauperum est, & domus illorum omnibus debent esse communes: susce-

ptioni peregrinorum, & hospitum inuigilare debent; maximè curandum est illis, ut de decimis, & oblationibus, cœnobiis, & Xenodochiis, qualem uoluerint, & potuerint, sustentationem impendant.

SVMMARIVM.

Author huius cap. an fuerit Hieronymus. nu. 1.
Bona clericorum, bona sunt pauperum num. 2.
Liberalitas CHRISTIANA *erga pauperes, maxima totius mundi nationum. num. 3.*
Corona clericorum & monachorum quid significat. num. 4.

Rimò annoto, quòd licèt principium huius capituli, in quod comminiscimur, Gratianus tribuat
1 Hieronymo ad Damasum, in nulla tamen epistolarum illius ad Damasum scriptum inuenitur, nec in ea quam scripsit ad Nepotianũ, licèt aliquibus id uisum fuerit eò, (ut nobis uidetur) quòd pagina penultima hæc

hæc dicat. Ecclesiam fraudare sacrilegium est, accepisse quod pauperibus erogandum sit, & esurientibus plurimis uel cautum esse uelle, uel timidum, aut, quod apertissimi sceleris est, aliquid inde subtrahere, omniũ prędonum crudelitatem superat. Sed illa & contenta in hoc cap. non sunt eadem. At bona ecclesiastica esse paupérum habet glossa Hieronymi super illud Esa. 3. Rapina pauperum in domo uestra, Secundum Tho. 2. sec. q. 185. ar. 7. arg. 2. qui tamen non ponit ea uerba, licet eorum sententia inde colligatur. Idem etiam Tho. in eod. art. arg. 3. ait Beatum Hieronymum ad Damasum Papam sic scripsisse: Clericos illos conuenit stipendiis ecclesiæ sustentari, quibus parentum, & propinquorum bona non suffragantur: qui autem bonis parentum & opibus propriis sustentari possunt, si quod pauperum est arripiunt, sacrilegium committunt, & incurrunt. Attamen in nulla epistolarum Hierony-

mi ad Damasum, ea uerba inueniuntur. Quàmuis in. §. fin. huius cap. & in c. Clericos 1. q. 2. inueniantur tributa Hieronymo à Gratiano. Innocentius etiam Papa iii. decidit unam quæstionem in c. Cum apostolica, de his quæ fiunt à prælat. sine consens. cap. aiens Hieronymum scribere ad Damasum in hæc uerba, Si aliquando fuerunt à laicis malè detenta, quæ diuini iuris esse noscuntur, & in usus trāsierunt monachorum, episcopo loci præbente cōsensum, constabūt eis perpetua firmitate subnixa. Quæ tamen uerba in nulla epistolarum Hieronymi ad Damasum inuenies, licèt ea posuerit Gratianus in d. cap. §. 1. Quare oportet dicere Innocentium, & Thomam cum alia magna turba doctorum, authoritate Gratiani, nō uiso archetypo & originali epistola, fuisse quoad prædicta tria ductos: uel certè deesse in epistolis Hieronymi, quæ nūc extant, aliquam maximi ponderis epistolam. Vtcumque tamē res ha-

beat

beat, ſatis eſt nobis ad cõminiſcendũ in hoc capitulum, quòd multis ſæculis iam inde a Gratiano ab omnibus canonum peritis ſit pro authentico habitũ, iuxta ea quæ ſcripſit poſt alios Cardinal. Alexand. in rubr. & tit. 1. huius celeberrimi libri.

II. Annoto, hic probari, bona clericorum eſſe bona pauperum, concordat idem Hieronymus ſupra, relatus, & citatus à Thomã ubi ſupra ſuper Eſaiã cap. 3. & Auguſtinus in c. Quod autem 23. q. 7. ibi. Non ſunt illa noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem quodam modo gerimus, & Ambroſius in c. Cõuenior. ead. cauſ. q. 8. ibi. Quamquã omnia, quæ in ea ſunt, ſint pauperum. Idem Auguſt. in c. fin. 12. q. 1. & Clemens ante eum lib. 2. cap. 9. & 39. de conſtit. apoſt. & alia ratione dicuntur clericorum, & alia pauperum, & alia Dei & D. N. IESV CHRISTI, ut dicetur infra ead. quæſt. Monit. 24. 2

III. Annoto, quòd ad declarandum

hoc capitulum cum notabili proximo, & nonnulla loca nostri Manualis confessariorum, & pœnitentium, & ad satisfaciendum multis aliis, extra contenta in illo quæsitis. In gloriam
3 itẽ misericordię, liberalitatisq; Christianæ, omnes alias mundi nationum erga diuinum cultum, & pauperes excellentis: Simul & ad augẽdum amorem diuinum, desideriumque cœlestium & æternorũ, diminuendumque proprium, terrenorumq; atque transitoriorũ in animis nostris, qui ad significandum nos id procurare, coro-
4 nas capitibus alii aliis maiores gestamus. c. Duo sunt genera. 12. q. 1. & glo. solemn. clem. 2. de uit. & honest. clerico. uerb. Tonsuram, profundiùs quàm unquam tractabimus hoc elogium clarissimi sanctissimiq; doctoris Hieronymi per tres quæstiones: quas frequenter, tum in cathedra, tum extra illã, in uariis uariorũ regnorũ academiis, primùm Tholosę, & Cathurci in Galliis, Deinde Salmanticæ, &

Co-

Conymbricæ in Hiſpaniis, & aliis etiã locis decidimus quadraginta quinq; annis, a quibus interpretati ſumus canones ſacroſanctæ eccleſiæ Romanæ. Cuius cenſuræ quicquid dicetur ſubiicimus, ut iam priùs in epiſtola ad lectorem ſubmiſimus. Supplicantes item, ut ibidem ſatis ſupplicauimus, glorioſiſſimæ Virgini matri, ut nobis impetret lucem & gratiam à filio ſuo theoanthropo D. N. IESV CHRISTO, rerumq́; eccleſiaſticarum uero domino, quò intelligamus, & faciamus de illis, quod eius diuina, & humana uolũtas requirit, & per ſuam ſanctam eccleſiam ordinauit: perq́; præfatũ Hieronymum doctorem ſanctiſſimum, cui nos commendamus, in hoc capitulo ſignificauit.

QVAESTIO I.

An mortaliter peccent beneficiarii eccleſiaſtici ſuperfluè aut profanè reditus ſuorum beneficiorum impendentes?

QVAESTIO II.

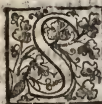
An nō tantùm peccent, Sed etiam ad restituendum eos sint obligati?

QVAESTIO III.

An possint de illis testari?

SVMMARIVM.

Verbum, reditus, scribendum cum simplici d. nu. 1.

SEcundò moneo, ꝙ præfatus. N. tum tacitè tum expressè (ueluti prȩludens) multa, ut aliquibus uidetur, tacuit, aut dixit, rhetoricè, incautè, aut falsè, in duabus primis sui libri partibus; antequam ad principalem disputationem (quam in tertia parte aggreditur) peruenitet. Primò quidem, quatenus tacitè uidetur impugnare orthographiam, qua utor in titulo mei libri, & per totum illum, scribendo uerbum, reditus, per
1 simplex. d. Quoniam ipse in titulo sui

ſui libri, & per totum illum ſcribit cũ duplici. A quo abſtinuiſſe conſultius fuiſſet. Tum,quia ipſemet ſub finē. 2. partis admonet orthographiā uerbi, reditus,doceri ab AndreaTiraquel.in tract. de retract. conſanguinitatis, an ſit ſcribendum duplici, an ſimplici.d. ex Ouidio , & Martiali : & palam eſt, Tiraquellũ in loco ab eo citato probare,ſcribendum eſſe cum ſimplici.d. Tum quia non deeſt cui dederit occaſionem putandi,quòd id fecerit, ut libello meo etiam in tituli orthographia contradiceret. Qua enim alia de cauſa id feciſſe, aiunt, niſi fortè quòd donec ad eũ uſq; locum calcographus perueniſſet, putauit illud à uerbo,reddo,deriuari,ideoq; ſcribendum eſſe per duplex. dd.ut multi malè ſcribunt,& me ſcribentem ſimplici peiùs reprehenderunt.Et cum poſtea incidiſſet in Tiraquellum docentem contrariũ, maluit ut calcographi perſeuerarēt in errore,quàm fateri ſe per ignorātiam , uel incogitātiam erraſſe:
prę-

præmonito in medio libri lectore, se ueram illius dictionis orthographiam non ignorare. Tum quia maius operæpretium fecisset, si admonuisset lectorem uerbum, reditus, non à reddo, sed à redeo deriuari, ideoq; primam syllabam breuiare, ut in illo Ouid. de Ponto. At reditus iam quisque suos amat. &c. & in illo eiusdem lib. 1. de art. amandi. Turpe thori reditu census augere paternos. Reditumq;, ideo dici à redeo, quòd quotannis è fundo, uel prædio, ad eius domũ redeat.

SVMMARIVM.

Alternatiuam proferens, cuius altera pars est uera, non est carpendus. num. 1.

Elogium uerum quod probatur alicuius dictis, tribui potest etiam si non concipiatur ab eo eisdem uerbis. num. 2.

Fide digni uiri dicto credens, non peccat. nu. 3.

III. Moneo, quòd præfatus N. rhetoricè quidem, sed nõ rectè uidetur me pungere circa primam annotationem primi

primi moniti, quatenus ait, nullatenus esse credēdum, Sanctum Thomā, & tantam aliorum doctorum turbam authoritate Gratiani ductos, credidisse præfatū capitulum ultimum. 16. q. 1. continere uerba Hieronymi ad Damasum, si res ita non haberet. Quod ait me significare. Tum quia ego id non assero simpliciter, sed alternatiuè, eos authoritate Gratiani archetypo epistolæ Hieronymi ad Damasum non uiso ductos fuisse, uel aliquam epistolam non parui momenti Hieronymi ad Damasum desiderari in libris epistolarum Hieronymi quos nūc habemus. Quorum posterius ipse quoq; concedit. Et alternatiuam proferenti sufficit, ut eius altera pars sit uera. c. In alternatiuis de reg. iur. lib. 6. & l. Plerumque. ff. de iur. dot. Tum quia uerisimilis est etiam pars prior præfatæ alternatiuæ. Quoniam frequentissimum est Gratiano sanctorum dicta decerpenti, sensum eorum potiùs quàm uerba desumere. Frequen-

quenter enim unum capitulum componit, ex multis locis eiusdem authoris additis, detractis, uel mutatis aliquot uerbis, ut etiam diximus in. c. Cum minister. 23. q. 5. quod tribuitur Augustino super exod. apud quē tamen neq; sensus eius inuenitur in eodem loco scriptus, neq; in diuersis eisdē omnino uerbis. Tum quia neq;
2 Thomę, neque aliis doctoribus uitio uerti debet, adscribere Hieronymo aliquod elogium in se uerum, quod per eius scripta probatur, & à tanto authore, quantus est Gratianus, ei tribuitur, cum sine ullo mendacio possit appellari eius, saltem putatiuè, eo quòd iustè putatur esse illius, & eius
3 dictis consonans. Tum quia passim, sine ullo uitio multa elogia tribuimus Platoni, Aristoteli, Innocētio & Azoni, & aliis authoribus humanis, imò & diuinis, etiam euangelistis, per alia uerba, uel eadem, aliter coniuncta, idē tamen significantia, ut palam est. Tum quia non peccat, qui iusto uiri fide digni

digni testimonio, putat aliquid esse, uel aliter se habere, quàm sit, uel se habeat: iuxta glos. celeberrimam l. Titio fundus.ff.de cōdit. & demonst. & ea quæ super illa congerit Feli. in c. Cū cōtingat, de rescript. in princip.

SVMMARIVM.

N. arte rhetorica captauit beneuolentiam falsa suggerendo. num. 1.

Consuetudo testandi ad libitum de redditibus ecclesiasticis, nullibi est, saltem ualida. num. 2.

IIII. Moneco, ꝙ præfatus. N. rhetoricè quidē, sed parum candidè in epistola nuncupatoria, in qua summam rei de qua agitur proponit, ilico lectoris animum sibi benignum, mihi uerò auersum reddit, affirmando opinionem meam, quæ communis est, quamq; pleriq; omnes probant, esse quidē saluberrimā, sed ab omni usu, & consuetudine seiunctam, cuius cōtrarium nos in præfato libello. q. 1. nu. 76. & q. 2. nu. 25. & q. 3. nu. 14. mon- 1

monstrauimus; probando id quod etiam infra ead. q. monit. 50. & q.3. monit.1. probabimus efficaciter, nullam talem cõsuetudinem esse, neq; si
2 esset, posse ualere. Quia quæ talis foret, esset contraria legi naturali, & diuinæ, & consequenter inualida. c. Mala. c. Frustra. 8. dist. & c. fin. de consuet. talem autem cõsuetudinem esse contra legem naturalem in dicto præfato libello probauimus, & in hoc postea monstrabimus infra ead. q. monit. 21. & 39.

SVMMARIVM.

Author Salmanticensem cathedram canonum primariam regebat, cum nondum. N. eos audire capisset n. 1.

Author putat non fuisse animum. N. minuendi nomen eius. num. 2.

Laus in debitum finem, relata sanctè quæri potest. numero. 2.

Puteum quis iustè aperit in suo, cum aliena iactura non intenta. num. 3.

V. Moneo, quòd non desunt qui su

spi-

ſpicentur, eundem.N. rethoricè quidem ſed parum candidè per ſui libri editionem uoluiſſe nomen ſuum, cũ mei iactura augere pugnãdo,& ſi poſſet uincendo me Romæ,quę totius orbis Chriſtiani caput eſt,ſummo Chriſti uicario agonotheta; me, inquam, nũc circiter octogenarium,qui quando in Salmanticenſi, cum primis omnium totius Europæ academiarum catholica, frequenti & celebri, primæ functionis canonum ſacrorum cathedram, competitoribus magno certa- 1
mine ſuperatis,quæſitam,magna cum laude regebam: nondum ipſe puer ſacram eorum & legum facultatem diſcere cœpiſſet; quiq; nunquã poſtea gratia Deo, ſtudia litterarum remiſi. Quod eo argumẽto coniiciũt, quòd nullam aliam uidẽt cauſam cur ſuum librum, eodem titulo quo meus inſcriptus erat,inſcriptum,eidemq;, cui meus dedicatus fuerat,dedicarit.Idq; in eadem Vrbe me præſente,quem iure putabat cito abfuturum, & ideo

me

2 me absente id potuisse facere. His tamen ipse parum assentior. Tum, quòd licèt putem suam laudem in finem aliquem relatã uoluisse per hoc augere, quod ei licuit, ut etiã ego in cõmentario de finibus humanorum actuum in. c. Cum minister. 23. q. 5. nuper postea quàm ille suum librum edidit, composui, latè trado; licèt forsitan per accidens, & per quandam consequentiam id contingeret, quod non attenditur. l. Si quis nec causam, cum latè ibi à Neotericis citatis. ff. de reb. cred. Nullatenus tamen arbitror id eum in iacturam mei nominis uoluisse, quod non licuit arg. l. Fluminum, §. fin. & l. Proculus. ff. de damno infect. quatenus habent eum, qui puteum in suo fundo fodit, licèt per cõ
3 sequẽtiam abscindat uenas, per quas in puteum uicini aqua deriuabatur; quæ ob id fluere in illum desinit, malè quidem facere, si malo animo, ut noceat uicino, fodit, non tamen si solo bono, ut sibi prosit.

SVM-

SVMMARIVM.

Authoritatem externis bonis augeri. num. 1.
Authori consultum, ne nudus externis, cum ornato eisdem in arenam descendat; & quibus se ornare posset. num. 2.
Bona externa uix esse nostra. num. 3.
Authorem audiuit totum unum annum canones Emanuel Acosta insignis doctor, quem insigniter laudat aduersarius, cum gymnasta magno salario ius ciuile interpretaretur. num. 4.
Author protestatur obseruaturum se semper merito aduersarium. num. 5.

VI. Moneo, quòd non desunt, qui suspicati fuerint eundem N. rethorice quidem, sed parum amice ob prædictam causam de industria, ut facilius me triumpharet, descendisse in arenam omnibus suis titulis armatum, licet etiam sine illis spectatoribus esset notissimus: me uero eisdem parum notum fere nudũ eis proposuisse. Quoniã tam ex sacris litteris, quàm ethnicis probe nouit, plurimum ad persuadendum ualere nobilitatem, dignitatem, 1

tatem, & opes dicentis, iuxta illud Eccles. 13. Diues loquutus est,& omnes tacuerunt: & uerbum illius usque ad nubes perducent. Pauper loquutus est,& dicunt, quis est hic? & si offenderit, subuertent illum. Quo item tendit illud satyrici. Plurima sunt, quę non audent homines pertusa dicere lena. Quare aiuntme incõsulte actu-
2 rum, & ex loco iniquo repugnaturum, si me defensurus, ab illo Pauli exemplo. 2. Corint. cap. 11. mea cognomenta, gentis, & munerum, ut ille, non admonuero: cum in tota Celtiberia, Castella, & Lusitania, palam sit ornari me posse ex Illustrissimæ Roncæuallis ordinis militia, quæ nũquàm
1 ulli de sanguine infecto prognato patuit: ex primarię item functionis, quas rexi Salmanticæ, & Conymbricæ cathedris: ex comitatus etiam dignitate, qui mihi amplissimo cum salario ad me usq; inaudito, iam pridem rude donato, seu iubilato contigit, iuxta Regiæ Maiestatis priuilegia. Necnõ

ex utriusq; parentis familia prognata ex duobus palatioru Celtiberiæ siue Nauarræ, quæ solariega uocant, uidelicet Azpilcueta, & Iaureguizar suis Baztan: quæ licet diuitijs paru splendeant, longe tamen ante Carolum Magnum in Nauarrorum Regni exordio in saltu Pyrenæi montis, qua parte Vascones Celtas diuidit a Celtiberis erecta in hunc diem, (gratiæ Deo) nulla ullius damnatæ sectæ sanguine contaminata, catholica perseuerant. Quorum alterum alteri hoc solo nomine præstat, quòd alterum est unum ex duodecim, quæ prędicto Regno nascenti regendo fuere destinata. Alii autem de ipsius animi candore aliud senserunt; quibus ipse lubenter assentior. Tum quòd licet me cogno- 3
mentis externis (quæ ex philosophia etiam ethnica ambo didicimus uix esse nostra) nudarit, mihiq́ue prætulerit aliquos, qui me præceptore, licet indigno, in suis scriptis glorientur, & in his unum, scilicet Emanue-

4 lem Acosta uirum plane doctissimum, qui me totum annum trigesimum nonum supra millesimum quingentesimum, postea quàm primus omnium Salmanticæ, centuriam paradoxorum iuris Cæsarei defenderat, & postquàm doctor eiusdem iuris fuit effectus, cathedramq; cum grandi salario obtinuit Conymbricæ audiuit; quotidie in circulis mecũ perdocte ac perplacide disputando. Quàmuis enim, inquam, meis me nudet externis, postponatq; meis discipulis: uestit me tamen internis longe profecto potioribus, quàm mea nuditas meretur: ob quod gratias plurimas ei ago, seruaturus illam, quæ ante triginta annos
5 inter nos Salmáticę inita fuit, amicitiam: eumq; pro eius egregia pietate, & eruditione, pro clarissimo sui generis cognomento, & munere, cui præest, debita reuerentia ex animo uenerabor: salua in omnibus doctrinæ ueritate, quæ inuicta semper, & uictrix perseueret. Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

Præcepta nō posse seruari ab eo, qui consilia mentaliter non seruat, dure dictum. num. 1.
Legem mentaliter seruare, quid? num. 2.
Obligatus ad uolendum facere, tenetur facere si potest. num. 3.
Consilia seruare secundum præparationem animi, & seruare mentaliter longe differunt. num. 4.
Consilia pro tempore, quo ad sui obseruantiam ligant, præcepta fiunt. num, 5.
Consiliorum contraria uolens, sine contemptu eorum, non peccat. num. 6.

VII. Moneo, quòd præfatus N. tangens ea, quæ de paupertate clericorum uoluntaria in annot. 3. prædicta insinuaui, parum caute aliqua scripsit. Nam primò bis ait in prima parte cap. 1. nu. 3. teneri omnes Christianos ad seruanda mentaliter IESV CHRISTI D. N. consilia, semel quidem in principio, & iterum in medio, per illa uerba. Cōsiliis CHRISTI, adeò sunt connexa præcepta, ut seruari nullo modo possint, nisi mentaliter seruentur consilia. Quæ profectò 1

 conclusio,

conclusio; ut uerba sonant, falsa est. Tum, quia seruare mentaliter legem, est uelle facere quod illa dictat: sicut infringere legem mentaliter, est nolle facere id, quod illa dictat. arg. eorum quæ habentur in. c. Qui bona. 17. q. 1. de proposito, & uoto mentali: & quę tanguntur de simonia mentali in. c. fin. de simon. At nemo tenetur de lege communi ad uolendum id, quod CHRISTI con-
3 silia consulunt. Tum quia non tenetur quis plus ad uolendum facere aliquid, quàm ad faciendum; nec plus ad uolendum uiuere uitam cælibem, uel pauperem, uel ingredi religionem, uel renunciare bonis temporalibus, & alia similia facere, quàm ad faciendum ea: cum exterioris actus bonitas, uel malitia ex interiori ei correspondente pendeat: & bonitas, & malitia interioris ex obiecto, & proportione ipsius ad actum. arg. c. Dixi. & c. Magna, de pænit. dist. 1. & tradit Thom. 1. sec. q. 20. art. 1.
&

& 2. Nec prodest illi, quod dicit Thomas ab eo citatus in. 2. sec. q. 184. art. 3. & q. 124. art. 1. ad. 3. quia longe aliud est teneri quem ad seruanda præfata cõsilia secundum præparationem animi, quod aiunt præfatus Thom. & August. ab eo citati: & aliud teneri quem ad seruanda ea mentaliter; quod nunquàm illi dixerunt, & est falsum. Seruare siquidem consilia secundum præparationem animi, est, esse paratum ad seruandum ea occurrente casu, in quo necessarium est ad salutem animæ id facere, ut etiam ipse ait: quod sine ullo actu mentali uolendi contingit. Tum quia eo casu non solum consilia, sed etiam quodlibet aliud de se indifferens, quod iuste fieri posset, faciendum est: ad quod tamen uolendum mentaliter, prius nemo tenetur. Seruare autem illa mentaliter, est, uelle id quod ea consulunt, ad quod nemo tenetur, nisi præfata necessitas accedat. Tum quia uelle 4

consilia seruare quando de necessita-
5 te salutis animæ, oportet ea seruare; est, uelle seruare illa, quando, & pro tempore quo fiunt præcepta: & ita non est uelle seruare mentaliter consilia, quatenus sunt consilia, sed quatenus pręcepta. Tum quia nec S. Tho. quem ipse citat in 2. sec. q. 124. ar. 1. ad. 3. neq; ullus alius ait, peccare quē, non producendo mentalem uoluntatem subeundi martyrii: neq; qui sine contemptu producit uoluntatem nō subeundi illud quatenus est cōsilium. Absit autem, ut putet lector, meæ intentionis esse, uirum egregia pietate insignem, ullius impietatis notare: cum ex eis, quæ illam conclusionem præcedunt & cōsequuntur, appareat, eum catholicū sensum habuisse. Solum enim uolui admonere, ne quis uerbis illius conclusionis concipiat,
6 peccare Christianos, qui mentaliter nolunt esse religiosi, nec renunciare bonis, neq; ire ad loca, in quibus pii ab impiis ob pietatem occiduntur.

Imo

Imo neque eos, qui sine consiliorum contemptu, uolunt mentaliter contrarium eius, quod consulunt: & nolunt esse religiosi, neq; pauperes, neque ad suum statum decentem necessaria erogare pauperibus: nec alia similia supererogationis bona facere.

SVMMARIVM.

Apostolos non habuisse dominium in speciali, esse contrarium extrauag. Cum inter, incaute dixit aduersarius. num. 1.

VIII. Moneo, quòd prefatus N. incaute ait circa prædictam paupertatem, in eod. cap. 1. nu. 4. quòd dicere; Apostolos non habuisse dominium in speciali,& particulari, est cõtrarium extrauag. Cum inter nonnullos, Io. xxii. tit. de uerb. signif. quia per eam non damnatur dicens, Apostolos nõ habuisse dominium in particulari, sed dicens, quòd Christus, & Apostoli non habuerũt dominium in particulari, neque in cõmuni: quod 1

non

non eſt cõtrarium,ut palam eſt. Neq; aliq̃d amplius habet extrauag. Quia quorundam,eiuſdem Io.xxii.eod.tit. quæ præfatæ extrauag. uerba repetit.

SVMMARIVM.

Apoſtoli ſi uouerunt omnia neceſſaria ad perfectum ſtatum, uouerunt & paupertatem, contra aduerſarium. num. 1.

Status perfectionis duplex, alter ad alios, alter ad ſe perficiendum. num. 2.

IX. Moneo, præfatum. N. etiam parum caute dicere circa eandem paupertatem, quòd præſuppoſito dicto Tho. in 2. ſec. q. 84. art. 4. ſ. Quòd
1 Apoſtoli uouerunt omnia, quę ad ſtatum perfectionis pertinent, non infertur, ꝙ uouerunt paupertatem. Tum quia ipſemet Tho. in eadem. 2. ſec. q. 186. art. 3. ait, Paupertatem eſſe neceſſariam ad ſtatum perfectionis, & in ead. q. art. 6. probat non ſufficere illam, per quam actu relinquuntur omnia bona temporalia, ſed oportere ut uoueatur, & cadat ſub obligationem, nunquam

nunquam illa sibi quæsiturum. Si ergo Apostoli uouerũt illa, quæ pertinẽt ad statum perfectionis, ut ipse ait post Thom. in. 2. sec. q.84.art.4. necessario sequitur eos uouisse paupertatem. Nec prodest respondere, quòd 2
duplex est status perfectionis. Alter, eorum quo perficiunt, in quo sunt Episcopi: alter perficiẽdorum, in quo sunt religiosi, ut idem Thom. declarat post Dionysium in eadem. 2. sec. q. 184. art. 4. Tum quia cum primum delecti fuerunt a Christo Apostoli, & cum illi cœperunt eum sequi, & reliquerunt sua, non fuerunt facti episcopi, nec presbyteri. Tum quia status episcoporum non requirit paupertatem, nec bonorũ temporalium renunciationem, ut ipsemet Tho. probat, in ead. 2. sec. q. 185. art. 6. per textũ in c. Episcopus. 12. q. 1. & ita Tho. cum in d. art. 4. q. 84. dixit Apostolos uouisse omnia, quæ pertinent ad statum perfectionis, intelligendus est, de uotis necessariis ad statum perfectionis

perficien-

perficiendorum, in quem tunc assumpti fuerunt: & ita consequenter, quòd paupertatem, continentiam & obedientiam uouerunt, quæ sunt tria necessaria ad pfectionis statū, ut efficaci ratione, & authoritate irrefragabili pbat idē Tho. in.d.2. sec.q.186.ar.6.

SVMMARIVM.

Votum solemne paupertatis tollit habilitatē quærendi dominium rerum temporalium, non autem administrandi ea. num. 1.

Religiosus habens beneficium ecclesiasticum tam late potest impendere de suis reditibus, quàm sæcularis de suis. num. 2.

X. Moneo, quòd præfatus N. etiam circa eandem paupertatem male infert, ex eo quòd Apostolis fuerūt aliqua donata, & ab eis pauperibus, uel aliis piis operibus erogata, non fecisse illos uotum paupertatis. Quia uo-
1 tum quàmlibet sollemne paupertatis, licet tollat capacitatem quærendi dominium temporalium sibi in particulari. c. Non dicatis.12.q.1.c.Cum ad

monasterium

monaſterium de ſtat. monach. non tollit tamen capacitatem quærẽdi illud eccleſiæ uniuerſali, uel particulari, cui eſt præfectus uel adſtrictus. c. Cum olim de priuil. cũ ei annot. per Innoc. & c. In pręſentia, de probat. cum ei annot. per omnes: nec facultatem adminiſtrandi ea etiam per ſe, de iuſta eccleſię licentia, quam per titulos beneficiarios pręſtat, uel hominis. ſ. ſuperioris, quæ etiam tacita ſufficit: ut ait Card. Alex. in. d. c. Non dicatis, 12. q. 1. ut paſſim Abbates, Priores, & alii beneficiarii regulares adminiſtrant, iuxta. c. Monachi, de ſtat. monach. & clem. 2. de vit. & honeſt. cleric. ubi ſingulariter Card. cui nemo in hoc contradicit, ait: regularem clericum tam late poſſe diſponere de fructibus ſui beneficii regularis, quàm clericus ſęcularis de fructibus ſui beneficii ſæcularis: quod ſine ullo proprietatis uitio facit. Imo, ſaltem ante concilium nuperrimum Tridentinum, etiam monachus ſimplex 2

plex de licentia prælati, poterat tenere ac gubernare tota uita sua bona omnia, quę secum ad monasterium adduxit. c. Significante. qui cleri. uel uouen. & passim hodie monachi etiã simplices, & etiam extra claustra degentes tam cõtractibus, quàm successionibus multorum bonorum, dominium suis quęrunt monasteriis, multaq; de illis, uel illorum fructibus, iusta cum licentia Papæ, uel pręlatorum suorum, operibus impendunt piis, & in suos honestos usus cõsumunt: non obstante solemni, quod emiserunt paupertatis uoto. Et ita nullatenus infertur, Apostolos non uouisse paupertatem, ex eo quòd bona quęsierunt ecclesię, & ea in pauperes & alia pia opera impenderunt.

SVMMARIVM.

Paupertatis a uoto, nec Apostoli per apostolatum, nec monachi per episcopatum absoluuntur. num. 1.

Monachus factus Episcopus, non testatur. nu. 2.

Votum castitatis relaxari posse monacho, non autem

tem uotum paupertatis. num. 3.
Monachus incapax beneficiorum temporalium, non autem ſpiritualium. num. 4.

XI. Moneo, quòd præfatus N. falſe ait in eod. cap. 1. nu. 6. Apoſtolos etiam ſi paupertatem uouiſſent, cum adhuc eſſent diſcipuli, antequã fierent magiſtri, & epiſcopi, ſimul ac euaſerunt magiſtri, & epiſcopi, fuerunt ab illo uoto abſoluti: quod conſequitur à uoto paupertatis hodie illos monachos, qui fiunt epiſcopi, eſſe abſolutos. Quæ duo ambo ſunt neganda, & pernegãda. Primo quidem, quòd ſunt nouitates periculoſę hoc ſæculo, quo adeo laxantur religiones, & à nullo catholico, quem ipſe legerim, affirmentur. Deinde, quòd ſatis reprobantur per illa uerba Innoc. iii. in. c. Cum ad monaſterium. §. fin. de ſtatu monachor. Abdicatio proprietatis, & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, ut contra eam, nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere. Tertio, quòd 1

Tho.

Tho. cui concordant alii, qui ante & post illum scripserunt, determinat in 2. sec. q. 185. ar. 8. Monachum, per assumptionem ad episcopatum, non absolui a tribus uotis substantialibus suæ regulæ, prȩsertim paupertatis, ac continentiæ.per.c. De monachis. 16.
1 q. 1. & respondet ad dictum. c. 18.q. 1. quatenus probat,monachum a suæ regulȩ iugo per episcopatum absolui, non esse intelligendum de obligatione uotorum substantialium religionis,sed de quibusdam aliis statui episcopatus repugnantibus, &c. Quarto, quòd alioqui sequeretur monachum factum episcopum, posse testari de bonis quæsitis post episcopatus consequutionem : quod est contra prȩdictum celebre. c.1. quod incipit,
2 Statutum. 18.q. 1. & alia multa capitula quæstionis seq. quæ habent, bona per monachos post episcopatum quæsita, deberi ecclesiæ episcopali,& non eius hæredibus, nec monasterio, unde assumptus fuit. Quinto, quòd nulla

nulla ratione id ſuaderi poteſt, cum monachus, licet non ſit capax domi-nii bonorum temporalium, eſt tamen capax adminiſtrationis eorum: quæ eſt ratio, qua pridē in rubrica de ſtatu monachorum in ſcriptis affirmaui-
mus, poſſe quidem Papam aliquando 3
ex iuſta cauſa diſpenſare cum monacho, ſuper uoto caſtitatis, iuxta glo. & commu. in. d. c. Cum ad monaſterium. §. fin. contra Tho. 2. ſec. q. 88. art. 11. & eius ſequaces, nunquàm autē ſuper uoto paupertatis: quia nulla poteſt ad id iuſta cauſa ſuccurrere; cū omni neceſſitati, cui poteſt proui deri per aliquorum bonorum dominii acquiſitionē, poſſit prouideri per adminiſtrationis eorū conceſſionem.

Non obſtat his argumentum, quod pridem nos publice diſputādo in doctiſſimorum uirorum theatro, his oppoſuimus; & manſit inſolutum, nempe, Quòd abbates & alii beneficiarii regulares habēt dominium, & poſſeſſionem beneficiorum ſuorum, & age-

re possunt, ut quotidie agunt nomine proprio ad uendicandum sibi, & non Ecclesiæ, dominium eorum: & ad adipiscendum, retinendum uel recuperandum eorum possessionem; in quorum litibus æque habent locum, tituli de caus. poss. & propriet. & de rei uendicat. ac in litibus clericorum sæcularium super beneficiis sęcularibus; Imo simplex monachus uel monacha potest agere nomine proprio, & sine licentia sui superioris, super iure eligendi sibi competenti, & iure alimentorum, & iure manendi in tali uel tali monasterio, si exinde iniuste eiiciatur. c. Cum dilecta. cum late ibi notatis, per Feli. col. 13. uers. Monachus, de
4 rescript. Non inquã, hoc obstat: quoniam religiosi per uotum paupertatis non renunciant bonis spiritualibus, nec honoribus, qui pro eis debentur, qualia sunt iura prædicta, sed tantum temporalibus, ut eleganter, de more, ait Tho. in. 2. sec. q. 186. art. 7. ad. 4. ubi Caiet. affirmat, per hoc posse mona-
chos

chos petere gradum doctoratus, qui est honor ob spiritualia debitus: quod prius affirmauit idem Thom. in opusculo. 19. contra impugnantes religionem, c. 2. col. 7.

SVMMARIVM,

Dominus suarum uestium an esset Petrus post apostolatum? non est uana quæstio contra aduersarium. num. 1.

Monachus & seruus in hoc pares. num. 2.

Petrus per apostolatum non fuit solutus a paupertate, num. 2.

XII. Moneo, quòd præfatus N. male arguit uanitatis in eodem cap. nu. 9. Aluarum Pelagium doctrina solida uirum, in hæc uerba. Ex his uana mihi uidetur illa quæstio Pelagii, An uestes Petri, quibus indui eũ Angelus iussit, essent Petri, quo ad dominiũ uel usum tantum? Primo quidem, quia nullus unquàm doctorum arguit uanitatis, imo omnes laudauerunt glo. singularem. c. Non dicatis. 12. q. 1. quærentem, an uestis qua se quotidie uestit monachus, sit eius? & decidentem nõ 1

esse, imo neq; possessionem eius habere, nec nomine suo posse agere super illa, uel super alia re temporali, uirtute ullius contractus uel delicti. Nec mirum quòd eam laudarint: quia uera, & rara est. probaturq; per l. Id uestimentum. ff. de pecul. quatenus habet, seruum nec esse dominum uestimenti quotidiani, neq; illud suo nomine possidere. Quia qui ab alio possidetur, nihil possidere potest. l. Quod seruus. ff. de acquir. possess. & recepta est tam in praxi, quàm in theoria sententia Innoc. in. c. Cum olim, de priuileg. quòd seruus, & monachus in
2 hac re coæquantur. Deinde, ideo male arguit Pelagiũ uanitatis: quia fundamenta quibus in id mouetur, uana sunt. Alterũ scilicet est, quòd apostoli nõ uouerunt paupertatem: quod ideo uanum est, quia contrarium esse uerum constat, ex Augustino. 7. lib. de ciuit. Dei. cap. 10. & ex aliis, quæ late citat Pelagius, lib. 2. de planctu Ecclesiæ, cap. 56. col. 7. Constat item ex

eo

eo, quod id necessario consequitur, presupposito quòd ipsemet N. presupponit ex Thoma in.2. sec.q.88. art.4. eos uouisse omnia ad statũ perfectionis pertinẽtia, ut supra efficaciter probauimus: in qua re certe ipse confuse & incõstanter diuagatur. Alterum autem.s. quòd Petrus licet uouisset paupertatem cum solum esset discipulus, fuit tamen absolutus ab illa, simul ac fuit factus Episcopus: quod supra monstratum est esse falsum, & periculosum. Quare non de uanitate arguendus Pelagius, sed de soliditate eruditionis, ac ueritate laudandus, quatenus grauiter, constanter, & docte id diffinit, Petrum paupertatem uouisse; ideoq; non fuisse dominum suarum uestium, nec possidere quidem illas nomine proprio, sed Ecclesiæ, cuius caput uicarium erat, cum Angelus eũ excitauit in carcere. Sicut uere dicimus S. D. N. Pium. V. eius successorem (quæ gloria eius est) non esse dominum ullorum bonorum ecclesiasticorum

corum, nec suarum uestium quidem, obstante iam uoto paupertatis solemni, quod pridē emisit: esse tamen summum eorum omnium dispensatorem, & protectorem. Equidem conclusionem Pelagii prædictam, quę antea fuit glossæ prædictæ singularis, & omnium communis, non solum arbitror non esse uanam, sed uerā, & ualde utilem. Vt agnoscamus omnes religionem approbatam professi, quòd nullius rei temporalis, nec uestium quidē, quas uestimus, domini sumus, neq; eas nomine nostro possidemus: quo eis eorūq; reditibus cōformius nostris regulis utamur, & pauperibus aliisq; pietatis operibus fusius manus extēdamus.

SVMMARIVM.

Dominium bonorum temporalium, esse necessarium prælatis omnibus, falsum. num. 1.
Quia sufficit administratio. num. 2.
Dominium immobilium rerum temporalium Ecclesiæ, penes prælatos eius esse, nullus catholicus, usque ad aduersarium dixit. num. 3.

Moneo,

XIII. Moneo, quòd præfatus N. in eodem cap. nu. 13. & 14. falſe ait, circa eandem paupertatem, quòd Epiſcopis & aliis quibus eſt cura gregis cõmiſſa, ſit neceſſarium habere bonorum temporalium dominium. Quod profectò falſum, inſolẽs, & inauditum eſt. Tum, quòd prælatis omnibus habentibus collegiatas eccleſias regulares uel ſæculares, eſt cura gregis cõmiſſa. c. Cum ab eccleſiarum prælatis. c. Quanto, de officio ordin. quorum multi uidelicet regulares, nec habẽt, nec habere poſſunt ullarum rerum temporalium dominium: quales ſunt prælati Dominicani, & Franciſcani, ac alii aliorum ordinũ regularium ſuperiores. c. Nimis, de exceſſib. prælator. c. Exiit, de uerb. ſignif. lib. 6. Clement. Exiui, eod. tit. Authen. Ingreſſi. C. de ſacroſ. eccleſ. c. In præſentia, de probat. Tum, quia Epiſcopi, & parochi ex monachis aſſumpti, nullatenus ſunt capaces rerũ temporalium dominii, ſecundum omnes. & probatur per. c. 2. de teſtam. & 1

Authent. Ingressi. C. de sacrosf. eccles. Tum, quia sufficit episcopis, & aliis prælatis curam gregum habentibus, habere administrationem rerũ ecclesiæ liberam, licet non habeant ullum earum, nec aliarum rerum dominium per supra dicta, monito IX. Tum quòd neq; decuriones, neq; alii administratores ciuitatis habent dominium rerum eius, & tamen sufficienter prouidere possunt necessitati, & utilitati ciuitatis, per iustam illius bonorum administrationem: sicut & tutores, & curatores sufficienter prouident utilitati & necessitati pupillorum, & minorum, & eorum familiarium, etiam si sint Reges sine ullo dominio rerum eorum, uel Regni. c. Grãdi, de supplen. neglig. prælat. lib. 6. & per totũ tit. de tutor. & curat. & de rebus eorum. C. & ff. Tum deniq; quòd contra omnia iura, tam Pontificia quàm Cæsarea uidetur confundere dominium, cum potestate administrandi, & necessitatem habẽdi dominii, cum necessitate habendi

di administrationem:quod est contra iura, quæ ipsemet allegat. s. c. Videntes.c. Præcipimus.c.Expedit. 12.q.1. & c. Quisquis episcopus.12. q. 2. Per quę,& alia multa ista monito. XXIIII. citanda, constat solũ Christum D. N. fuisse, & esse uerum omnium bonorum temporalium ecclesiasticorũ dominum; & episcopos solum habere dispensationem, & administrationem eorum, non autem dominium. Nec 1 memini legere apud ullum doctum,& 3 catholicum,præterquàm apud aduersarium,prelatos esse dominos eorum, saltem stabilium,licet quo ad fructus, qui ex eis percipiuntur, res controuertatur:& sint qui dominium earum pauperibus male tribuant:quos etiam ipse efficaciter confutat,irresolute tamen, & per parum pertinentia, rem confundendo, & dilatando.

SVMMARIVM.

Franciscanos habere dominium rerum temporalium donatarum, ut illis uescantur & induantur:dicere est, quiddam insolens. num. 1.

Seruus

Seruus non est dominus eorum, quæ consumit, & uestit. num. 2.

Monachus & seruus in hoc æquantur, & ut hic domino, ita ille quærit monasterio. nu. 2.

XIIII. Moneo, quòd præfatus N. male
1 ait circa eandem materiam in d. capitulo, & eisdem numeris, partim expresse, partim consequenter, Religiosos omnes etiam Franciscanos habere dominium panis, cum eum dentibus terunt, cum à fidelibus eis traditur, & cum in mensa eis apponitur: uestium item ad uitam necessariarum, cum eas deferunt. Quæ non uidentur dicenda, præsertim fere irridendo illos, qui cōtrarium aiunt, ut ipse facit. Tum quia nullum cap. est in Decreto, Decretalibus, Sexto, nec Clementinis, quod hoc probet, nec significet: nec ulla glossa, nec ullus classicus doctor, qui hoc asserat: & insolentiæ, quoad eius fieri potest, cauendæ sunt, iux. c. Cum consuetudinis, de consuetud. ubi glos. dixit, non esse nouitates sine causa inducēdas. arg. l. In rebus

bus.ff.de conſtit.princip. cui Io.And. addit illum Hipocrat. Aphoriſmum, Mutationes omnes periculoſæ. Tum, 2
quòd ipſemet fatetur,ſeruum non habere dominium ueſtium quotidianarum, nec aliarum rerum quas uſu cõſumit, ut neceſſarium eſt ei confiteri per. d.l. Id ueſtimentum. ff. de pecul. & l.Quod ſeruus.ff.de acquir.poſſeſſ. & certum eſt, neq; ipſe ſine religionũ chriſtianarum (quæ approbatæ ſunt) ruina negare poteſt,paupertatem,quã Chriſtus conſuluit,Mathęi.19. & quã omnes approbatarũ religionum profeſſores uouent,eſſe tantam in ſpeciali,quãta eſt ſeruorum: imo maiorem, ut habet cõtextus cap. Exiit.§.Porro, & §.Ad hęc,de uerb.ſig.& quòd quicquid acquirit & habet religioſus,perinde acquirit ſuo monaſterio, uel ordini ſuo,uel eccleſiæ cui præeſt,ac ſeruus domino ſuo. per c. Cum olim. & notata ibi per Innoc. ab omnibus receptum, de priuil. per c.1.18. q.1. & totam quæſt.2.Tum,ꝙ ratio diuerſitatis

tis, quam ipse significat esse inter monachum & seruum, nullum colorem habet, cum ait; Ideo seruos non esse dominos rerum, quas cõsumunt, quia illæ possunt esse dominorum suorum, & pro eis habere: religiosos tamen non habere prælatos, qui possunt esse plus domini quàm ipsi. Hæc enim ratio multa falsa, & periculosa præsupponit. Primum, seruum esse pauperiorem religioso in speciali. Secundũ, religiosum nõ habere ullum cui acquirat. Tertium, quod hæc cõsequitur, religiosum nulli acquirere, cum sibi nõ acquirat: nec secundum eum sit alius, cui acquirat. Quartum, falsum esse illud, quod omnes catholici doctores docent, nempe, quòd quicquid acquirit monachus ordinis non mendicantis, suo acquirit monasterio. c. In præsentia, cum ei annotatis, de probat. & ꝙ monachus in hoc non æquiparatur seruo: & alia multa, quę ista consequuntur, & quę religionibus approbatis incõmoda sunt, & iniuria: quę breuitatis

uitatis gratia ſpeciatim non infero,& efficaciter cõfutant per ea quę legunt & notantur in. c. 2. de teſtam. & in.c. Cum olim,de priuil.& in.c. In pręſentia, de probat. & in Authent. Ingreſſi. C.de ſacroſ. eccleſ.& in.c.Non dicatis.12.q.1.& in. c. 1. 18.q.1.c. Quàm ſit & c. Abbates ead. cauſ. q.2. & nouiſſime in. d. c. Exiit. Vnde & Sotus, quem ipſe tantopere imitatur, exerte affirmat,Frãciſcanos nõ habere dominium rerũ quas comedũt, & ueſtiunt, lib.4. de Iuſt. & iur. q. 1. art.1. ſub fine, mõſtrans erudite ius & falcultatẽ utendi lõge generalius eſſe dominio.

SVMMARIVM.

Extrauagans Cum inter nonnullos. incaute ad hoc applicatur ab aduerſario. nu. 1.

Fratres minores de obſeruãtia ſoli,& Cappuccini hodie temporaliũ incapaces in cõmuni. nu. 2.

Vſum & facultatem utendi lege humana inuentam, aliud eſſe a lege & facultate utendi lege naturali. num. 3.

XV. Moneo,quòd pręfatus N. parum caute inducit extrauag. Cũ inter nõnullos

nullos Io.XXII. de uerb.ſignifi. ad cõfirmanda prędicta.Tum, quia illa non damnat dicentem,Apoſtolos nihil habuiſſe poſt Apoſtolatũ in ſpeciali: ſed ſolum dicentẽ,ꝙ nec CHRISTVS, nec Apoſtoli habuerũt aliquid in ſpeciali, neq; in communi.Quę longiſſime differunt, cum ſemper licuerit religioſis ordinum non mendicantium habere bona in cõmuni,& non in ſpeciali. Imo hodie poſt cõciliũ Trident. ſeſſ.25. cap.3. de regular. omnes religioſi etiam ordinum mendicantium, exceptis Franciſcanis, qui uulgo Capuccini, & de obſeruantia uocantur, poſſunt habere etiam immobilia in communi,non tamen in ſpeciali,ut in cap. 1. & 2. eiuſdem tit. cauetur. Et, ut illa extrauagans pro ipſo faceret, oportebat, ut damnaret etiam dicentem, ꝙ nihil habuerunt proprium in cõmuni, ut cuiuis erudito palam eſt. Tum,quia pręfata extrauag.non damnat dicentem, ꝙ Chriſtus, & Apoſtoli nõ habuerunt aliquid quo ad dominium,

nium,uel usumfructũ,prout hęc a iure humano accipiuntur: sed dicẽtem ꝙ nullatenus habuerint, extendẽdo uerbum,habere,etiam quo ad simplex factum naturale,iux.l. stipulatio ista habere, licere. §. Hęc quoq; ff. de uerb. oblig.ibi,Habere dupliciter dicĩ,&c. quorum altero modo seruus dicitur habere peculium, uestimenta & alia, quę manibus tenet. Et religiosi etiam Franciscani etiam singulatim dicũtur habere breuiaria, uestes, libros, & id genus alia.Imo & epistolas,& alias res alienas custodiendas, uidendas, uel aliò exportandas: inuentas item, & habentes alias cum uoluntate domini, aut sine illa, absq; ullo dominio, usufructu, uel iure utendi humana lege inuento, sed per solam detentionem naturalem,quam aliqui asininam 3
solent appellare, iuxta uerum intellectum. c. Exiit.§. Porro, de uerb. sign. lib. 6. & Clement. Exiui. §. Cupientes, eod. tit. & d. l. Stipulatio. §. Hęc quoq; ad quẽ reducẽda est extrauag.

Quia

Quia quorumdã, Io. XXII. ut late demonstrat Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu Eccles. cap. 58. cui eo magis credẽdum est, ꝙ authori eius Io. XXII. fuit charior, & maioris habitus, meliusq; nouit intentionem eius, quam testatur fuisse prędictam, & eam esse debuisse, efficacissime probat: subdes tamen suam sententiam debitę censurę, sicut & ego meam submitto eidem.

SVMMARIVM.

Ridiculum esse dicere, Monachum non esse dominum eorum, quæ edit & uestit, male ait aduersarius. num. 1.

XVI Moneo, ꝙ pręfatus N. non recte
1 ibidem significat esse ridiculum dicere, ꝙ panis, quẽ monachus dẽtibus terit, nõ est eius, & ꝙ nõ habet in eo dominium: cum oporteat eum confiteri, panem quem dentibus terit seruus, non esse illius: nec hordeum, quod mandit equus, esse equi. Omitto hic alia quędam, quę non satis dolata tradit, confundendo usum & ius utendi

iure humano inducta, cum usu & facultate ac iure iuste utendi naturali: quæ longe distant; cum palam sit posse quem iuste uti re aliena, & iuste eã consumere de uoluntate domini, sine dominio & possessione, usufructu & usu iure humano inuentis: sicut in statu innocentię, si diu ille durasset, usi fuissent homines iuste iustitia naturali, sine huiusmodi iuribus iure humano inuentis.c.Quo iure.8. dist. c.Ius naturale.1.dist. l. 1. §. Ius naturale.ff. de iust. & iur. Quæ solidissime fundat præfatus Aluarus Pelagius, ubi supra lib. 2. cap. 56. 59. & 60.

SVMMARIVM.

Religioso ab aliquo posse auferri uiolenter panes ei donatos, si non sunt sui, male infertur ab aduersario. num. 1.

Bona, quæ nullius sunt, posse occupari a quibusuis, de quibus intelligendum est. num. 2.

XVII. Moneo, quòd præfatus N. in eod. cap. 1. partis 1. nu. 11. etiam circa eandem paupertatem, male infert,

 posse

posse quem uiolenter auferre a religioso panes, quos in eleemosynam a fidelibus datos portat ad monasteriũ, si dicamus eum non esse dominum illorum, nec in eis habere usumfructũ, neq; usum: ea ratione motus, quòd ea, quæ in nullius bonis sunt, occupantis fiunt. §. Singulorũ. Inst. de rerum diuis. & l. 3. ff. de acquir. rerum dominio. Quæ illatio mala est, & ratio inepta. Nam datur instantia in seruo, qui nihil prædictorum iurium, nec etiã possessionem habet in rebus domini sui, quas detinet. l. Quod seruus ff. de acquir. possess. l. Id uestimentum. ff. de peculio. l. 1. §. Siquis uer. Quod seruus ff. de ui & ui armat. Qui tamen auferret eas ab eo uiolenter, eo quòd nec dominium, neq; usumfructum, neque usum, neq; possessionem in eis habeat ullã, male faceret, ut in d. uers. Quod seruus, probatur. Datur etiam instantia in depositario, qui nullum tale ius habet in re apud eum deposita; tamen qui ab eo inuito eam auferret, male

facceret

faceret d.l.1.§. Quod autem. Et si replicetur, seruum nomine domini, possidere, & etiam depositarium nomine deponentis: responderi potest, etiam religiosum nomine sui monasterii, uel ordinis possidere, per c. Cum olim, & dicta Innoc. per omnes ibi recepta de priuil. Et si triplicetur, Verum esse præfatum dictum saltem in religioso Franciscano, Cappuccino, uel de obseruantia, cuius ordo, & monasterium sunt incapacia bonorum etiam in cómuni, per c. 3. de regular. concilii Trident. respondebitur, eum possidere illam nomine S. Sedis Apostol. cui huiusmodi religiosi acquirunt, iuxta decret. Exiit, de uerb. signif. lib. 6. §. Porro. Vel si teneamus illam decretalem sublatam esse quo ad hoc per extrauag. Quia quorundam, Io. XXII. de uerb. signif. respondebitur, quòd secundum illam extrauag. ordo S. Francisci & monasteria eius fuerunt capacia bonorum in communi, sicut per concil. Trident. facti sunt capaces om-

nes ordines, quàmlibet mendicantes, exceptis Frãciſcanis prędictis, per pręfatum cap. 3. de regular. At ſi quis urgeat, ordinem & monaſteria pręfatorũ Franciſcanorum nunc non eſſe capacia; & ita nunc ſaltem quo ad prędictos Franciſcanos dicendum, eſſe uerum id quod ipſe ait, nempe illa, quę dantur eis in eleemoſynam, non fieri eorum quibus dantur, quia neq; ordinis, neq; monaſterii ſui nomine illorũ dominium, uel poſſeſſionem habere poſſunt. Ei qui ſic urſerit, reſpõdebitur, ꝙ illę res oblatę, & donatę in eleemoſynam prędictis fratribus, fiunt Sanctę Sed. Apoſt. & eas eius nomine poſſident, uel tenent: tenendo determinationem pręfati. c. Exiit, de uerb. ſignifi. §. Porro. lib. 6. eſſe reſuſcitatam per pręfatum cõcilium Trid. Et ſi teneamus contrarium, dicemus teneri eas, & poſſideri ab eis nomine Dei & D. N. IESV CHRISTI, cui dominium illarum rerum per eos ſpecialiter largitione fidelium quæritur,

tur, ſicut & omnium aliorum bonorum eccleſiaſticorum. Itaq;, licet deficiant alii, quibus quęrantur, non tamen deeſt Deus, cui quęruntur, & cuius ſunt bona, quę ob eius amorem, ad cultus ſui, ſuorũq; pauperũ ſuſtentationem donãtur a fidelibus, ut infra monito XXIIII. latius dicetur. Quòd uero inepta ſit ratio eius, qua in id dicendũ mouetur, uidelicet, poſſe uiolẽter auferri a monachis, uel fratribus panes, & alia eis in eleemoſynam data, ſi non eſſent eorum domini, patet: quia ratio eius eſt hęc quòd, Quę nullius hominis ſunt, occupãtis fiunt. §. Singulorum, de rerum diuis. & l. 3. ff. de acquir. rer. dominio: cuius ineptitudo ex eo apparet, quòd bona nullius duplicia ſunt. Altera, quę nullius hominis puri, nec hominum, neque Dei per diſpoſitionem humanam ſunt: qualis eſt aer, ſolis ſplẽdor, mare, lapillique in littore maris inuenti, de quibus intelliguntur iura pręcitata. Altera ſunt bona nullius, a

 quæ

quæ licet nullius hominis puri neque hominum sunt, sunt tamen Dei speciali hominis censura, siue dispositione quęsita: de quibus intelliguntur. §. Sacræ & §. Religiosum, Instit. de rerũ diuision. ut colligitur ex glo. recepta per omnes in d. §. singulorum uerb. Nullius, & in d. l. 3. ff. de acquir. rer. dominio sup eod. uerb. & ita licet panes quos religiosus Franciscanus in eleemosynam acceptos ad monasterium portat, in nullius hominis puri bonis sint, non tamen fiunt occupantis, & ab eo uiolenter auferẽtis: quia sunt hominum in communi, tenendo penes ipsos Franciscanos esse dominium in cõmuni, uel penes S. Sedem Apost. iuxta prædictum §. Porro uel penes Deum, censura uel dispositione hominis ei applicata.

SVMMARIVM.

Dominium rerum Ecclesiæ penes quem sit confuse tractatum hic, & insolenter alibi. num. 1.

XVIII. Moneo, quòd præfatus N, in eadem

eadem prima parte cap.1.nu.15.nimis confuſe tractat, penes quem ſit dominium rerum eccleſiæ ſtabilium. Tum, 1
quia refutatis aliorum opinionibus, non exprimit ſuam ibi, neq; in cap.1. part. 4. quo remittit, ut index eius libri in uerb. Dominium, indicat. Nam ibi non tractat de dominio bonorum eccleſiæ ſtabilium, ſed de reditibus eorum: niſi uelit inſinuare id, quod infra in fin. cap.4. huius partis expreſſit, nempe, Proprietatem bonorum eccleſię eſſe eiuſdem conditionis, cuius ſunt reditus & fructus ipſorum: quod notorie falſum eſt, ut palam colligitur ex c. Sine exceptione 12.q.2. & c. Nulli de reb. eccleſ. non alienan. & aliis multis iuribus, quæ ipſemet citat, in c. 2. huius partis. Per illa enim prohibetur alienatio bonorum eccleſiæ, ſine iuſta cauſa, & ſolemnitate: cũ tamen alienatio fructuum, & redituum eorum 1
paſſim fiat, & fieri poſſit abſq; illis c. Veſtra, de locat. & c. Quærelam, ne prælat. uic. ſuas. Neq; memini legere

ullum catholicum doctorem, qui hoc dixerit ante ipsum: quin & expresse Dominicus Sotus, quem tantopere ipse imitatur, longe aliud asserit in lib. 10. q. 4. art. 3. col. 2. in 2. & 3. conclus. de iust. & iur. Verum tamen est, quòd in 4. parte, cap. 6. apertius euomuit suam super hoc opinionem insolentem, & post concilium Tridē. periculosam, ut efficaciter probabitur infra monito. XXIIII.

SVMMARIVM.

Opinionum uarietate confundit ueritatem disputandam aduersarius. num. 1.

XIX. Moneo, prętermissis omnibus, quę tribus aliis capitulis primę partis tractat: quia omnia uidentur argumento libri extraria; & uideri possunt ad ostētandum ingenium, & ante acta quę penes se diu habebat recondita,
1 scribi: pręmoneo inquàm, ꝙ nimiū sit moratus in sui libri parte secunda, narrando per totā octo capitula uiginti-sex opiniones, sup̄ nostris tribus quęstionibus

ſtionibus ſupra poſitis. Tum, ꝙ exceptis tribus, aut ad ſummũ quatuor, reliquę non ſunt opiniones ſeparatę, ſed concluſiones appendices, & corollaria illarũ in cõtrouerſiam ſpecialioribus rationibus uocata. Tum, quia tot opinionum propoſitio retrahit lectorem ab intendẽdo animo in huius rei ueritatem, & intendentem ualde confundit: quod alienum ab eo qui uult eam recte docere oportet eſſe. arg. c. Oportet. 8. q. 1. & c. Sit rector. 43. diſt.

SVMMARIVM.

Sacrorum ſpecies tres, & rerum ſacrarum quatuor. num. 1.

S. Thomas ſapientiæ, & ſanctitatis pelagus, dux cum primis authoris. num. 2.

Bonorum eccleſiaſticorum, quædam principaliter deputata miniſtris, quædam alijs pijs. nu. 3.

Bona eccleſiaſtica iterum duplicis generis. nu. 4.

XX. Moneo, ꝙ tres ſunt ſpecies ſacrorũ, ſcilicet perſonæ ſacrę, loca ſacra, & res ſacrę: & quatuor ſpecies rerũ ſacrarũ. Prima, Sacramẽtorũ. Secũda, uaſorũ ea cõtinentiũ. Tertia, ornamentorũ miniſtrorum,

ministrorũ. Quarta bonorũ ad prædi-
cta sustentanda, deputatorum, secun-
dum Tho. 2. sec. q. 99. art. 3. Addo
etiam, quòd in prefato libello respon-
surus ad primam de tribus quæstioni-
bus, supra monito primo nu. 8. propo-
2 sitis, præmisi ex eod. Thoma Aquina-
te, sapientiæ sanctitatisq; pelago, no-
stro cum primis duce, atque patrono,
Quodlib. 6. art. 12. & 2. sec. q. 185.
art. 4. bona ecclesiastica quæ sunt pre-
fatæ quartæ speciei sacrorum esse du-
plicis generis. Quædam principaliter
3 applicata ecclesiæ ministris, & minus
principaliter pauperibus, operibusq;
piis: Altera applicata principaliter ec-
clesiis, pauperibus, aliisue operibus
piis, & secundario ministris, qualia
sunt bona hospitalium, & fabricarum
ecclesiarum; de quibus Clemen. Quia
cõtingit. §. Vt autem, de relig. domib.
innouato in concilio Trident. sess. 7.
cap. 19. & sess. 25. c. 8. de reformat.
modo in titulos beneficiarios nõ cõ-
ferantur. Nam cum in eos cõferuntur
fiunt

fiunt primi generis arg. glos. receptę. Clem. Per litteras, de pręb. uerb. Prouideri. Quibus addidimus, quòd horum omnium bonorum, quę omnia sunt sacra, quartę speciei rerum sacrarum, ut trad. ipsemet Tho. in d. q. 99. art. 3. duo sunt genera, ut infra in monito XX. dicemus. Primi generis sunt immobilia, & mobilia quęsita beneficiis, & hospitalibus, & aliis piis locis, antequàm beneficiariis, & ministris conferantur: de quibus totus titulus de reb. eccles. non alien. & 12. q. 1. & l. Lex quæ tutores. C. de administ. tutor. Secundi generis sunt reditus illorum annui, de quibus c. Vestra, de locat. & c. 2. Ne prelati uices suas.

SVMMARIVM.

Clerici tria genera bonorum habent, scilicet, Patrimonialia ecclesiastica, & quasi patrimonialia. num. 1.

Quantum ea differant. num. 2.

XXI. Moneo, etiam nos in loco proxime citato præmisisse, quòd clerici

seculares

ſæculares beneficiarii tria genera bonorum poſſunt habere, puta, patrimonialia, quaſi patrimonialia, & eccleſiaſtica. Patrimonialia ſunt, quæ per ſucceſſionem, aut per ſuã induſtriam & alias artes, aut per donationes, & ultimas uoluntates, & alios cõtractus, eo modo quo laici, ſibi quęrunt, iuxta c. Epiſcopus. 12. q. 1. c. Cũ dilectus, de iure patronat. c. Manifeſta. & c. Sint manifeſtę. 12. q. 1. Alia quaſi patrimonialia, quæ diffiniri poſſunt, eſſe bona quæſita ratione clericalis ordinis uel officii, alia ratione, quàm iuris ſpiritualis percipiendi reditus eccleſiaſticos, quatenus ſunt eccleſiaſtici: qualia ſunt ea, quę clerici lucrifaciũt ſacrificando, & agẽdo capellanos, uicarios tẽporarios, prędicatores, confeſſarios, aut alios ſpirituales actus exercendo: de qbus Innoc. & Hoſt. in d. c. Quia nos. & Panor. in c. Cum in officiis, de teſtam. & uterq; Card. in ſumma. 12. q. 5. & Peruſ. in rub. de teſtam. col. 30. Alia ſunt eccleſiaſtica, quæ diffiniri

poſſunt,

possunt, esse bona deputata ad sustentanda sacra, ex mente Tho. in 2. sec. q. 99. art. 3. ubi ait, omnia illa esse, ut prædictum est, sacra quartæ speciei rerum sacrarum: & sunt duplicis generis. Altera sunt stabilia, seu immobilia; & mobilia, quæ non sunt annui reditus, sed bona, unde illi redeunt. Altera sunt ipsi reditus eorum, quibus fit illa sustentatio; inter quę magna differentia est, ut dicemus infra monito. XXIIII. & sequen. 2

SVMMARIVM.

Bona patrimonialia clericorum æque libera esse illis ac sua laicis. num. 1.

Bona quæsita ecclesiis, antequàm conferantur beneficiariis, non sunt eorum dispositioni subiecta. num. 2.

Et idem de bonis principalius ad sustentanda pia, quàm ministris deputatis, nisi, &c. nu. 2.

Bona quasi patrimonialia annumeranda potius patrimonialibus quàm ecclesiasticis. num. 3.

Etiam quæsita per actus ecclesiasticos, ad quos beneficia obligant. num. 3.

XII. Moneo, me ibidē etiā pręmisisse, quòd

quòd inter omnes, nemine discrepante, conuenit, non esse quęstioni nostrę locum, in reditibus bonorum patrimonialium clericorum sęcularium be-
1 neficiariorum, eo quòd certum est, eos posse dispon ere de illis, perinde ac laici de suis c. Episcopi. 12. q. 1. & c. Quia nos, de testam. c. Fixum. 12. q. 5. Inter omnes etiam conuenit, quęstioni præfatę non esse locum, in bonis ecclesiasticis primi generis, scilicet stabilibus, seu immobilibus, & mobilibus, quę nō sunt reditus, sed quę inuenimus quęsita, & applicata nostris beneficiis, quando ea nobis conferuntur. Quoniam palam est nos pec-
2 care mortaliter, obligarique ad restituendum, si ea sine causa, & solemnitate debita alienauerimus c. Sine exceptione 12. q. 2. & per totam quęst. & per totum titulum de reb. eccles. non alien. Inter omnes etiam conuenit, nō esse eis locum in reditibus bonorum deputatorum principalius in hospitalia, & alia opera pia. d. Clemē. Quia contingit,

contingit, de relig. domib. renouata per concil. Trid. ubi supra, nisi per statuta fundationis, aut erectionis eorũ, aut iustam cõsuetudinem deberent in titulos beneficiarios conferri. Quod dicimus propter præfatã gloss. Clem. Per litteras, de præb. in uerb. prouideri: quatenus insinuat, hospitale, quod in titulum beneficialem cõfertur, esse beneficium ecclesiasticum: & consequenter eum cui confertur ante omnia esse de illius bonis alendum, iuxta text. sing. c. De his, de eccles. ædific. Quoniã palam est, peccare eũ qui de huiusmodi reditibus destinatis principalius ad sustendandum pauperes, uel ad alia opera pia, quàm ministros, cum nõ dantur in titulum beneficialem notabilem quantitatem in usus siue bonos, siue malos, alios ab his, in quos deputata fuerunt, impendit: obligatumq; esse iuxta sentẽtiam omnium doctorum ad restituendũ per d. Clem. Quia contingit. §. Vt autem, de relig. domib. & manifestius in concil.

Trident.

Trident. sess. 25. cap. 8. de reformat. & facit l. 1. & l. Legatam.ff. de admi-nist. rer. ad ciuit. pertin. Dubium autem est, an sit locus in bonis quasi patrimonialibus, quę supra diffiniuimus: quia Innoc. in d. c. Quia nos, de te-
3 stam. & in c. Quoniã, ne prælati uic. suas. ea exæquat reditibus ecclesiasticis, qui redeunt ex bonis beneficiorũ. Nobis tamen iustius uidetur ęquare illa bonis patrimonialibus. Tum; quia hæc est frequentior sententia, quam tenet Cyn. in Auth. Licentiam. C. de episcop. & cleric. & Panor. in c. Cum esses, nu. 26. & in c. Cum in officiis, de testam. quē sequitur uterq; Card. in summa. 12. q. 5. & Peruf. in rub. de testam. col. 31. Tum, quia illa quæruntur eis ut merces quędam, & compensatio laborũ, & eorum quę per alios actus, quos possent facere tempore, quo illos ecclesiasticos faciunt, sibi acquirere possunt; ut ait Innoc. in d. c. Quoniam, ne præl. uic. suas. & ita conferuntur sine onere ul-

lo expresso aut tacito distribuendi superflua pauperibus; quod onus bona ecclesiastica habent, ut infra XXVIIII monito dicetur. Quod etiam procedit in illis, quę quærũtur per eos actus, ad quos eos sua beneficia obligant; quale est illud, quod curio, seu curatus administrando sacramenta suis parochianis lucrifacit: quale item id quod quærit beneficiarius cuiuspiam loci, ex eo quod aliquis reliquit certi uel incerti numeri missas beneficiario illius loci; quales sunt, quas Hispani uocant trentenarios, quàmuis eius personam minime nosset; licet Archiepiscopus Panormitanus cõtra senserit in. c. Cum in officiis. nu. 8. de testam. & licet id expresse probarint Card. S. Sixti, & Card. Alexand. in summa. 12. q. 5. sed non iuste. Tum, quia diffinitio bonorum quasi patrimonialium supra posita, æque conuenit eis ac aliis quæsitis per actus, ad quos sua beneficia uel officia nõ obligant eos. Tum, quia non lucrifaciunt

eos de bonis suorum beneficiorum, quibus inest onus supradictũ dãdi ea, quæ supersunt pauperibus; de quo in dicto monit. XXVIII. late dicetur. Eius deniq; conditionis, eadem uel maior ratione erit omne id, quod beneficiarii suo labore personaliq; opera, etian spiritualibus impensis, uel eorum intuitu lucrantur ex aliis quàm de suorum beneficiorum bonis, ut affirmauit Barbat. in. q. 3. primæ part. de præst. Card. col. penul. ea ratione, quòd id in stipẽdium laboris eorũ datur. Quæ tamen ratio parum firma est, eo ꝙ etiã omnes alii reditus ob eam causam eis tribuuntur. Beneficiũ enim datur propter officium. c. fin. de rescrip. lib. 6. & reditus eius sunt stipendium, iuxta glo. l. Stipendia. C. de exec. rei iud. & tex. in c. Si officia. 59. dist. & c. Quid proderit. 61. dist. Ratio uero firma est, quia id tribuitur eis sine onere ullo expresso, aut tacito dandi superflua pauperibus: quod tamen habent omnia beneficiorũ bona, ut in d.

libello

libello probatũ fuit, ead. q. nu. 17. & seq. & probabit infra monito XXVIII. Eſt igitur huic quæſtioni locus in reditibus, & fructibus bonorum, & iurium principaliter ad beneficiariorum ſuſtentationem, & minus principaliter ad pauperum, & piorum operum ſubuentionem deputatorum, nõ dum quæſitis tempore, quo illis beneficia conferuntur.

SVMMARIVM.

Cardinalatus eſt beneficium eccleſiaſticum. nu. 1.

Papatus eſt beneficium eccleſiaſticum. nu. 1.

Bona ex penſionibus quæſita, an cenſeantur patrimonialia uel eccleſiaſtica. num. 2.

Bona quæſita ex penſionibus temporarijs, quæ in ſubſidium impenſarum dantur Cardinalibus à Papa cenſentur patrimonialia. num. 2.

Bona, ut cenſeantur eccleſiaſtica, non ſufficit ut dentur eccleſiaſticis ab eccleſiaſticis, de bonis eccleſiaſticis. num. 3.

Reditus tituli Cardinalatus, ſunt bona eccleſiaſtica. num. 4.

Bona quæſita ratione actuũ eccleſiaſticorum etiã de reditibus eccleſiaſticis alia ratione quàm iuris perpetui percipiendi reditus eccleſiaſticos, non cenſentur bona eccleſiaſtica. num. 5.

XXIII. Moneo, ex dictis in monito pximo inferri solutionẽ quęstionis mihi propositæ a quodã magni nominis, pietatis & eruditionis Illustriss. Cardinali, multis nominibus mihi maxime suspiciẽdo, uidelicet, An quęsita ex stipẽdiis quę dãtur a S. Sede Apostolica aliquot Cardinalibus in subsidiũ expensarũ, quò se decentius sustentent, sint censenda bona patrimonialia libera, an ecclesiastica, oneri de quo in monito XXVIII loquemur, subiecta. Ad censendũ enim ꝙ sunt ecclesiastica, facit primo, ꝙ ea tribuũtur a persona ecclesiastica, scilicet, Papa, & de reditibus bonorũ ecclesiasticorũ ipsius Papatus, & psonis ecclesiasticis, uidelicet
1 Cardinalibus. Secundo, ꝙ Cardinalatus est beneficiũ ecclesiasticũ: q̃a conuenit ei tota diffinitio beneficii ecclesiastici, quam nos exquisite declarauimus in rub. de pręb. & summatim repetemus infra monito. seq. & efficaciter probatur per. c. 2. de cler. non residen. quatenus habet, Cardinalẽ quẽdã pri

uatum

uatũ fuiſſe a Synodo ſuo titulo Cardinalatus, eo ꝙ nõ reſidebat; & glo. ibi, & clarius Panor. ſub fin. aiũt, priuationẽ illã nõ fuiſſe ab officio, ſed a dignitate & beneficio. Quod ipſum ſentit idem Panor. in c. Bonę, primo de poſt. pręl. & in c. Eccleſia ueſtra, de elect. dum poſt Hoſt. & alios tractat, An Cardinalatus, & epiſcopatus ſint beneficia impatibilia, & an cadãt ſub. c. De multa, de pręb. & expreſſe determinãt moderni in tract. de benefic. par. 1. q. 2. Sicut & Papatus dicit̃ beneficiũ per tex. ſing. in c. 1. de maled. Et cũ pręd. ſtipendia dent̃ ratione Cardinalatuũ uident̃ eſſe reditus beneficiorũ. Ad hęc, ꝙ quæſita ex pẽſionibus, quę de more ſuꝑ beneciis eccleſiaſticis Papa cõſtituit, cẽſentur eccleſiaſtica, ut ĩfra monit. LXXX tradẽmus. Sed uerius uidetur contrarium, ſcilicet, ea eſſe cenſenda patrimonialia, uel quaſi, & conſequenter ab onere pręd
icto libera. Tum, quia 2
omnia quaſi patrimonialia ſunt huiuſmodi, ut in monito proximo dictum

 eſt,

est, & præfata quæsita per præfata Cardinalium stipēdia sunt quasi patrimonialia; quippe quibus conuenit diffinitio bonorum quasi patrimonialiū in monito proximo posita; quia sunt bona quæsita ratione actuū pertinentium ad personas ecclesiasticas, ea ratione, qua ecclesiasticę sunt, & non ratione iuris percipiendi reditus bonorum ecclesiasticorum. Tum, quia nil
3 obstat primum argumentum in oppositum factum, scilicet, ꝙ tribuuntur a persona ecclesiastica personis ecclesiasticis, & de bonis ecclesiasticis: quia id non sufficit, ut aliqua bona dicantur ecclesiastica. Nam etiam mercedes & salaria, quæ dantur ab ecclesiis, & ab ecclesiasticis personis, syndicis, procuratoribus, famulis earum, clericis eis inseruiētibus, cantoribus, architectis, latomis, pictoribus, & aliis id genus operariis ecclesiasticis, tribuuntur a personis ecclesiasticis, & personis ecclesiasticis, & de bonis ecclesiasticis; & tamen non sunt bona ecclesiastica.

Tum

Tum, quia nihil obstat etiam secundum, scilicet, quòd Cardinalatus est beneficium: quia prædicta stipendia, quæ subsidia impēsarum uulgo dicuntur, non debentur ratione tituli Cardinalatus, & eo ꝙ Cardinalatus sit beneficium, quia non cuilibet Cardinali dantur, sed solum illis, quibus Papa 4
uult conferre: & ideo licet reditus, qui Cardinali debentur ratione tituli sui, dicantur bona ecclesiastica, salaria tamen & subsidia impensarum, quæ aliquando Cardinalibus tribuuntur alia ratione quàm sui tituli, non sunt beneficia ecclesiastica. Tum, quia nil ob- 5
stat etiam, ꝙ tribuuntur ratione actuũ ecclesiasticorum, & ecclesiasticis personis propriorum: quia nec hoc sufficit, ut dicantur bona ecclesiastica. Nã etiam ea, quæ dantur clericis ratione precum, & orationum, ratione cõcionum, confessionum, administrationis sacramentorum, & aliorum huiusmodi actuum, tribuuntur ratione actuum ecclesiasticorum, quæ tamen secundũ

receptam ſententiam, nõ dicuntur bona eccleſiaſtica, quę ſunt res ſacrę, ſaltem quartę ſpeciei, ut in monit. pręced. dictum eſt; hoc eſt, res deputatę ad ſuſtentandum miniſtros eccleſię & pauperes, quę ſunt primi generis quartæ ſpeciei rerum ſacrarum, & reditus earum, quę ſunt ſecundi generis quartę ſpeciei earundem. Ad hoc enim, ut aliqua bona dicantur eccleſiaſtica, & ſacra oneri pręfato ſubiecta, oportet quòd ſint deputata ad ſuſtentandum ſacra, uel reditus eorum, qua ratione ſunt reditus eorum: & non ſufficit ꝙ percipiatur alia ratione, puta, eleemoſynę, uel ſalarii, uel ſtipendii iuſti, uel remunerationis, uel alia huiuſmodi, quę non ſit ius ſpiritualė illos percipiendi perpetuum, in ſe ſoli eccleſiaſticę perſonę cõferibile, ut ex duobus monitis ſupra proximis colligitur; quale non ſunt ſtipendia pręfata, nec alię penſiones, quę dantur laicis, uel clericis ratione aliquorum obſequiorum præſtitorum, uel pręſtandorum,

rum. Tum denique, quòd ſtipendium, ſeu ſubſidium impẽſarum, quod Papa tribuit alicui epiſcopo, quem aliquò legat, non eſt annumerandum bonis eccleſiaſticis, ſiue ſacris quartæ ſpeciei, ſupra monit. proximo diffinitis.

SVMMARIVM.

Bonorum eccleſiaſticorum uerum dominum eſſe Chriſtum Deum irrefragabiliter tenendũ. nu. 1.

Opinio communis, in quàm conſenſus omnium catholicorum concurrit, periculoſe in materia fidei, & morum relinquitur. num. 2.

Authoritas ſummorum Pontificum neceſſario obſeruanda. num. 3.

Bona omnia ſacra ſunt Dei, & omnia ſacrorum ſuſtentationi deputata ſunt ſacra: & qui ea furatur, aut rapit, ſacrilegus. num. 4.

Bona cur, & quo ſenſu dicuntur nullius, cum ſint Dei. num. 5.

Papa non eſt uerus rerum eccleſiæ dominus, & conſequenter nec alius prælatus: & ratio quarè aliquando eas alienant. nu. 6. & nu. 10.

Procurator Cæſaris bona eius non alienat, niſi &c. num. 7.

Bona eccleſiaſtica ſunt Dei, quo ad uerum dominium; eccleſiæ & prælatorum, quo ad adminiſtrationem; pauperum & piorum, quo ad ſuſtentationem. num. 8. & 11.

Bona

Bona omnia ecclesiæ sacra, licet consecrata benedictione alijs sacratiora, & quo sensu aliqua non sint in hominum commertio. num. 9.

Beneficiarios non esse usuarios, nec usufructuarios, sed maiore facultate quàm illi, & minore quàm hi. num. 12.

Bona donata Deo, fieri eius iure naturali, perinde ac alterius donata illi. num. 13.

Bona Ecclesiastica esse Dei, & non ullius hominis Concilio Tridentino diffinitum. nu. 14.

XXIIII. Moneo, ꝙ præfatus N. non solum nimis confuse tractat in prima sui libri parte, cap. 1. nu. 15. penes quem sit dominium rerum ecclesiasticarum, ut diximus supra monito XVIII. Sed etiam noue ac false affirmat in 4. par. cap. 6. ꝙ non solum redituum bonorum ecclesiasticorum, sed eorundem etiam stabilium siue immobilium, uerum dominiũ est penes beneficiarios. Quæ falsa & insolens conclusio est: quia imo est solius Dei & D. N. IE-
1 SV CHRISTI. Quod irrefragabiliter esse tenendum probo. Primo, ꝙ communis opinio id habet: & nemo catholicorum, quos ego legerim, usq;

ad

ad præfatum N. affirmauit, dominium saltem stabilium siue immobilium, & mobilium ecclesię usibus deputatorũ esse penes beneficiarios & ab opinione communi, in quam præsertim omnium doctorum catholicorum cõsensus concurrit, non est recedendum. c. De quibus. 20. dist. & doctrina solemnis Io. And. in. c. 1. de consti. Imo in materia morum & fidei, qualis est ista, non potest id sine periculo fieri, 2
iuxta text. Irrefragabiles, in. c. Ecclesiasticarum, & c. In his. 11. dist. quod multis & ualidis rationibus confirmat Alfons. Castrensis in lib. 1. cap. 5. cõ- 3
tra omnes hæreses. Secundo, ꝙ summi Pontifices, quorum authoritas est irrefrabilis. c. si Romanos. 19. dist. c. Hęc est fides. 24. q. 1. asserunt, illa esse patrimonium Christi, in. c. Cum secundum, de præb. & in c. Cum ex eo; de elect. lib. 6. esseq; pecunias CHRISTI c. 1. 12. q. 2. Tertio, quòd omnia sacra 4
sunt solius Dei. l. Inter stipulantem. §. Sacra, de uerb. oblig. §. Nullius, &

§. Sacræ.

§. Sacr. Institut. de rerum diuisione. At omnia bona ecclesiastica sunt sacra quartę speciei sacrorum, secundum Thomam receptum in. 2. sec. q. 99. art. 3. quod etiam fatetur ipsemet N. in quarta parte sui libri cap. 5. col. penul. & probatur efficaciter; eo quòd, qui ea furatur, aut rapit, dicitur sacrilegus. c. Prædia. & c. Qui
5 abstulerit & c. Nulli. 12. q. 2. Probatur item, eo quòd ratio cur bona sacra dicuntur esse nullius, est; quia solius Dei sunt. d. §. Nullius, Instit. de rer. diuis. Non quidem ita nullius, ut occupantis fiant. iuxta. l. 3. in princip. ff. de acquir. rerum domin. sed ita, ut nullius hominis puri, uel hominum sint, sed Dei tantum, & D. N. IESV CHRISTI, non quidem eo solo nomine, quo omnia sunt eius; iuxta illud, Domini est terra, & plenitudo eius. psal. 23. & c. Quo iure. 8. dist. sed etiam eo quòd nemo alius est dominus eorum, & speciali hominis uel hominum censura, siue dispositione,

sunt

ſunt ei dicata, donata, uel alias quę-ſita, ut gloſſę receptę dixerunt in d. §. Nullius, & in d. l. 3. Quartò, quòd ratio quare nulli pręlati, etiam Papa, 6
poſſunt ſine cauſa iuſta ſtabilia alienare, eſt; quia ſolus CHRISTVS, & nemo alius, eſt uerus dominus eorum. Et nemini facta eſt a CHRISTO facultas aliter alienandi ea, iuxta. c. Nulli, de reb. eccleſ. non alien. & c. Non liceat Papę. 12. q. 2. Quinto, quòd ratio, propter quam cum iuſta cauſa id facere poſſunt per eadem iura, eſt; quia ſunt procuratores, & 8
adminiſtratores conſtituti ab eo ad adminiſtrandum ea, ſecundum mentem, & intentionem eius; immediate, uel mediate. Immediate quidem, ut Papa, & eccleſia uniuerſalis: mediate, ut alii pręlati, & beneficiarii miniſterio Papę, uel eccleſię uniuerſę, conſtituti immediate, uel mediate: quia cauſa iuſta interueniente; uidetur ipſe Dominus IESVS conſentire, & res agi iuxta mentem

ciuſdem,

7 eiusdem. Sicut & procurator Cæsaris, sine ipsius consensu,& mente, res eius alienare non potest,& cum eo potest. l.1.ff.de offic.procur. Cæsar.& l.Idem Iulianus. §.Constat,ff.de leg.1. & cum iusta causa id faciendi contingit,uidetur Cæsar id uelle,per easdē.ll. Sexto, quòd id concludit declaratio uera illius dicti Caietani 2.sec.q.3 art.8. uidelicet.Idem esse dicere, bona ecclesiastica esse Dei, CHRISTI uel ecclesiæ: declarandum enim est, uerum esse, quo ad administrationem, non

8 autem quo ad dominium. Nam uerū dominium eorū,est apud solum Christum,siue Deum, non autē apud alios prælatos & beneficiarios, etiam Papam,ut ipsemet Caiet. ibidē affirmat, & paulo post dicetur. Apud Papam uero, & Ecclesiam uniuersalem, uniuersale ministerium, & uniuersalis administrādi potestas eis immediate a Deo data: quæ ministerio Papæ, uel ecclesiæ uniuersalis distribuitur aliis prælatis, & ecclesiis particularibus, instituendo

tuendo per se, uel per alios uaria iura percipiendi illos, aut illos reditus ecclesiasticos, illorum aut illorum locorum, diœcesum, parochiarum & prædiorum, &c. & conferendo illa canonice: quę iura, canones uocant beneficia ecclesiastica, siue sacerdotia. Quod nos in rub. de pręb. exactius quàm alii scripsimus diffiniendo post Cald. in c. Postulasti, de rescrip. & Anchar. in c.1. de reg. iur. lib.6. & alios ibi citatos, Beneficium ecclesiasticum esse ius spirituale consequenter percipiendi aliquos reditus ecclesiasticos, conferibile tantum a persona ecclesiastica personę ecclesiasticę, perpetuum in se, saltem quo ad accipientem. per canones, doctrinas, & iura ibi late citata. Septimo, ꝙ non obstat prędictis argumentum N. scilicet, Quòd bona ecclesiastica, quę nõ sunt consecrata speciali benedictione, sunt in hominum commertio: quia uendi & emi possunt pręfato. c. Sine exceptione. & pręf. c. Nulli. licet alia quę

speciali

speciali benedictione consecrantur ; ueluti sacra uasa, sacræ uestes sint extra præfatum commertium, iuxta regulam, Semel Deo dicatum, de reg. iur. lib. 6. & l. Inter stipulantem. §. Sacram. ff. de uerb. oblig. Non, inquam, hoc
9 obstat. Tum, quia omnia bona ecclesiastica sunt sacra, ut prędictum est, saltem quartæ speciei sacrorum, etiam ipsomet N. confitente, licet non æqualiter sacra : quia non omnia sunt consecrata benedictione speciali, de quibus agit titul. de consec. eccles. uel altar. & c. Ecclesiis, cum multis aliis, de consec. dist. 1. Tum, quia non solum in hominum commertio, ut alia profana; sed ita ut solum ex causa iusta, & cum solemnitate interueniente, & non alias, debeant in commertium uenire, per præfata iura, sicut & bona Cæsaris, quæ extra commertium dicuntur. l. Idem Iulianus. §. Constat. ff. de legat. 1. possunt commutari de illius consensu ; ut ibidem ; & in l. 1. ff. de offic. proc. Cęsar dicitur : ita & bona
CHRISTI

CHRISTI, ſacra quartæ ſpeciei ſacrorum, extra cõmertium quidẽ ſunt ſimpliciter, ſed ita, ꝙ de ipſius conſenſu cõmutari poſſunt: qui conſenſus interuenire creditur, eo ipſo, ꝙ adeſt cauſa iuſta id faciendi. arg. c. Aurum habet eccleſia. c. Gloria epiſcopi. 12. q. 2. Tum, quia eius argumentum ſolum probat, ꝙ conſecrata per aliquam benedictionem, ſunt ſacratiora, & ſpecialiori ratione Dei, quàm alia ſacra, non conſecrata per aliquam benedictionem; ſed non probat, ꝙ hæc non ſint ſacra, neq; ꝙ nõ ſunt eius ſpeciali ratione. Quia ex eo ꝙ aliquid ſit ſacratius, uel ſpecialius, ſeu magis ſpecialiter alicuius, non conſequitur, ꝙ aliud, quod nõ eſt tam ſpecialiter eius & tam ſacrum, nõ ſit ſacrum, neq; ſpecialiter eiuſdem: quia datur ſacrato ſacratius, ſicut bono melius. l. ubi autem non apparet. ff. de uerb. oblig. & patet in Rege, qui aliqua habet bona, quæ ſunt ipſius, quo ad directum & utile dominium; & alia, quæ ſunt eius,

F quoad

quo ad directum dominium tantum. Hæc enim ſpecialiter pertinēt ad eum, licet illa pertineāt ſpecialius. arg. c. 1. de feud. c. Cætei um, de Iudic. & omnium, quæ in lib. feudorum leguntur, & notantur.
10 Octauo, quòd neque ipſe Papa eſt uerus dominus bonorum eccleſiaſticorum, per tex. in hoc optimum in. c. Non liceat Papæ. 12. q. 2. ubi de hoc latius ſcribimus. Per quod ibi ſentit idem Archid. communiter receptus, & Panor. in. d. c. Conſtitutus. Immo & Turrecrem. in. c. Videntes. 12. q. 1. & Caiet. in 2. ſec. præfata q. 43. art. 8. Inferens ex hoc unam grauem concluſionem, quę apud eum uideri poteſt, quod ipſum ait aduerſarius part. 1. cap. 1. nu. 22. cum aliis multis, quos refert, & ſequitur Dec. in. d. c. Conſtitutus. & in. c. Epiſcopus, de præb. Si ergo Papa nō eſt dominus, a fortiori nullus alius a CHRISTO erit. ergo ſolus ipſe CHRISTVS
11 eſt dominus uerus eorum. Nono, ꝙ ipſiſſima huius rei ueritas eſt illa, quæ

colligitur

colligitur ex dictis Innoc. frequentius recepti in c. Cum super, de cauſ. poſſeſſ. & propriet.& efficaciter probatur per Panor.relatis aliis opinionibus in c. Cum eſſes,de teſtam. nu.29.& aliis locis citatis per Decium in d. c.Conſtitutus, de reſcript. nu. 5. Ex quibus omnibus colligitur, inquam, ipſiſſima ueritas, uidelicet, ꝙ iura quæ habent, illa eſſe CHRISTI uel Dei, intelligēda ſunt quo ad uerum & perfectum dominium : & illa,quæ inſinuant eſſe ecclesiæ, prælatorum , aut beneficiariorum ; intelligenda ſunt quo ad gubernationem, uel adminiſtrationem illorum. Et ea,quæ habent illa eſſe pauperum,eccleſiarum,uel operum piorum, intelligēda ſunt quo ad eorum ſuſtentationem:ita ꝙ uerus, & perfectus dominus eſt IESVS CHRISTVS. Gubernatores autem inſtar procuratorum,& tutorum cum facultate ſe de illis alendi beneficiarii . Pauperes uero eccleſiæ & opera pia, creditores quidam quorum ſuſtentationi eorum

reditus deductis oneribus debentur.
12 Decimo, quòd uera & recepta est illa sententia, quę habet, aliquot doctores male uocare beneficiarios usurarios: male item alios uocare eosdem usufru ctuarios, ut tangit glo. singul. ubi late Panor. & Andre. Sicul. in c. fin. de pecul. cleric. eo ꝙ maior est eis facultas, quàm usurariis: quoniam ipsi possunt in suos, & alios pios usus de omnibus reditibus beneficiorum disponere; cum tamen usuarii, qui ex re, in qua usum habēt, nihil capere possunt, præterquàm in solum usum quotidianum. Inst. de usu & habit. in princip. & minor quàm usufructuariis: quia illi possunt donare, & relinquere in uita & in morte licite suos fructus, quibuscūq; uoluerint. Inst. de usufruct. in princ. & melius. inst. de usu, & habit. §. 1. sine ullo paupertatis aut pietatis intuitu, ob solam amicitiam, cognationem, aut liberalitatem, beneficiarii uero minime. Quòd palam declarat post alios cōcil. Trid. sess. 25. cap. 1. de

reformat. in hæc uerba. Omnino uero eis (scilicet episcopis) interdicitur, ne ex reditibus ecclesiæ consanguineos familiaresue suos augere studeant: cũ & Apostolorum canones prohibeãt, ne res ecclesiasticas, quę Dei sunt, cõsanguineis donẽt; sed si pauperes sint, his ut pauperibus distribuant: & paulo inferius. Quę uero de episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscũq; beneficia ecclesiastica, tam sæcularia, quàm regularia obtinẽtibus pro gradus sui conditione obseruari, sed etiã ad S. Rom. ecclesię Card. pertinere decernit. Vndecimo, irrefragabiliter ꝓbatur, ea ratione, ꝙ donata & relicta legitime ab eorũ dominis, fiũt eorũ, quibus dantur, aut relinquuntur. l. Traditionibus. C. de pact. §. Per traditionẽ. Inst. de rer. diuis. At bona oĩa ecclesiastica sunt legitime ab his, quorũ erant, donata, oblata, uel relicta Deo uel CHRISTO, uel eius intuitu & nomine, ecclesiis, uel ministris eius tanq̃ eius uicariis, ꝓcuratoribus, uel dispẽ- 13

ſatoribus; mediatis uel immediatis, quod idem eſt, arg. l. ſi procurator. ff. de acquir. rer. domin. ergo facta ſunt eius. Imo cum priuilegio, per quod ante quæſitam poſſeſſionem, etiam quo ad dominium, quæruntur. l. fin. C. de ſacroſ. eccleſ. Ergo ſunt eius, & quidē iure diuino, & naturali, præſuppoſito rerum dominio iure gentium introducto. c. Ius gētium. 1. diſt. Duodecimo tandem, quòd expreſſe concilium Trident. in loco præcitato per illa uerba
14 proxime relata, (Quæ ſunt Dei) diffinit, omnes eccleſiæ res eſſe Dei: & ita iam non uidetur licere cōtrarium tenere, neq; opinari. arg. c. Maiores. 24. q. 1. & ita opinio communis uidetur eſſe iam facta de fide neceſſario credenda: & conſequenter non debuit incaute N. contra determinationem eccleſiæ adeo claram, affirmare; uerum dominium illorum eſſe clericorum. Quod, ut prædixi, nemo catholicorū, quem legerim, uſque ad eum fuit auſus affirmare, etiam ante præfatum cō-

cilium

cilium, ſaltem quo ad dominium rerum ſtabilium, ſeu immobilium; neq; mobilium uſibus eccleſiæ, a beneficiariorum uſibus ſeiunctis deputatorum.

SVMMARIVM.

Sacrarum rerũ quatuor ſpecies, & quæ: & quartæ ſpeciei duo genera, et aliæ aliis ſacratiores. nu. 1.
Bonis ſecundi generis quartæ ſpeciei utendi facultas, liberior facultate utendi bonis primi generis, ſed non adeo, ut facultas utendi patrimonialibus. num. 2.

XXV. Moneo, ꝙ licet dominium uerum & abſolutum omnium bonorum eccleſiaſticorum ſit penes Deum, & D. N. IESVM CHRISTVM, ut in monito proximo probatum eſt, & ideo omnia illa ſint ſacra; & omnis irreuerentia, quæ fit per uiolationem eorum ſit ſacrilegum, ut diffinit. Tho. in. 2. ſec. q. 99. art. 1. & efficaciter probatur per. c. Prædia. c. Qui abſtulerit, & alia citata in monito præced. nu. 4. Alia tamen aliis ſunt ſacratiora, ut idem Tho. probat ibi art. 3. dicens, 1

ꝙ inter res ſacras ſummũ locũ obtinẽt ipſa ſacramẽta, q̃bus homo ſanctificat; quorũ præcipuũ eſt Euchariſtię ſacramentũ, q̃đ cõtinet ipſum CHRISTVM: & ideo ſacrilegiũ, q̃đ contra hoc ſacramentũ cõmittitur, grauiſſimũ eſt inter oĩa. Poſt ſacramenta uero, ſecundũ locũ tenent uaſa conſecrata ad eorũ ſuſceptionẽ, & ipſę imagines ſacrę, & reliquiæ ſanctorũ, in quibus quodã modo ꝑſonę ſanctorũ ohnorantur, & dehonorantur: deindeq; pertinent ad ornamenta eccleſię, & miniſtrorũ: deinde ea quæ ſunt deputata ad ſuſtentationẽ miniſtrorũ, ſiue ſint mobilia ſiue immobilia. Quicũq; autem cõtra quodcũq; prędictorũ peccat, crimen ſacrilegii incurrit hæc ille. Ex quibus uerbis colligit eſſe quatuor ſpẽs rerũ eccleſiaſticarũ & ſacrarũ. Prima, ſacramẽtorũ. Secũda, uaſorũ ad ſuſceptionẽ eorũ cõſecratorũ, & reliquiarũ, &c. Tertia, ornamentorũ eccleſię, & miniſtrorũ. Quarta, bonorũ ad ſuſtẽtanda prędicta deputatorũ: cui addimus primo,

mo;ꝙ ſicut res primę ſpeciei ſunt magis ſacræ, q̃ res ſacrę ſecũdę ſpeciei; & res ſacrę ſecũdę ſpeciei magis q̃ tertię; & res tertię magis q̃ quartę: ita facultas a Deo miniſtris eius facta ad utendũ rebus ſacris primę ſpeciei, ſtrictior eſt facultate utẽdi rebus ſecũdę:& facultas utendi rebus ſecũdę ſpeciei,ſtrictior facultate utẽdi rebus tertię:& facultas utẽdi rebus tertię,ſtrictior facultate utendi rebus quartæ. Secundo,ꝙ res quartę ſpeciei.ſ.deputatę ad ſuſtentandum oĩa ſacra, ſunt, ut ſupra dictũ eſt,monit.XXII. duplicis generis;Alterius enim generis ſunt ſtabilia ſeu immobilia,de quorũ numero ſunt etiam iura percipiẽdi annuos reditus,Clem. Exiui. §.Cũq; annui reditus, de uerb. ſigni.& alia pretioſa mobilia. Alterius aũt ſunt fructus,ſeu reditus eorũ,q ex illis redeũt annuatim:& ꝙ queadmodũ illa,quę ſunt primi gñris ſunt ſacratiora,q̃ quę ſunt ſecundi;ita facultas cõceſſa miniſtris,a CHRISTO uero oĩum ſacrorum dño,utẽdi eis,ſtrictior eſt,q̃ facultas

facultas cócessa ab eodem utendi bonis secundi generis. Quò fit, ut bona primi generis non possint alienari sine grandi causa, & solemnitate. c. Sine exceptione, cum multis aliis. 12. q. 2. & c. Nulli, de reb. eccles. non alien. Bona autem secundi generis, sic. c. Vestra, de locat. & c. Quoniã, ne prælati uic. suas,
3 Tertio, ꝙ licet facultas utendi bonis secundi generis, scilicet, reditibus, facta sit beneficiariis liberior, quàm facultas utendi bonis primi generis: non tamen est adeo libera sicut illa, quam habent utendi bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus: quoniam hæc adeo libera est eis, ac laicis, utendi suis reditibus laicis. arg. c. Fixum. 12. q. 5. & c. Quicumq;, de testam. & ideo non possunt eis uti, nisi ad se, & suos, & pauperes sustentandos, ut infra, monito XXVII. probabitur.

SVMMARIVM.

Bona beneficiarij præmortui, deuoluta in successorem

forem, an sint primi generis, an secundi, quarta speciei. num. 1.

XXVI. Moneo, ꝙ grandis est quæstio, an reditus, de quibus beneficiarius, neque in uita, neque in morte quicquàm dispoſuit, debeant collocari ſub primo genere bonorum deputatorum ad ſuſtentandum ſacra, an ſub ſecundo; eſto, ꝙ iure perueniant ad ſucceſſorem. Quæ quæſtio ideo eſt magni momenti, quòd ſi collocari debeant ſub primo genere, ſucceſſor nõ poteſt ea ſuis uſibus impendere, pluſquàm alia immobilia ſui beneficii, Si autem collocentur ſub genere ſecundo, poterit eis uti ad ſe, ſuos, & pauperes ſuſtentandos, perinde ac reditibus ſuo tempore ex bonis primi generis ad eũ pertinentibus. Huius quæſtionis reſolutionem inſeremus commentario. c. Nõ liceat Papæ. 12. q. 2. quò etiam remittemus aliquot alias, quæ ſicut hæc pertinẽt ad ſpolia clericorum: de quibus, quia non poteram in hac apologia pro rei magnitudine, ne nimium excreſceret 1

excreſceret, ſcribere, commentarium illum ſeparatim compono.

SVMMARIVM.

Bona eccleſiaſtica ſubiecta eſſe oneris & modo, ut ſuperflua pijs operibus erogentur. nu. 1.
CHRISTIANI *eccleſiæ primitiuæ pretia bonorum dabant Apoſtolis ad ſuſtentandos egenos. num. 2.*
Clericorum bona eſſe pauperum, ut intelligendum. num. 3.
Vicarium poteſtate ſibi tradita uti debere, iuxta mentem tradentis. num. 4.
Chriſtum non eſſe minus liberalem nunc, quando eſt ditiſſimus, quàm cũ eſſet pauperrimus. nu. 5.
Bona non eſſe data eccleſiaſticis, ut primogenia diuitibus inſtituantur; nec ut cognati augeantur. num. 6.
Onus, & modum inducunt dictiones ut, Ad, Ob, Pro, In, Ne, &c. quæ adduntur diſpoſitionibus, quibus bona data ſunt eccleſiis. nu. 7.

1 XXVII. Moneo, dixiſſe me in præfato libello. q. 1. nu. 17. prædicta bona eccleſiaſtica, quæ ſunt ſacra quartę ſpeciei rerum ſacrarum, ut duobus proximis monitis dictũ eſt, ſuper quibus

bus fundata sunt sacerdotia, seu beneficia, quæ habemus, esse subiecta ei modo & oneri expresso, aut tacito; ut ea, quæ ministris eius sustentatis honeste superfuerint, insumantur in pauperes, & alia opera pia; cuius contrarium affirmat præfatus N. sed male. Primo quidem, propter illas decem & sex rationes ibi positas, quarum potiores neruos summatim infra tangemus. Secundo; quòd ipsemet N. sibi contrarius id satis fatetur in. c. 1. par. 1. in hæc uerba. Bonorum igitur ecclesiasticorum natura, ab initio nascentis ecclesiæ ab Apostolis constituta, & per manus ad posteros trãsmissa, duplicẽ usum prospicere uidetur, diuini scilicet cultus exhibitionem, & pauperum uictum fidelium. Et Gregor. allegatus ibidem per ipsummet sic ait, in c. Quia tua fraternitas. 12. q. 1. Omne quod superest necessitatibus, in causis piis, ac religiosis, erogandum est, Domino magistro dicente, Omne quod superest
date

dare eleemosynam: quibus subdit N. hæc uerba; Illud certissimum est, illa quę necessaria non sunt, licet maxime ad ornatum diuini cultus & elegantiam pertineant, necessitatibus pauperũ debere cedere, ut beatus Ambros. probat, in canone, Aurum habet ecclesia 12. q. 2. & diuus Hier. in c. Gloria
2 episcopi ead. caus. & q. Hæc ille. Tertio, ꝙ licet ille negasset, & nemo contradiceret, probaretur tamen irrefragabiliter per Actorum. cap. 2. sub finem & c. 5. & 6. Ex quibus palam colligitur, illos fideles primos uendidisse sua bona, & dedisse Apostolis tanquã CHRISTI uicariis, & eius rem agentibus, pretia illorum, ut alerentur ex eis fideles egeni. Et certum est, eorum successores cum eodem modo & onere retinuisse prædia, quæ postea seruarunt inuendita, ut futuris necessitatibus prouiderent. Id quod clare testatur Melchiades Papa in. c. Futuram. 12. q. 1. & clarius Vrbanus in c. Videntes, ead. caus. & q. Ante quos idem
ferme

ferme dixit Clemens in locis infra citandis. Quarto, probatur per c. Res 3
ecclesiæ. 12. q. 1. quod sic habet. Res ecclesiæ non quasi propriæ, sed ut cõmunes Domino oblatæ, cũ timore nõ in alios, quàm in præfatos usus, scilicet, pios sunt fideliter dispẽsandæ, & in c. Episcopus, ead. caus. & q. ibi, Episcopus, si cõtentus his, scilicet, uictu & uestitu minime fuerit; cõuertat aũt res ecclesiæ in suos ecclesiasticos usus. &c. synodo prouinciæ pœnas persoluat, & c. Præcipimus, ead. caus. & q. ibi, indigentibus omnia dispensentur, & in hoc prædicto c. fin. 16. q. 1. dicitur, quòd, Quicquid habent clerici, pauperum est, hoc est; quicquid clerici habent, quatenus sunt clerici, hoc est, de rediditibus ecclesiæ, deductis necessariis, pauperum est, idest, dandum est pauperibus, & piis operibus diuinum cultum & paupertatem respicientibus, & August. in c. Quod autem. 23. q. 7. de bonis ecclesiasticis, ait. Non sunt nostra, sed pauperum, quorum procu-

rationem

rationem gerimus. Et Ambrosius in. c.Conuenior, ead. caus. q.8. ibi. Omnia mea sunt pauperum, cui cósonat c. penul. & c. fin. 12. q.1. & alia, quæ ad hoc propositum in præfato libello citauimus. Quintò, quòd in.c.Reuer-
4 timini. 16. q. 1. Hieronymus ait, Deũ in pauperibus, si non accipiant eleemosynas, defraudari; eo quòd decimę, & primitiæ, sunt Dei possessiones. Et in. c. Decimæ, ead. caus. & q. decimę dicuntur ab August. esse tributa egentium animarum; & quòd eas dare nolẽs tot animas uidetur occidere, quot mortui fuerunt egestate, esseque illas rem a Deo pauperibus delegatam. Sexto, quòd bona prædicta sunt bona CHRISTI, quo ad uerum & perfectum dominium; prælati uero etiam Papa, & ecclesia etiam uniuersalis, quidam oeconomi, dispensatores, & procuratores eius, ut in mon. XXIIII. efficaciter & late probatum & declaratum est. At constat iure diuino, & humano, uicarium procuratorem & dispensa-

diſpenſatorem, debere uti poteſtate ſibi tradita, ſecundum intentionem domini principalis illam ei tradentis. l. 1. ff. de offic. procur. Cæſar. c. fin. de præb. iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 4. Sic nos exiſtimet homo, tanquam miniſtros, ac diſpenſatores miniſteriorum Dei: & illud. Hic iam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inueniatur: & iuxta illud eiuſdē. 2. ad Corint. 10. Poteſtatem dedit nobis Deus in ædificationem, non autem in deſtructionem: & iuxta illud. c. Superlitteris, de reſcrip. Quæ ratio mouet delegantem, debet & mouere delegatum. At conſtat (confitente etiam ipſomet. N. & D. Soto, cui nititur, in lib. 10. q. 4. art. 4. de Iuſt. & iure) intentionem & uoluntatem CHRISTI, fuiſſe, ac eſſe, ut de bonis ſuis ſuperflua dentur pauperibus, uel aliis piis operibus. Credendum enim eſt, ut in præfato libello diximus, eum uelle, ut tanta uel maior liberalitas exerceatur de bonis, quæ data ſunt ei, 5

G poſtea-

posteaquàm uiuit immortalis, quàm de his, quæ data fuerunt ei, dum esset mortalis. Nam qui cum egeret, non cupiebat mortalia, qui regna daturus erat cælestia: ut habet hymnus Epiphaniæ, non cupiet postquàm habet, & dedit tanta cælestia. argumento a maiori. c. Cum in cunctis, de elect. Authent. Multo magis, C. de sacrosf. ecclesf. Cum ergo tunc uoluisset, ut quod sibi supererat, se suisq; ministris sustentatis, daretur pauperibus, credendum est nunc quoq; uelle, ut quod superest suis ministris honeste sustentatis, tribuatur eisdē: quandoquidem nō est illi ulla re opus, & ex præteritis præsumuntur futura. c. Ex studiis. & c.fin.de præsump. Ergo ex eius intentione illum modum, & onus habēt illa bona beneficiariorum.
6 Septimo, quòd quę non sunt uerisimilia, nō sunt asserenda. c. Quia non est uerisimile, de præsump. l. Non est uerisimile. ff. quod met. caus. At non est uerisimile, illos antiquos fideles, tam religiosos,

giosos, tam humiles, modestos, & temperantes, qui sua bona ob amorem Dei, & animarum suarum salutem dederunt ecclesiis, ea mente illa dedisse, ut clerici sumptuose comedamus, & bibamus, colendo gulam, quàm illi oderũt; neq; ut nos, & nostras domos, familias, parietes, lecticas, mulas, splendide uestiamus, honorem humanum adorãtes, cum ambitione & superbia, quas illi pro humilitate, & modestia cõtempserunt. Neq; etiam, ut grandia primogenia, siue maioratus instituamus, ut cognatos nostros magnificemus; cum illi noluissent illa donare suis, ut Deo donarent. Neq; ut thesaurizemus in terris id, quod imitantes eos, thesaurizare debemus in cælis: sed ut ecclesiæ ministri primũ; deinde pauperes alantur. Octauo, quòd beatus Clemens, Papa simul & martyr discipulusq; beati Petri in lib. 2. cap. 19. de constit. apostol. ait, Decimas, & primitias, ad hoc fuisse datas ecclesiæ, in hæc uerba. Homo Dei. s. Episcopus,

quæ, ex decimis, & primitiis secundum mandatum Dei dantur, recte dispenset orphanis, uiduis, afflictis, & peregrinis egẽtibus, ut qui habet Deũ harum rerũ rationẽ reposcentẽ: & paulo post. Omnibus egentibus, cũ iustitia tribuentes, ipsiq; his utentes, sed non abutentes; comedentes de his, sed non soli uorãtes, egenisq; impertientes. Et in lib. 8. cap. 39. per hæc uerba: Etiam præcipio decimas offerri, ad uictũ reliquorũ clericorũ, uirginum, ac uiduarũ, & his, qui sunt paupertate oppressi. Et lib. 2. cap. 39. per hæc uerba. Dabis episcopo iusta tua: te enim dare oportet, illum uero destribuere tanq̃ oeconomũ, & dispensatorem rerũ ecclesiasticarũ: quod clarius testimoniũ? Nono, quòd sexta synodus relata in. c. Apostolica. 12. q. 2. de his ipsis reditibus agens, decernit, eos esse ad utilitatem ministrorũ, & ob escã pauperum, & peregrinorũ sustẽtationẽ. & Symmachus Papa in. c. Indignæ, ead. caus. & q. maledicit cũ, qui bona hæc male impendit,

dit, eo quòd substantiã pauperũ contra fas dispergit. & concil. Antioch. in c. Episcopus. 12. q. 1. clare habet, quòd quis episcopus de sui patrimonii reditibus, ad libitũ disponere possit, nõ tamen de ecclesiasticis: quin & cõcil. Trid. in sess. 25. cap. 1. de reformat. cõfirmans id, quod antea dixit Bernardus, late relatus a Dyonisio Carthusiano in lib. contra pluralitatẽ beneficiorũ. art. 8. interdixit episcopis, & aliis beneficiariis etiã si Cardinales sint, ne suos cognatos, aut familiares de reditibus ecclesię augeant. Quod utiq; nõ fecisset, si nõ intellexisset esse illã differẽtiã inter reditus patrimoniales, & laicos ex una parte, & ecclesiasticos ex altera. Quod his inest onus præfatũ ut impendantur in honestã ministrorũ, & pauperũ, ac aliorum operum piorũ sustentationem, & cõsequenter, ut distribuãtur superflua pauperibus, uel aliis piis operibus.
7 Decimo, quòd datum uel relictum alicui ut aliquid det alteri, dicitur donatum, uel relictum sub modo: eo quòd

illa coniunctio, ut saltem cum adiicitur dispositioni requirenti aliquid postea explendum, modum importat. iuxta. l. 2. C. de his, quæ sub condit. & l. 2. & 3. de donat. quæ sub modo, & glos. c. Verum, de condit. apposit. & Bart. receptus in l. Quibus diebus. §. Termilius. ff. de condit. & demonst. dicens idem de illo, quod datur sub illa coniunctione, ne, pro, ut, non, uel sub præpositione, ad, & in, quoties adiiciuntur alicui rei postea explicandæ: ut uidere est apud eum, a nu. 3. usq; ad 10. per. l. Si tibi, & l. 2. ff. de leg. 3. & l. Libertas. §. 1. ff. de manumiss. testam. & l. Cũ pater. §. Titio, de leg. 2. & prædicto. §. Termilius, & l. ante penul. de leg. 2. & l. Si quis pro redemptione. C. de donat. & l. solemus, & l. fin. de oper. nou. nunciat: quæ duæ postremæ agunt de dictione, in, quod ipsum est de dictione, ob, C. de cond. ob caus. per totum. At bona Ecclesiæ donata sunt, aut relicta D. N. IESV CHRISTO, uel Ecclesiis, uel perso-

nis

nis ecclesiasticis, tanquàm procuratoribus, & eius negotia gerētibus. Quod idem est, ut reditus eorum prębeantur usibus præfatis, uel in eos, uel ad eos, uel pro eis; uel ne, pro ut non dentur aliis. Nam sexta synodus in c. Apostolica. 12. q. 2. de his reditibus agens, decernit, eos esse ad utilitatem ministrorum, & ob escam pauperum, & peregrinorum sustentationem. Pondera præpositiones, ad, & ob, quæ important modum, & onus, ut prædiximus, & in. c. Peruenit. 16. q. 7. Vetatur episcopis dare consanguineis, & ita ne dent consanguineis, quod importat modum. Sicut, ut, non; ut proxime dictum est. Quin & concilium Trident. in sessione. 25. cap. 1. de reform. interdixit episcopis, & aliis, etiam si Cardinales sint, ne suos cognatos aut familiares de reditibus ecclesiæ augeāt. Pondera uerbū, ne, quod inducit modum & onus; & in. c. In sacris 16. q. 1. sic habetur, in sacris canonibus præfixum est, ut decimæ, iuxta dispositio-

nem episcopi distribuantur. Pondera uerbũ, ut. Piis autẽ operibus esse distribuendas habetur in c. Decimas, ead. caus. & quæst. ibi; Omne qđ superest in causis piis ac religiosis erogandum est: ubi etiam pondera præpositionem in; & in c. In canonibus, ead. caus. & quæst. habetur, Episcopum positum ad per se uel alium dispẽsandũ misericordiã pauperibus: ubi pondera uerbum, ad; quod, ut dictũ est, inducit modũ & uerba principii. c. Decimas, ead. caus. & quæst. sunt hæc. Decimas, quas in usum pietatis concessas esse canonica authoritas demõstrat, & uerba medii, hæc alia. Has uero decimas sub manu CHRISTI fore cẽsemus, ut ille, qui cæteris præest, omnibus iuste distribuat: in quibus pondera illa uerba, in, &, ut, quæ modũ important, ut prædiximus. Cum ergo hæ dictiones, ad, in, ob, ne, pro, ut, nõ, modum & onus important; saltem cum futuræ rei explicandæ adhibentur: cumq; bona clericorũ sint eius, ad in, uel ob usum pie-

tatis

tatis & pauperum, uel pro illo data, uel ut eis, & non aliis erogentur, manet probatum, ecclesiæ bona prædicto modo, & oneri subiecta esse.

SVMMARIVM.

Pauperum appellatione, in hac materia, omnia pia contineri, num. 1.

XXVIII. Moneo, dixisse me in præfato libello. nu. 10. per pauperes in hoc proposito de dando superflua redituũ ecclesiæ pauperibus, non solũ intelligi personas inopes, sed etiam ecclesias, & monasteria tam sæcularia, quàm regularia, & alia omnia loca & opera pia. Quod etiã præfatus N. fatetur, & colligitur ex Thó. 2a 2æ sec. q. 185. art. 7. in corpore, quæst. & ad secũdũ, & Quodlib. 6. art. 12. & probatur in c. De reditibus, & c. Quatuor. 12. q. 1. Ex quibus colligitur, ꝙ ea quæ supersunt, non debentur solis pauperibus; cum etiam fabricis, ornamentis, & id genus aliis diuino cultui congruentibus, sint impertienda. Quod etiam recte determinat Adrian. in 4. de restit. q. 12. col. 7. 1

SVM-

SVMMARIVM.

Pia opera, quæ radicitus definita, & exemplis illustrata. num. 1.

Pia quædam in se coram Deo, quæ coram iudice sunt profana, & econtrario. num. 2.

Pietatis uirtutis opera, non dici pia in proposito. num. 3.

1 XXIX. Moneo, dixisse me in loco supra, monit. proximo citato, neminem reperiisse, qui radicitus diffinierit, quæ sint opera pia; tametsi per plurimos fuerit tactũ, ut colligi potest ex Ludo. Romano, in Auth. similiter. C. ad. l. Falcidiam, & aliis multis. Verum consideratis oĩbus, breuiter definiri possent, esse illa, quæ fiũt principaliter ob cultum diuinum, uel misericordiam, immediate uel mediate: quia pietas in hoc proposito, non significat uirtutem illam, qua patriam, parentes, & cognatos, colimus. De qua per Thomam 2. sec. q. 101. sed illam, quæ religio dicitur,

dicitur, qua ſcilicet, Deum colimus;
ut accipit Auguſt.lib.10.de Ciuit.Dei
cap.4. & c.1.22.q.2.c. Legi. 23. q.8.
& c. Quælibet.22.q.2. Quibus duo- 1
bus poſtremis modis accipitur in no-
ſtro ꝓpoſito, in quo de pietatis ope-
ribus agimus. Per illud autem uerbũ,
cultum diuinum, in definitione poſi-
tum,intelligo non ſolum illum, quem
exhibemus Deo per uirtutem religio-
nis,ſeu latrię; ſed etiam eum,quem ex-
hibemus per tres uirtutes theologi-
cas,fidem,ſpem,& charitatem, quibus
colitur Deus,licet aliter,quàm per la-
triam, aut religionẽ, uirtutum mora-
lium primam,iuxta Tho. 2. ſec. q.81.
art. 5. Quare opera pietatis dicuntur
omnia,quę propter cultum Dei potiſ-
ſimum,& principaliter aguntur, ut ca-
pellaniæ, beneficia, miſſæ, & alia of-
ficia diuina,& omne, quod ad ea prin
cipaliter pertinet. Talia etiam ſunt ſe-
ptẽ opera miſericordiæ ſpiritualia,quę
continentur in illo uerſiculo; Conſu-
le, caſtiga,dimitte,ſolare, fer, ora: in-

telligendo, per consule, etiam doce, ut in Manuali confessariorum, cap. 24. diximus: quia hæc sunt opera uirtutis misericordiæ, qua opitulamur egenis rerum spiritualiũ. Talia sunt quoq; septem opera misericordię corporalia, quæ continentur in illo uersu. Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo: quos duos uersus, ubi supra declarauimus. Necnõ id omne, quod principaliter ad ea dirigitur: quia sunt opera eiusdem uirtutis misericordiæ, qua opitulamur egenis rerum tẽporalium; quæ omnia, licet appellentur etiã opera charitatis, iuxta. c. Inter opera charitatis, de sponsal. proprius tamen dicuntur opera misericordiæ, & pietatis: quoniam a uirtute misericordiæ nascuntur, tanquàm a matre: a charitate uero, tanquàm ab auia; sicut ibidem declarauimus post Thom. 2. sec. q. 32. art. 1. Talia sunt etiam academiæ institutæ ad docendum ignorantes, præsertim theologiam, & canones, stipendia pulpitorum, atque

sermonum

ſermonum ad docendum, & conſulendum: quandoquidem ſunt opera miſericordiæ ſpiritualia, uel ad ea pertinentia. Talia etiam ſunt hoſpitalia, confraternitates conſtitutæ ad hoſpitandum, ueſtiendum, & curandum egenos, ad reficiendas domus inopum exuſtas, & ad captiuos redimendos: ſunt enim opera miſericordiæ. Ex qua radicali diffinitione ſumi poteſt ratio illius gloſ. celebris. l. ſi quis Titio. ff. de leg. 2. quatenus aſſerit, quòd legatum illud, quod legatur ad animæ ſalutem, eſt pium. Ratio enim eſt: quia eſt opus miſericordiæ, eo quòd fit ad opitulandum animæ egenti, uel quæ putatur egere. Ex eadem quoque radice ſumitur ratio eius, quod Baldus in Margarita, uerb. Teſtator, ait de relinquente pro anima ſua, & de relinquente filio ſpurio pauperi. Hinc etiam deſumitur ratio, cur legatum alimentorum factum diuiti, in foro exteriori non iudicatur pium; etiam ſi legans 2

legãs dicat aperte, se illud amore Dei, siue pro anima sua facere; iuxta gloss. receptã in. l. Illud. C. de sacrosf. eccles. Ratio enim est, quia in eo foro præsumitur potius legatũ ob amicitiam, cognationem, uel liberalitatem, quàm ob misericordiam; licet uere ob eam legetur. Econtrario uero iudicabitur pium id legatum quod legatur pauperi, & si non exprimatur, ꝙ ob misericordiã. Ex quo infertur nõnunquàm ea, quæ apud Deum sunt opera pietatis, apud iudices iudicantur profana: & econuerso, quod est profanum in eius diuinæ maiestatis cõspectu, pium inter gentes existimatur; cui consequens est, beneficiarium, uel quemlibet alium obligatum ad impendẽdum aliqua in opera pia, debere impendere in opera, quæ uere sunt pia coram Deo, & hominibus; quo utriq; foro satisfaciat, uel saltem coram Deo; ut in foro conscientiæ sit tutus. Neque arbitretur se satisfacere, eo quòd impendat in ea, quæ hominibus, qui facile

cile decipi possunt, appareant talia.
Ex eadem quoque resolutione infertur, nõ esse opera pia quo ad hoc propositum illa, quæ fiunt solum in honorem, gratiam, & amorem parentum, & cognatorum; si non fiant ob misericordiam ratione egestatis: quia licet sint opera illius uirtutis, pietatis, qua parentes & iunctos sanguine colimus, ut probat. l. Si quis a liberis. ff. de liber. agnosc. ibi; Cum hæc res ex æquitate, charitateq; sanguinis &cet. adiũcto. §. Item rescriptum, ibi ex officio pietatis, & tradit Tho. recep. 2. sec. q. 101. art. 1. non tamen sunt opera pietatis quę dicitur religio, qua Deum colimus, neq; illius, quæ dicitur misericordia, qua egenis opitulamur. 3

SVMMARIVM.

Beneficiarius potest se honeste alere de reditibus sui beneficij, etiã si habeat patrimonium, seruando illud, & eius reditus quibus uoluerit. nu. 1.
Beneficiarius potest adeo libere disponere de his quæ reliquat, ex his quæ decenter impendere potest ac de patrimonialibus. num. 2.

Christi

Christi menti conformius, reliquare aliqua ex his quæ decenter insumi possunt in aliqua opera uirtutum, quàm insumere omnia in uoluptatem etiam honestam. num. 3.

Impensa minor fit in uictu, cum reliquiæ cedunt impendenti, &c. num. 4.

Abstinentia continentiæ nutrix. num. 5.

Monachus, cum certum quid impendendum designatur, potest largiri eleemosynam de reliquatis. num. 6.

1 XXX. Moneo, dixisse me in præfato libello. q. 1. nu. 9. quòd fere omnes sequuntur Innocen. in. c. Indecorum, de ætat. & qualit. dicētem, quod prius sensit glos. c. Res. 12. q. 1. & pulchre resoluit Card. consil. 110. quatenus ait, posse beneficiarium iuste impendere reditus sui beneficii in suos, suorumq; necessarios usus; & in remunerationem de se bene meritorum, & in pauperum alimoniam: intelligendo tamen pauperes, nō solum eos, sed etiam alia opera pia; ut in monito. XXVIII. diximus intelligēda. Omnes etiam fere sequuntur illud, quod idem Innoc. ait in. c. Episcopus, de præb. scilicet, ꝙ beneficia-

beneficiarius, etiã si diues sit, & habeat ex patrimonio uel aliunde, quo se decenter sustentet: potest tamen licite si uult sustentare se, de sui beneficii reditibus, & seruare patrimonium cũ eius fructibus, q bus uolet, cognatis uel extraneis. Quod magnifico, & multũ amplio in fauorẽ beneficiariorũ in dicta q. 1. nu. 59. & ampliaui antea in Manuali. cap. 25. nu. 127. extendendo illud ad ea, quæ beneficiarius parcius ui 2
uẽdo, & fraudãdo geniũ suũ seruat; & reliquat ex illa parte redituũ sui beneficii, quã decenter põt impendere suæ psonæ usibus, aiẽs; posse illos tã libere disponere de illis, ac de rel qs suis bonis pfanis patrimonialibus, per cõtractus, uel ultimas uoluntates quæsitis: quæ ampliatio pculdubio defendẽda est. Primo quidem, q a cõmunis opinio nõ est deserẽda absq; textu, uel efficaci ratione id suadẽte. c. fin. 20. dist. & Io. And. in. c. 1. de cõst. receptus ab oibus. Secũdo, q a quæsita p industriã beneficiarii, sunt ei patrimonialia, ut in præ-

 fato

fato lib.q.1.n.7.& ſupra mon. XXI. & XXII. probauimus. & illa, quæ per parſimoniã reliquantur, per quandã induſtriam quęruntur. Tertio, quia per hoc non pręiudicatur ullis pauperibus, uel aliis operibus piis, ſed ſolum genio, ſiue uentri; & ſenſualitati beneficiarii, quam expedit mortificare, iuxta illud 2. ad Colloſſ. 3. Mortificate membra ueſtra, quæ ſunt ſuper terram: & illud 1. Petri. 3. Mortificatos quidem carne, uiuificatos aũt ſpiritu. Quarto, ꝙ lõge
3 cõformius eſt intẽtioni CHRISTI, abſtinentię, ſobrietatis, & modeſtiæ amantiſſimi, honeſte aliqua reliquare, quæ in uoluptatem etiã honeſtam inſumi poſſunt in alia opera bona, puta, charitatis, beneficientiæ, uel aliarum uirtutum, licet non ſint miſericordiæ; quàm ſuo genio etiam honeſte profundere. argum. illius Hieronymi in. c. Vtinã ſemper ieiunare poſſemus. 76. diſt. & c. Epiſcopus. & c. Parſimoniam. 41. diſt. Quinto, per ea, quibus in præfato libel. q. 1. nu. 82. probauimus

mus, id multum conuenire ad seruandam castitatem, & modestiam, quæ sunt uirtutes clericis maxime necessariæ, iuxta totam. 41. dist. Sexto, ꝙ fere omnes minus edũt, potãt, uestiũt, & minorem familiam alunt; quando sciunt, ꝙ ea quæ omittunt impendere in illis, seruare possunt in eleemosynas, & alia uirtutum opera; quàm cum cognoscunt, ꝙ non plus reliquum sibi facient, si se abstinuerint, quàm si se saturauerint. Et constat ad castitatem promouendam, abstinentiam cum sobrietate multum conducere, iuxta illud Hymni, horæ primæ: Carnis terat superbiam, potus cibiq; parcitas; & illud Anastasii: Abstinentia cõtinentiæ nutrix est: citatum a glos. Clem. Ne in agro, de stat. Monach. in princip: & ꝙ modestiæ, pompæq; mundanæ cõtemptum, multum iuuat parcus indumentorum & famulorum usus. Septimo, ꝙ passim cernuntur, qui satis saturi & induti dicunt; Comedamus etiam hoc, & bibamus illud: & hoc aliud induamus,

4 5

mus, quandoquidem neq; plus, neq; minus soluturi sumus. Et multi uiatores, qui obseruarent ieiunia diebus ab ecclesia præceptis, ea non obseruant in magnis Galliarum & Italiæ diuersoriis; quoniam tantum oportet eos soluere incœnatos, quàm cœnatos: quin & multi religiosi sunt, qui minus carnis, & fructuum comederent, & minus uini biberent, paucioribusq; indumentis, & calciamentis uterentur; & indumenta, & calciamenta magis obseruarent; si propter id, paulo plus illis elargiretur, ad libros emendos, & ad consanguineos pauperes eleemosyna subleuandos, & alias reculas, quæ eos consolarentur; quàm scientes, quòd non plus sibi accipient, quàm expen-
6 dent. Octauo, quòd aliquando respondimus, Monachum uel fratrem, quem conuentus mittit longius, aut ad diuturna negotia, quantitate certa pro quotidiana impensa assignata, eo pacto, quòd neque plus ea, neque minus dabitur, siue multum siue parum

 expendat,

expendat, posse de eo, qđ ei supererit, parcius uiuendo, eleemosynā elargiri; quia tacite uidetur ei facta in id facultas per prędicta, & proxime dicēda, licet ipse sit simplex monachus, qui eā absq; alia facultate facere non potest. iuxta glos. c. Non dicatis. 12. q. 1. & glos. Clem. 2. de uit. & honest. cleric. uerb. Cōuertendum. Postremo, ꝙ communi omnium sensui uidetur quadrare, ꝙ ea, quæ dantur alicui ad eius uictum, in dubio ita ei dari, ut liberam facultatem habeat disponēdi de illis, sine alterius pręiudicio; licet id faciat cū solius suæ uoluptatis diminutione. Concludit tandem hoc firmiter extrauagans a S. D. N. Pio. V. edita anno 1567. 3. Kal. Septemb. quatenus declarauit nō esse annumeranda spoliis S. S. Apostolicæ reseruatis, ea quæ super- 1
sunt moriētibus clericis beneficiariis, uel pensionariis nō habentibus beneficia, uel pensiones excedentes ua- 7
lorem. 30. ducatorum aur. de cam. secūd. cōem. æstim. cuius ratio firma est,

hinc haurienda, quod quilibet clericus, quamlibet simplex, impendit, aut certe impendere potest honeste in sui sustentationem præfatum reditum. 30. ducatorum: & ita ea quæ reliquat ex illis, censentur eis patrimonialia, uel quasi patrimonialia. Ex quo collige obiter, oēs clericos nō habentes beneficia, uel pensiones ualoris maioris, q̃ 30. ducatorum, nullatenus a testando, uel prælibito disponendo, prohiberi.

SVMMARIVM.

Rationes N. enerues sunt contra communem de reliquatis ex his, quæ honeste impendi possunt, num. 1.

XXXI. Moneo, quòd præfatus N. ampliationē nostrā in proximo monito firmiter probatam, pertinaciter negat,
1 nōn solum contra me, sed etiam contra Sotum in lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. & iur. & Reuerendissimū Episcopum Didacum a Couarrubias in c. Cum in officiis, nū. 2. de testam. quos nos omnes ad id citat: & contra alios, quos in

in præfato libello. q. 1. nu. 59. citauimus, uidelicet, Io. Maiorē in.4.dist. 24.q.17. & Adrianum in eod.4.q.12. & quodlib. 6.art.2. quibus satis consonat Tho. in. 2. sec.q. 85. nu.7. quatenus ait, Episcopum disponere posse de reditibus sumptui suo decenti deputatis, perinde ac de reliquis patrimonialibus: cuius sententia, ut paulo post differemus, nō debet intelligi de parte sibi per diuisionem assignata; sed de illa, quæ ad suos honestos sumptus est necessaria: cuius N. rationum nerui, enerues, uerbisq; proflui sunt sex. Primus, ꝗ Panor. id sentit in. c. Cum esses. nu. 27. de testam. Secundus, ꝗ non debet esse melioris conditionis iniquus, sordidus & auarus, quàm æquus, liberalis, & splendidus: & quòd iniquus, auarus, & miser est, qui parce uiuēdo reliquat, se necessariis defraudando. Tertius, ꝗ qui id facit, peccat mortaliter, fraudando se, & suos pro sua dignitate debitis alimentis. Quartus, quem postea iterum incogitanter

repetit, ꝙ ſecundũ opinionem Archidiaconi, clericus eſt ſolum uſuarius, & ꝙ uſuarius ſolũ poteſt habere id quod ipſe utitur, reliquo manente domino. Quintus, ꝙ'q clericus hoc allegaret, turpitudinem ſuã detegeret, nempe ſe miſere, auare, & ſordide id ſeruaſſe. Sextus, ꝙ is cui ex eleemoſynis acceptis ſupereſt, id debet in eleemoſynam dare; ut per Card. Turrecrematã in. c. Habebat. 12. q. 1. & in c. In ſingulis. 86. diſt. Hęc autem, quibus nouus hic author nititur, nullatenus obſtant. Non primum; quia eſto, Panormitanus in d. c. Cum eſſes. nu. 27. de teſtam. id ſentiat, ut ipſe ait; non tamen ex profeſſo, ſed ueluti per tranſitũ facit, & id quod nos dicimus, tenent ex profeſſo omnes ſupra eod. monito citati. Ad alia omnia eius argumenta reſpondeo, ꝙ illa præſupponũt duo; quorũ utrumq; eſt falſum, & cõtra receptas ſententias. Alterum, ꝙ omnis beneficiarius, qui parce uiuendo, ſuum genium fraudat, peccat, & eſt miſer, & auarus. Alterum,

quòd

ꝙ nullus qui auare aliq̃d acquirit, potest plus de illo disponere, quàm qui honeste noluit illud quærere. Quorum prius esse falsum in mon. XXXII. proxime sequenti monstrabitur. Alterum uero, in monito subsequenti.

SVMMARIVM.

Beneficiarius bono fine reliquans aliqua, de his quæ decenter impendere potest, non peccat, imo meretur. num. 1.

Decentia status non est posita in puncto indiuisili, sed habet latitudinem, alia maiorem, alia minorem. num. 2.

Pius V. Pontifex Max. sanctissimum, rarissimum, & admirabile parsimoniæ, modestiæ simplicis, & religiosæ mensæ, liberalitatisque in pauperes exemplum. num. 3.

Mala suapte natura nullo fine bono fiunt bona. numero. 4.

Bonum, quod ob finem bonum est tale, non est suapte natura malum. num. 4.

XXXII. Moneo, falsum esse, ut in mon. præcedẽti dixi, id quod ait præfatus N. part. 3. cap. 5. uidelicet, oẽs qui parce uiuendo

uiuẽdo ſuũq; geniũ fraudãdo, reliquãt aliqua ex his, quæ decenter expẽdere poſſunt, peccare. Primo quidem, quia licet illi, qui fraudant ob auaritiam, uel ob alium malum finem, peccent: quia cuius finis malus eſt, ipſum quoque malum eſt. c. Cũ miniſter. 23. q. 5. cum multis, quæ in cõmentario eius adieci, nuper hic Romę compoſito. Illi item qui per indecentiam ſcandalizando alios id faciunt, contra. c. Nihil cum ſcandalo, de præſcript. licet, inquam, præfati præfato modo fraudando genium peccent, non tamen peccant: imo egregie bene merentur,
1 qui id faciunt principaliter ob abſtinentiam, ſobrietatem, humilitatẽ, modeſtiam, uel alium bonum finem, intra cancellos decentiæ, neminem per indecentiam offendentes; licet minus principaliter intendant etiam aliqua reliquare, & reliquent. Quod fieri poteſt, & quotidie multi ſanctiores faciunt: quoniam, ſecundum omnes, &
2 etiam ipſummet nouum authorẽ, de-

centia

centia status non est posita in puncto indiuisibili; sed habet latitudinem maiorem, uel minorem, iuxta status magnitudinem, uel paruitatem. Frequenter enim contingit, ut qui decenter se alit, octingentis; iuxta strictius extremum suæ decentiæ, possit in se alendo decenter impendere mille; iuxta extremum latius suę decentię: & ita consequenter sine ulla indecentia peccató, & auaritia, posset is quotannis reliquare ducenta. Deinde idem mõstratur exemplo amplissimo iuxta ac sanctissimo & rarissimo. S. D. N. Pii Papæ. V. qui decenter quidẽ & honeste 3
pro summa, qua gerit dignitate, posset mensę suę quotidianę impendere plurima; tum in ferculis, uinis, & bellariis, tum in cantoribus, quibus animum grauissimis negociis oppressum refocillaret in aulæis, & tapetibus, auro, argento, & serico intextis, pro festorum uarietate uariatis, quibus cœnaculum ornaret. Posset & patribus purpuratis, Regum legatis, & aliis cõuiuia

uiua eademq; pro dignitate lauta, & & splēdida honeste facere: quæ tamen minime facit. Imo maximo christianorum omnium exemplo, adeo simplici mensa utitur, ut nullus, uel rarus sit in eius curia mediocri beneficio ecclesiastico auctus, qui tam simplici utatur. Oculatus enim testis, ut qui frequenter data opera ob hoc, eius beatitudini cœnanti (non enim solet prandere) astiti, assero uidisse me illum nō solū diebus profestis, sed etiā maxime festis, imo & die ipso S. Antonii abbatis, qui eius natalis, simul & cōsecrationis, siue coronationis anniuersarius est, duobus tantū ouis in sartagine frixis, & aliquot offis nescio quo herbatū iure, intra lancem madidis, & unico potu uini aqua tēperati, uix sex unciarum, haustu contentum cœnatum fuisse. Cum ante cœnam Reuerendissimo eius Architiclino schalco maximo Francisco a Reynoso Reynosorū genere Illustr. prognato, ironice prędixissem: Venio uisurus quàm opiparā

&

& sybariticam cœnã, maximus Archi
triclinius, maximo omniũ totius orbis
Principi hero suo parauit; hoc die,
q natalis, & cõsecrationis eius est an-
niuersarius. Quã, & alias eius cœnas
nemo nõ laudat, nemo nõ miratur, &
iure quidẽ: quia licet sint simplicissi-
mæ, & nulla dapum, bellariorũ, cali-
cum, parasitorũ, diuitũ aulæorũ pẽdẽ-
tiũ uarietate ornatæ; splendent tamen
cõposito eius in cœnaculũ è cella exi-
tu, & modesta manuũ lotione, bene-
dictione deuota, silẽtio graui, & per-
petuo, lectione sacra sanctè prolata,
oĩum ministrorũ incomparabili mo-
destia, cerernoniarũ tantæ mẽsæ debi-
tarũ adamussim obseruãtia, gratiarũq;
actione religiosissima, & ex cœnacu-
lo in cellam receptu compositissimo.
Neq; unquã, donec eũ ita cœnantem
uidi, satis intellexi illud, quod conci-
lium Carthaginẽse relatũ in c. pen. 41.
dist. renouatũ a Tridentino sess. 25. c.
1. de reform. significat; nẽpe, dignita-
tis episcopalis auctoritatẽ, nõ tantum
quæri

quæri opipara sybariticaq; mẽsa, quãtũ uitæ ac fidei meritis. Tertio, ꝙ non tollet uim huius argumenti, qui respõderit, præfatũ S.D.N. oĩno quidẽ laudandũ, & super astra ferendũ, eo ꝙ genium suũ sic fraudat: quia nõ fraudat ob auaritiã, de quo fraudatore agit N. sed ut ea, quæ reliquauerit, in pia operã distribuat: quod adeo quidẽ fateor esse uerũ, ut eius cubiculi præfectus maximus ideq; Reuer. Alexãder à Casal, peruetere, ac perillustri Casaliũ familia, eodẽ ipso die, post cœnã, certiorẽ me fecerit, ꝙ quia primo die sui Pontificatus anno anniuersario in cõuiuio, quod patribus oĩbus purpuratis exhibuit, impẽdit 1200. scuta: anno insequẽti, in quo idẽ nõ iterauit, totidẽ iussit distribui pauperibus: quin & alio anno duplicata impertiuit. Nõ tollit, inquã, uim præfati argumẽti, qui sic responderit. Tum, quia ea quæ suapte natura sunt mala, nullo fine bono fiunt bona. c. Non est putanda. 1. q. 1. cap. Denique. 14. q. 5. quod late pro-

4

bamus

bamus in. d. cõmento. c. Cum minister. 23. q. 5. nu. Et consequenter non est de se, neq; suapte natura mala illa genii fraudatio, si hoc bono fine fit bona, & per consequens eadem ratione fiet bona, si ob uirtutem abstinentię, sobrietatis, uel ob alium bonum, & aptum finem fiat: & per consequutionem etiam si fiat ad hoc, ut aliqua opera charitatis, beneficentię, liberalitatis, & aliarum uirtutum exerceat, etiã si non sint eleemosynæ, neq; actus uirtutis misericordię: & consequenter, falsum est, omnes beneficiarios fraudantes genium parce uiuendo, peccare. Imo indubitatum est, bene mereri plurimos, qui principaliter ob abstinentiam, sobrietatem, studiositatem, beneficentiam, uel alia uirtutum opera, & secundario ut aliqua reliquent, parce uiuunt, & suum genium fraudant minus, quàm iuste possunt, impendentes de his, quæ decenter secundum decentiæ suæ laxius extremum, poterant impendere.

SVM-

SVMMARIVM.

Auare quærenti frequenter licet; quod non licet nolenti sic quærere. num. 1.
Auaritia, quæ non est speciali uirtuti iustitiæ contraria, nec acquisitionem impendit, nec ad restitutionem obligat. num. 2.
Intellectus illius dicti, stultus non debet esse melioris conditionis, quàm sapiens. num. 3.

XXXIII. Moneo, falsum item esse ut supra monito XXXI. dixi, id quod præfatus N. in eod. loco, uidelicet par. 3. cap. 5. præsupponit, arguendo contra præfatam ampliationem positam supra monito. XXX. in fauorem beneficiorum; scilicet, Nemini, qui aliquid auare quærit, licere plus disponere de illo, quàm illi, qui honeste uult illud quærere. Tum, quia qui ob auaritiam mercaturam exercet, & per eam quærit aliqua, sine alterius ulla iniuria & iniustitia fit uerus dominus eorum, & potest de illis rebus perinde ac de aliis suis sancte quæsitis disponere. Sicut & qui in loco sacro cõtrahendo aliqua quærit, peccat quidem; potest tamen

de

de illis perinde disponere, ac si cōtrahendo in loco profano id fecisset. iuxta glos. singul. communiter receptam, in c. Decet. §. fin. de immun. eccles. lib. 6. Tum, quia sola illa auaritia, quæ est contraria uirtuti iustitiæ speciali, non autem alia, quæ solum iustitiæ uirtuti generali liberalitati, uel aliis uirtutibus opponitur, impedire potest disponendi facultatem inducendo restitutionis, siue resarciendæ iniuriæ obligationem, ut sentit Tho. receptus. 2. 2. sec. q. 118. art. 1. & 2. 2
Quare qui beneficiarius, etiam si per auaritiā fraudādo geniū sine alicuius iniuria, & iniustitia, quæreret aliquid de suis patrimonialibus, uel beneficii reditibus, posset de illo disponere, perinde ac de illo, quod per auaritiam contrahendo, & peccando alias iuste quæreret: cū tamen ille, qui talia noluit quærere, neq; quæsiuit, ne qd inhonestū faceret, nō posset disponere de illo, quod nō quæsiuit, sed potuit ut alii quærere. Tum, quia nil iuuat aduer- 3

ſarium illa. l. ſi a patre. §. Prædo. ff. de petit. hæredit. quam ſatis incaute ad hoc citat: cui etiam conſonat. c. 1. de poſtul. præl. & c. Eum qui, de præb. lib. 6. quatenus probat, quòd non de-
3 bet eſſe melioris conditionis ſtultus quàm ſapiens, neque malus, & inobediens: quia illud intelligitur, cũ uterq; idẽ uel ſimile facit; quod in caſu propoſito non contingit. In eo enim agimus de duobus, quorum alter quærit licet auare; alter autem non quærit, neque auare neque honeſte.

SVMMARIVM.

Pauper ditatus iuſte eleemoſynis libere ei factis, non tenetur ad eleemoſynam lege iuſtitiæ, magis quàm alius diues. nu. 1.

Eleemoſyna ut plurimum liberius datur, quàm reditus beneficij. nu. 2.

Lege naturali ad pacta & onera tenemur. nu. 3.

1 XXXIIII. Moneo, quòd præfatus N. arguendo contra noſtram præfatam ampliationem, in monito XXX. poſitam,

positam, inaniter aut falſe ait in. d. cap. 5. par. 3. pauperem teneri ad elargiendam eleemoſynam de ſuperfluo, per eleemoſynam quæſito. Inane quidem, ſi intelligit, quòd tenetur ut alii diuites, quia de illo nemo dubitat; falſe uero ſi intelligit, quòd tenetur pluſquàm illi. Tum, quia nulla ratio, neq; ulla lex ad id eum obligat: & ſine lege uel efficaci ratione non eſt inducenda obligatio. c. Conſuluiſti. 2. q. 5. & c. 2. de tranſlat. prælat. Tum, quòd libere ſine onere ullo ut plurimũ donatur eleemoſyna pauperibus, ut in præfato libello. q. 2. nu. 28. diximus. Vnde pauper impendens uoluptuoſe, uel male quæſita per elemoſynam, non tenetur reſtituere, ut Adrian. ait in. 4. de reſt. q. 12. col. 6. Tum, quòd hac ratione, in. d. nu. 28. diximus, aliud eſſe 2
dicẽdum de reditibus quæſitis per pauperem uia eleemoſynæ, & aliud de reditibus bonorum eccleſiæ beneficiorum: quoniam eleemoſyna ſine ullo datur onere; bona uero prædicta cum

onere tacito, uel expreſſo dandi ſuperflua pauperibus, ut probatum eſt ſupra, monito. XXVII. & ita tenetur ad illud lege iuſtitiæ naturali, nulla conſuetudine delebili, quæ iubet pa-
3 cta ſeruari. c. 1. de pactis, & l. 1. ff. eod. etiam tacita. l. Labeo. ff. eod. quæque iubet impleri onus iniunctum emolumento ab eo, qui recepit illud. l. ſecũdum naturam. ff. de reg. iur. Clem. 1. de cenſib. unde habent originem. l. 1. & 2. C. de donat. quæ ſub modo. & l. 2. C. de his, quæ ſub condit. & demonſtrat. & C. de condit. inſert.

SVMMARIVM.

Beneficiarius etiã ſecũdum Archid. pluſquã uſuarius eſt, & minus quàm uſufructuarius. nu. 1.

XXXV. Moneo, quòd præfatus N. etiam arguendo contra præfatam ampliationem, in. d. cap. 5. 3. part. male
1 ſignificat Archidiaconum dixiſſe, beneficiarios eſſe tantum uſuarios, tum quia id ibi nullibi dixit: tum quia, ut alia omittam, Aluarus Pelagius, acerrimus

rimus eius in hoc defenſor, in præfato lib. de planct. eccleſ. 2. par. cap. 28. ſequutus eum, ait id, quod diximus ſupra monito XXIIII; Vſuarium in re in qua uſum habet, nil aliud habere quàm uſum quotidianum. Inſt. de uſu & habit. in princip. adeo quidem, ut ius quod habet, neq; locare alii, nec uendere, neque gratis concedere poteſt, ut ipſe textus ibi habet. At ſecundum opinionem Archidiaconi, beneficiarius habet ius adminiſtrandi bona omnia beneficii, locandi etiam & uendendi reditus, ſeq; ex illis alendi, & reliqua diſtribuendi pauperibus, quos elegerit; ut ſupra late dictum eſt monito XXX. & ſicut non ſunt uſuarii tantum, ita non ſunt etiam uſufructuarii, ſaltem libere & plene: quia ut in d. lib. q. 1. nu. 70. diximus, uſufructuarius donare poteſt, & relinquere in uita, & in morte licite ſuos fructus cuicunque uoluerit. Inſt. de uſu- 7
fruct. in princip. & melius. Inſt. de uſu & habit. §. 1. ſine ullo paupertatis, aut

pietatis intuitu, ob solam amicitiam, cognationem, aut liberalitatem. Beneficiarius uerò, minime: quòd satis clare probat post alios cõcil. Trident. sess. 25. cap. 1. de reformat.

SVMMARIVM.

Vsufructus causalis quid? & quòd is nullatenus pertinere potest ad beneficium, in bonis beneficij. num. 1.

XXXVI. Moneo, quòd sicut præfatus N. male significauit in præfato cap. 5. 3. part. Archidiaconum tenuisse; beneficiarium esse tantum usuarium, ut in proximo monito dictum est: ita peius dixit in. 4. part. cap. 5. quòd beneficiarius est usufructuarius causalis.
1 Quoniam ille dicitur usufructuarius causalis, qui habet ius utendi & fruendi aliqua re unitum cum eius proprietate, eo quia est dominus eius. iuxta mentem Bart. & aliorum in. l. Qui usumfructum. ff. de uerb. oblig. quàm breuiter Ias. ibi col. 5. declarat. At beneficiarius, quàmuis haberet ius utendi

di & fruendi rebus,& bonis ſui beneficii, non tamen id haberet eo quòd ſit dominus eorum,ut efficaciter, & late probatum eſt monito. XXIIII. demonſtrando periculoſum eſſe, affirmare poſt concil.Trid.id quod ipſe contra communem, imo & omnium catholicorum ſententiam,noue ſomniauit, in.d. cap.5. uidelicet, Verum dominium bonorum eccleſiæ eſſe penes beneficiarios.

SVMMARIVM.

Bona etiam immobilia comparata per beneficiarium ex reditibus beneficij, non fiunt ipſo iure eccleſiæ, niſi nomine ipſius quærantur. nu. 1.

Intellectus iurium, quibus ſignificatur,comparata ex reditibus eccleſiæ fieri ipſo iure eius.nu.2.

XXXVII. Moneo,quòd præfatus N. in 3. par. cap. 2. prolixe multa extraria miſcendo, rigidioremq; ſe beneficiariis, quàm communis, & nos ſumus, 1
exhibendo,concludit; omnia, quæ beneficiarii quærũt de reditibus ſuorum beneficiorum, quæri eccleſiis eorum;

& ita quæri, ut ipso iure dominium eorum transeat in illas; immo & possessio, adeo quidem, ut competat ecclesiis nõ solum hypotheca, sed etiam Saluianum interdictum: quia conclusio primo ex diametro est contraria alteri eius conclusioni, qua affirmat, beneficiarios, ita dominos esse suorum ecclesiasticorum redituum, ad dispensandum eos pro libito, ac sunt laici suorum sæcularium. Et ne dicas id dici ab eo arguendo contra suam cõclusionem, considera, quòd id prosequitur per.25. folia; & tandem multis extrariis immixtis, affirmat id quod notamus, excepto illo de Saluiano interdicto, quod in medio reliquit. Deinde, ꝙ neq; Archidiaconus, neq; ullus alius, qui illum sequitur, etiam si longe strictius, q̃ N. loquatur, unquã dixit, ꝙ uestes, libri, phialæ, sciphi lances, coclearia argentea, & alia suppellectilia, & mobilia, quæ beneficiarii emunt in usum suarum personarum, uel ad donandum quibus oportet, in

iustam

iustam remunerationem obsequiorũ, aut munerum ab aliis acceptorum, aut cõuertendum ea in opera pia, fiãt iure ipso ecclesiarum eorum, ita quòd non possunt ea uendere, aut commutare plusquàm alia ecclesiarum suarũ utensilia, in usus proprios earundem comparata: imò neq; domus, neq; uineæ, prata, areæ, uel alia immobilia, quæ emunt ad tradendum, & postea in dotem, uel donationem propter nuptias, aliquibus pauperibus cognatis, uel aliis, aut capellæ alicui in dotem, uel aliis piis operibus fiant ecclesiarum; ita ut sine causa, & solemnitate ab eis auelli nequeant; obstante.c. Sine exceptione. 12. q. 2. & c. Nulli, de reb. eccles. non alien. Tertio, quòd beneficiarius, licet non sit tam liber omnium redituum ecclesiasticorum dominus, ac laicus suorum; est tamen dominus astrictus, uel administrator eorum, ad se honeste alendum ex eis, & distribuendum reliqua pauperibus; quos ipse ad id elegerit;

rit; præsentibus, uel absentibus, præsentis temporis, uel futuri. Et ita ea solum, quæ ipse emit pro ecclesia sua, seu eius nomine, ipso iure fiunt eius irreuocabiliter, iuxta. l. final. C. de sacros. eccles. non autem alia, quæ emit ad usum suum, uel alia opera pia, in quæ iuste potest ipse illa impendere. Ita quòd eadem omnino, & tanta facultas sit beneficiario in rebus emptis ex beneficii reditibus, quæ & quanta in ipsismet reditibus:& consequenter ita, & non plus, neq; minus potest disponere de quæsitis ex eis,ac de ipsismet: nisi cũ illa emit, uel quærit ecclesię nomine,ac ea mente ut ilico fiant ipsius beneficii, uel ecclesiæ, iuxta præfatam.l.final. C.de Sacros.ecclef. quæ nõ extenditur ad ea quæ beneficiarius sibi emit : quia non transit per illam emptionem ipso iure in beneficiarium dominium rei emptæ nomine ipsius uirtute solius contractus facti in usum personæ suæ, uel in fines præfatos. Oportet enim interuenire

traditionem

traditionem, per quam tranſeat in eũ illius dominium, uel poteſtas diſponendi de illa etiam ad pia, ſicut poterat diſponere de reditibus, ex quibus iam emit, iuxta.l.Traditionibus. C.de pact. & §.Per traditionem.Inſtit.de rerum diuis. ut tangitur in fine huius moniti. Quarto, quòd non obſtant illa multa, quę ipſe pro ſe adducit, puta.c. Placuit. 12.q.3. & c. Sacerdos.& c. Presbyter. & c. Quicumq; 12.q.4. & c. 1. & c. Inquirendum.& c. fin. de pecul. cleric. quæ uerboſius ipſe ad litteram recitando citat, nomina conciliorum quibus tribuuntur, nominando.Per quæ uidetur probari, ꝙ nullus beneficiarius debet emere agros aliquos, uel prædia ſibi, de reditibus ſui beneficii; neq; nomen ſuum in inſtrumentis emptionum inſcribere: ſed debet emere ſuæ eccleſiæ, & nomen eius in inſtrumento ponere. Ad quæ omnia reſpõdeo; primum, mirari me quomodo N. qui uerba illorũ adeo ponderat, auſit dicere, beneficiarios eſſe

adeo liberos dominos redituum suorum ecclesiasticorum, ac laicos suorum
2 rum sæcularium. Deinde, quòd sensus eorũ naturalis, & germanus est; quòd beneficiarii non debent emere de reditibus ecclesiæ, quos ipsi nõ possunt conuertere in usus suos, aliquid sibi, sed tãtum ipsi ecclesiæ; neq; de reditibus, quos in suos usus cõuertere possunt, debent quærere sibi eo animo, ut illud fiat suum ad donandum illud, cui uoluerit pro libito; sed bene ad effectum utendi eo ad sustẽtationem suam, & suorum, & pauperum, aut aliorum piorum, præsentium, uel absentium, præsentis temporis, uel futuri. Cautum tamen & pium esset, ut instrumentum emptionis rei immobilis fieret nomine ecclesiæ, si illud uult statim ei applicare, uel exprimere generaliter, uel specialiter finem illum pium in quem emit, & uult applicatum iri; si tamen simpliciter & absolute sibi nomine suo emat, fiet suum per traditionem cum illo onere erogandi

gandi superflua pauperibus, cum quo reditus illi ex quibus emit, pertinent ad ipsum: quæ est quotidiana, & pia resolutio fundata in illa regula, quæ habet; subrogatum sapere naturam eius cui subrogatur. l. si eum. §. Qui iniuriarum.ff.Si quis caution.& c.Ecclesia, ut lit. penden. cum aliis, quæ probant frequenter rem succedere loco pretii. Addo tandem textus irrefragabiles, in extrauag. Iulii. III. Datum Romæ anno 1549. relata ad literam a nobis in Coment. c. Non liceat. 12. q. 2. & in extrauag. Pauli IIII. edita anno. 1556. relata, ubi supra. & in alia Pii. IIII. edita anno. 1560. relata ibidem: Per quas præfati summi Pontifices clare declarant, omnia mobilia, immobilia, & se mouentia quæsita a beneficiariis de reditibus suorum beneficiorum, dici & esse spolia ecclesiasticorum debita Papæ, & non aliis. At constat, ꝙ si empta a beneficiariis, suo nomine & sibi, fierent ecclesiarum ipso iure, per. l. fin. C. de Sacros. eccles. perinde

perinde ac empta nomine ecclesiarum, non censerentur spolia, quæ mortuo beneficiario deberentur Papæ, uel alii habenti ius spoliorũ plusquã alia ecclesiis incorporata. Per ea, quæ in diffinitione spoliorum dicimus in d. c. Non liceat. Nec obstat, quod supra monito. XXIIII. dictum est; Omnium bonorum ecclesiasticorum dominium esse penes CHRISTVM, & administrationem eorũ uniuersalẽ penes Papam; & particularem maioris partis eorum penes alios: & quòd reditus ecclesiastici sunt bona ecclesiastica; & consequenter ipsorum & bonorum emptorũ ex eis dominium est penes CHRISTVM; & sola administratio penes ministros eius & ecclesias ipsorum. Non inquam id obstat: quia ut in monito XXV. nu. 2. dictum fuit, duo sunt genera bonorum ecclesiasticorum quartę speciei. Altera sunt bona incorporata ecclesiis: altera reditus eorũ; & beneficiarii maiorem potestatem habent in his, quàm in illis.

Et

Et licet ipso iure irreuocabiliter, quæratur CHRISTO, & eius ecclesiis ipsius nomine dominiũ, & administratio emptorum nomine ipsius: emptorum uero nomine beneficiariorum, dominium & administratio non quæritur etiam reuocabiliter ante traditionem nec CHRISTO, nec ecclesiis, nec beneficiariis.

SVMMARIVM.

Beneficiarius uane, uel profane beneficij reditus impendens, peccat moraliter. nu. 1.

Et asserere contrarium, est aliquibus quædam hæresis. nume. 3.

Opinio communis tenenda, nisi. &cæt. nume. 2.

Petrus Sotus magnum Dominicani ordinis ornamentum. nume. 3.

Cardinalis Illustriß. *Vermiensis, etiam ante purpuram nomine Hosius, toti orbi clarissimus, Petrum Sotum felicissime contra Brentium defendit: nume. 3.*

Frater Michael Medina *laudatus. nume. 3.*

Nouitates, præsertim relaxantes mores, uitandæ. numero. 4.

Opinio N. apud omnes fere catholicos male audit. nume. 5.

Papa

Papa, licet nulli legi humanæ quo ad uim coactiuam subijciatur, tamen non permittit sibi usum opinionis N. nu. 5.

Aliena quærens, sua perdit, ut totum qui quærit totum. num. 6.

Materia superbiendi, ambiendi, &cæt. tollenda. num. 7.

Didacus a Leyua siue Couarruuias laudatus. nu 8.

Bona Ecclesiastica esse uere Christi, & ex mente eius subiecta oneri tribuendi superflua pauperibus. num. 9

Dominicus Sotus palinodiam tacite canere uidetur. num. 10.

Ecclesiastici, etiam episcopi, mensa simplici, & apparatu paupere utantur. num. 11.

Beneficiarius, qui tribuit reditus diuiti, qui sibi beneficium procurauit, mortaliter peccat. nu. 12.

Traditiones Apostolicæ perinde ac diuinæ seruandæ. num. 13.

Bona ecclesiastica esse Dei, esse danda pauperibus, & non diuitibus; ideoque non esse æque libera atque laica, concilium Trident. definit. nu. 14.

Bonorum ecclesiasticorum impensa uana, & profana non ideo mala, quia prohibita; sed prohibita, quia mala. num. 14.

1 XXXVIII. Moneo, ꝙ in præfato libello nostro ad prædictam quæstionem primam affirmatiue respondemus, id quod

quod cõmunis opinio sequuta mentem Innoc. in.c.Indecorum,de ætat.& qualit.affirmat,scilicet, nõ solũ uenialiter,sed etiã mortaliter peccare beneficiarium,qui uane uel profane beneficii sui reditus impendit. Circa quam 2
cõclusionem adeo præfatus N. & ego sumus contrarii, quòd ille ait; beneficiarium adeo esse dominum sui beneficii redituum,ac aliorum sui patrimonii; perinde quoque posse illos impendere in quoscumq; uolet usus, ac alios sui patrimonii reditus: neq; plus peccare in illis profane, uaneue impendendis, quàm in istis: neque plus quàm laici in impendendis suis sæcularibus reditibus. Ego uero sequutus communem opinionem,quam præ cæteris asserit Archidiaconus in.c. Statutum,§.Assessorem. col. penul.de rescrip.lib.6.& in principio 44. distinct. & in. c. Si episcopus. 12.q. 1. contra aio, Id adeo esse falsum, & contrarium catholicæ (quæ sacrosancta Romana est) ecclesiæ canonibus, quòd

nullatenus eſſet ſcribendum, neq; au-
2 diendum. Primo quidem, ꝙ a cōmuni
ſenſu nō eſt recedendum ſine lege, uel
efficaci ratione, per. c. fin. 20. diſt. & do
ctrinam Io. And. receptam in. c. 1. de
conſtit. præſertim, quando eſt adeo ut
hæc recepta; & adeo debili ratione fun
data cōtraria ac inſolens, ut nullus an-
tiquorum Canoniſtarum, etiam ipſo
3 N. confitente, id audire uoluerit. Imo
præfatus Archidiaconus in. §. Aſſeſſo-
rem, eſſe hæreticum in iure dixerit: cu-
ius dictum, licet N. dicat in 4. part. ſui
lib. cap. 1. nu. 15. non eſſe intelligen-
dum de uera hæreſi; ait tamen intelli-
gendum eſſe de dicto adeo a cōmuni
ſenſu & mente canonum alieno, ut ne
mo niſi qui ab eiſdem canonibus aper
te diſſentire uelit, eam ſequi poſſet:
quæ ſunt uerba eius. Alius tamen lon-
ge utroq; illorū, & me in ſacris litteris
eruditior, & grande ordinis Domini-
cani ornamētum; qui ob inſignem pie
tatem, fuit a ſacris confeſſionibus ca-
tholiciſſimi Imperatoris Caroli. V. ſa-
tis

tis sensisse uideri alicui potest, eam esse uere hęreticā, in lib. de Instit. sacerdot. 2. part. de uit. sacerd. lect. 3. tit. de bonis ecclesiasticis, in hæc grauissima uerba. Primo omnium constat, ex decursu totius ecclesiæ ab Apostolis, & ipso iure diuino; bona omnium ecclesiarum, cum Christi sint, merito etiam pauperum esse: neq; ulla ratione, aut potestate humana fieri posse, ut licite in alios usus, quàm ecclesiasticos, & pauperum expendi possint. & paulo post. Et contrarium credimus esse errorem grauissimum, saltem contra bonos mores, & iustitiam; & quidni etiam contra scripturam? hæc ille: cuius dicta, eo maiore sunt apud omnes pios, & eruditos authoritate, quo insigniorem ob pietatem, prudentiam & eruditionem, in suum confessarium sibi præfatus Imperator delegit; & ad bellum in Lutheranos & rebelles Germaniæ suscipiendum, & administrandum constantiorem hortatorem & cōsultorem habuit, & quo ipsius scripta contra in-

felicem Brẽuium felicius dignatus fuit defendere Illustr. & Reuerend. idemq; pientissimus & eruditissimus Cardinalis Vermiensis, qui sub nomine, Hosius, etiam ante purpuram toti orbi christiano erat clarissimus. Non est au-
3 tem is Petrus Sotus, idemq; Dominicus Sotus supra citatus, uir eiusdem ordinis eruditissimus quidem, & piissimus; sed aliquo nomine illo inferior, qui longe post nos Salamanticæ cathedram & doctoratum obtinuit; & cuius multas opiniones, quas contra receptas tentauit, habitaq; quæ debebatur ei reuerentia, non sine complurium etiam ordinis sui & scholæ uirorum doctissimorum consensu, in uariis nostris opusculis refellimus. Quarũ una est hæc, ut patet in. q. 1. & 2. præfati nostri libelli, cuius apologiá teximus, & antea in Manuali cap. 25. nu. 126. & sequen. Vna, inquam, earum quam N. defendere nititur: & magis q̃ ille exerit, & amplificat, tanto mea sententia maiore beneficiariorũ animarũ damno,

no, & decoris clericalis detrimento; quanto magis fulcit illos impios, qui ne decimæ clericis ſoluerentur, ea ratione multis perſuaſerũt, ꝙ illi eis tanq̃ ſui patrimonii reditibus uterentur. Reuerẽdus item admodum frater Michael Medina, magnum totius perq; illuſtris Franciſcanorum ordinis ornamentum, lib. 7. de recta in Deum fide, omnium ordinis ſui uirorum (in quibus profecto complures ſunt doctiſſimi, iuxta ac pientiſſimi) mentem complexus, prædictam nouam opinionem appellauit ſacrilegam; & talem, quæ euangelicũ opitulandi pauperibus miniſterium excludit; quæ adulatoriis, & uaniſſimis quorundã ſophiſtarum nugis, in ſcholas irrumpens, protrudere cœpit ab eis illam ſanctorum Authorũ ſententiam; Bona clericorum eſſe bona pauperum: qua factum eſt, ut eccleſiæ ac toti Clero magni theſauri inuiderentur, & ut in electione epiſcoporum non gregi, ſed epiſcopis prouideatur; multique Principes hæretici

bona ecclesiastica uioléter inuaserint.
4 hęc illius sententia. Secundo, confirmo idem, eo quòd nouitates uitandæ sunt, qua parte uitari possunt. l. In rebus. ff. de legib. & c. Cum consuetudinis, de consuetud. cum ei annotat. & a cōmuni non est recedendum, nisi urgente ad id textu, aut ratione, c. De quibus. 20. dist. & l. penul. C. de fidei cōmiss. & in dubio, securiora & tutiora sunt sequenda. c. Ad audientiam, de homicid. c. Si quis autem, de pænit. dist. 7. & non est præstanda materia laxandis moribus, in quod hoc sæculum adeo est propensum. c. Ex parte, de consuetud. l. Conuenire, ff. de pactis dotal. & in dubio, pro religione iudicandum est. l. Sunt personæ, de relig. & sumpt. funer. At nostra sententia est uetustior, imo & omnium fere antiquorum, & communis etiam recentiorum, ipsomet N. fatente in cap. 1. secundæ partis nu. 1. Est item animabus longe salubrior ipsomet teste, in epistola nuncupatoria, & securior ut palam est, &

moribus reformandis longe aptior; ut ex concil. Trident. cap. 1. de reformat. sess. 25. colligitur, & pietati ac religioni fauorabilior: quippe quæ causam Christi, & pauperum defendit. Ergo potius amplectenda est, quàm opinio eius noua paucorum, parum tuta, & male fida carinis, parum religiosa, & multum laxa; & quæ plurimum beneficiariorum mentes a cælestibus in terrena demittit. Tertio, ꝙ hæc nouitas omnibus ferme ecclesiæ christianę canonibus, ut postea monstrabitur, obuiat; & adeo quidem, ꝙ nullus antiquus canonistarum, ut dictum est, eam tenuerit. Eadem nouitas adeo a cõmuni totius populi Christiani sensu ab- 5
horret, ut rari sint ex his, qui ex animo sunt christiani, & sacras sacrorumque doctorum scripturas legerunt, qui non ægre ferant audire; ꝙ tam libere possunt Primates, Archiepiscopi, Episcopi, & alii quiq; beneficiarii de omnibus suis reditibus ecclesiasticis in ꝓfanos usus disponere, ac Reges, Reguli,

Duces, Marchiones, Comites & alii
laici, de ſuis ſæcularibus: cum palam
ſit, nec etiam Papam, licet nulli huma
næ legi ſaltem quoad uim coactiuam,
ſubiiciatur.c.Propoſuit, de cõceſſion.
præben. id ſibi permittere:neq; ullius
Papę teſtamentum,ſaltem ad profana,
in hunc diem ab aliquo eius ſucceſ-
6 ſore admiſſum. Quarto, ꝙ fugienda
ſunt illa,quibus quis dum quęrit alie-
na, perdit ſua. c. 1. ſub fin. 13. q. 1.
iuxta illud.Qui totum uult, totũ per-
dit. At hæc nouitas efficit clericum
ualde odioſum: quin & adeo com-
mouet aliquos Reges, Regulos, &
alios laicos, qui decimas & primi-
tias ſoluunt; quique uel quorum prę-
ceſſores, urbes, oppida, montes; ual-
les, territoria, iuriſdictiones, & alia
prædia plurima, eccleſiæ donarunt,
ut eius miniſtri primum, deinde pau-
peres ſuſtentarentur; adeo, inquam,
hæc nouitas horum aliquos commo-
uet, ut ſint quos pænitere incipiat,
ea illi donaſſe, & uelle ſi poſſent ea
reuocare.

reuocare. Quod ut multis in locis tentatum est, ita in pluribus tentatum iri, timeri possit; si hac opinione inflatus clerus superbierit, & quærens aliena, sua perdendi periculo exposuerit. Quinto, quòd hæc eadem nouitas, est occasio præsentissima clero thesaurizandi, pauperes despiciendi, cognatos ditandi, nimium cupiendi, superbiendi, ambiendi, per fas & nefas sacerdotia quærendi; imo & luxuriandi apparatu saltem & uestitu, & utinam non uenere, ac luxu: & denique auertendi mentes a cælestibus desideriis, in quæ ut Deus eas cõuertat, nunquàm nõ rogat & flagitat Ecclesia uniuersa: quas occasiones fugiendas esse satis probant principium. c. 42. dist. & c. Cum iam dudum, de præb. & principium extrauag. Execrabilis Io. XXII. & præfatum. cap. 1. de reformat. concil. Trident. sess. 25. Sexto, quòd licet utcumque audiri possit, & colorem habeat opinio Cardinalis Zabarellæ in clem. 7

Gratiæ,

8 Gratiæ, de reſcript. nu. 12. & in clem. Quia contingit, de religioſ. domib. nu.10.& in cap. fin. de peculio cleric. uidelicet; Beneficiarios reditus eccleſiaſticos ſuos profane impendentes, non teneri quidem ad reſtitutionem, ſed mortaliter peccare; ut eam nouiſſime audiuit D. Didacus a Leyua ſiue Couarruuias, meus olim diſcipulus dilectiſſimus, meiq; ueluti filius quidam diligentiſſimus; nunc autem eruditiſſimus doctor, & ſcriptor celeberrimus, idemq; pater ualde Illuſtris, & Epiſcopus Segobienſis in. c. Cum in officiis, de teſtam. qui tamen pro ſua, quæ maxima eſt modeſtia, dedit ad me mandata, quibus me certiorem fecit, meā, quæ adeo communis eſt ſententiam, ſe opere ſeruaturum: & apud eum, qui ſatis dominum timet, ſententiam, quā ipſe ſcripſit, ſatis accedere ad noſtram; cum timor peccati mortalis magis debeat hominem deterrere a peccato, quàm onus reſtitutionis. Hæc, inquam, opinio licet ut cumq; audiri poſſit; &

colorem

colorem habeat; & eam, ut in libello quem defendo. q. 2. nu. 1. aſſero, niſi adeo conſcientia reclamaſſet, tenuiſſem. At hæc alia noua, quæ habet beneficiarium nihilo plus peccare impẽdendo reditus eccleſiaſticos uane uel profane, quàm reditus ſui patrimonii: quodq; reditus Regum, Regulorum, Ducum, Marchionum, Comitum, & aliorũ laicorum profani ex una parte, & reditus eccleſiaſtici Papæ, Patriarcharum, Primatum, Archipræſulum, Pręſulum, & aliorum beneficiariorum ex altera, ſint in hoc pares; nihilq; reditus eccleſiaſtici differant in hoc a reditibus profanis patrimonialibus, tãq̃ omnino libera ſit illorum, ac horum diſpenſatio, grauiſſimus profectò error eſt, quoad mores & iuſtitiam; & quoad doctrinam hęreſis, uel proximus ei; ut grauiſſime cenſuit pręfatus Petrus Sotus in loco pręcitato; & ante illum Archidiaconus communiter receptus in præfato. c. Statum. §. Aſſeſſorem col. penul. de reſcript. lib. 6. & indigniſſimum,

gnissimum, quòd sanctissimo illi & canonum ecclesiæ obseruantissimo Thomæ Aquinati tribuatur; & plane contrarium Cōcilio Tridentino, in cap. 1. de reformat. sess. 25. cuius hac de re fragmētum inseruimus, monit. XXIIII. Septimo, quòd omnia prædicta bona ecclesiastica, sunt bona Christi quoad uerū dominium: quod per duodecim fundamenta irrefragabiliter probauimus in præfato monit. XXIIII. non solum ea generali ratione, qua omnia sunt eius. Psal. 23. & c. Quo iure. 8. dist. sed etiam speciali censura, & dispositione hominis, qua omnia sacra & donata ei, sunt eius; ita ut dicantur nullius, scilicet, hominis uel hominū. §. Nullius. Inst. de rerum diuisi. ut ibi late probatur & declaratur. At constat per allegata supra monito. XXVII. per tredecim fundamēta, ꝙ uoluntas eiusdem Christi. D. N. declarata, & præcepta per ipsummet saltem factis, & per Apostolos & ecclesiam, eius traditionibus, & canonibus est, ut omnia

illa

illa impendantur in honestam susten-
tationem ecclesiæ, ministrorum, & pio-
rum operum. Ergo ea, quæ supersunt
ministris decenter sustentatis, debent
distribui piis operibus; & per cōsequēs
peccatum est contra facere. Octauo, 9
q̄ ut proxime dictum est, & per sexde-
cim rationes neruosas probauimus in
præfato nostro libello, q. 1. nu. 17. &
consequentibus, per quarum aliquas,
& alias idem irrefragabiliter probaui-
mus supra monit. XXVII. quòd præfa-
ta bona ecclesiastica, tam ex uolunta-
te & intentione fideliū, qui ea Christo
dederūt, & dant; q̄ ex ipsiusmet CHRI-
STI declarata, & præcepta per ipsum-
met uerbis & factis, & per Apostolos
& ecclesiā eius traditionibus & cano-
nibus, habent modū, & onus expresse
aut tacite iniunctum; ut ea, quę mini-
stris eius honeste sustētatis, superfue-
rint, in pauperes, & alia opera pia in-
sumantur. At qui modum & onus in-
iunctum rei sibi traditę ab alio, non
implet; facit cōtra legem iustitiæ com-
mutatiuæ

mutatiuæ naturalem, quę iubet pacta seruari. l.1.ff. de pact. etiam a Monarchis. c. 1. de probat. quęq; iubet impleri onus iniunctum rei ab eo, qui eam recipit. l. Secundum naturam.ff. de reg. iur. & c. Qui sentit onus, eod. tit. lib. 6. unde habuerunt originem tituli de condit. caus. dat. & condit. & demonstrat.in.ff.& tituli de condit. ob caus. & de his quę sub condit. & de donat.quę sub mod. in Cod.& per consequens, peccat mortaliter; quia facit iniustitiam, quę est peccatū mortale, iuxta Tho. receptum. in, 2.sec.q. 59. art.4.Ergo beneficiarius, cui traditа & cōmendata sunt bona CHRISTI cum præfato modo & onere iniuncto, peccat mortaliter nō adimplendo illud. Nono, ꝙ nullo CHRISTI pręcepto, uel exemplo, neq; ulla Apostolorum, neq; ecclesię traditione, neq; ulla lege Pontificia, uel Cęsarea, uel ciuili iussum est, ut bona laica in solos ministrorum & alios usus pios impendantur: neq; prohibitum, ne profanis usibus,

ufibus,alioqui honeftis,diftribuantur. At exemplo CHRISTI, traditione Apoftolorum, & canonibus Ecclefię, non folum uno uel altero loco, fed fexcentis explicite uel implicite iubetur illud,& hoc prohibetur; ut uidere eft in. c. Pręcipimus.c.penul.& fin.12. q. 1. c. Reuertimini. & c. Quicquid & c.Decimas.16.q.1.c.Quod autem. 23.q.7.c.Conuenior,ead.cauf. & q.8. & alios quos fupra monito XXIIII. citauimus.Ergo perperam,& parum pie adæquantur in hoc ecclefiafticorum bonorum & laicorum reditus; & peius dicitur,nihilo plus peccari, impendendo reditus ecclefiafticos ufibus profanis, quàm reditus laicos. Decimo, ꝙ etiam ipfe Dominicus Sotus, 1
cuius authoritate nitens N. fuam opinionem defendere audet,in lib.10. de iuft. & iur. q.4. art.3.col. final.fic ait. Tempore illo, de quo loquitur Auguftinus in. c.Decimę.16.q.1.uidelicet, quòd in cõmuni uiuebatur; pauperes tam laici quàm clerici ex decimis ale-

bantur. Et ita oportet eum confiteri, ut ait Clemens supra relatus, datas fuisse ad sustentationem, non solum ministrorum, sed etiam pauperum; imo & in art. seq. 4. col. 2. forsan conscientia, quę dictauit ei, se parum misericorditer in art. pręcedenti loquutum, adactus dixit: Antiquam ecclesiæ pulchritudinem, in subsidio pauperum eluxisse, quam Apostoli diaconorum ministerio impense uiduarum, orphanorum, indigentiumque curam gerebant. Imo paulo post subdit, episcopos non debere habere alios filios q̃ pauperes; non debere item instituere maioratus, neq; consanguineis aliter prouidere, quàm pauperibus; neque locupletare illos, sed tantum ut absq; necessitate uitam ducãt. Et paulo post col. fin. ait, quòd episcopi non debẽt esse remissiores in erogandis eleemosynis q̃ si lege iustitię tenerentur id facere: quinimo subdit, confessarios eis debere in uita, & in morte largissimas eleemosynas, eas facere negligẽtibus

tibus pro pœnitentia imponere, eòq; propemodũ res recidere, ac si lege iustitiæ ad restitutionem tenerẽtur. Imo & addit, ꝙ beneficiarius, qui ut suum nomen perpetuo celebret in ædificiis etiam piis ampliandis & perornandis insumit ea, quibus pręsentibus pauperibus succurri posset, ne fame perirẽt, non solum rem uanam, sed etiam perniciosam, & CHRISTO ingratissimam agere. Quæ dicta, quid aliud q̃ palinodiam quandam tacitam eorum, quæ art. 3. præcedẽti dixerat, cõtinent? & significant contrariam conclusioni eius, & præfati N. uidelicet, longe strictiorem potestatem habere beneficiarios in reditus ecclesiasticos, quàm in patrimoniales, & quàm laicos in laicos: & grauius peccare in eis uane, uel profane impendendis, quàm in laicis: quæ nostra conclusio est.

Vndecimo, quod ultra hæc omnia, efficaciter urget; ꝙ sacri canones negãt facultatẽ testandi beneficiariis de reditibus suorũ beneficiorũ. c. 1. c. Ad hęc.

c. Relatum, de testam. c. Episcopi. 12. q. 2. c. Fixum, ead. caus. q. 5. adeo quidem, ꝙ neq; sumus Pontifex testatur de reditibus sui Pontificatus, ut post alios trad. Perus. in rub. de testam. col. 33. Quę facultas non posset negari illis, si suorum redituum ecclesiasticorum tam domini essent, quàm sunt profanorum. Duodecimo, quod solum sufficit ad hanc opinionem reuincendam, est; ꝙ concilium Cartha-
11 ginense relatum in. c. Episcopus. 41. dist. & renouatum nuper in Tridentino sess. 25. cap. 1. de reformat. habet; Episcopum habere debere pauperem supellectilem, mēsamq; ac uictum simplicem. Et beatus Hieronym. 44. dist. in princip. ait; posse quidem clericum uiuere de altario, non autem luxuriari: ubi certum est, quòd uerbum, luxuriari, nō solum significat ueneteorum usum, sed etiam quemlibet alium, qui necessitati naturæ, personæq; decentiæ non est necessarius, licet alioqui non sit malus. & alio in loco, scilicet, 41. dist.

dist.in princip.ait, Nullũ clericum ueste fulgida uti debere: & ante illos, beatus Clemens lib. 2. cap. 28. de cõstitut. Apostol. qui mentem Apostolorum magistrorum suorum, melius q̃ nos intellexerat, ait; ꝙ episcopi debẽt esse, non inanes sumptus facientes, nõ delicati, nõ sumptuosi; sed expetentes necessaria, ad resarciendam naturam. Et septima synodus in.c. 1. 21.q.4. uetuit, ne ullus clericus ueste serica, aut colore uariato uestiretur: & S. Bernard. in epist. 2. col. penul. cuidam canonico Lugdunensi scribit in hęc uerba. Quicquid præter necessarium uictum & simplicem uestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est: & paulo superius. De altario non licet comparare aurea frena, sellas depictas. & alio in loco, epistola. 42. col. 3. Clamant nudi, clamant famelici; necessitatibus nostris detrahitur, quicquid uanitatibus uestris accedit. Et magnus ille noster pater Augustinus, a quo potuit discere Bernar- 12

dus, ait in sermone. 37. ad fratres in eremo. Clericus, qui sui beneficii fructus tribuit diuiti, eo ꝙ ipse illud ei procurauit, quàmuis in hoc mundo non castigetur, in alio tamen æterno igne nõ carebit. & Prosper, in c. Pastor. 1. q. 2. addit; Diuites, qui accipiunt aliquid a beneficiariis, non sine grandi peccato accipere. Quæ omnia plane significãt & probant, ꝙ præfata doctrina, quæ est omnium fere antiquorum, & cõmunis recentiorum, ut dictum est, adeo est uera, ut iure quis miretur, esse catholicũ aliquem qui asserat; nullam esse hodie differentiam inter reditus bonorum ecclesiasticorum, & reditus bonorum laicorum, quibus illa sine ullo expresso uel tacito onere speciali, neq; humana aliqua dispositione a Deo sunt concessa; & ꝙ nihilo plus peccent beneficiarii, uane uel profane suos reditus ecclesiasticos impendentes, q̃ laici suos. Quis enim adeo superbiat, ut reputãs secum, ꝙ bonorũ ecclesiasticorũ ipsemet solus CHRISTVS Deus speciali

ciali ratione ac hominis dispositione est dñs; & q per tot authoritates authenticas cõstet ex mẽte & uoluntate ipsius CHRISTI esse, ut oẽs illorũ reditus in ministros & opa pia sustendãda insumanĩ, audeat dicere; nõ esse pauperibus plus iuris in eius reditibus, q̃ in sæculariũ bonorũ? & q est tam liber ecclesiæ redituũ dñs, q̃ dux redituum sui ducatus? & q CHRISTVS, qui eorum uerus & specialis est dñs, adeo est cura uacuus in prouidẽdo pauperibus nũc quando est ditissimus, & regnat immortalis, q̃ plenus ea erat, quando uitã uiuebat mortalem, & nõ habebat ubi caput reclinaret? & q Maiestas eius diuina, quæ oĩbus dixit Luc. 11. Quod superest, date eleemosynam, non uelit, ut sua propria bona, propriũ eos habeãt alendi onus; & quã parte ministris supersunt, eis impẽdi? Decimotertio, q 13
traditiones Apostolicas, ita obseruare ac uenerari debemus, ac leges diuinas; quando contrarium non reperitur decretũ per summum Põtificem, uel cõ-

cilium. c. Ecclesiasticarum. c. In his. c. Catholica. 11. distinct. c. Sunt quidã. 25. q. 1. Cõstat autem Apostolos hoc, quod dicimus tradidisse, idq; seruatum fuisse ab ecclesia primitiua & a summis Pontificibus, & Episcopis, qui Apostolis cõtinuo, aut sine longo interuallo successerunt; per canones. 40. & 41. Apostolorum, qui referuntur in c. Sint manifestæ, & c. seq. 12. q. 1. & per D. Clemẽtem lib. 2. & 8. de cõstit. Apost. & per Vrbanum in c. Videntes. & c. Res, ead. caus. & q. per Melchiadem in c. Futuram, ead. caus. & q. Cuius contrarium nunquàm neq; per cõcilia, neq; per Pontifices fuit cõstitutum: consequens igitur est, ut id debeat obseruari. Omitto alia non pauca elegantia quidem (licet non adeo neruosa, ut prædicta) quæ in hoc ipsum persuadendum per uirum quendam uita, litteris, & suggestu percelebrem, scilicet, Fratrem Gabrielem a Toro, egregium Franciscani ordinis decus, in lib. de Thesauro misericor-

diæ

diæ uaria eruditione referto, disputantur; præsagiendo paupertatem ecclesiasticorũ futuram, eo ꝙ minime curãt de præsenti proximorum. Quam quidẽ iam uidemus in Germania Anglia, & Scotia, sedem posuisse, & sese Galliæ insinuare, mitteres; in Hispaniam, heu, nostram incursores; quam Deus per suam sanctã misericordiam ab ea eique accedentibus, custodiat, Amen.
Decimumquartum, & postremum simul irrefragabile fuerit, quòd sacrosanctũ concilium Tridentinum, a quo sine periculo aberrandi a fide non potest discedi, hanc partem canonizare uidetur in cap. 1. de reformat. session. 25. per illa uerba, quæ licet sint superius relata, hic opportune repetũtur, uidelicet; Sancta synodus omnino interdicit episcopis, ne ex reditibus ecclesiæ cõsanguineos, familiaresue suos augere studeant: cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent: sed si pauperes sint, iis ut pau 14

peribus distribuant: & paulo inferius. Quæ uero de episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscunq; beneficia ecclesiastica tam sæcularia, quàm regularia obtinentibus pro gradus sui conditione obseruari; sed ad sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales pertinere decernit. Per quæ uerba, palam determinatur; Primo, bona ecclesiastica esse bona Dei, non solum generali, sed etiam speciali ratione, ut dictum fuit monito, XXIIII. Determinatur secundo, nullis beneficiariis licere donare de reditibus ecclesiasticis aliqua diuitibus, etiam si cognati sint, & amici ac familiares eorum. Determinatur tertio, licere illis donare illos cognatis, familiaribus & amicis pauperibus, intuitu paupertatis principaliter; licet secundario respicere possint etiam cognationem, familiaritatem, & amicitiam. Determinatur quarto, saltem per consequutionem necessariam, non licere illis donare de reditibus ecclesiasticis tam libere ac

laicis

laicis de laicis quibus uoluerint, & peccare si contra fecerint, Quæ est conclusio nostra; quæ non solum, ut in principio huius moniti diximus, fuit ante præfatum concilium sententia omnium antiquorum doctorum, peneque omnium recentiorum communis: sed nunc post præfatum concilium satis uideri potest etiam esse de fide, qualem Petrus Sotus senserat, & satis expresserat fuisse etiam ante illud, aiens perpetuo ductu, & traditione Apostolorum & sanctorum patrum a CHRISTO usq; in suum tẽpus esse traditam & receptam. Nam concilium non uetat præfatam largitionem in cognatos & amicos ea mente, ut per suam prohibitionem incipiat esse mala; & de numero illorum, quæ ideo sunt mala, quia lege humana sunt prohibita; sed ut id quod antea erat, declararetur fuisse & esse malum, & de numero illorum quæ sunt prohibita, quia mala: iuxta illa quæ in simili ait Glossa in. c. Ex parte, de offic. de-

leg.

leg. præſuppoſito rerum dominio iure gentium introducto; & quòd res eccleſię ſunt ſpeciali hominum diſpoſitione ipſius CHRISTI. Et ita unuſquiſque fidelium cogendus uidetur nunc authoritate præfati concilii credere; præfatam largitionem in quoſcũq; diuites eſſe malam, & ideo a cõcilio prohibitam: quia mala eſt in ſe, & iure naturali, & diuino, apoſtolicaq; traditione prohibita: cui conſequens eſt, concluſionem noſtram non ſolum uideri eſſe ueram, & omnium antiquorum & cõmunem recentiorũ, ſed etiam hodie de fide. Neq; obſtat, quod quidam perdoctus ex tempore dixit; concilium ibi agere de rebus ipſis eccleſiarum, & nõ de reditibus earum, tum quia expreſſe meminit redituum eccleſiaſticorũ: tum quia agit de rebus, quæ poſſunt dari cognatis & familiaribus intuitu paupertatis, ſi ſunt pauperes; & conſtat, res ipſas eccleſię ex quibus percipiuntur illi reditus nõ poſſe dari etiam pauperibus ſolo pau-

pertatis intuitu, neq; sine iusta causa & solemnitate debita. c. Sine exceptione. 12. q. 2.

SVMMARIVM.

Ratio efficax a nemine hactenus reddita; cur beneficiarius male utens reditibus ecclesiasticis, peccat mortaliter; non autem habentes primogenia & maioratus. nu. 1.

Dominicus Sotus magna ordinis Dominicani gloria. num. 1.

Iustitiæ legem infringens, peccat mortaliter; non autem infringens legem liberalitatis. nu. 2.

Præcepta Decalogi sunt leges naturales, & iustitiæ. nu. 2.

Præceptum septimum Decalogi infringit, qui furatur, qui rapit, qui utitur re aliena in usum alium a concesso, qui pactum onus iniunctum non implet. num. 3.

Alienum capere, & retinere parũ differũt. nu. 4.

XXXIX. Admoneo, ꝙ quàmquã fere omnes sint in conclusione supra mon. proximo probata, quia uident eam ab ecclesia satis decretam: nemo tamen reddit rationem, quæ sufficienter concludat; quare beneficiarii uane, uel 1

male

male impendendo reditus ecclesiasticos, mortaliter peccant, secūdum fere omnes: q̃uis laici idē facientes de reditibus suorū primogeniorum, siue maioratuum, & aliorum bonorū, regulariter solum uenialiter peccent, secundū eosdē. Et quidem illi qui affirmant clericos esse tam integros dominos redituum suorū beneficiorum, q̃ sunt laici redituum suorum primogeniorum, siue maioratuum ac aliorū bonorū, nō possunt reddere aliquam quę satis fundet eam: quandoquidem eos confiteri oportet, neutros esse absolutos dominos bonorum, & iurium, è quibus illi redeunt; & utrosq; esse dominos absolutos eorundē redituū. Quod, credo, fuit in causa, quare doctissimus Dominicus Sotus, magna ordinis Dñicani gloria lib. 10. q. 4. art. 3. de Iust. & iur.
1 tā obscure hac in re loquitur. Nos autem eā & uerbo, & scripto ante triginta plus minus annos, Salmāticæ reddidimus, in c. Relatū. 2. de testam. & postea Conimbricæ ampliauimus in cō-

mento.c.1.& c. Cū secundū, de præb. quod per tēporis penuriam,& nimiam occupationū copiam,nondū est manu extrema donatū, & excusum. Ex qua ratione tota huius materiæ declaratio pendet. Ratio igitur radicans, & fundans prędictam oīum fere sententiam, illa est; ꝙ per leges iustitiæ naturales, & diuinas,quarum trangressio mortalis est, ut probat Thom. 2. sec. q. 59. art. 4. id beneficiariis est prohibitum. Laicis autem, & primogenia, seu maioratus habētibus,solum per leges uirtutis liberalitatis, quarum trāsgressio, sine alterius præiudicio facta, solum est uenialis; ut probat idem Thom. 2. sec. q. 128. art.4. & q.seq.art.1.& seq. Oīa enim decem Decalogi præcepta, sunt leges naturales iustitię, iuxta doctrinā Tho. receptā 2. sec.q.122.art.2. & in 3.d.37.q.2.art.4. ubi cōmunis id tenet,præsertim Maior.q.2.nec Scotus in effectu quo ad hoc propositum dissentit: & per consequutionem, septimum, de non furando, & decimum 2

de

de non concupiscendo rem aliquam, de quibus Exod. 20. & glos. in c. Quid, in omnibus. 32. q. 7. erunt tales, iuxta l. 1. ff. de furt. At beneficiarius qui cõtra prædicta facit, præfata duo præcepta infringit: quod probauimus in d. q. 1. a nu. 12. quatuor fundamentis.
3 Primum, ꝙ non solum ea infringit is qui clare furatur, aut rapit; sed etiam is qui re aliena contra uoluntatem domini utitur. §. furtum, Instit. de oblig. quę ex delict. At is qui reditus beneficii sui male uel profane impẽdit, utitur bonis ecclesiasticis contra uoluntatem domini illorum; quia illa sunt CHRISTI, ut probauimus supra monito, XXIIII. qui, ut in mon. XXVII. probauimus, suo exemplo, ecclesiæq; suæ, ac Apostolorum traditionibus statuit, & declarauit uelle, ut ministri suos reditus solum insumant in suam, quæ honesta sit, sustentationem; & remunerationem, quę iusta sit, suorum familiarium, & aliorum de se bene meritorum, & in pauperum subuẽtionem:
ergo

ergo his duobus præceptis contrauenit. Quod affirmāt Laugd. & Card. q. 2. Clem. Quia cōtingit, de relig. domib. Secundum fundamentum eſt, ꝙ etiam tranſgreditur hæc duo præcepta, & leges naturales is qui re in alium uſum accepta, utitur in aliū; ſicut qui mulam in Salmanticam commodatam, ducit Burgos. §. Placuit, Inſtit. de oblig. quæ ex del. At beneficiarii, qui in malos uel profanos uſus impendunt reditus, hoc faciūt: quandoquidē reditibus in pium uſum datis, in alium longe diuerſum utūtur. Tertium, quod etiam infringit prædicta duo præcepta is qui ſuos contractus non ſeruat, etiam ſi Papa ſit, Imperator, aut Rex, c. 1. de probat. qui licet ad ſeruandas ſuas leges humanas cogi nequeant, l. Digna uox. C. de legib. & c. Propoſuit, de conceſ. præb. ſunt tamen obligati ad ſeruandos contractus cum eis initos, uirtute præfati præcepti, quod eſt lex naturalis. At inter eccleſiam negotia CHRISTI procurātem, & populum

christianum, qui ei tanta bona contulit, ut supra mon. XXVII. probauimus,
3 interuenit contractus saltem tacitus; qui tantum ualet, quãtum expressus. l. Labeo. & l. Item quia, ff. de pact. ut ministri eius, id quod superest eis accepta sua, quę honesta sit, sustentatione, tribuant pauperibus. Quartum, ꝙ etiam duo præfata præcepta transgreditur, qui contra uoluntatem domini sui detinet alienũ, in c. Sæpe, de restit. spol. Thom. 2. sec. q. 62. art. fin. & diximus in Manuali cap. 17. nu. 54. etiam si alii cui non debet, illud soluerit. c. Ea te, de iure iur. & per consequutionem, qui quod debet nõ soluit ei cui debet; & qui se non exonerat iniuncto sibi onere, quando, & quomodo debet, (quoniam in effectu est alienũ
4 recipere, aut retinere, inter quę parum discriminis est, ut habetur in. d. c. Sępe) & ita præfata superflua detinet, & forte in thesauros reponit, aut donat diuitibus ratione cognationis, amicitię, uanitatis, aut uitii, prędicta pręcepta infringit:

infringit: quandoquidem ea bona ex quibus colliguntur, collata sunt ei cũ onere dandi pauperibus superflua.

SVMMARIVM.

Thomas Aquinas pro cõmuni esse opinione, multis ostenditur. nu. 1.

Thomas a communi non facile recedit, canones suspicit. nu. 2.

Ecclesiarum Prælati, & ciuitatum decuriones, qualiter in hoc sunt pares, uel impares. nu. 3. & 5.

Bonis in ecclesiasticis plus potest Christus, quàm Prælati, sicut in bonis ciuitatis plus potest illa, quàm Decuriones. nu. 4.

Ecclesiarum reditus, non erant tempore S Thomæ tam grandes, sicut nũc: & cur Episcopatus Italiæ & Galliæ non sunt adeo opulenti, ac Hispaniæ. nu. 6.

Episcopatus Galliæ minuunt reditibus 700 Abbatiæ, mitra & baculo insignes. nu. 6.

X L. Confutaturus ea quę aduersus præfatam, quæ communis & nostra est, decisionem, & eius fundamenta ab N. & aliis opponuntur: Moneo,

M nihil

nihil illa, neque incidenter eis inserta, obstare. Non quidem primum, uidelicet, authoritatem S. Thomæ, cuius personam prædictus N. tam ad cõfirmanda sua, quàm ad confutanda nostra, rhetorice quidem, sed parum candide induit: quò tanti uiri authoritate tela in eum missa, debiliora lectori uiderentur; & fulcra quibus ea fulcit, firmiora: dum contendit significare, non tam se, quàm S. Thomam approbare, & defendere. Quia nos procul dubio credimus eum a parte nostra stare, non solum quò ad præfatam decissionem primæ quæstionis, sed etiam quò ad decissionem secũdę infra ponendam, uidelicet, præfatos beneficiarios mortaliter in hac re peccare, & ad restitutionem teneri: quod neruosissime, & ni fallimur, uere coniecturis probamus in sequentibus. Primo quidem, ꝙ ille non solet facile a cõmuni sanctorum Doctorum sententia recedere; & assolet magna obseruantia, animiq; demissione, canones

 sanctæ

sanctæ Matris Ecclesiæ suspicere, & interpretari. Deinde, ꝙ uir doctissimus, iusta ac pientissimus, nunquàm affirmauit expresse contrariam partem; quod etiam N. & Dominicus Sotus fatentur: & in dubio, credendus est potius adhærere communi, quàm cõtrariç, cum in dubio illa sit amplectenda. Tertio, ꝙ in Sec. 2. q. 43. art. 8. expresse ait, ꝙ quemadmodum bona ciuitatum commẽdata sunt cõsulibus, & decurionibus earum; ita bona ecclesiastica sunt commissa prælatis earum. Et palam est, uirum tam doctum & pium, si de hoc interrogatus fuisset, responsurum; Consules, & decuriones ciuitatum non solum peccare, sed etiam teneri ad restituendum reditus publicos, quos in usus alios ab eis in quos deputati sunt, insumerent; & consequenter respondisset; Prælatos ecclesiarum debere restituere eos, quos in alios usus quàm præfixos, & præstitutos impẽderent. Neq; obstat retortio, 3
qua retorquet in nos hoc argumẽtum

Aduersarius, dicens; quòd decuriones, & rectores ciuitatum, possunt pro libito disponere de stipendiis, & salariis, quæ a ciuitatibus pro suis officiis & laboribus assignantur; dummodo alia communia sibi non capiant: & quòd ita Episcopus, & alii beneficiarii poterunt ad libitum disponere de partibus sibi assignatis, quæ sunt quædam illorum stipendia. Non, inquam, obstat hæc retortio. Tum, quia id est uerum, cum bona ciuitatum sunt libera ab huiusmodi oneribus, & ciuitates ipsæ, ueræ ac plenæ illorum dominæ; & ita possunt assignare suis decurionibus, & rectoribus stipendia certa ab omni onere libera. At bona ecclesiastica non sunt libera, imo subiecta oneri præfato; ut, scilicet, omnes eorum reditus impendantur in usus pios, puta, in sustentationem honestam ministrorum cultus diuini, sacramentorum sacri uerbi, & aliorum sacrorum, & in subuetionem pauperum, fabricæ, aliorumq; piorum

operum,

operum. Tum, quia etiam ſi illa libera eſſent, tamen prælati, qui ea diuiſerunt inter Epiſcopos & Capitula, & inſtituerunt alia beneficia, non erant, neque ſunt ueri & pleni domini eorum; ſed miniſtri, procuratores, & diſpenſatores illorum conſtitui mediate, uel immediate a CHRISTO, domino eorum uero, & pleno: quibus non eſt facta poteſtas dandi pro libito ſtipendia, libere, in quoſlibet uſus impendenda; ſed ſolum iuxta intentionem ipſiuſmet CHRISTI, per traditiones Apoſtolicas, & canones Eccleſiæ declaratam: quæ eſt, ut miniſtris eius honeſte ſuſtentatis, reliqua in pauperes, & alios pios uſus impendantur. Quæ reſponſio confirmatur
per id quod Bart. ait in. l. Ambitioſa, 4
num. 7. ff. de decret. ab ord. fac. ſcilicet, quòd ciuitas, quæ in temporalibus non agnoſcit ſuperiorem, poteſt donare de bonis communibus, non autem conſules, & decuriones earum: eo quòd ciuitas ipſa eſt uera,

& plena eorum domina; decuriones autem solum gubernatores. Ita ergo & CHRISTVS ipse rerum ecclesiasticarum uerus dominus, posset quidem assignare ministris eius quanta ei liberet stipendia, de his quæ libera essent ei donata ab onere tribuendi superflua pauperibus: non autem prælati, qui ab eo mediate, uel immediate sunt instituti, ut gubernatores, & decuriones quidam ecclesiarum. Corroboratur etiam eadem responsio, ex eo quòd, sicut consulibus, & decurionibus statuta sunt a ciuitatibus certa stipendia, de quibus pro libito disponere possunt; sic etiam beneficiariis instituta est a CHRISTO, & Apostolicæ Ecclesię traditione, honesta sustẽtatio pro stipendiis, de qua etiam ipsi libere possunt disponere: adeo quòd de omnibus quæ reliquauerint de iis, quæ possent in suam honestam sustentationem impẽdere, possunt pro libito perinde ac de patrimonialibus disponere; ut diximus in

in dicto libello q. 1. coroll. 10. nu. 59. & defendimus supra late monito. XXX. Confirmatur etiam ex eo, ꝙ beneficiarii similes sunt decurionibus, quibus nil certum esset pro stipendio statutum; sed sustentatio personarum suarum honesta: de quibus non diceret Aduersarius posse quicq̃ de bonis ciuitatis impendere in alios usus, quàm a ciuitate præstitutos, exceptis illis quę pro sua sustentatione darentur: de quibus possent suum fraudando genium, & parcius uiuendo, aliquid reliqui facere. Quarto colligitur præfata memorati Thomæ mens, 5
ex eo ꝙ in aliis duobus locis, uidelicet, Quodlib. 6. art. 12. & Sec. 2. q. 185. art. 7. in quibus aliqui affirmant contrarium tenuisse, satis consentit communi, si candide intelligatur: quoniam tria dicit. Primum, quòd episcopus potest disponere de his quæ sibi deputata sunt, perinde ac de patrimonialibus. Secundum, quòd Prælatus restituere tenetur id quod impendit, ex ea

parte; quæ deputata est principaliter pauperibus, uel fabricis. Tertiũ, quòd etiam tenetur ad restituendum quantitatem notabilem, ultra ea quę sibi decenter alendo sufficerent, si bona sunt communia ei, pauperibus, & fabricę. Quæ omnia tria dicta; nos quoq; fatemur: ita quòd dubium est, quantam partem dixisset ille esse deputatã præfatis Prælato, & beneficiariis suis usibus necessariam. Nã Aduersarii aiunt esse totam, quæ ex mensa communi totius ecclesiæ est deputata Prælato. Nos autem affirmamus, esse tantum illam, quæ uirorum bonorum iudicio, ad honestam eius sustentationem opus est: & longe uerisimilius est, eum intellexisse hoc, quàm illud. Tum, quia hoc consonat traditionibus & canonibus Apostolorum, & Ecclesię, quorum ipse semper fuit obseruãtissimus: & expedit tanti authoris dicta, quatenus uerba patiuntur, ita interpretari, ut illis concordent arg. l. 1. C. de inoff. dot. & c. Cum expediat, de

elect.

elect. lib. 6. Tum, quia ex contraria interpretatione, conſequeretur quiddam abſurdum, ideoque minime audiendum, l. Nam quod abſurdum. ff. de oper. libert. & c. Dudum. 2. de præb. lib. 6. uidelicet, quòd uir adeo doctus, & ſanctus dixiſſet; Prælatum, cui pro ſua parte ducentorum ducatorum millia in reditibus a menſa capitulari ſeparata eſſent, perinde poſſe de illis omnibus diſponere, ac de ſuis patrimonialibus, & ſicut Dux ſæcularis de ſuis ducalibus: ac cõſequenter poſſet theſaurizare omnes illos reditus ſi uellet, uel ſuis cognatis diſtribuere, ſi id mallet, emereq; ex illis quicquid in Regno uenale inueniretur, ſi triginta annos uiueret, retinẽs eos ſine maiori obligatione, q̃ Dux: quod eſt contra concil. Trid. in c. 1. de reform. ſeſſ. 25. & contra illa multa quæ ſupra monito XXXVIII. & XXXVIIII. adducta fuere. Q đ ſi q̧s confeſſus fuerit, ſanctũ illum doctorẽ non fuiſſe confeſſurũ hoc de Prȩlato tantorũ redituũ, eadẽ ratione confiteri

confiteri eum oportebit, eundem non fuisse asserturum de Prælato. 150000. uel 100. millium redituũ: neq; de eo qui haberet 50000. uel 300. millia, neq; de habente uiginti millia, uel decem millia, si sex millia sufficiunt ei honeste sustendando; quãdoquidem eadem ratio idem ius in omnibus illis suadet: & ita est locus regulæ. l. Illud. ff. ad l. Aquil. Quòd si peruicaciter replicetur, eundem sanctum Doctorem dicturũ fuisse, de omnibus, quod nos asserimus esse absurdũ, triplicare possumus. Primo, ludibrio cuidam fore sanctissimum Clementem, quem citauimus cum aliis in dicto libro. q. 1. nu. 28. & Concil. Carthaginen. & Trident. & alia quæ statuerunt suppellectilem episcoporũ debere esse curtam, mensamq; pauperem; esseq; debere uictu, & uestitu moderato cõtentos, impensasq; sumptuosas ne faciant, ne sint delicati, ne cognatos suos ditent. Deinde, quòd ignominia quædam esset S. Thomæ, tantę sanctitatis, & doctri-

næ

næ puteo, asserere; quòd ipse dixisset Hispaniæ Prælatos, qui opulentos reditus suarum dignitatum separatos a mensa Capitulari habent, posse impendere perinde ut patrimoniales; prædidicando illum esse columnam, qua nitatur doctrina adeo ab apostolica, & philosophia christiana, imo & ethnica aliena. Quinto, præfata mens Thomæ colligitur, ex eo quòd eius ætate reditus episcopatuum, & beneficiariorũ, non adeo grandes erant ut nunc; & in Italia, ubi erat ille ortus, episcopi reditus habent tenues; quia decimæ fructuum non soluuntur hic ut alibi, & in Gallia, qua peregrinatus fuit, & ubi uita defunctus est, ubiq; suum corpus magna ueneratione colitur, & adoratur Tholosæ in Conuentu reformatissimo Dominicanorum; ubi nos quoq; frequentissime adorauimus, & eius auxilium, ni fallimur, experti sumus. In qua, inquam, Gallia, etiam episcopatus non sunt adeo opulenti, sicut in Hispania; quippe quos septingentæ Abbatiæ,

Abbatiæ, & Prioratus baculo & mitra insignes, sanguine redituum suorum minuunt, ut testatur author libelli de taxa episcopatuum regni Fräcię in 16. uolumine tractatuum, fol. 128. & ita partes quas eius ætate Episcopi tenebant a parte Capitulari separatas, uix eorum sustentationi honestæ sufficiebant. At si admonuissent eum, esse Archiepiscopum, qui habeat ducenta, uel centum quinquaginta millia ducatorum separata ei a mensa Capituli, & fabricæ; & interrogassent, nunquid esset ei mens docendi aliquid, unde consequeretur eiusmodi Archiepisco pum posse disponere tã libere in usus quos uellet, ac si essent patrimonii reditus; uidetur nobis, quòd q̃uis non usq; adeo dure respondisset, ac Archi diaconus in præfato c. Statutum. §. Assessorẽ, de rescrip. lib. 6. uidelicet, hoc affirmare, esse hæresim; respondisset autem, ut minimum, quòd nunq̃ id cogitauit. Respondisset, qui fieri potest, ut hoc dixissem? quãdoquidem Sec. 2. q.

43. art.

43.art.8.& q.87.art.1.ad 1.& art.4.ad 4. & in Quodlib.6. art. 10. & q.119. art. 3. ad 3. scripsi quædã unde necessario infertur cõtrariũ, uidelicet, decimas & reditus ecclesiasticos nõ fuisse donatos in solã cleri sustentationem; sed etiã in pauperũ,& aliorum piorum operũ subuentionẽ. Itaq; recte acutissimus Maior. in 4. dist.24.q.17. dixit, nunq̃ eũ fuisse in opinione quę cõtraria est cõmuni: qđ ipsum nos efficaciter monstrabimus inferius q. 2. mon. VII. de illo eius magno discipulo Cardinali Caiet. Sexto, colligitur pręfata mẽs pręfati Thomę ex eo ꝙ ipse fatet, ꝙ si nulla diuisio bonorum esset facta inter Prælatos & Capitula, & beneficiarios, sed oĩa esset in cõmuni & Episcopus uel alius Pręlatus, haberet potestatẽ dispẽsandi oẽs eorũ fructus, nõ posset ex eis q̃cq̃ pręter sustentationẽ honestã, sibi, aut profanis usibus accipere; & si acciperet, non modo peccaret, sed etiam teneretur illud restituere. Cuius ratio est, quia illa omnia

sunt

ſunt dicata,& oblata ſuſtentationi honeſtæ miniſtrorum, & pauperum, & aliorum operum piorum; iuxta mentem Chriſti, ueri domini eorum, ut ſupra mon. XXIIII. & XXVII. monſtratum eſt. At qui diuiſionem eorum fecerunt,noluerunt,neq; potuerunt eximere illa a pręfata deputatione,& obligatione,ut infra mon. ſeq. latius monſtrabimus:& aperte colligitur ex concil.Trident.cap.1.dę reformat.ſeſſ.25. quatenus interdicit omnibus beneficiariis largitionem redituum in alios quàm pios uſus, etiã nunc poſt præfatas diuiſiones. Ergo uir doctiſſimus iuxta ac pientiſſimus,non potuit, neq; debuit ſentire contrarium. Quare nõ immerito, præfatus Petrus Sotus, uir eiuſdem ordinis, adamuſſim eius doctrinam doctus, cum pro noſtra, quæ communis eſt ſententia,eſſe dixit.

SVMMARIVM.

Diuiſionem bonorum eccleſiaſt. inter Prælatos,& Capitula & alios beneficiarios,non efficere eos liberiores

liberiores suarum partium dominos, quàm erat Praelati omnium ante diuisionem, late, & euidenter probatum. nu. 1. & seq.

Facta non praesumuntur. nu. 2.

Communio rerum, solet parere discordiam. nu. 3.

Dispositio ad minuendum, non opeartur augmentum. nu. 3.

Roncaeuallis monasterium illustre. nu. 4.

Dominus Franciscus a Nauarra stirpe Regia prognatus. nu. 4.

Monasterium S. Crucis Conimbricensis omnium ordinis Canonicorum Regularium olim opulentissimum, nunc autem etiã reformatissimũ. nu. 4.

Pium in usum datũ, non est cõmutandum in alium, sine iusta causa; neque cum illa sine Papae authoritate. num. 5.

Surrogatũ sapit naturã eius cui surrogatur. nu. 6.

Beneficiarius etiam praebendae suae diuisae, reditus superfluos debet pauperibus. nu. 7.

Intellectus pulcher c. fin. de his quae fiunt a mai. par. cap. num. 8.

Maior pars non praeiudicat minori, in rebus communibus ut singulis & caet. nu. 8.

Beneficiarij ad reficiendas Ecclesias compelluntur. nu. 9.

Priuilegia, licet ita interpretanda sint, ut aliquid contra ius commune operentur; dato tamen aliquo tali, quo ad alia restringuntur. nu. 10.

XLI.

XLI. Moneo, nihil etiam obstare se-
1 cundum, quod prefatus N. assumit; nempe, quod diuisio bonorum, uel fructuum, & redituum eorum, de qua in c. Vobis.& c.Quatuor,& c. de reditibus.12.q.1.& erectio prębendarum,& beneficiorum, mutauit naturam primęuam ecclesiasticorũ redituum quò ad hoc; id enim negamus,& falsum esse probamus. Primo quidem, quod actus
2 agentium non operantur ultra fines eorum.l. Non omnis.ff. de reb. cred. c.fin.de præb.c.Cum in illis, eod. tit. lib.6. At intentio, & finis eorum, qui prefatas diuisiones fecerunt, non fuit exoneratio eorum ab onere quod inerat eis alendi pauperes ex superfluis: quod constat ex duodecim coiecturis.Prima, quod nec unde id constat,& factum quale hoc est,non præsumitur.c. Cum in iure peritus,de offi. deleg.l.1. C. de mand.Principum. Secũda, quòd constat fuisse ab hoc longe alium,uidelicet, auferendi rixas, dissidia, & lites, quæ inter episcopos, capitula, fa-

bricarios, & eleemosynarios accidere solent : quoniam cum uniuersa bona soli Episcopi administrarent, ut tradit S.Clemens lib.2. cap.28. & cap.29. & affirmat Anacletus in c. Præcipimus. 12. q. 1. minimeq; exhiberent beneficiariis,& reliquis congruam quam debebant portionem, ut idem quoque S.Clemens in. d. cap. 28. & 29. significat, iam hoc temporibus suis in usu esse cœpisse, expediens fuit; ut bona ecclesiastica diuiderētur ad discordias sedandas,quas rerū cōmunio frequentissime solet importare.l.Cum pater.§. Dulcissimis.ff.de legat.2. & alia citata ibi a glos. & Doct. & illud Genes.13. Facta est rixa inter pastores. Tertia, ꝙ dispositio, & intētio disponētis ad diminuendū,nō debet inducere augmentū.l.Legata inutiliter.ff.de adimen.leg. & cap.fin.de uerb.signif.sed præfatorū bonorū diuisiones in hoc præcipue factæ fuerūt,ut diminuerēt potestas Prælatis ecclesiastica bona pro libito insumentibus;& sæpe nihil, uel nō satis di- 3

ſtribuẽtibus canonicis, clericis, fabricis, uel pauperibus: ergo nõ debet illis per eas augeri poteſtas, qua prius carebant. At oẽs poſt Thomã Sec. 2. q. 185. art. 7. & Quodlib. 6. art. 12. fatẽtur, nõ fuiſſe prius illis poteſtatẽ aliam, q̃ uictũ & ueſtitum honeſtũ ſibi deſumendi, & reliqua pauperibus erogandi: ergo neq; poſt eas diuiſiones habebunt. Quarta, ꝙ eadem quoq; cauſa perſuaſit, ut multæ quoque diuiſiones ætate noſtra fierent inter Abbates, Priores, ſuoſq; conuentus, & hoſpitalia nonnullorum monaſteriorum opulentorum, quæ per ſolos Prælatos gubernabantur: & in his illa quæ pridem facta
4 fuit in illo noſtro illuſtri, & antiquiſſimo cœnobio generalique ac neceſſario hoſpitali celeberrimę Roncęuallis, quã precibus, & efflagitationibus noſtris motus, fecerat ille longe electiſſimus Prior, prole regia prognatus, uir regio ingenio, uirtuteque apoſtolica prædictus, D. Franciſcus a Nauarra, qui nuper Valẽtiæ Archiepiſcopus uita

ta functus est, pauper, ut pauperibus subueniret, quę illustre illud monasterium cum hospitali generali sibi adnexo seruauit, & seruat. Eadē item causa, & ratio fuit illustri monasterio S. Crucis Conimbricensis, quod ut quondā totius Europæ monasteriorum canonicorum regularium opulentissimum fuit, ita nunc est omnium reformatissimum. Eadem etiam causa fuit aliarū diuisionum, quas nos tractauimus, nō ideo profecto, ut Abbates, Priores, Canonicíq; libere suas portiones prodigerent; sed ut eorum capitula, & conuentus, quoties res ipsa postulasset, eis coram Deo & hominibus, iuxta cap. Edoceri, cum ei late annotatis de rescript. obuiam irent; palamq; contradicere possent, quo ad portiones, quæ ad ipsam hospitalitatem, pauperes, & fabricam pertinerent. De suis uero Prælati eam Deo redderent rationem, quam antea de omnibus reddere tenebantur. Itaq; præfatę diuisiones, quę
ad diminuendum Prælatorum admi- 3

 nistrandi

nistrandi facultatem factæ sunt, non fuerunt operatæ augmentum. iuxta præfatum cap. final. de uerb. signif. & l. Legata inutiliter. ff. de adimen. leg. ad insumendum pro libito portiones suas; quod ante illas minime facere
5 poterant. Quinta, quòd id quod ad aliquem finem, uel usum conceditur, aut relinquitur, non debet in alios usus commutari, neque insumi; nisi suprema aliqua Imperatoris, aut Regis potestate id fiat l. 1. & l. Legatum. ff. de administr. rer. ad ciuit. pert. Quin etiam ipsi peccarent, si absque iusta causa id facerent: quia contra legem naturæ, quæ uetat ullum suo iure, ac dispositione rei priuari, non possent ordinare sine iusta causa, cap. 1. de probat. c. Sunt quidam. 25. q. 1. & late probatur in c. Quæ in ecclesiarum, de constit. præsertim per Panor. Felin. & Decium. Quinimo non sufficeret ulla facultas, etiam imperialis, aut regalis authoritas ad huiusmodi mutationem faciendam, cir-

ca relicta ad usus pios, etiam si in alios æque pios mutare uellent; quia est in hoc necessaria spiritualis, eademque suprema summi Pontificis. Clemen. Quia contingit, de relig. domib. Et quia sæcularis potestas non se extendit ad spiritualia, c. Benequidem. 96. dist. & c. Ecclesia sanctæ Mariæ, de constit. Neq; illa sufficeret, quò iuste fierent, nisi aliqua iusta causa id suaderet: id enim esset contraire alicui ex quinque legibus naturalibus relatis in præfato lib. nostro. q. 1. num. 10. & conseq. facit. c. Non liceat Papæ. 12. q. 2. cum eis quæ ibi nunc latius scribimus. Tradit. Caiet. in Sec. 2. q. 43. art. 8. & Laugd. cum Cardinal. q. 2. in d. Clemen. Quia contingit. Cum ergo finis, & animus eorum qui præfata bona ecclesiis concesserunt, fuerint supradicti adeo pii, non potuerunt, neque debuerunt conuerti in alios usus, præsertim profanos, sine authoritate suprema Apostolicæ, quæ in nulla præfatarum diuisionum

inuenietur ulli ad hoc conceſſa. Sexta, quòd intentio eorum qui huiuſmodi diuiſiones primitus induxerunt, fuit iniuſta; quod credendum non eſt, uel certe fuit, ut unuſquiſque de ſua portione poſſet diſponere, illo modo quo ante diuiſionem Prȩlatus poterat de uniuerſis, uidelicet, ſuſtentare ſe honeſte, & reliqua pauperibus erogare. Septima, quòd abſurdum eſt, & ideo minime audiendum. l. Nam quod abſurdum, ff. de oper. libert. & cap. Dudum, 2. de præb. lib. 6. dicere; diuiſionem muneris, & gubernationis, quȩ uni incumbebat, in tres uel quatuor partes factam, iuſtam fuiſſe cauſam, ut finis atque uſus tam pii, in
6 uſus tam profanos mutarentur. Octaua, quòd id quod ſubrogatur, aut ſubſtituitur alterius loco, eandem eius naturam ſeruare debet. arg. l. ſi eũ qui. §. Qui iniuriarum. ff. Si quis caut. c. Eccleſiæ, ut lit. pend. Cũ ergo Epiſcopo, qui ſolus uniuerſa gubernabat, ſubrogati ſint ipſi, atq; alii, qui partes aſſi-

gnatas eis gubernarent, omnes seruare tenentur id, quod Episcopus ante diuisionem facere tenebatur; uidelicet, se honeste sustentare, & reliqua egenis erogare. Nona, quòd celebris ille Gratianus huius libri author, qui Decretorũ medullam antiquorũ callebat, perspicue ait, in. §. fin. sub. c. 7
penul. 12.q.1.etiã canonicos,in quorum præbendas capitularis portio diuisa est, in earum regimine cum eadem qualitate succedere, hoc est, ut quæ illis superfuerint,debeant egentibus erogare; quod ipsum omnino sensit D. Bernardus,in epist.2. col. penul. qui ad quendã canonicũ diuisam præbendam habẽtem, scripsit id quod superius allegauimus, uidelicet; Quicquid præter necessarium uictum,& simplicem uestitum retines, tuum nõ est, rapina est, sacrilegium est. Decima, ꝙ Alexander IIII. post diuisionem ab antecessoribus suis Pontificibus, inter Episcopos, capitula, fabricas, & pauperes factam, in quadam solemni de-

cretali epistola respōdit, in c. Relatum. 2. de testam. non posse iure testari canonicos de rebus præbendarum suarum ratione quæsitis, nisi de reculis aliquibus mobilibus, remunerandorū seruitiorum causa; idq; solum, ubi cōsuetudo id faciendi uiget. Ex quo plane colligi potest, intentionem eorum qui reditus ecclesiasticos diuiserunt, non fuisse faciendi magis portionum suarum dominos eos quibus eas applicarūt, quàm antea Episcopi fuerāt uniuersorum redituum. Quod ipsum
8 colligitur è quodam Innoc. III. Pontificis doctissimi singulari responso, in c. fin. de his quæ fiunt a ma. par. cap. quod alibi non inueniri ait Panor. in c. Cum omnes, de constit. col. 3. & Felin. 8, quo decreuit, fabricæ in necessitatem adductæ, posse Episcopum cum maiori parte capituli, etiam minore repugnante è portione capitulari applicare necessaria: quod tamen iustificari commode non posset, nisi dicamus per præfatas diuisiones

non

non fuiſſe effectos dominos integros ſuarum portionum, & redituum, ſed ſolum adminiſtratores eorum; ita ut ſe honeſte ſuſtẽtatis, quod ſupereſſet, operibus impenderent piis: quoniam cum aliquid eſt ita multis commune, ut ſingulis unicuique propria contingat portio, tanquàm domino integro, ut contingerent canonicis ſuæ portiones particulares; ſi opinio contraria eſſet uera, tunc maior pars minori non poſſet præiudicare. In re enim quæ communis eſt pluribus ut ſingulis, non poteſt maior pars præiudicare minori. l. Per fundum. ff. de ſeruit. ruſt. prẹd. l. Sabinus. ff. Cõmuni diuid. Ratioq; germana illius decretalis Innocentii, ex hac noſtra communi opinione facile colligi poteſt, ut pulchre de more colligit Dec. in d. c. Cũ oẽs, col. 3. perinde ac hæc noſtra illius ſingulari deciſione dilucide cõfirmatur. Ex quibus palam probatur; nõ eſſe canonicis tantũ iuris in reditibus ſuarum præbendarum, quantũ in reditibus patrimonio-

trimoniorum suorum; cum manifestũ sit, neq; Aduersarius negat, non posse illos cogi ab Episcopo, ad subueniendum Ecclesiæ fabricæ necessitati de patrimonialibus. Quod autem ego non assignaui præfato cap. rationem decidendi, quam mihi N. imponit, moneo infra mon. LXXII.
9 Vndecima, quòd beneficiarii separata beneficia, & separatos reditus eorũ ecclesiæ habentes, compelli possunt ad reficienda tecta, & alia ædificia illius, de his quę illis supersunt; ut singulariter probant cap. 1. & c. De his, de eccle. ædif. quos tamen certum est nõ posse compelli ad id faciẽdum de reditibus suorum patrimoniorum superfluis. Ergo per diuisiones huiusmodi, reditus beneficiariorum qui eos diuisos possident, non sunt facti adeo liberi eorundẽ domini, ac sunt redituum, & bonorum patrimonialium eorũ quæ aliũde habent. Duodecima, quòd diuisiones præfatæ operari potuerunt, etiam aliquos alios effectus iustos, præter eum

quem

quem supra diximus; non operando illum iniustum, quem Sotus & Aduersarius prætendunt, nempe, illum quem operatur diuisio agri ad faciliorē culturæ commoditatem, quæ nec plures agros efficit, nec aliquid a prioris naturæ conditione immutat. l. Caius Seius. §. Titius. ff. de legat. 2. nec onus ullum adiunctum tollit. l. Cum pater. §. Hæreditatem. 2. ff. de legat. 2. & l. Qui cũ tutoribus. ff. de transact. Quē item operatur diuisio facta inter se per administratores Reip. suæ commoditatis causa, quę Reip. nil præiudicat: quoniam singuli eorum poterunt in subsidium conueniri post talem diuisionem, sicut ante illam. l. Imperator, ff. ad municipal. Quem item operatur illa, qua iubet Prætor bina mancipia ministerii causa reseruari pupillis; per quam non censentur omnino diuisa, imo permanēt cõmunia; licet unusquisque pupillorum sibi reseruatorum ministerio cõueniēti uti possit. l. Bina mancipia, ff. Cõmu. diuid. Quem item facit

facit illa qua pater pluribus filiis hęre-
dibus institutis moriēs claues & annu
lum custodiæ causa maiori natu filiæ
tradidit,& liberto eius res quas sub cu
ra sua habuit, assignari iussit :per quā
filia pręfata nihil debet habere præci-
puum.l. Cum pater. §. Pater pluribus.
ff. de legat. 2. Cum ergo pręfatæ diui
siones possint operari effectus omnes
prædictos iuri consonantes , non sunt
dicendæ uanæ , quàmuis non operen-
tur illum alium omnibus canonibus
contrarium : quia receptum est, quòd
10 priuilegia quæ contra ius commune
feruntur . c. Priuilegia. 3. distin. &
debent operari aliquid contra illud,
c. In his , de priuileg. ita interpretan-
da sunt , ut dato aliquo quod contra
illud operentur , non operentur alia
maiora.arg. c. 1. de rescrip. & multo-
rum quę adduxit Dec. ibi col. 7. Per
quę omnia, palam profecto est, ei qui
omnino non est cæcus , & habet uel
micam uoluntatis intelligēdi ut bene
agat;diuisiones pręfatas bonorū,& re-

dituum

dituũ ecclesiarũ, nõ fuisse operatas id quod Sotus & N. parum canonice, ac religiose asseruerũt: neq; ob eas ea uel reditus eorũ effecta fuisse patrimonialia bona beneficiariorum; neq; onere antiquo tribuendi superflua pauperibus, aliisue operibus piis exuta fuisse.

SVMMARIVM.

Diuisio iustus titulus ad transferendum dominium illius speciei, qualis erat ante diuisionem, non tamen alterius. num. 1.

XLII. Moneo, nil etiam obstare illud argumentum, quod prefatus N. magnifacit; Diuisionem, nimirum, bonorum communium esse sufficientem titulum ad transferendum dominium; ita ut dominium quod antea erat cõmune, & indiuisum in toto, per eã fiat in parte propriũ; ut de illius portionis fructibus tanquàm uerus dominus libere disponere possit. l. 1. C. Communia utriusque iudi. l. Cum pater. §. Hereditatẽ, de legat. 2. At Episcopus, & alii beneficiarii, diuiserũt bona ecclesiarum inter se, & fabricam, & pau- 1

peres.

peres. c. De reditibus. c. Quatuor. 12. q. 2. Ergo quilibet eorum potest libere disponere de fructibus suę partis. Nihil, inquam, obstat hoc argumentum: cui (licet dissimulet N.) satis superq; feci in præfato libello. q. 1. nu. 32. & multis consequentibus; & cui iterum cumulatissime satisfacimus supra in mon. præcedenti. Ex dictis igitur ibi respondemus formaliter; Primo, concedendo maiorem; intelligendo eam de translatione talis dominii, quale habebatur in communi: negando autem, intelligendo illam de translatione dominii alterius speciei. Verbi gratia, est cõmune duobus aliquod prædium, quo ad utile, & directum dominium; diuiso prædio, uterque fiet dominus directus, & utilis suæ portionis. Si autem prædium esset commune quo ad dominium directum tantum, uterq; fieret dominus directus tantum suæ portionis. Et si esset cõmune quò ad utile dominium tantum, uterq; fieret dominus utilis tantum suæ portionis.

nis. Et si prędium cōmune erat subiectum restitutioni, uel obligationi soluendi aliquam pensionem de fructibus eius, uterq; erit dominus suæ portionis; sed cum onere restituendi, uel soluendi partem pensionis illius. Cum ergo, posito sine præiudicio ueritatis, ꝙ dominium bonorum ecclesiasticorum fuisset commune Episcopo, clericis, fabricæ, & pauperibus; cum tamen illa omnia ante prædictam diuisionem eis essent ita cōmunia, ut omnia quę superessent, ministris honeste sustentatis, erogarentur piis operibus: quod ore pleno etiam ipse N. confitetur, patet ꝙ per eam non potuerunt fieri propria illorū libera quo ad partes eos contingentes: sed cum onere, & obligatione erogandi superflua piis operibus, quali erant subiecta cum essent communia. Et ita hoc argumentum contra eum retorquetur, & irrefragabiliter nostram sententiam cōfirmat; tantum abest, ut eam infirmet. Secundo, respondetur ad hoc argumentum,

mentum, negãdo minorem, uidelicet; ꝙ Episcopus, & Clerici erant ante diuisionem domini bonorum Ecclesiæ: quia solum erant oeconomi, administratores, & dispensatores eorum constituti, mediate, uel immediate a D. N. IESV CHRISTO uero domino illorum, ad ea fideliter & prudenter regenda, & ad dispensandum reditus in pauperes, & alia opera pia, sustentatione honesta sibi retenta; ut efficaciter probauimus supra mon. XXIIII. & ita nullum per prædictam diuisionem dominium fuit diuisum; sed solum potestas administrandi præfata cum onere prædicto: quæ etiam est irrefragabilis nostræ sententiæ confirmatio.

SVMMARIVM.

Bona fabricis & pauperibus deputata, non sunt magis libera, quàm deputata Episcopo & beneficiarijs. num. 1.

XLIIII. Moneo, nil etiam obstare aliud argumentum, quo N. multum nititur, uidelicet; portiones pauperum, & fabricæ,

bricæ,post diuisionem prædictam sunt
libere omnino:ergo pari ratione por- 1
tiones applicatę beneficiariis,sunt om
nino liberæ.Nam primo,falsum est an-
tecedens, uidelicet; Portiones paupe-
rum, & fabricę esse omnino liberas,
quia earum reditus nō possunt impen-
di quibuslibet usibus; quia non profa-
nis:& si portiones Episcopi, & benefi-
ciariorum perirent,uel adeo extenua-
rētur, ut nullatenus ali possent ad mi-
nisterio suo fungēdum,merito ex por-
tionibus pauperum, & fabricæ posset
desumi supplementum. Secundo, ne-
gando consequentiam, scilicet, quòd
eadem ratione Episcopus & benefi-
ciarii possint impendere reditus por-
tionum suarum usibus suis profanis,
qua fabricæ, & pauperum portio usi-
bus suis piis: quoniam ante diuisio-
nem omnes poterant impendi usibus
piis, & nulli profanis; & ita concede-
mus adeo libere posse Episcopum, &
beneficiarios uti reditibus suis ad usus
pios sicuti fabrica, & pauperes suis ad

eosdẽ; neq; tamen isti, neq; illi possunt
1 uti eis ad usus profanos: quod etiam confirmat sententiam communem.

SVMMARIVM.

Dominus non quilibet etiam uerus alicuius rei, de ea libere disponit. num. 1.
Beneficiarios esse dominos suorum redituum non probat c. 1. de cler. non res. lib. 6. & si probaret tantũ probaret esse dominos restrictos nu. 2.
Argumentum a contrario sensu inualidum, ad probandum id cuius contrarium iure exprimitur. num. 3.

XLIIII. Moneo, non obstare quicq̃ etiam illud, quod pro suo Achylle opponũt Aduersarii, nempe c. 1. de cler. non res. lib. 6. quatenus habet, eos qui diuinis non intersunt officiis, non fieri dominos quotidianarum distributionum, quæ interuenientibus eis tribui debent: & ita significat eos qui diuinis intersunt officiis, fieri dominos earum. Quod argumentum, neruosius nos proposuimus, in præfato libello nostro. q. 2. nu. 14. ex mente Adriani in 4. de restit. q. 12. & Dom. Soti lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. & iur. in

hunc

hunc modum. Qui est alicuius rei dominus, potest de ea pro libito disponere. l. Si quis ui, §. differentia. ff. de acq. poss. & ei annot. per Bart. & alios de dominio; & beneficiarii sunt suorum redituum ecclesiasticorum domini, eo quòd c. 1. de cler. non resid. habet, beneficiarios qui nō intersunt horis, nō effici dominos distributionum quotidianarum: significans a contrario sensu fieri dominos illarū eos qui illis intersunt. Infirmiter, inquam, firmat suam opinionem per prædictum c. 1. & præfatam argumentationem. Primo quidem, quia soluitur negando maiorem; non enim quicumq; est dominus etiam uerus alicuius rei, potest de ea pro libito disponere; sed solum 1
ille qui est integer, & absolutus, ac sine onere ullo, & uinculo ei annexo. Nam notum est, quòd feudatarius, & Emphyteuta, qui habet uerum dominium utile. c. 1. in quib. casib. feud. amit. iuncta glos. in uerb. feudo. l. 1. ff. si ager uectig. Nec dominus primo-

genii, quod Hispani uocant Maiorazgo, siue Maioratum; nec fideicommissarius qui tenetur restituere, licet sint ueri domini etiam proprietatis, possunt libere de rebus suis prefatis dispo nere: imo tenentur uoluntatem, onus, & uincula per institutores illorum, uel alias dispositiones imposita obseruare. l. Feminæ. C. de sec. nupt. & toto titulo. ff. & C. ad Trebell. & ff. de cond. & demonst. quod etiam ipse Aduersarius plane fatetur in 4. part. sui libelli. cap. 6. pagella. 16. neq; negare potest per præfata, & per. l. Non ideo minus. ff. dei rei uend. quatenus probat, grauatum ad restituendũ post mortem do minum esse, licet alienare non possit:
1 & l. generaliter. §. sub conditione. ff. qui, & a quib. quæ habet, seruos sub conditione legatos, pendente illa, pleno iure hæredis esse; licet libertatem ab eo consequi nequeant. Quin & pu pillus, & furiosus domini sunt absoluti rerũ suarum, & tamen eas alienare nequeũt; iuxta illud Iustiniani in princip. instit.

inſtit. quib. al. non lic. Aliquãdo qui dñs eſt, alienare nõ poteſt: ubi etiã habetur, maritũ inuita uxore, fundũ dotalẽ alienare nõ poſſe; licet eius ſit dominus. l. Doce ancillã. C. de rei uend. Et ita licet prẽfatũ. c. de cler. nõ reſid. lib. 6. probaret (quod tamen profectò non facit) beneficiarios eſſe dominos ſuorũ redituum, intelligẽdum erat de dominio reſtricto, & obligato ad erogandum ſuperflua pauperibus, & non de omnino libero: quoniã oportet iura iuribus concordare. c. Cũ expediat, de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoffi. dot. & per cõſequẽs ita interpretari illud cap. ut cõcilietur multis aliis iuribus, quibus contrariũ declaratur; & probatur quod beneficiarii effectu ſolũ ſunt oeconomi, & diſpẽſatores illorũ ad erogandũ pauperibus, deſumpto ſibi tamen ante oĩa quod ſtatũ ſuum decet; iux. doctrinam Innoc. in c. Indecorũ, de ætat. & qual. Quod etiã præf. Adrian. licet reſtituendi neceſſitatẽ neget, ut N. tñ ita intelligendũ eſſe illud c. ſignificauit, in 4. de

rest. q. 12. col. 2. & Maior affirm. in 4. dist. 24. q. 17. & lōge ante illos Archid. in Clem. Gratiæ, de rescrip. col. penul. cum aliis multis, quę firmissimā respon-
2 sio est. Secundo, respondetur, quod falsum est probari per illud cap. beneficiarios esse dominos redituum suorum beneficiorum. Nam illud cap. solum inducitur a contrario sensu, quod tamen licet alias dicatur fortissimum in iure. l. 1. ff. de offi. eius cui mand. c. Cum Apostolica, de his quæ fiunt a præl. nullatenus tamen habet uires ad probandum id cuius contrarium in iure exprimitur. glos. sollemnis, recepta in c. Significasti, de for. comp. ubi late Felyn, & text. omnium optimus in. c. A nobis, de sent. excōm. At contrarium, scilicet, quod non sunt domini exprimitur in. c. Quod autem. 23. q. 7. ibi. Non sunt nostra, sed pauperum, quorum procurationem gerimus. c. Conuenior, ead. cau. & quæstione, & cap. penult. & fin. 12. q. 1. & c. Edoceri, de rescript. c. 2. de donat. & Cle-
mens

mens ante illos, lib. 2. cap. 29. & 39. de constit. Apost. & sanctus Thom. cuius authoritate Aduersarii nitūtur, asserit in d. Quodlib. 6. art. 12. & Sec. 2. q. 187. art. 7. clericos non esse dominos redituum suorum beneficiorū, sed tantum dispensatores, siue quibus est credita dispēsatio. Quod ipsum affirmat magnus ille Gratianus huius libri Decretorū author in cap. penult. 12. q. 1. & probatur per cap. penult. ead. caus. & quæstione, quæ etiam est firmissima responsio: quod supra monito. XXIIII. latius probauimus, monstrando efficaciter uerum omnium bonorum Ecclesiæ dominium esse penes CHRISTVM. Imo & hoc esse hodie necessaria in salutem fide credendum, per concil. Trident. in cap. 1. de reform. sess. 25. cuius ea de re uerba ibi transtulimus.

SVMMARIVM.

Beneficiariorum facultas impendendi reditus suos, non fundatur in dominio eorum, sed in concessione ipsius a iure facta. num. 1.

Beneficiarius regularis tam libere disponit de reditibus sui beneficij regularis, ac sæcularis de sui beneficij sæcularis. nu. 2.

XLV. Moneco, nil etiam obstare illud fundamentũ, quod prefatus N. ubi supra præsupponit, uidelicet; quòd pote
1 stas impendẽdi reditus ecclesiasticos, fundatur in dominio quod habent in illis beneficiarii, q̃a id falsum est: non enim fundatur in eo, sed in facultate data eis a iure id faciẽdi. Nã Episcopi qui sunt religiosi, & alii quilibet beneficiarii regulares tam libere possunt im
2 pẽdere de reditibus suis, quàm alii Episcopi, & beneficiarii sæculares de suis, iuxta determinationem Cardinalis flo rent. in Clem. 2. §. Sed & tales, de uita & honest. cler. & in Clemen. Gratiæ, col. penult. de rescript. quem etiam in præfato libello q. 1, citauimus, cui nemo unquàm contradixit; cum tamen certum sit, eos non esse dominos illorum, neque capaces dominii eorum, neq; alius alicuius rei temporalis propter solemne paupertatis uotũ, quod in

in profeſſione emiſerunt. c. Non dicatis. 12. q. 1. & c. Cum ad monaſterium. §. fin. de ſtat. monach. Id quod late probauimus in illa rubri. de ſtat. monach. q. 1. & ſatis ſupra mon. IX. & octo ſequent.

SVMMARIVM.

Soluens alij, quod alij debet, non ſatisfacit. nu. 1.
Intellectus optimus. c. Peruenit, de fideius. nu. 2.
Princeps reſpondens ad conſultationem, ſecundum ius præcedens uidetur reſpondere. nu. 3.
Beneficiarius poteſt ſoluere debita ſua, etiam iniuſte contracta, de reditibus beneficij. nu. 4.

XLVI. Moneo, nil etiam obſtare. c. Peruenit, de fideius. quod neruoſius quàm per præfatum N. inducatur, poteſt ſic induci. Nemo liberatur ſoluendo uni, quod debet alteri, uel ſoluēdo
1 debita quę aliis debet, de rebus aliis debitis. argumento. c. Forte, & c. Denique. 14. quæſtione 5. & c. Ea te, de iure iur. At beneficiarius qui non habet patrimonialia unde ſua debita ſol-

uat, debet; imo cogi poteſt ſoluere creditoribus ſuis debita ſua de reditibus beneficii ſui, per d. c. Peruenit; ergò reditus non ſunt debiti pauperibus. Ad quod argumentum uno modo reſpondet Archid. in d. §. Aſſeſſorem, uidelicet, quòd id fecit Papa ex gratia ſpeciali, & expreſſa diſpoſitione. Quæ reſponſio nunquàm nobis placuit, & recte ab N. cõfutatur, quam & nos confutauimus anno. 1525. Salmanticę prælegẽdo illud cap. pro clariſſimo illo doctore Tapia, quem ſolũ a tempore immemoriali uidit Salmantica utriuſque iuris doctoratu a ſe
3 inſignitum. Et merito quidem reprobauimus; quia cum Princeps reſpondet ad conſultationem, ſecundum ius prius ſtatutum reſpondere uidetur. iuxta gloſ. celebrem c. Conſultationi, de
1 temp. ord. & c. Ex tua, de fil. presb. Tum, quia ſecundum eius reſponſionem, cap. illud de nihilo ſeruiret extra caſum in eo contentum, & ita eſſet delendũ, ne membranas inutiliter occupa-

occuparet. iux. c. Si Romanorum. 19. dist. Aliter respondet Panor. in. c. Cũ esses. nu. 27. de testam. uidelicet, ꝙ Papa non iubet, ut debita de quibus ibi agitur, soluantur de reditibus beneficii; sed simpliciter de reditibus clerici: & quod ille habebat alios reditus sæculares. Quam solutionem etiã tanquàm diuinatoriã, quando & ubi suprà confutauimus. Aliter uidentur respondere Card. & eius sequaces ibidem. Ex quorum tamen responsione sequeretur, ꝙ beneficiarius sola debita intuitu ecclesiæ cõtracta, & non alia posset soluere de reditibus sui beneficii; cuius contrarium nos semper tenuimus; & ita scripsimus in Manuali confess. cap. 25. nu. 131. asserentes, 4 posse beneficiarium debita sua, etiam iniuste contracta, si alios patrimoniales non habet, soluere ex reditibus sui beneficii, sibi ea capiendo tanquàm pauper. &cæt. licet decis. Rot. in antiq. de solut. 1. & 41. de probat. in eisdem nõ se adeo extendat. Quare aliter

ter respōdimus nos præf. anno. 25. quã responsionem, & modū intelligendi illud cap. significauimus in d. Manu. ubi supra: & latius explicauimus ad aliud propositū in lib. nostro, quē defendimus q. 2. nu. 35. quod nescio quare N. dissimulauit, nisi qa forte deerat ei replicatio cōtra solutionem, quæ est omni legi & consuetudini consonantissima. Respondemus ergo, ꝙ beneficiarius qui non habet alia bona ex quibus aliis suis creditoribus satisfacere possit, est unus de pauperibus: & ideo solutio debitorum eius, censenda erit in pauperes erogatio; ac ita ipse beneficiarius tanquàm suorū redituum distributor, potest ex reliquis ipsorū capere sibi tanq̃ pauper, unde sua debita tanq̃ debita pauperis soluat. Neq; ob id ipsius beneficiarii creditores pręferuntur pauperibus; sed ipse beneficiarius seipsum tanq̃ pauperē pręfert aliis pauperibus ꝓpter potestatē sibi a iure cōcessam secundū Thō. & oēs erogandi reliqua suorum redituum pauperi-
bus

bus quos ipse elegerit. Per quæ applicata formaliter ad præfatam inductionem, concessa maiore & minore, negamus cõsequentiam. Ex eo enim ꝙ nemo liberatur soluendo uni, quod debet alteri, quod continet maior; & ex eo ꝙ beneficiarius potest soluere sua debita, & cõtracta intuitu personæ suæ de reditibus ecclesiasticis si nõ habet aliud unde soluat, quod continet minor; non infertur ꝙ reditus illi nõ debentur pauperibus, quod est consequens: cum soluendo illos creditoribus beneficiarii pauperis non habentis unde illa soluat, censentur dari pauperibus: quia dantur pro clerico paupere, qui habet facultatem eligendi pauperem cui eos distribuat; & eligit in primis seipsum, quem debet eligere secundum charitatem ordinatam. iuxta c. Si non licet. 23. q. 5. & l. Præses. C. de seruit. & aqua.

SVMMARIVM.

Intellectus nouus, & aptus c. Quod quibusdam, de fideius. num. 1.

XLVII. Moneo, non obstare c. Quod
1 quibusdam, de fideius. quia longe uerior est intellectus, qui ad id colligitur ex solutione proxime data ad prefatum. c. Peruenit, eod. tit. quàm sit ille quem præfatus N. illi tribuit, uidelicet, quòd Abbas, & Conuentus debēt soluere pecuniam per se, uel suum religiosum, uel alium, mutuo acceptam de reditibus sui monasterii, etiā si non probetur in utilitatem eius cōuersa, tanquàm pauperes quidam, qui proximiores sunt sibi, quàm aliis; qui non habent alia quàm reditus monasterii, unde illam soluant; & possunt cogi ad hoc a Iudice, quia iuste id facere possunt: quandoquidē iuste pos-
2 sunt sibi pro suorum debitorum solutione tanquàm pauperibus accipere, id quod possent in solutionem debitorum aliorum pauperum, ne ob ea uexarentur, erogare.

SUMMARIUM.

Intellectus extrauag. suscepit, tit. Ne sede uacan. inter cōes, & tit. de elect. inter, Io. XXII, nu. 1.

Consue.

Consuetudo ut beneficiario post mortem cedant fructus primi uel secundi anni, non infert posse illum de illis pro libito disponere. nu. 2.
Fructus beneficiario post mortem cedentes in quæ impendendi. num. 2.

XLVIII. Moneo, nil etiam obstare extrauag. suscepti; Ne sed. uac. quia late in nostro libello illi responsum fuit q. 3. nu. 12. licet id præfatus N. dissimulet, & forte, quod defuerunt ei copiæ ad impugnandam nostram responsionem, quæ cõtinet, primo extrauag. illam esse Io. XXII. quę est in tit. de elect. inter extrauagantes eius, & in tit. Ne sed. ua. inter extrauagantes cõmunes; & in eo solo contra nos & cõmunem induci posse, quod approbat consuetudinem, ut beneficiarius percipiat post mortem reditus beneficii primi, aut secundi anni, Secundo, ꝙ ex eo nõ infertur, eam probare; quòd liceat ex consuetudine beneficiariis pro libito testari, uel impendere fructus primi aut secundi anni, post mortem: quia hoc longe diuersum est; & a diuersis 1 2

diuersis non fit illatio. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Imo uir doctissimus Zenzelinus a nemine alio citatus, singulariter ibidem in glos. eiusdem extrauagantis, quam habet inter extrauagantes Io. XXII. tit. de elect. in uerb.
1 defuncto, ait; fructus istos conuertendos esse in utilitatem animæ defuncti; uel, ut idem Zenzelinus in alia glos. posita in uerb. Ecclesiæ, sentit in solutionem nominum, uel debitorum defuncti: quod summam habet ratione, perpensa mente illorum, qui induxerunt præfatam consuetudinem id permittentem, quæ fuit, ne bona deessent sumptibus funeris, & debitorum solutioni. Quin & in alia glos. super uerb. Personis, addidit idem Zenzel. non ua
2 lere consuetudinem deferentem prædictos fructus personis laicis diuitibus. Tertio, quod prædictis non refragatur, quod Io. And. frequentius receptus, in c. Nemo plus iuris de reg. iur. lib. 6. ait, approbari per illam extrauagantem suam opinionem, qua tradiderat

derat ualere cõsuetudinem permittentem beneficiario testari de fructibus primi, aut secundi anni post mortem suam perceptis: nam illius contextus haudquaq; id probat, ut diximus; & si probaret, esset intelligendus de cõsuetudine testandi in pios usus, & nõ profanos, ut aperte colligit ex tribus glossis Zenzelini proxime citatis. Neque etiam ipse Io. And. contrarium expressit, & rationes in prefato libello ubi supra citatæ, repetitæq; mon. XXXIX. & præcedenti, & tangende infra, mon. L. in hanc concordiã nos necessario adducunt argument. c. Cum expediat, de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoffi. dot. Quarto, q ex his sequitur; heredes beneficiarii defuncti non posse præfatos fructus pcipere, nisi tanq pauperes; aut quia debita defuncti ex aliis suis ipsorũ hæredũ bonis soluissent, uel in locũ aliorum bonorũ, que defunctus ex suis bonis patrimonialibus, uel quasi prius in pauperes, aut in pios usus impẽdisset. iuxta ea que dicemus infra ead. q.

monito LXXVII. & in q.3. monito ultimo, quæ est noua, & ualde utilis declaratio prædictorum, & aliorum quæ Doctores leuiter attingentes dixerũt.

SVMMARIVM.

Stipendium militi datur liberum ab onere largiendi superflua pauperibus: non autem Episcopo, uel beneficiario pars deputata ei per diuisionem. num. 1.

XLIX. Moneo, nil etiam obstare illud argumentum quo præfatus N. utitur a simili, uidelicet; Miles stipẽdium quod ei datur, facit suum; & mercenarius mercedem quæ ei datur, facit suã: ergo Episcopus, & beneficiarius reditus sibi per prædictas diuisiones assignatos, faciunt suos. Soluitur enim ne-
1 gando consequentiam, & similitudinem: quia militi, & mercenario soluitur stipendium liberum ab omni onere; Episcopo autem, & beneficiario per præfatas diuisiones assignantur reditus illi oneri subiecti, cui erant ante diuisionẽ, per supradicta mon. XXVII.

& in

& in libello præfato q. 3. Eodem modo soluitur illud debilissimum argumētum, quod N. format, nempe; Beneficiarius facit suos fructus beneficii exigui, ergo & beneficii pinguis; quādoquidem manifesta est ratio diuersitatis: nam habenti exiguum beneficiū; nihil sibi honeste sustentato superest; habenti autem pingue, superesse potest, & si ob circunstantias personę nō superesset, idem esset de habente pingue, & exiguum: per quod apparet, nō facere quod aiunt, ad rhombum, ea quæ subdit, quòd maius & minus non faciunt differre specie, neq; in prædicamento substantiæ uerificari magis & minus, &cæt.

SUMMARIUM,

Consuetudo ut beneficiarij disponant in uita & morte de reditibus ecclesiasticis pro libito, nullibi gentium esse uidetur; & si esset, non ualeret: nec hoc debet uideri durum. nu. 1. & seq.

Consuetudo ut legi deroget, debet esse maioris partis. num. 2.

Academia Caturcensis à Io. XXII. erecta. nu. 3.

Consuetudinem libere testandi de reditibus benefi-
ciorum, non esse clericis in Italia, constat ex lit-
teris multorum Rom. Pontif. recentiorū. nu. 4.
Author Commentarium de spolijs clericorum, unà cum hac Apologia componit, in c. Non liceat Papæ. 12. q. 2. num. 4.

L. Moneo, non item obstare, quod præfatus N. ait; quòd ex opinione recepta sequeretur quiddam absurdum, uidelicet; ꝙ consuetudo cōtraria, quam ille ait ubiq; terrarum esse, non excusaret beneficiarios ea utentes. Tum, quia id nullatenus est absurdum, licet aliquibus uideretur durum, ferendum tamen, ut ait Pelagius ubi supra lib. 2. cap. 29. col. fin. assimilando id sermoni CHRISTI de suę carnis esu. Io. 6. qui durus quidē fuit Iudæis, cùm esset uerus. Durum, inquam, uidebitur duris corde, & parum in pauperes misericordibus: non autem uolentibus imitari uestigia misericordiæ D. N. IESV CHRISTI, Apostolorū eius, & aliorum omnium, quos hactenus legimus in sanctorum catalogum relatos: neq; his,

his, qui quæ sursum sunt sapiunt, & non quæ super terram, ad Colossen.3. neque his quæ Christi,& non quæ sua sunt, quærunt, ad Philippen. 2. Tum, quia, licet id præfatus N. dissimulet, huic obstaculo respondimus in prædicto libro q. 3. nu.7. negando,quod etiam nunc pernegamus; esse ubique terrarum, ut ipse ait, consuetudinem testandi, & donandi pro libito de reditibus ecclesiasticis. Quoniam primo neque Episcopi, neque Abbates, neque alii beneficiarii religiosi, neq; item uiri litterati, Deum (ut par est) timentes,pauperesque diligentes, qui saniorem beneficiariorum partem cōstituunt,usquàm testantur,sine speciali Papæ licentia, nisi ad summum in opera pia. Deinde quòd pauci ex his qui in profanos usus testantur, id faciunt de reliquis, & superfluis suorum redituum ecclesiasticorum: quia collatione aliorum pauci sunt, qui habent beneficia, quę plusquàm ad honestam eorum sustentationem suffi-

ciant. Tertio, quòd multi ob inentium pinguiora beneficia, decedunt oneratiores debitis, quàm superfluis abundantes. Quarto, ꝙ etiam paucis eorum qui frugalioris uitæ sunt, beneficia pinguiora habentibus, superfluunt multa de suis ecclesiasticis reditibus, deductis ex illis suo uictu, & necessariis; siue omnia illa impendant, siue parcius uiuendo aliquā partem sibi reliquent. Deductis denique, quæ ipsi sua industria, suis muneribus, & functionibus, xeniis, & donis magnatum, cognatorum, donatorum, & aliorū amicorum quęsierunt. Deductis tertio subuentionibus; quibus toto tempore quo beneficiarii fuerunt, subuenerunt mendicantibus, religiosis, uel aliis cognatis, familiaribus, & amicis egentibus, intuitu egestatis. Deductis etiam quarto iis, quæ decedentes testamento relinquunt, sumptibus funeris, famulis benemeritis, atque aliis piis operibus. Deductis quinto mercedibus, quas forte meruerunt per officia ecclesiæ uni-

uersali, aut particulari impẽsa, ultra ea quæ intuitu beneficiorum debebant; iuxta sententiam Io. Maioris, in prædicto libello q. 1. a nobis relatam, & infra mon. LXXV. repetitam. Quæ omnia, iuste deduci posse, in præfato libello q. 1. a nu. 48. usq; in finem quęstionis probamus, & infra repetemus, a mon. LXXV. usq; in finem; & reducetur in summam infra q. 3. mon. ult. Itaq; pauci profecto sunt, qui attentis his, testantur de reliquis beneficiorum suorum in usus profanos; sed solum de patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus; & de his quæ frugalitate, parsimonia, industria, labore, negotiatione, ac officiis, siue, ut ita dicam, seruitiis parta possident. Quare, ausim affirmare, ne dum omnes beneficiarios, sed neq; illorum maiorem partem, sed neque eorũ uicesimam, neq; etiam quadragesimam contra sententiam communem testari, uel donare consueuisse: & cum ad legem abrogãdam oporteat maiorem subditorum partem cõ- 2

tra eam facere, secundum Panor.receptũ in c. fin.nu.18.de consuet.apparet liquido,non esse inductã ullam cõsuetudinem, qua beneficiarii ad libitum testentur,aut donent,nisi ut plurimum in opera pia;etiam si consuetudo præfatę legi derogare posset; quod tamen facere non posse, infra q: 3. mon.III. probabitur. Et quicquid prædictus N. dimidio ætatis me iunior,facile de huiusmodi cõsuetudine pronunciet,ego iam agens annũ LXXVIII.gratias Deo, coram quo hæc scribo; licet ab infantia studiis litterarum dicatus,quasi eas fugientes sequens, peregrinatus fuerim, primũ, per Celtiberiam, siue Nauarram;deinde,per Castellam nouam: tertio,per Galliam:quarto,per Castellam ueterem: quinto,per Lusitaniam: sexto, per utramq; Castellã, & Nauarram: & deniq; per Galliam, & Italiam; in cuius Roma, omnibus nominibus, nostra sententia, summa; in qua plura dicens,iam tertiũ annũ continuũ ago. Et q̃uis a quinquaginta annis,aut amplius

plius

plius de iure cõſulor, non memini uſquàm uidere conſuetudinẽ beneficiariorũ utendi tam in morte q̃ in uita reditibus eccleſiaſticis perinde ac patrimonialibus. Imo audiui Cathurci, dũ in eius Academia erecta a Io.XXII. ibi 3 (ut aiunt) orto, ſacros canones prælegerem, rectores eccleſiarũ, qui uellent ne teſtamẽta eorũ a fiſco Epiſcopi in ius uocarẽtur, ſolere quotãnis certã quantitatẽ in opera pia ipſi ſoluere, qđ aiebant præfati Io.XXII. priuilegio niti. Et in oĩbus prædictis prouinciis, uidi plurimos ſecundũ cõem ſentiẽtes, & operãtes; imo & cõſulentes, quantũ, & quã uia poſsẽt donare in uita uel relinquere in morte aliqua aliquibus cognatis de reditibus beneficiorũ etiã tenuiorũ; eo ꝙ ignorabãt dictũ Innocẽtii cõiter receptũ in cap. Epiſcopus, de prę b. de quo in præf. libello q. I. diximus, & ſupra mon. XXX. repetiimus: per quod magnopere temperatur cõmunis ſententia, ſcilicet; poſſe beneficiarium ſeruare ſuum patrimonium, & reditus eius

eius quibus uolet donare, uel relinquere, alendo se decenter ex sui beneficii fructibus: quo intellecto consolabantur. Vidi etiam plurimos longe largiores in eleemosynas de reditibus ecclesiasticis quàm de patrimonialibus, dicentes; ii sunt omnino nostri, illi uero non item. Quamobrem non solum putamus falsum, ubiq; terrarum, ut ait præfatus N. esse consuetudinem hanc perniciosam disponendi de reditibus ecclesiasticis in uita & in morte, perinde ac de patrimonialibus; sed credimus nullibi gẽtium esse talem, quàmuis fieri possit ut unus, aut alter parum sui officii memor, id faciat. Et quàmuis sint quidã ditiores ægre audientes sententiam receptam, eo q̃ eiusmodi bona per donationem inter uiuos, uel ultimam uoluntatem, iam quæsierũt, uel ardenter sperant acquirere, & ita eorum conscientias pungit. Quinetiam non parum miror, q̃ N. tamdiu uersatus in Rotę prætorio, talem consuetudinem esse ubiq; testetur; posteaquàm

legi

legi librum quendam de ſpoliis clericorum, in quo eius Author, uir pius, & in audiẽdis cauſis ſuper beneficiariorum teſtamentis egregie uerſatus, tam Romæ, quàm in regno Neapolitano, aſſerit non eſſe talem conſuetudinem in his partibus: imo ꝙ in tota Italia ius commune ſeruetur, colligitur ex litteris Pauli III. Iulii III. Pauli IIII. Pii IIII. & Pii V. qui nunc regnat, pientiſſimi; quas præfatus author pręfati libri edidit., & quarum partes huc pertinentes nos tranſcribimus in Cõmentario quẽ in c. Non liceat Papæ, cum hac Apologia, tanquàm rem ad eam pertinentem componimus Ratio autem quare conſuetudine inductum ſit, ne beneficiariorum teſtamenta in ius uocentur in Hiſpania, explicatur infra q. 3. monito IIII. ſub finem. 4

SVMMARIVM,

Eccleſia non fouet peccata, eo ſolo quòd ex cauſa relinquit ea impunita. nu. 1. & 3.

Permiſſio duplex impunitatis, & approbationis. num. 1.

Conſue.

Consuetudo beneficiariorum disponendi ad libitum de reditibus, non est nota Papæ; imo contrariam esse in Italia, ipsi Põtifices testãtur. nu 1.

LI. Moneo, non etiã obstare illud ar-
1 gumen. præfati N. scilicet; Ex nullo uero sequitur falsum, secũdum oẽs; at ex sentẽtia recepta, & nostra sequit̃ quiddã non solũ falsum, sed impossibile, uidelicet; ꝙ Ecclesia fouet peccatũ, & habet maculã, & rugam, cõtra extrauag. Vnã sanctã, de maio. & obed. eo ꝙ Ecclesia uidetur fouere utentes cõsuetudine contraria receptę sententiæ; cum ut ipse ait, sciens & prudens nõ puniat eos. ergo illa nõ est uera: tollitur enim facile, respondendo, ꝙ Ecclesia in hoc nullum fouet peccatũ. Tum, quia nullatenus approbat illos qui opinionę contraria cõmuni utuntur: imo ipsa repræsentata per concil. Trid. nuperrime tacite uetuit, ne quis tali cõsuetudine uteretur, ut uidere est, in sess. 25. cap. 1. de reform. cuius uerba retulimus supra monito XXIII. & XXVII. Tum, quia ut in monito proxime prę-

cedente

cedente probauimus, nullibi est talis consuetudo; & quod non est, non scitur: quia non entis non sunt qualitates. l. si seruum, §. 1. ff. de act. empt. Tum, quia etiam si esset, non tamen esset nota Papæ: quod decisio prima de solut. in antiq. & 41. de probati. in eisdem, satis significant, dum habent; beneficiarii mortui ab intestato bona intuitu ecclesiæ quæsita, ad ecclesiam, & non ad hęredes pertinere, & alia. Per quę apparet ignotā eis fuisse consuetudinem præfatam. Tum, quia imo 2
cōstat p̄ cōstitutiones citatas in mon. proximo nu. 4. cōstare Papæ de cōtraria consuetudine Italiæ. Tum, quia ut in præd. lib. q. 3. nu. 16. dixi, & mox in seq. mon. latius probabo; falsum est Papam, uel alium monarcham fouere omne quod scit illicite fieri: & non punit; quia, ut Innoc. III. ait, in c. Cū iam 3
dudum, de pręb. Multa tolerantur, quę si in iudicium deducerentur, iustitia id exigente, non tolerarentur: quæ est responsio in nostris terminis Caietani

in sec. 2. q. 185. & quidem satis firma; licet dicat N. sibi eam nō placere, nulla cur nō placeat adducta ratione: cui displicet etiam ratio, quam nos adducimus, scilicet, ꝙ potest permittere illa non approbando, sed solum non puniendo ad alia damna euitanda, & alios fines bonos, iuxta glos. celebrē ab omnibus receptam in c. Omnis. 3. distinct. & in c. Meretrices 32. q. 4. per quas Io. And. in Mercur. c. Peccatum, de reg. iur. lib. 6. receptus ubique, has duas permissionis species expressit. Qua etiam ratione ecclesia multa obscœna in Dominica Quinquagesimæ, & feria tertia insequente, fieri impune permittit. c. Deniq; 4. dist. multamq; in prostibulis, seu lupanaribus fornicationem relinquit impunitam: sed nō ideo isthæc approbare censetur d. c. Meretrices, nec posset contra iuris diuini prohibitionem c. Sunt quidam, 25. q. 1. Ea uero ratione displicet ei nostra solutio, quod eam consequeretur totum ecclesiæ statum dānatum

iri;

iri; quod tamen non conſequi palam cõſtat ex prædictis in mon. præcedẽte.

SVMMARIVM.

Papa non ſolum laicorum, ſed etiam clericorum peccata frequenter relinquit impunita. nu. 1.

LII. Moneo, pro proxime dictorum 1
cõfirmatione, falſam eſſe differentiam illam, quam præfatus N. noue contra omnium mentem ponit inter clericos & laicos, uidelicet; ꝙ nuſquàm in iure reperitur, ꝙ Papa diſſimulet punire crimina clericorum, licet diſſimulet quandoq; punire crimina laicorũ; id quod ait ſe conſtantiſſime aſſerere. Quæ doctrina, noua profecto eſt, & falſa. Tum, quia nemo quem legere meminerim, hanc differentiam aſſeruit. Tum, quia deſtruitur per præfatũ cap. Cum iamdudum, quod de peccatis clericorum quæ ex pluralitate beneficiorũ fluunt, agit. Tum, quia diſſimulat, & nõ punit peccata multorum clericorum, qui nõ ſolum alibi, ſed etiam Romæ aliquot diebus laruati incedunt. Tum, quia etiam

etiam dissimulat illa, quæ in conuiuiis ubiq; gentium, contra cap. Quando, & c. Conuiuia. 44. dist. a clero admittuntur, bibendo pluries quàm bis, uel ter in prandio. Tum, quia etiam dissimulat illa quę clerici, & etiam religio-
1 si per tres sentẽtias, quę in rem iudicatam transierunt, occulunt. c. Quod ad consultationem, de re iudic. & etiam illa quæ per regulam de triennali possessore defenduntur; & etiam illa quæ petentes restitutionem beneficiorum quibus spoliati, etiam ob titulos non canonicos per rigorem cap. In litteris, de restit. spol. patrantur; & multa id genus alia, quæ longum esset referre.

SVMMARIVM.

Consuetudinem disponendi ad libitum de reditibus beneficiorum, nec esse, nec induci posse. nu. 1.

LIII. Moneo, nil etiam obstare quod N. ait, quòd consuetudo prædicta, ut beneficiarii tam libere disponant de reditibus ecclesiasticis, quàm de patrimonialibus, non est praua: & recte induci

luci potuit, uel poteſt. arg. cap. fin. de conſuet. & l. 2. C. Quæ ſit longa conſuetudo. Tum, quia nullibi, ut ſupra mon. L. dixi, talis conſuetudo inuenitur. Tum quia, ut Reuerendiſs. Caiet. dixit, ubi ſupra Sec. 2. q. 185. ar. 5. non eſſet conſuetudo, ſed corruptela, & ita nulla. c. Quæ contra, & c. Mala cõſuetudo, diſt. 8. Tum, quia grauiſſime prædictus Petrus Sotus relatus in monito XXXVIII. determinauit communem ſententiam iuris eſſe diuini; ac eius cõtrariam eſſe grauiſſimum errorem cõtra iuſtitiam, & mores: non obſcure ſignificans, eſſe etiam cõtra ſcripturam, & ita ſapere hæreſim ueram. Cuius dictum roboratur per quatuor leges diuinas naturales in mon. XXXIX. ſupraſcriptas, & per poſita in mon. L. 1

SVMMARIVM.

Falſa octo ex undecimo argumento Aduerſarij colliguntur. num. 1.

Falſum eſt, cõmunem ſententiam conſequi, reditus

ecclesiasticos; & bona inde illi redeunt, nullatenus posse tribui laicis. nu. 2.

Bona ecclesiastica iusta de causa possunt concedi laicis. num. 3.

LIIII. Moneo, nihil etiam obstare undecimum argumentum præfati N. positum ab eo in 4. par.cap.1. quia continet;Primum, ꝙ nostra, quæ sententia communis est,habet, ꝙ reditus ecclesiastici non possunt dari aliis q̃ personis ecclesiasticis. Secundum, ꝙ Commẽdatores ordinum militarium S. Iacobi Calatrauæ & Alcantarę in Hispania non sunt ecclesiasticæ personæ.Tertium,ꝙ non sunt uere religiosi. Quartum, ꝙ bigamia, & irregularitas repugnant statui ecclesiasticarum personarum. Quintum,ꝙ ex sententia communi & recepta, inferretur quoddam absurdum maximum, uidelicet; ꝙ bona ecclesiastica prętatis militaribus ordinibus iniuste, & illicite essent applicata. Sextum,quòd ex eadem opinione Archid. & communi inferretur ecclesiam errasse, concedendo illa bona

prædictis

prædictis ordinibus. Septimum, quòd prefati ordines, & milites iniuste possident bona eis ab Ecclesia concessa. Octauum, quòd prædicti præfatorũ ordinum milites, iuste possunt suos reditus ecclesiasticos usibus profanis impendere. Quæ omnia, ita esse falsa, & parum pia, sicut sunt noua, monstrabo in hoc mon. & septem seq. Falsum est 2
enim primum, scilicet; quod sententia quæ recepta est, habeat, non posse reditus ecclesiasticos dari aliis personis quàm ecclesiasticis. Tum, quia nusquã non docet posse, debereq; superflua illorum dari pauperibus omnibus tam 1
laicis quàm clericis, tã feminis quàm maribus, tam infantibus & pueris q̃ adultis & senibus. Tum, quia nusquàm sententia cõmunis negat iusta de causa posse per Sedem Apostol. concedi personis laicis bona ecclesiastica tit. feudi, uel emphyteusis, uel precarii, uel 3
locationis, imo & uenditionis; ut probatur in c. 1. de feud. & in c. 1. de precario, in c. Vestra, de locat. in c. Quærelam,

relam, ne præl. ui. ſu. & in c. Sine exceptione. 12. q. 2. & in ſumma eius, & in c. Nulli, de reb. ec. non al. latiſſime probatur.

SVMMARIVM.

Commendatores S. Iacobi de Spata Calatrauæ, & Alcantaræ, ac ſimiles, ſunt eccleſiaſticæ perſonæ. num. 1.

Perſona omnis eſt eccleſiaſtica, uel laica. num. 1.

Regularis omnis eſt perſona eccleſiaſtica, & gaudet priuilegio canonis. & cæt. num. 20.

LV. Moneo, nil obſtare prædictũ arg. undecimũ præfati N. q̃a, ut in ꝓximo mon. diximus, prẹſupponit ſecundũ falſum, uidelicetꝗ prẹfati milites ordinis
1 S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, non ſunt eccleſiaſticæ ꝑſonæ, qđ nullus catholicus quẽ legere meminerim, tenet. Nã & ſi Dom. Sotus, quẽ ipſe uidet̃ in hoc arg. imitatus, in lib. 7. q. 5. art. 3. de iuſt. & iure, auſus fuit dicere, eos nõ eſſe uere religioſos; non tñ negabit, eos eſſe ꝑſonas eccleſiaſticas: neq; cũ colore aliquo negare poterat. Primo quidẽ, q̃a oĩs perſona eſt eccleſiaſtica, uel laica, c. Duo ſunt genera hoĩum. 12. q. 1. &

I. & præfati Cõmendatores non sunt laici. ergo sunt ecclesiastici. Deinde, ꝙ oĩs persona gaudens priuilegio canonis, Si quis suadẽte. 17. q. 4. quo excõmunicantur iniicientes manus uiolentas in personas ecclesiasticas, est ꝓsona ecclesiastica. At prædicti Cõmendatores gaudẽt illo priuilegio, ut quotidianus usus habet. ergo sunt ecclesiasticæ ꝓsonę. Tertio, ꝙ oĩs ꝓsona regularis, siue sit clericus, siue sit monachus ad chorũ ꝓfessus, siue cõuersus, seu deuotus, & perpetuo mancipatus alicui monasterio, est ecclesiastica ꝓsona gaudẽs præf. priuilegio, per d. c. Si qs suadente, & c. Nõ dubium, de sent. excõ. etiã si sit mulier, c. de monialibus, eod. tit. Imo etiã si nondũ sit professus, sed tantùm nouitius. c. Religiosus, eod. tit. lib. 6. At oẽs præfati Cõmendatores sunt, uel professi ad officia diuina dicenda, uel faciẽda in choro, aut deuoti, addicti, & mancipati suis ordinibus, & monasteriis ad munera, & alia officia sui ordinis exercenda; & palam 2

gestant regularem habitum, & faciunt professionem, posteaquàm prius egerint nouitios. ergo sunt ecclesiasticæ personæ. Quarto, quòd omnis qui est capax beneficii ecclesiastici, est persona ecclesiastica. Tum, quia laici sunt incapaces ad ecclesiastica beneficia, tam ad suscipiendum, quàm ad conferendum cap. Ex litteris, de trãnsact. c. Cum adeo, de rescrip. & c. 2. de instit. cum eis annotatis: neq; possunt fieri capaces, nisi priuilegio S. Sed. Apost. iuxta glos. c. Imperium. 10. dist. & in summa, 16. q. 7. Tum, quia beneficium ecclesiasticum definitur esse ius percipiendi reditus ecclesiasticos, conferibile tãtum a persona ecclesiastica personę ecclesiasticę, ut colligitur ex Calderino, in c. Postulasti, de rescrip. & ex Anchar. in c. Beneficiũ, de reg. iu. lib. 6. & aliis citatis a Fely. in d. c. Postulasti, & a Ioan. Selua, in tract. de beneficio, 1. par. q. 1. quod late post eos probauimus in rubr. de præb. At præfati Commendatores sunt capaces bene-

ficiorum ecclesiasticorum, quę uocant commendas, quas conferunt solæ ecclesiasticæ personæ, puta Papa, uel alii Prælati, & administratores eorum ordinum, priuilegio S. Sed. Apost. ad id deputati; neq; possunt conferri laicis. ergo ipsi sunt ecclesiasticæ personæ. Postremo, quòd omnis persona deputata, & donata perpetuo alicui Ecclesię, siue sæculari, siue regulari, saltem si defert habitum aliqua ex parte religiosum, licet non emittat tria substantialia uota, censetur ecclesiastica persona, & gaudet priuilegio ecclesiastico canonis, & fori, ut colligit ex Hostie. Io. And. Anton. Panor. in cap. Vt priuilegia, de priuileg. Quæ communis sentētia est, quā tenet etiam D. Anton. in part. 3. tit. 11. cap. 2. Syluester, uerb. Ecclesia, 1. q. 5. & uerb. Excommunicatio. 6. q. 5. & uerb. Immunitas. q. 4. & alii alibi. At Cōmendatores præfati, sunt personæ perpetuo deputatæ, & donatæ ordinibus suis, & monasteriis suis regularibus, ut mox dicetur latiùs: 1

ergo sunt personæ ecclesiasticæ, & gaudent priuilegio canonis, & fori.

SVMMARIVM.

Commendatores ordinum militarium, S. Iacobi Calatrauæ, Alcantaræ, & similes esse uere religiosos late probatur. nu. 1. & seq.

Religiosus uerus est quicunq; tria substantialia uota in religione approbata emittit; regularis item omnis. num. 2.

Beneficia regularia solis regularibus cōferēda. n. 2.

Cōmēdatores prædicti quotānis se expropriāt. n. 3.

Religiosus ordo non desinit esse talis, propter solam facultatis contrahendi matrimonium concessionem; neque propter transgressiones eius professorum. num. 4.

Papa per Papatum ab obedientiæ uoto soluitur; sed non desinit esse religiosus. nu. 5.

Religiosus uerus non est, qui non emittit tria substantialia uota, licet aliquem uiuendi modum ad religionem pertinentem uoueat. nu. 6.

Papa super uoto castitatis solēni dispēsare pōt. n. 7.

Religiones ob religiosorū uitia nō esse dānādas. n. 8.

Votū castitatis tam facile potest seruari, ac præceptum sextū Decalogi extra matrimoniū. nu. 9.

1 LVI. Moneo, nil obstare prædictū arg. N. alia etiam ratione: quia præsuppo-

nit

nit tertium falſum, ut in mon. LIIII. diximus, ſcilicet; Commendatores pręfatos non eſſe religioſos. Primum, quòd licet eis ducere uxores. Deinde, quòd Tho. Sec. 2. q. 186. ait, quod illi modi uiuēdi, ſecundum quos homines matrimonio utuntur, non ſunt ſimpliciter & abſolute loquendo religioſi; ſed ſecundum quid, inquātum participant quędam quæ ad ſtatum religionis pertinent; cui addo gloſ. ſingularem in Clem. Ex eo, de ſent. excommunicationis, quatenus habet; fratres ordinis tertii ſancti Frācifci, qui ſunt, uel poſſunt eſſe coniugati, non eſſe religioſos; licet quendam uiuendi modum ad religionis ſtatum pertinentem habeant. Maxime autem uidetur motus authoritate Dom. Soti, licet eum non citet in lib. 7. de iuſtit. & iure q. 5. art. 3. qui noue fuit auſus dicere hoc; ſed ut antea cōtra illum ſcripſi in rubr. de ſtat. monach. ita nūc contra utrūmq; affirmo, pręfatos Cōmendatores prędictorum ordinum militarium S. Iacobi

Alcantarę,

Alcantaræ, & Calatrauæ, qui per Sed. Apost. approbati sunt, esse uere religiosos. Primo quidē, quòd omnis qui
2 emittit tria substantialia uota in religione approbata per S. Sedem Apost. est uere regularis, & religiosus: & Cōmendatores prędicti in religionibus suis, quæ per S. Sedē Apost. sunt approbatæ, uouent illa tria substantialia uota. ergo sunt uere religiosi. Secundo, ꝙ omnes personę uere regulares sunt proprie religiosi, ut concludit Panor. in hoc receptus, in rubr. de regul. & in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, de constit. At præfati Commendatores sunt uere regulares, quippe qui profitentur regulas B. August. uel B. Benedicti, uel Bernardi, seu Cistertiensem. ergo sunt proprie religiosi. Tertio, ꝙ beneficia regularia non possunt conferri nisi uere regularibus, & proprie religiosis. c. Cum singula. §. Prohibemus, de præb. lib. 6. & Clem. 1. de supple. neg. præla. Quibus consonat concil. Trident. sess. 14. de regul. cap. 10. At Commendatoribus

bus præfatis passim conferuntur beneficia regularia, uidelicet, Prioratus, Cõmendæ maiores, Clauariæ, Thesaurariç, & aliæ commendæ minores. ergo sunt proprie regulares, & religiosi. 2
Quarto, quòd ratio quare Magistri prædictorum ordinum, nunquàm cõferunt, neq; conferre possunt prædicta beneficia regularia ullis laicis, donec post susceptum habitum prædictorum ordinum fecerint professionem in manibus prælatorum ad id deputatorum, est; quia per prædictam habitus susceptionem, & regulæ professionem, desinunt esse laici, & sçculares; & incipiũt esse regulares, & religiosi. ergo post professionem prædictam, sunt uere religiosi. Quinto, quòd obseruantia prçfatorum Commendatorum, ut ipsemet 3
Sotus fatetur, habet; ut quilibet illorum quotãnis se expropriet, idest, faciat, & tradat ordinis magistro, uel alii prælato in id deputato, inuentarium, seu memoriale omnium bonorũ quæ tenet, in signũ recognitionis paupertatis

tatis solemniter promissæ: per quod significat se nihil pro proprio habere; & quod possidet, siue tenet, nomine ordinis, & nõ proprio tenere, ac pos-
1 sidere. Quod profectò superfluum, & nulla ratione faciẽdum esset, si solemni paupertatis uoto non obligarentur. At nullum uotum dicitur solemne, nisi uera ueræ religionis professione, uel sacri ordinis susceptione muniatur. ergo prædicti Commendatores uere uerã religionẽ profitentur. Sextò, quòd omnes Commendatores prædictorum ordinum, eodem omnino modo suas regulas profitentur; neque est ulla differentia inter professionem quam aliqui profitẽtur ad seruiendum in choro uel alia diuina officia faciẽda; & inter pro-
2 fessionem quam faciunt alii, qui profitẽtur ad faciendum militaria; uel alia ministeria, quæ etiam laicis congruunt. At nemo negare potest, eos Commendatores, qui ad diuina officia facienda suscipiuntur, & profitentur esse, uere ac proprie religiosos,

ut

ut & ipse Sotus confitetur. ergo nemo negare potest etiam alios qui eundem habitum accipiunt, & eandem professionem faciunt, esse uere ac proprie religiosos. Septimo, quòd in præfatis ordinibus non solum inueniuntur uiri, quos omnes Commendatores appellant; sed etiam feminæ, quas Commendatrices dicunt. Et omnes tam uiri, quàm mulieres, eodem modo profitentur; & nemo negat præfatas Commendatrices, simul in suis monasteriis conuiuentes, esse proprie religiosas: 2
ergo propositum. Octauo, quòd ipsemet Sotus fatetur, Commendatores cruciferos ordinis S. Ioannis hospitalis Hierosolymitani esse ueros religiosos; & tamē illi, & Commēdatores sancti Iacobi, eandē regulā S. Augustini profitētur; licet isti ex Apostolico priuilegio uxores habere possint: qđ non 3
efficit ne sint religiosi, ut mox dicā. Nono, quòd ii ordines ueræ religiones erāt antequàm facultas cōtrahendi matrimoniū eis cōcederetur. At per illam concessionem

conceſſionem nō deſierunt eſſe tales: quia intentio Papæ illam cōcedentis, non fuit talis: & actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. l. Non omnis. ff. de reb. cred. & cap. fin. de præb. Decimo, quòd ipſemet Sotus ait, præfatos ordines eſſe ueras religiones, ſi ſecundum primæuam inſtitutionem ſeruarentur. At nulla regula deſinit eſſe uere religioſa, ex eo quòd cum eam profeſſis quò ad aliqua diſpenſetur, ut palam eſt. Non obſtant illa, quibus N. & Sotus mouentur. Non primum, uidelicet; quòd prædicti Commendatores poſſunt ducere uxores. Tum, quia id ſolum poſſunt ex diſpenſatione Sed. Apoſt. non autem ex tenore regulæ, uel profeſſionis. Tum, quia illa diſpenſatio non tollit uotum caſtitatis; ſed ſolum reſtringit, ne ſit ei locus in copula maritali; quod longe aliud eſt. Tum, quia qui uere eſt religioſus, non deſinit eſſe talis, eo quòd ſuper aliqua parte uoti cum eo diſpenſetur. ergo eadem ratione neque præfati

ſati Commendatores deſinunt eſſe uere religioſi, eo quòd ab aliqua parte uoti caſtitatis abſoluantur. arg. l. Illud, ad l. Aquil. cum uulgat. Nullus enim uere religioſus deſinit eſſe talis, eo ꝙ cum eo diſpẽſetur a S. Sede Apoſt. ſuper aliqua parte uoti paupertatis, puta; ut impendat inter uiuos aliqua bona in aliquos uſus pios, uel alios bonos, in quos ſine diſpenſatione id facere nequiret: uel, ut de eiſdem teſtetur in morte. ergo neq; ullus Cõmendator deſinit eſſe uere religioſus, eo ꝙ cum eo a S. Sede Apoſt. diſpenſetur ſuper aliqua parte uoti caſtitatis. Tum demum, ꝙ nemo dicat S. D. N. Pium V. non eſſe uere religioſum, eo quòd per ſummum Pontificatum fuerit ab- 5
ſolutus penitus ab obedientię uoto, quo alicui Prælato humano ante illũ adeptum tenebatur. Ad ſecundum autem argumentũ reſpondeo, ꝙ S. Tho. in loco præcitato, & gloſ. pręf. Clem. Ex eo, nõ loquuntur de modis uiuendi eorum, qui profitentur aliquam re-

gulam religionũ approbatarum; neq; de illis, secundum quos in aliqua huiusmodi religionum tria substantialia uota emittuntur: sed tantum de illis, qui aliqua conuenientia statui huiusmodi religionum seruant, quales sunt uiri, & feminæ ordinis tertii Prædicatorum, uel Franciscanorum, non uiuentes simul, neq; profitentes tria substantialia uota; sed obligãtes se tantum ad quædã ieiunia, & preces, & ad continentiam quorundam dierum; & ad deferendum aliquem habitum secretũ, uel publicum, quo significentur esse illius, uel illius tertii ordinis. Non obstãt etiam rationes Soti, scilicet; quòd rei uxoriæ perinde ac cæteri sæculares inseruiunt, eosdem, scilicet, ambientes honores, easdemque facultates suæ soboli procurantes; & quòd neque paupertatem, neque obedientiam, nisi solo nomine profitentur. Quænã enim, ait, paupertas est; relationem tantum magistro facere suarum facultatum? ex quibus si uel obolum eis adimeret,

perinde

perinde reclamaret ac cæteri regni nobiles. Et quòd neque obedientiã seruant; eo quòd per totam ferme uitam nullum superioris mandatum audiũt, nisi dum eorum comitia fiũt. Et quòd non sufficit eis dicere; hæc est nostra religio, neque ad aliud tenemur: quia secundum primæuam eorum institutionem, nonnullum clausuræ genus seruabant, multoque crebriora obedientiæ persoluebant munera, longeque aliam habebãt paupertatis rationem. Et quòd si Dominicanorum, & Franciscanorum ordines tantum collaberentur, ac præfati ordines sunt collapsi, desineret esse religiones. Et quòd S. Thomas fuit ĩ hac opinione in Sec. 2. q.186. art.4. ad 3. ubi scripsit uerba supra ꝓxime hoc eodem mon. relata. Et quòd castitas in eiusmodi uitę instituto, si humano more loquamur, non est seruatu possibilis. Quas ob rationes, q̃ fragiles sunt, nõ debuerat, mea sentẽtia, uiã reliquisse regiã, & contra omniũ sententiã, nouã cudere. Ex eis

enim sola duo argumenta in summa conficiuntur. Alterum est; hoc utuntur matrimonio. ergo nō sunt ueri religiosi: quod argumentum, quàmuis neruosum sit, præsupposita opinione S. Tho. in Sec. 2. q. 88. art. 11. cum ipse late sequitur in eodem lib. de iust. & iur. q. 5. art. 3. At facile diluitur tenendo contrariam, quę communis est sententiam Innoc. & aliorum, in c. Cum ad monasterium, de stat. mona. quam etiā tenet Caietanus in dicto art. 11. & sentit Scotus in 4. dist. 38. q. 1. ubi latius Maior. q. 3. & alii multi ibidem, & alibi sequuntur. Quæ, ut concedit posse
7 Papam iusta de causa dispensare super uoto castitatis monachi; ita concedit posse dispensare super eo quo ad copulam maritalem tantū, quæ pars eius est. arg. l. Quę de tota. ff. de rei uend. & c. Pastoralis. §. Item cum totum, de offi. deleg. qua dispensatione non obstante, manebit persona ecclesiastica, quæ gaudeat priuilegio fori, & canonis; & sit habilis ad omnia beneficia

regularia, & alia omnia, ad quæ sunt habiles omnes uere religiosi, excepto uno articulo castitatis coniugalis. Et si quis respondeat, Sotum noluisse dicere, præfatos Commēdatores habentes uxores, non esse religiosos; sed nō esse adeo astrictos ac alii qui eas non habent, nihil nobis obstabit præfatum eius prius argumentum, cui in hoc sensu accepto etiam nos cōsentimus. Alterum, & posterius argumētum, quod ex eius dictis sumitur, tale est; Præfati equites ambiunt honores, procurant diuitias, perinde ac laici alii; tam ægre ferunt, ut Prælatus eorum quicquàm accipiat de facultatibus quas se habere illi manifestant, ac alii nobiles; nihil fere præcipitur eis ab eo quod faciant, nisi cum Conuentus aguntur. ergo nō sunt uere religiosi, & ordo quem profitentur, non est uera religio. Ad quod respondeo negando consequentiam uti pessimam. Tum, quia est similis illi, qua sola usum fuisse ferunt pestiferum illum Lutherum, quando cœ- 8

pit ordines; & religiones sanctas eò
euertere, quòd earum professores ma-
le illas seruabant, quàmuis postea etiã
8 alias addidisset. Absit autem ut ob pec
cata religiosorum, religiones damne-
mus; sicut neque ob peccata Christia-
norum, Christianismum damnare de-
bemus. Tum, quia male imitatur Pon
tificem Max. qui commotus ambitio-
ne, auaritiaque religiosorum quatuor
ordinum mendicantium, & aliorum
non mendicantium, sic exorditur, in
cap. Quorundã, de elect. lib. 6. Quo
rundam oculos sic uitium ambitionis
excæcat; q. quasi suæ professionis im-
memores, qua contemptis honoribus
abiectis diuitiis, spretisq; delitiis, arbi-
triũ propriũ subiugarũt alterius ditio-
ni, retro respiciũt, ad aratrũ manu mis-
sa, dum præcipitãter ruunt in litigiorũ
anfractus, & causarũ strepitibus se in-
uoluunt. hæc ibi. Ex quibus tamẽ nõ
infert eorũ ordines nõ esse ueras reli-
giones; eosque nõ esse ueros religio-
sos; sed malefacere peccareque, ac de-

bere illis obuiã iri. Et ita ſtatuit ibidẽ, qđ ad ea reprimenda iudicauit opportunum. Sic Sotus inferre debebat, eos equites cruciferos, qui neq; obedientiã, neq; paupertatem, neq; caſtitatem ſeruant, male quidẽ facere, peccareq; ac debere a Prælatis ſuis corrigi, & a cõfeſſariis ſuis, ne amplius agant talia admoneri, regiamq; Maieſtatẽ adhortari, ut quando gratia Dei, & Papæ; factus eſt Magiſter, & Prælatus tot tã illuſtriũ, tamq; fortiſſimorũ uirorũ, eos reformaret, & in antiquã reſtitueret formã: quò religionis inimicos, terra mariq; in caſtitate, & abſtinentia, quibus bellica uirtus, fortitudo, & prudẽtia cõſeruatur & augetur, inſectantes, diuinę, humanęq; Maieſtati pro ſua dignitate inſeruirent. Quòd autẽ ſignificat, oẽs prȩfatos Cruciferos, Equites, & Commẽdatores, eſſe in damnationis ſtatu; eo quòd ait eos nõ poſſe, humano more loquẽdo, ſeruare quã promittũt paupertatẽ, obedientiã, & caſtitatẽ; uiuentes laute, torneamẽta, & alia militaria

exercentes; feminas aulicas uisentes, & cæt. insignis iniuria multorum illustrium, & aliorum esse uidetur: quia non est difficilius eis seruare uotum castitatis, quàm præceptum de non fornicando extra matrimonii statum, quod est sextum Decalogi. Tum, quia
9 Rolandus uir in catalogum sanctorum authore Petro de Natalibus relatus, in aulis Regum, & maximis bellis, & bellorum exercitiis, seruasse uirginitatem traditur. Tum, quia S. Thomas optime probat in Sec. 2. q. 188. art. 1. posse institui, & de facto institutas esse ueras religiones ad militiam armatã exercendam. Tum, quia non est uerum, quod parum caute significat, omnes religiosos uti oportere clausura, & solitudine, cum ea non debeat, neque possit uti religiosus armatæ militiæ. Tum, quia sunt q̃plurimi uidui, & uiduę, & uirgines in aulis Regiis, quos, & quas magna cura castitatẽ seruasse, seruareque per earum sacras confessiones cognouimus. Aduertereque potuisset

tuisset plus satis significare raros coelibes, præter eos quos monasteria claudunt, seruare castitatem; imo, neque seruare posse more humano loquendo: cum negari nõ possit id aliqua ex parte spurcissimæ Lutheri doctrinæ fauere. Ad authoritatem autem S. Thomæ, qua etiam nititur, iam responsum fuit in mon. præcedenti, scilicet, quòd non loquitur de modis uiuendi eorũ, qui in Cõuentibus, uel extra eos sine ullo trium, quæ præfata sunt, uotorũ; uel cum uno, uel altero eorum, uel etiam tribus simpliciter, & non solemniter emissis, uiuunt. De quibus glos. solemnis, in d. Clem. Cum ex eo, de sent. excom. & tex. cũ glos. in Clem. 1. in princip. & fin. de relig. dom. & late Panor. & alii, in rubr. de regul. & in c. 2. de for. comp. & idẽ & Felyn. & Dec. in c. Ecclesia, de constit. quorum de numero esse illos qui regulam tertiam S. Francisci extra Conuentus in suis domibus degentes seruant, omnes affirmant. Imo & ipse-

met Sotus, dicens idem de his, qui, uel quę de ordine tertio Dominicanorum sunt, & extra Conuentus degunt. Est igitur falsum; Equites, & Commendatores non esse proprie religiosos, etiã accepto astricte uerbo, religiosus; & falsius nõ obligari eos uotis quæ emiserunt: & falsius eos non posse uotum castitatis, si uelint, Dei ope perinde seruare, ac sextum pręceptum de nõ mœchando, nec fornicando; imo falsum, ꝙ non multi ea seruant, sicut & prædictum sextum Decalogi Dei præceptũ.

SVMMARIVM.

Ecclesiastico statui non repugnat bigamia, nec irregularitas; licet ordini suscipiendo, uel eius usui obstet. nu. 1.

Ecclesiastica persona sine ordine ullo esse potest. num. 2.

LVII. Moneo, ea item ratione non obstare pręfatum undecimũ argumentũ prædicti N. quia præsupponit quartum falsum, ut diximus in mon. LIIII. scilicet; ꝙ bigamia, & irregularitas ecclesia-

clesiastico statui repugnant. Tum, quia nō repugnant statui monialium, quas constat esse personas ecclesiasticas. c. De monialibus, de sent. excom. & c. Indemnitatibus. de elect. lib. 6. Tum, quia non repugnant statui monachorum, uel religiosorum, quales possunt esse, & sunt multi bigami, & homicidæ, mutilati, & corpore uitiati. Tum, quia sunt irregularitates aliquæ, quæ per professionem regularē, saltem quò ad aliquos effectus tolluntur. c. 1. de fil. presb. At palam est, monachos, & si nō sunt clerici, esse personas ecclesiasticas, & de statu ecclesiastico, c. Duo sunt genera. 12. q. 1. c. Si quis suadente. 17. q. 4. adiuncto c. Non dubium. & c. Parochiano, de sent. excōm. ut late probatū est in mon. LV. Tum, qa licet clericatui, & ordinis sacramento suscipiēdo, & utēdo repugnet bigamia, & irregularitas, nō tñ repugnāt monachatui, & statui ecclesiastico, qua parte capit etiam nullo charactere clericali insignitos: cū possit esse qs monachus, uel

uel monacha, sine ordine ullo, & cle-
2 ricatu c. Alia est causa clerici, alia mo-
nachi, & c. Si clericatus titillat. & c.
Legi. 16. q. 1. quales hodie sunt plu-
1 rimi, & olim fuere multo plures. Et ita
in prædictis ordinibus militaribus, alii
sunt ordinati, & deputati ad officia di-
uina, quibus contraria est irregulari-
tas; & alii non ordinati, præsertim ordi
ne sacro ad officia militaria; uel alia
etiã laicis cõuenientia destinati: qui-
bus nil nocet bigamia, & irregularitas.

SVMMARIVM.

Bona ecclesiastica non esse iuste applicata ordinibus militaribus male infertur ex sententia communi. num. 1.

Bona ecclesiastica fiunt profana per alienationem iustam in laicos; & tunc eorum reditus fiunt adeo liberi ac aliorum profanorum. nu. 2.

LVIII. Moneo, ea item ratione nõ ob-
stare præfatum undecimum arg. quia,
ut diximus in. LIIII. mon. præsuppo-
nit quintum falsum, nempe; ex opi-
nione Archidia. cõmuni & nostra, in-
1 ferri; q bona ecclesiastica iniuste, & il-
licite essent applicata ordinibus præfa-
tis

tis militaribus S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ. Tum, q̄a per nullā, quæ bona sit consequentiā, potest inferri hoc ex eo q̄d prędicta cōis ait, superflua redituū bonorū ecclesiasticorum esse tribuenda pauperibus; quia hæc duo separata sunt, & a separatis nō fit illatio. l. Naturaliter. §. Nihil cōc. ff. de acq. poss. Tum, quia non negat Archidia. cum cōmuni, posse Papā erigere nouas religiones, & noua monasteria, & collegia pia instituere: neq; cōsequenter negat, ꝙ eadē ratione qua pōt concedere Papa aliis monasteriis, collegiis, & ordinibus ecclesiasticis, approbatis a se, uel ab eius Sede; eadem potuit, & pōt concedere collegiis, monasteriis, & ordinibus militaribus: quia, ut supra probauimus in monit. LV. & LVI. ita sunt hæc ecclesiastica, & religiosa, sicut & illa. Tum, quia cōcedere bona ecclesiastica eiusmodi piis, & religiosis ordinibus, & collegiis ad usus pios institutis, potius uidetur cōsonare, q̄ dissonare sententiæ cōi asserenti,

saltem

saltem superflua croganda esse paupe-ribus, aut piis operibus. Tum deniq; quod Archid. cum communi non ne-gat, ut supradictum est mon. LIIII. pos-
2 se Papā, & alios Prælatos iusta de cau-sa concedere bona ecclesiastica etiam laicis in feudum, uel emphyteosim in perpetuum, uel usq; ad aliquod tem-pus, prout causa exegerit; imo & uen-dere, ac omnino alienare, si causa id exposcat. iuxta cap. Sine exceptione. 12. q. 2. Neq; negat quòd qui accepe-rit ea per eiusmodi iustos contractus, possit ad libitum disponere de rediti-bus eorum, seruatis conditionibus, & modis eis adiectis; quia iam desierunt esse ecclesiastica, per prædictos iustos conrractus; sed solum negat, posse Prę-latos, & alios beneficiarios erogare iu-ste in usus profanos, & superfluos re-ditus bonorum ecclesiasticorum, dum manent ecclesiastica, & anteq̄ iusta de causa cum solēnitate debita fiant pro-fana, & desinant esse sacra, etiā quartæ speciei sacrorū; qualia sunt anteq̄ iu-ste

ste alienētur. iuxta Thō. in Sec. 2. q. 99. 3 ar. 3. & alia cit. in mon. XXIIII. & XXV.

SVMMARIVM.

Ecclesiam errasse concedendo bona militaribus ordinibus, nullatenus ex communi sententia infertur, num. 1.

LIX. Moneo, ea item ratione non obstare undecimū argumentū præfati N. quia pręsupponit textū falsum, ut supra mon. LIIII. diximus, scilicet, inferri ex opinione cōmuni ecclesiā errasse, 1
concedendo bona ecclesiastica ordinibus militaribus; & professores eorū iniuste illa tenere. Tum, q̃a per nullā, quæ bona sit, consequentiā hoc inferri pōt ex opinione Archid. quatenus asserit, superflua redituū ecclesiasticorū eroganda esse piis operibus; imo ex dictis in præcedenti mon. potius inferrē contrariū, cū largiri pręfatis ordinibus sancte institutis, ad sanctam fidei catholicę defensionem armatam, sit largiri piis operibus, cum præfati ordines, ut prædictum est, sint pii, ecclesiastici,

&

& religiosi, ad illam defensionem instituti. Tum, quia ut diximus in præcedenti mon. neque Archid. neque eius ullus sequax, negat posse Ecclesiam creare huiusmodi ordines, & concedere illis bona ecclesiastica ad usus pios, in quos sunt instituti: neque cõsequenter negat eorum professores iuste possidere illa, quæ sibi iuste sunt concessa; sed solum negat Ecclesiam concessisse unquàm illis illa bona, ad utendum eorum reditibus in usus malos, uanos, aut profanos suo pio instituto contrarios: & ita teneri eos ad impendendum reditus, in suos usus decentes, & alios pios. Quare, non debuit N. ex tam pia opinione prædicti Archid. ad tam impiam conclusionẽ, quæ haberet Ecclesiam errasse, & præfatos milites iniuste possidere bona ab ea concessa inferre.

SVMMARIVM.

Commẽdatores iniuste possidere bona ecclesiastica, non infertur ex sententia communi, cum contrarium potius inferatur. nu. 1.

LX.

LX. Moneo, ea item ratione non obstare undecimum arg. præfati N. quia præsupponit septimum falsum, ut diximus in mon. LIIII. uidelicet, quòd ex opinione, quæ communis & recepta est, Archid. & nostra, inferretur, si uera esset, quoddam maximum absurdum; scilicet; præfatos milites, & eorum ordines, iniuste possidere bona ecclesiastica. Tum, quia nullo colore, illud ex ea inferri potest; quia nullatenus ex eo quod beneficiarii teneantur ad impendēda superflua piis operibus; consequitur; quod bona ecclesiastica iniuste possideantur a prædictis Commendatoribus, & eorum ordinibus; neque quod errauit ecclesia concedendo eis illa; quoniam præfati ordines sunt instituti ad opera pia, uidelicet, ad bella iusta, non qualia qualia; sed pia, quæ pro fide catholica, ac religionis Christianæ defensione assumuntur, ut expresse Thomas receptus docet in Sec. 2. q. 188. art. 3. & professores eorū sunt personæ eccle- 1

siasticæ,

siasticæ; imo religiosæ, imo & beneficiarii regulares, tenendo cum gloss. Clem. Dispendiosam, de iudic. canonicatum regularem, & monachatum esse beneficia regularia, qua parte sunt iura recipiendi reditus ecclesiasticos saltem alimentorum; & ita bona, & reditus per ecclesiam eis addicta, piis operibus censentur applicata. Tum, quia licet aliquot personæ eorum or-
1 dinum non impendentes eorum reditus superfluos in id ad quod bona illa sunt a Papa illis ordinibus applicata, neque in obsequium regis, qui est eorum Magister & Prælatus, uel alias de ipsius mandato iusto certe peccent; tamen ob earum singularum peccata non dicitur ordo peccare, neque illa debent ei nocere. iuxta regulam; Delictum personæ, non debet in damnum Ecclesiæ redundare. de reg. iur. lib. 6. Et est casus in cap. si Episcopum. 16. q. 6. Tum, quia non bene sequitur, quòd beneficiarius peccat in impendendo reditus sui benefi-

cii. ergo iniuste possidet beneficium, & bona eius, quia separata sunt; & a separatis non fit illatio. l. Papinianus exuli, cum concordantiis, ff. de minoribus.

SUMMARIUM.

Commendatores reditus suarum commendarum regularium, male, uel profane ultra suam decentiam impendentes, peccare late probatur. nume. 1. & seq.

Votum paupertatis, non tantum solemne, sed etiam simplex efficit, ne uouens licite aliquid sibi quærere, uel quæsito uti possit. numero. 2.

Votum paupertatis simplex non uidetur impedire acquisitionem rei, sicut nec uotum castitatis acquisitionem uxoris, quamuis utrumque impediat usum iuris quæsiti. nu. 3.

LXI. Moneo, ea item ratione nihil obstare undecimum argumentum præfati N. quia præsupponit octauum falsum, ut diximus in monito LIIII. scilicet; prædictos milites, & Commen-

datores non peccare impendendo reditus suos superfluos in usus profanos, & alios ab his in quos per regulas, & iuxta præcepta Sed. Apost. & Regis, qui eorum summus magister est, impendunt. Tum, quia negari non po-
1 test, id esse rebus acceptis in unum usum, uti ad alium; quod est peccatum. §. furtũ. Instit. de oblig. quæ ex del. nas. Tum, quia negari nõ potest, eos emisisse uotũ paupertatis solemne; quod neque etiã Sotus negat. Cui consequens est, non posse illos impendere sua, nisi in ea in quæ impendere debent, secundum regulam quam professi sunt: sicut neque Abbates, neque Priores, & alii Prælati, expresse, uel tacite professi regularium ordinem, possunt absque peccato monasteriorũ suorum bona, & reditus impendere in alias usus, quàm in illos in quos regula quam professi sunt, iubet impendi; uel in alios pios, in quos Prælati iuste ac rationabiliter præcipiunt iuxta sacros canones, ut uigilantissime
Ioan.

Ioan. Maior. definit in 4. dist. 38. q. 2. col. 3. & 4. dicens; Abbatem qui contrarium facit, esse omnium monachorum maxime proprietarium: quod satis colligitur ex c. 2. de testam. & ex toto titulo de stat. monac. præsertim cap. Cum ad monasterium. §. fin. quatenus habet uotum solemne paupertatis esse tam indispensabile, quàm uotum solemne castitatis. Colligitur itẽ ex cap. 1. 18. q. 1. & cap. 1. & cap. Quàm sit, & cap. Abbates, & c. Visitandi, & cap. Eleutherius, ead. caus. q. 2. Tum, quia etiam uotum paupertatis simplex obligat uouentem ad sui obseruantiam; & consequenter ne uelit sibi dominium aliquod querere, & rebus illis tanquàm eorum dominus uti; iuxta illud psal. 75. Vouete, & reddite. relatum in cap. Magnæ, de uot. Et ita, quàmuis uota prædictorum militum, & commendatorum, essent simplicia, quæ tamen certũ est esse solemnia, & in religione approbata emissa per supradicta mon. LVI. obligaren- 2

tur tamen per ea nolle habere quicquàm proprium; neq; uti re quapiam tanquàm sua. Nam licet dicamus eum qui paupertatem simpliciter uouit, nō
3 fieri incapacem; quò minus si emeret aut hæreditatem, aut donationem acceptaret, fieret eius dominus: sicut & qui castitatem simpliciter uouit, si de facto matrimonium contrahat, peccat quidem, quærit tamen dominium uxoris: oportet tamen dicere, quòd peccat uolendo emere, uel emendo aliquid ut fiat suum, uel hæreditatem, uel donationem acceptando; & quod sicut qui uoto castitatis simplici alligatus, contraxit matrimonium, non potest petere debitum, licet reddere ualeat. cap. Quidam, & cap. 1. de conuers. coniug. ita qui post paupertatis uotum etiam simpliciter emissum, aliquid quærit, etiam si faciat illud suum, tamen non potest uti tanquàm suo. Quoquo igitur se. N. uertat, non potest defendere, præfatos milites licitè posse uti reditibus bonorum

norum illorum ordinibus addictis, tanquàm ſuis propriis, & ut dominos illorum; licet poſſint, & debeant tanquàm adminiſtratores eorum, uti eis in ſuos, & pauperum, uel alios pios uſus; & defendere contrarium, eſt impietati longe proximius, quàm dicere; Clericos ſeculares uti poſſe reditibus eccleſiaſticis, tam libere ac patrimonialibus. Quod eſſe ueram hæreſim, uel ſaltem illi proximum, dixit Petrus Sotus in mon. XXXVIII. & duobus ſequentibus, ſuprà relatus.

SVMMARIVM.

Commendatores militarium ordinum male æquiparari clericis ſæcularibus quò ad bona temporalia late probatur. nu. 1. & ſeq.

Votum paupertatis, non tantum ſolemne, ſed etiam ſimplex, facit illicitam uoluntatem acquirendi temporalia, eám uouenti. nu. 2.

LXII. Moneo, nō etiam obſtare illam æquiparationē, qua præfatus N. æquiparat in. 4. part. cap. 2. nu. 4. prædictos Cōmendatores aliis clericis ſeculaibus

laribus, quo ad dominium, & possessio
nem bonorum temporalium, nimium
1 blandiens eis, blande suadendo, ut cō-
scientias suas dirigant in hoc secun-
dum regulas, quibus clerici sæculares
possunt dirigere suas, quia id falsissimū
est. Tum, quia clerici sæculares nullum
paupertatis uotum emittunt, & iuste,
ac sancte possunt habere propria. c. Ha
bebat. c. Certe, & seq. 12. q. 1. Adeo ꝙ
etiā testari possunt de bonis patrimo-
nialibus, sine ulla ullius dispensatione
c. Quia clerici, de testam. & c. Fixum,
12. q. 5. etiam si essent Eremitæ. 19. q.
2. §. Econtra, sub c. Perlatum: præfati
autem Commendatores emittunt uo-
tum, non quale quale, sed solemne, ut
proximo monito probatum est. Tum,
quia hoc est æquare religiosos sæcula-
ribus clericis, quò ad paupertatem;
cum tamen omni iure clerici sint capa
ces dominii temporalium, & nullo ne-
que diuino, neq; humano religiosi, ut
probatum est, monito. IX. & octo seq.
Tum, quia nullus, qui uotum pauper-
tatis

tatis perpetuum, etiam tantum simplex 2
emisit, potest iuste quærere, uel retinere sibi ullum dominium bonorũ temporalium; quia contrairet uoto licet simplici, quod est peccatum mortale. c. Magnæ, de uot. c. Vouentibus. 17. q. 2. Nam queadmodum qui uouit castitatem, idest, renunciauit omnibus uenereis, promittẽdo se nunquàm usurum eis, contrauenit uoto, habendo, uel habere uolendo rem carnis etiam maritalem; ita qui uouit uotum paupertatis perpetuum, etiã simplex; quod est renunciare omnibus bonis temporalibus, promittẽdo Deo, se nunquàm quæsiturum, neq; habiturum illa sibi tanquàm propria, mortaliter peccat, quoties uult illa sibi quærere, uel habere tanquàm propria; quia contrauenit uoto per præfata iura. Tum, quia nil obstat his dicere, quòd plus ligat uotum castitatis, quàm uotum paupertatis: quia hoc nemo dixit, neque ulla ratione defendi potest; quia eodem omnino modo quo usus uenereorum,

& uolũtas utẽdi eis repugnat uoto castitatis perpetuo, idest, quo ꝑmisſũ est, semꝑ a uenereis abstinere; ita habere dñium tẽporaliũ bonorũ, uel uelle habere illa tanq̃ propria, repugnat uoto paupertatis perpetuo, idest, uoto quo promisit, se nunq̃ habiturũ aliq̃d propriũ. Tum, q̃a nemo negat, neq; negare põt, ꝙ qui uouet uoto simplici obediẽtiã alicui Prælato: sicut in aliquot religionibus uouent aliquot nouitii ante professionẽ perpetuo, uel pro tꝑe quo in eis manebunt, peccãt mortaliter nõ obediendo, uel nolendo obedire tꝑe quo ibi sunt; ita nemo negare debet, ꝙ qui uouit paupertatẽ perpetuã, uel temporariã, non seruãdo, uel nolẽdo seruare illã. Nam ꝑfecto qui hęc negaret, negare cõuinceretur uota castitatis, paupertatis, & obediẽtiæ perpetua nõ ligare; q̃d est hæresis Lutherana, & abominãda cõtra sacras, & canonicas scripturas. Cũ ergo præfati Cõmendatores uoueãt prædictas regulas, & cõsequenter emitant tria uota substantialia, è q̃bus

unum

unũ est uotũ paupertatis, qđ etiã si nõ esset solẽne, uti est, obligaret ad nunq̃ habendũ, neq; uolẽdum habere aliqđ tpale propriũ, quanto magis, ad nõ disponẽdũ de illo tanq̃ de proprio: & per consecutionẽ, nullatenus debet q̃s docere, ipsos quò ad hoc æquiparari clericis sæcularibus, si formidat lutherizare.

SVMMARIVM.

Commendatores ordinũ militariũ, caueãt ab assentatoribus, cõtra receptissimas sententias. nu. 1.

LXIII. Moneo, fieri ex præmissis, ut charitas, & obseruantia qua sum, & esse debeo in prædictos ordinũ militariũ Cõmẽdatores, genere, dignitate, ac bonorum ecclesiasticorum administratione adeo illustres, & eorum confessarios adeo doctos; cogat me admonere, simul orare eos, ne huiusmodi assentationibus ullatenus assentiantur: neq; credãt per authoritatẽ. N. etiam si longe maior esset q̃ est, excusari a peccato in re adeo insolenti, & cõtra sentẽtias adeo receptas, & fundatas iure tã diuino, q̃ naturali, iubẽte seruari ea quę ꝑmittuntur 1

mittuntur

mittuntur non solum Deo, sed etiã homini; præsertim in Hispania, cuius legibus ex iure põtificio deriuatis, tanti fit fidei datæ obseruantia, ut omne pactũ, q̃libet nudum; & omnis pollicitatio, quomodolibet facta; si modo licita est, efficaciter obligat promittentem, & parit actionem contra legem iurisgentium. §. Igitur nuda, & alias ei confor mes. ff. de pact. deriuatis inquam, ex iure pontificio, imo è naturali, & diuino; de quo in cap. 1. de pact. & c. Iuramenti. 22. q. 5. & l. 1. ff. de pact. quæ est recepta sententia; quicquid aliqui Nouatores innouent.

SVMMARIVM.

1 *Decimas ante Lateranense concilium laicis concessas, & alias quas Principes habent, non posse iuste ab eis teneri, non inferri ex cõmuni sententia, late probatur. nu. 1. & seq.*

Decimarum fructus, bonaq; alia ecclesiastica iusta ex causa per Sedem Apost. concedi possunt laicis, ita ut eis tanquàm profanis utantur. nu. 2.

Quàmuis Thomas, cui sua tribuit Aduersarius, expresse dixerit, ius percipiendi decimas non posse illis dari. num. 3.

LXIIII. Moneo, nihil obstare illud assumptum pręfati N. in duodecimo argumento, nempe; ex prædicta opinione Archid. & cõmuni sequi non posse, ullos laicos iuste possidere decimas eis ante concilium Lateranense ab Ecclesia in feudum concessas; & quòd neque Principes sæculares partem ullam decimarum per Ecclesiæ gratiam accipere possent; quod est contra c. Cum Apostolica, de his quæ fiunt a prȩl. cap. Prohibemus, de decim. cum eis annotat. & contra Thom. Sec. 2. q. 87. art. 2. ad 3. Nil, inquam, id obstat; quoniam falsum est illud assumptum: non enim inferuntur contenta in eo ex communi sententia. Tum, 1
quia decimæ ante concilium Lateranense concessę, quarum concessionem iura probant, fuerunt iusta de causa concessæ; & solas illas decimas possunt iuste habere Principes, quas Apostolica Sedes ex iusta causa illis concessit: & Archid. cum communi non negat; imo confitetur posse Ecclesiam

iusta de causa concedere bona eccle-
siastica laicis ad tempus, & in perpe-
2 tuum, etiam taliter ut fiant profana:
ita ut eorum reditibus tanquàm alio-
rum profanorum libere uti possint, ut
dictum est, mon. LIIII. & LVIII. Tum,
quia, ut dictum est, in duobus moni-
tis proximis. Arcihdia. & communis
loquitur de reditibus bonorum eccle-
siasticorum, pro tempore quo ma-
nent ecclesiastici;non autem pro tem-
pore quo iusta de causa, & cum so-
lemnitate debita desierunt esse sacra
1 & ecclesiastica: qualia esse desinunt
per alienationem factam in personas
profanas, ad hoc ut eis pro libito per-
inde ac patrimonialibus utantur, per
notat. in summa, & in cap. fine ex-
ceptione. 12. q. 2. & in cap. Nulli,
de reb. ecc. non al. & ideo licet ex ea
sequatur, quòd aliqui laici iniuste pos-
sident decimas, ii scilicet, qui ab Eccle
siæ prælatis sine iusta causa, & solem-
nitate debita acceperunt: non ta-
men sequitur in uniuersum omnes lai-
cos,

eos, etiam Reges, & Principes iniuste possidere omnes quas possident decimas: quoniam quàm plurimi possident eas in feudum, uel alio titulo iusta de causa, & cum solemnitate debita quæsitas; quales uidentur esse omnes concessæ ante concilium Lateranense: ex quibus sunt illæ, quæ olim cum Pyrenæi montes cœperunt a Mauris, & Sarracenis occupari, pro stipendio perpetuo cõcessæ fuere ad iustos sumptus faciendos multis nobilibus, tam citra, quàm ultra nostram, quæ celeberrima est, Roncam Vallem; tam qua parte in Hispanias, quàm in Gallias, & mare Oceanum protenduntur, quò illarum, & patrimoniorũ suorũ reditibus militantes, Christicolarũ terras defenderẽt, & in CHRISTI, & sanctæ Sedis Apost. obedientiã reducerent. Quã ob eandẽ causam, in multis aliis terris idem factum fuit, & iuste fieri potest; cum oĩa bona ecclesiastica iusta de causa, & cũ solemnitate debita, possint alienari. c. Sine exceptione, 12. q. 2. & cum

causa

causa pietatis, & religionis conseruandæ, uel restituendæ, sit una principalissima, ob eandem causam, & ad colligendos & alēdos peregrinos,& alios pauperes, tum ægrotos, tum sanos,in uariis Regnis, uariis ordinibus, militaribus, & hospitalariis; & hospitalibus, sunt concessæ aliquot decimæ, cum aliis bonis ecclesiasticis: & hoc est,& non amplius,quod ait S. Thom. in Sec. 2. q. 87. art. 3. ad 3. quicquid
3 N. significet. Imo expresse distinguit inter concessionem decimarum iusta de causa factā, & aliam,dum ait; posse illas concedi laicis, pro Ecclesiæ necessitate, uel ad subuentionem pauperum; clare significans, non posse illas sine iusta causa in usus profanos cōcedi. Imo (qđ nescio quare. N. nō animaduerrit) expresse habet ibi Thom. non posse concedi ius eas percipiendi laicis, eo quòd sit quid spirituale, etiā cum iusta causa;sed solum res ipsæ, iā perceptæ, uel percipiendæ, quæ pro decimis soluuntur, retento iure percipiendi

piendi per eius Ecclesiæ ministros. Id quod Caiet. ibi animaduertit. Itaque ex opinione Archid. recepta, infertur quidem, non posse decimas concedi ulli laico, etiam Regi, absque iusta causa, ad hoc ut eis pro suo libito, perinde ac patrimonialibus utatur in quoscumque uolet usus, siue pios, siue profanos: non autem (quod non possent concedi) tam personis profanis, quàm ecclesiasticis ad usus pios; neque quod non possent concedi iusta de causa, & cum solemnitate debita, etiam personis profanis, ad hoc ut eis perinde ac patrimonialibus pro libito utantur; & quòd Thom. strictius in hoc scribit, quàm Archid. quia ille negat ius percipiendi decimas, posse laicis concedi, etiam cum iusta causa: qđ neq; negat, neque affirmat Archid. Quodque, quia est cõtra N. allegantẽ illũ pro se, illi relinquo resoluendum.

SVMMARIVM.

Decimæ, uel fructus beneficiorum, & alia bona ecclesiastica iuste data in solutum, uel in pretium

tium damnorum, impensarum, uel laborum subitorum, uel subeundorum Nobilibus, uel aliis, libera esse uidētur ab onere dandi superflua pauperibus: sicut erant bona perdita, uel dánificata, impensæ, & pretium laborum, pro quibus sunt data. nu. 1. licet non illa, quæ alias ob causas conceduntur. num. 2.

LXV. Moneo, pro maiori huius rei luce, ꝙ ex præmissis infertur, plurimum referre; an decimæ, siue ut Thomas loquitur, res quæ pro decimis solutæ, uel soluendę sunt, concedantur laicis in so
1 lutionem, & cōpensationē damnorũ, & impensarum, quas de suis patrimoniis, antea fecerunt, uel postea facturi erant, & in remunerationē laborũ subitorum, uel subeundorum pro Ecclesia. eiusq; sancta fide catholica, ipsa id adhortante: quales uidentur concessiones factæ laicis ante conciliũ Lateran. nobilibus supradictis. An uero concedantur, ut eas in futurum in pia bella, uel in alimenta pia impendant, non pręcedētibus aliis sui patrimonii damnis, laboribus, & impensis susceptis. Quales uidentur concessiones factæ multis

multis ordinibus militaribus, ad tuendos,& alendos in futurũ peregrinos, & alios fideles,ac ipſam fidem catholicam. Nã multo amplius & liberius ius eſt in conceſſis priori modo q̃ poſteriore: q̃a cõceſſiones priori modo factæ,ſunt quædã debitorũ ſolutiones, & alienationes iuſta de cauſa factæ, ꝑſonis etiã laicis,& ꝓfanis in uſus quos ipſæ uellẽt, nullo eis onere, uel modo adiecto. Poſteriori uero modo cõceſſę ſunt donationes ſub modo,& ob cauſam factæ,quę ad modũ,& onus in cõceſſione poſitũ ligãt, nec ab onere dãdi ſuꝑflua pauperibus liberant,cũ maneãt eccleſiaſtica. Nã quẽadmodũ Epiſcopus,uel alius beneficiarius,qui aliquos reditus de ſuis patrimonialibus, ſuæ dederit Eccleſiæ, poterit tantundẽ ĩpẽdere ĩ uſus quos uolet,de reditibus eccleſiaſticis,iuxta Gratiani doctrinã ĩ §.Itẽ,ſub c.Iniuſtũ. 12.q.2.quã ꝓbat ꝑ c.ſeq. Si qualibet, & alia duo ſequentia,ead.ca.& q.Qđ etiã nos ĩ præf. lib. q.1.nu.67. ĩ corol.15.q.5. diximus,&

2

I

infra mon. LXXVII. dicemus. Sic illi quibus pro solutione, seu iusta compẽsatione sumptuum, impensarũ, laborum, & damnorũ, pro ecclesia suscepto rũ, aliqua bona ecclesiastica sunt libere data, poterũt eis perinde uti in quos uolẽt usus, ac potuissent uti bonis, quę præfatis sumptibus, impensis, laboribus, & damnis quærere sibi potuerant.

SVMMARIVM.

Bona empta ex reditibus ecclesiasticis, fieri Ecclesiæ: empta uero ex patrimonialibus beneficiarij non fieri eius, necessario infert, non esse eiusdem rationis utrosque. nu. 1.

LXVI. Moneo, nil ualere responsionẽ
1 præfati N. ad illud arg. uidelicet; Empta ex fructibus beneficii, fiunt ecclesiæ, secundũ ipsum, in. 3. par. c. 2. & empta aliũde, sunt clerici, secundũ eundẽ. ergo nõ sunt eiusdẽ rationis fructus beneficiorũ, & bona patrimonialia, & fructus eorũ. Respõdet enim; bona diuisa per diuisionẽ, facta esse tanq̃ tabulam rasam, in qua nihil depictũ est, &cæt. Tum, quia cõcesso antecedẽte, ut ipse

late

late in suo lib. 3.par.c.2. concedit,necessario est cōcedendū eius cōsequēs, quod irrefragabiliter concludit; q̃uis supra mon.XXXVII. mōstrauimus pręfatum antecedens non esse adeo generaliter affirmandum,ac ipse affirmat.

SVMMARIVM.

Bona ecclesiastica qui dicit esse iure naturali diuino in opera pia dicata,cogitur fateri,quòd consuetudo impendendi ea in profana, est contra illud,& inualida, nu.1. Quicquid inepte respondeat Aduersarius. num.2.

Legem naturalem,& diuinam, qualis est de sacrificando Deo, de puniendis delictis, & de confitendo presbytero, potest iuuare & determinare lex humana, cui satisfaciens satisfacit naturali. num.3.

Legem naturalem non iuuat, sed destruit lex humana, quæ contrarium eius quod illa intendit, statuit. num.4.

LXVII. Moneo, ꝙ non obstat responsio præfati N. ad duo argumenta nostra; quorū alterū est:Iure naturę,& per consequens diuino,& Apostolorū primęuo instituto,bona ecclesiastica sunt

destinata in ministrorum Ecclesiæ sustentationem, & diuini cultus exhibitionem, & pauperum alimenta, ut ambo concedimus; ille in principio sui
1 libelli, nos uero in 1. q. nostri. Ergo consuetudines, & leges huic instituto cōtrariæ, prauę, iniquæ & iniustæ sunt. c. Quæ contra. & c. Mala. 8. dist. Alterum est, ꝙ hæc bona, ex quibus portiones prædictæ sunt assignatæ, siue cōstent ex oblationibus, seu decimis, siue piorum hominum largitionibus, seu per industriam ab Ecclesia aliis titulis acquisita sunt operibus piis iure diuino, ut dictum est, uel piorum hominum donantium uoluntate dicata. ergo natura eorum non est ita mutabilis, ac habet opinio, quam ipse male tribuit Thomæ. Responsum autem
2 eius ad ea, est; concedere quidem, ꝙ hæc bona iure naturali, & diuino generali, & ex eorum institutione habent naturam supradictam; sed ꝙ lex canonica, & positiua potest legem naturalem, & diuinam generalem determinare:

re:

re:& ꝙ satis est seruare illas determinationes, uerbi gratia, offerendũ esse sacrificium Deo in genere iubet lex naturæ: determinatio autem sacrificiorũ, quomodo, & quo tempore fiant, est de lege diuina, positiua, uel humana, ut colligitur ex S.Thoma, Sec. 2. q. 85. art. 1. ad 1. Punienda item esse delicta in genere, est iuris naturalis, sed determinatio ut sic, uel sic puniantur, est iuris humani, secundum eũdem Thomã receptũ in Quodlib. 2. q. 4. ar. 8. Confitenda item esse peccata mortalia sacerdotibus, est iuris diuini, iuxta cõcil. Trident. in cap. 5. sess. 14. canon. 6. & secundum omnes in 4. dist. 17. Determinatio uero, quibus temporibus, uel quibus sacerdotibus id faciendum sit, est iuris humani, c. Omnis, de pœnit. & remiss. & alia similia, ut colligitur ex eodẽ Thoma. q. 122. art. 4. & 147. ar. 3. & 4. Sic in proposito nostro, ut ipse ait, decimę, oblationes, & alia bona ecclesiastica iure quidem diuino, & naturali generali sunt impendẽda præfatis

 operibus

operibus piis : at determinatio in particulari, fieri poteſt per Eccleſiæ leges, & conſuetudines, quas ſufficit ſeruare. Quę profectò ſolutio, inepta eſt argumento ſoluẽdo, neq; uim eius ullatenus minuit, imo auget. Tum, quia ſo
4 læ illę determinationes humanę legum naturaliũ ualent, per quas non tolluntur illæ, ſed adiuuantur, & determinantur, ut præfata exempla demonſtrant. At conſuetudo quam N. defendit, legem naturalem ab ipſomet cõceſſam, deſtruit; quod per eadem exempla demonſtro. Nam licet lex humana, ut illo, uel illo modo rationabili Deo ſacrificetur, adiuuet & declaret legem naturalem, de ſacrificando Deo; lex tamen humana, quæ ſtatueret, ut ſic, uel ſic ſacrificetur alicui creaturæ, eſſet iniqua; quia aduerſaretur legi naturali, quæ ſoli Deo ſacrificandum eſſe dictat, ut in Sec. 2. q. 85. art. 2. probat Thom. Sic etiam lex humana quæ dictat ut illo, uel illo modo rationabili crimen puniatur, adiuuat, & declarat

legem

legem naturalem de puniendo crimine: at lex humana, quæ dictaret, ut hoc uel illo modo crimen præmiaretur, deſtrueret illam. Sic lex humana, quæ iubet confiteri ſemel in anno peccata mortalia ſacerdoti, iuuat, & declarat legem diuinam de confitendo ſacerdoti: ſed quæ lex humana, uel conſuetudo dictaret, ut confiteri ſolum Deo ſufficeret, uel angelo cuſtodi, uel laico, uel clerico non inſignito presbyterio, deſtrueret legem diuinam de confitendo presbytero. Sic in propoſito, lex uel conſuetudo humana, quæ determinaret modum rationabilem, quo præfata bona in illa, aut illa opera pia impenderentur, iuuaret quidem, & determinaret bene legem naturalem, & diuinam, de impendendis eis in opera pia. At quæ lex, uel conſuetudo dictaret, ut ea impenderentur in uſus profanos, & alios ab his in quos lex naturalis ac diuina dictant, deſtrueret illam: & ita ſolutio N. cum ſimilibus per eum adductis,

ctis, irrefragabiliter conuincit eius opinionem esse falsam, & contrariam sibi concedenti iure naturali, & diuino præfata bona esse in prædicta pia opera dicata.

SVMMARIVM.

Bona ecclesiastica non solum intentione, sed etiam præcepto, & traditione Christi, Apostolorum, & Ecclesiæ sunt operibus pijs deputata. nu. 1.
Lex non obligat ad finem quem intendit; sed ad illud quod in illum præcipit; nec legis fine, uel causa cessante, cessat lex. num.1.

LXVIII. Moneo, nil obstare quod N. inepte applicat suis responsionibus in eadem parte. 4.c.2. nu.8. dum ui prædictorum argumentorum pressus, quasi diuerticula quærens, uere, sed parum sibi utiliter, ait hæc, scilicet; non obligari nos per leges ad implendam
1 intentionem earum, sed solum ad faciendum ea quę ipsæ præcipiunt, ut probat S.Thom. 1. sec.q.100.art.9. & 10. ut lex de colendis festis, cuius finis est, ut uacantes exterius ab operibus seruilibus, uacemus Deo interius, in-

tendendo

tendendo in eum mentes, per fidem, spem, & charitatem, non obligat nos ad illam intentionem, sed tantum ad uacandum ab operibus seruilibus, ut colligitur ex Thom. Sec. 2.q.122.art. 4. ad 3. & quòd cessante fine legis, nõ cessat lex; & quòd licet deficiat legis intentio, uel finis, non deficit ipsa lex, quis sit iusta causa, uel mutãdi legem, uel dispensãdi, ut per S. Thom. 1.2.q. 96. art. 3. Neque cessante causa legis, cessat lex, per l. primã. ff. de minor. adiuncta. l. 1. C. de his qui ueniam ætat. impet. in quibus plus satis spatiatur, sed frustra quo ad nos, tum quia ea nõ negamus: tum quia late probamus in mon. XXVII. CHRISTVM, & Apostolos eius, & successores eorum, non solum habuisse intentionem, ut bona ecclesiastica præfatis ministris Ecclesię & piis operibus impenderentur, sed etiam ut id fieret, præcepisse. Tum, quia etiã ipsemet N. in responsione ad duo argumẽta, in pręcedẽti mon. posita, ingenue fatetur id quod in initio

libri

libri sui affirmauerat, nempe, iure naturæ, diuino apostolicoque instituto ecclesiastica bona esse in præfatorum piorum operū sustentationē destinata.

SVMMARIVM.

Decimæ, licet quò ad sustentationem necessariam ministrorum, debeantur iure naturali diuino; tamen quò ad quotam debentur iure humano: & ideo Ecclesia iusta de causa, posset illam augere, & diminuere. nu. 1.

Decimæ non debentur, etiam si petantur, extante consuetudine præscripta, ne soluantur, nu. 2.

LXIX. Moneo, quòd infirma est responsio præfati N. in d.c.nu.10. ad illud argumentum, quod plurimum eum urget, uidelicet; Plurimas diuisiones, & beneficiorū erectiones inueniri factas ex bonis, quæ fuerunt communia; & ex quibus pauperibus, & fabricis debebantur superflua, nulla pauperibus portione destinata; & ita uideri, quòd portiones Episcopis, & aliis beneficiariis assignatæ, transierunt ad eos cū præfato onere partiendi eis superflua de portionibus suis. Replicari enim potest;

teſt; Primum, quòd idem facit ipſe in hoc quod ait, Dominicum Sotum feciſſe, in lib. 10. q. 4. de iuſt. & iur. uide licet, quærere diuerticula, quibus uim argumenti euadat. Replicari etiam poteſt, ſecundo, quòd N. a Soto recedẽs, tres pene paginas implet dictis Thomæ ad uerbum trãſlatis ex Quodli. 2. q. 4. ar. 8. Ex quibus nil aliud quòd eius propoſito conueniat, colligitur, quàm quòd Eccleſia iuſta de cauſa poſſet ſtatuere, ut plus, uel minus quàm decima pars fructuum miniſtris Eccleſiæ ſolueretur; quod nemo negat. Et nos concedimus, quòd Eccleſia uel conſuetudo iuſta de cauſa inducere poteſt, ut in multis Italiæ terris iã induxit, ne populus peccet, non ſoluendo decimas, ſi nõ petantur. Quod nos non ſolum concedimus, ſed etiam ampliamus, ut procedat etiam ſi petantur, modo miniſtris Eccleſiæ neceſſaria aliunde prouideantur ſufficienter, ut in eiſdem Italiæ terris fieri audio: eo quòd ut pridem Salmãticæ ab

hinc

hinc quadraginta annos cum interpretarer prælectione extraordinaria c. 1. de decim.lib.6.irrefragabiliter probaui glos.illius,& Inno.in rub.de decim. cum plerisq; omnibus nostris doctoribus, errare in asserendo decimam partem fructuum in lege noua iure diuino deberi, secutus opinionem Thom. Prima.2.q.99. & Sec.2.q. 87. art.1. & aliorũ Theologorũ, quã etiã illa glos.
1 recitat, quæ habet; legẽ de soluendis Ecclesiæ decimis esse legẽ humanam quo ad quotam, ut.s.soluatur pars decima potius q̃ alia maior, uel minor; q̃uis sit naturalis & diuina, quo ad hoc ut sustentatio necessaria soluatur ministris; iuxta illud. Dignus est mercenarius mercede sua, Luc. 10. & alia citata in c. 1. 13. q. 2. Vbi memini respondere Petro Rauennati, qui in fine compendii sui nostrorum sententiam adeo mordicus tenuit, ut quendam Theologum, cognomento de Alta platea, & contrariæ opinionis adsertorẽ ob hoc hæreseos argueret, citauiq;

tauiq; Io. Maiorem in 3. sent. dist.37. q.36.ubi etiam præfato Rauennati respondit, pronuncians eum hæreticum, si suæ opinioni pertinaciter contra prædictam, quæ fundatissima est Theologorum, inhæreret.Itaque plus confitemur ipsi N. q̃ qđ ipse colligit ex Thoma, nempe; posse Papam, imo & consuetudinem præscriptam iusta de causa minuere, uel augere obligationem, qua populus debet soluere decimas, dummodo ex eis, uel aliunde, ministris & fabricæ, sufficienter iuxta legẽ præfatã naturalem prouideat. Confitemur, inquam, hæc oĩa; sed negamus ex eis inferri quicquam qđ ei prosit. Tũ, quia præsupponit falsum, uidelicet, q Ecclesia uel Papa statuerit; uel quòd in diuisionibus a se factis, bona diuisa ab hoc onere dãdi superflua pauperibus, exemerit; uel quòd ulla cõsuetudo canonica id induxerit: qa, ut supra mon. L. probauimus, sanior & maior pars beneficiariorũ Deũ timentiũ cõmunẽ opinionẽ, quę post concil. Trid. cœpit

cœpit esse de fide, ut in mon. XXIIII. & XXVII. diximus, seruauit, & seruat, & diuina uoluntate semper seruabit. Tum, quia esto, esset uerum hoc quod præsupponit, non tamen ex eo infertur, quòd Ecclesia uel Papa eius opinionē possint inducere, scilicet, quòd decimæ, & alia bona ecclesiastica iure naturali & diuino piis operibus debita, pro libito clericorum in usus impendantur profanos: quia non bene consequitur; Papa uel Ecclesia potest inducere, ne soluatur decima, imo, neque quinta, neque ulla alia pars fructuum pro ministris Ecclesiarum, & piorum operum. ergo a fortiori potest inducere, id quod eius opinio habet, scilicet, ne ministri Ecclesię teneantur de bonis Ecclesię tribuere superflua piis operibus, atque pro libito possint illa in profanos usus impendere. Non, inquam, ualet hæc illatio; Primo quidem, quòd ratio longe diuersa probat antecedens, quàm suadeat consequens. Inducere namq;

quòd

quòd populus non ſoluat decimā partem fructuum miniſtris Eccleſiæ, neq; aliam maiorem, neque minorem, modo prouideat eis de ſufficienti ſuſtentatione, non eſt contrarium ulli iuri naturali uel diuino, ut eſt prædictum. Inducere uero id quod eius opinio cōtinet, uidelicet, ꝙ miniſtri Eccleſiæ pro libito inſumant eas in uſus profanos, contrarium eſt legi naturæ, quæ iubet pacta ſeruari, & onera iniuncta impleri, quæ continetur in ſeptimo præcepto Decalogi, Exod. 20. & l. 1. ff. de furt. quæ dum generaliter prohibent furtum, non ſolum prohibent contrectationem rei alienæ, inuito domino, præfata l. 1. ſed etiam omnem rei alienæ uſurpationem c. Pænale. 14. q. 5. Prohibent item contrectationem rei alienæ, in aliū uſum quàm conceſſum, §. furtum. Inſtit. de oblig. quæ ex del. naſ. prohibēt retentionem rei, non ſeruato modo in quem accipitur; neque ſoluto onere cum quo datur. l. 1. & 2. C. de donat. quæ ſub mod. Prohibēt

denique,

denique, ne quis rem in unum usum, præsertim pium, destinatam in alium, præsertim profanum uertat. At inducere, ut opinio N. seruetur, est inducere, ut beneficiarii omnes has leges transgrediantur, utendo rebus alienis, scilicet, Christi, contra mentem eius, ab ipsomet, & ab Apostolis eius eorumque successoribus tam factis, quàm dictis, & canonibus longe lateque præceptas, utendo in alium usum rebus dicatis ad alium, utendo in profana rebus dicatis ad pia, utendo eis non adimplendo modum, non soluendo onus eis iniunctum, per adducta supra mon. XXVII. Tum, quia sicut Ecclesia uel Papa posset iusta de causa inducere, ne soluatur decima, etiam posset iusta de causa inducere, ut ministri Ecclesię fructibus eorum in quos uellent usus uterentur: puta, si tantundem, uel amplius, impenderent de suis bonis patrimonialibus, in illos usus pios, in quos illi fructus erant conuertendi: quod supra mon. LXIIII.

ex Gratiano in. §. Item, sub c. Iniustum. 12. q. 2. diximus, probando id per c. Si quis qualibet, & c. seq. ead. cau. & q.

SVMMARIVM.

Papa non potest iuste, sine iusta causa, destinata in unum usum pium, conuertere in alium: & numquàm etiam sine iusta causa statuit, ut bona ecclesiastica in pios usus destinata, conuertantur in profanos, nu. 1. & seq.

LXX. Moneo, quod N. in 4. par. c. 3. licet longa uerborũ ambage, in extraria parum necessaria spatietur, non satisfacit illi argumento, uidelicet; Nemo etiam Monarcha, etiam spiritualis, qui est Papa, potest mutare iuste, sine causa iusta, uoluntates disponentium in unum usum pium, in aliũ præsertim profanũ: neq; facere facultatẽ cuiq;, ut rebus in unum usum dicatis, utatur in alium, secundũ oẽs argumẽto l. 1. ff. de pact. c. 1. de probat. & Clem. Quia cõtingit, de relig. dom. l. Legatam. ff. de administr. rer. ad ciuit. pert. l. Testamenta. C. de testam. l. De contractu. C. de rescind. 1

uend. l. Rescripta. C. de precib. Imp. off. cum notatis in eis. Ergo bona Ecclesiæ ad usus pios per fideles dicata, non possunt beneficiarii in usus profanos cõuertere. Responsio autem illius uaga, in summam redacta, est; quod Monarchæ, qui publici iuris custodes sunt, possunt ex causa iusta mutare defunctorum, & uiuorum uolũtates, cum id ius publicum poscit, etiã pias, si sit Papa. Quæ solutio, argumento soluendo inepta est: Nam argumenta nõ tendunt ad probandum, quod Monarchæ nõ possunt mutare uolũtates defunctorũ; sed quod nemo antequàm id iusta de causa fiat, potest rebus in unũ usum pium dicatis, uti ad alium; & quod nullus Monarcha, saltem spiritualis, iusta de causa; imo neq; iniusta statuit, ut beneficiarii possint in usus profanos uti rebus dicatis ad pios: & quod illa quæ illis honeste alitis superessent, possent usibus impendere profanis. Bona enim pars diuisionum, & erectionum beneficiorum, facta est authoritate Episcoporum,

porum, Abbatum, & aliorum Præsulum eis superiorum, inferiorum tamen Papa; quibus & si sit potestas diuidendi bona, & erigendi beneficia, iuxta cap. Edoceri, cum ei annotatis, de rescript. non est tamen potestas eiusmodi mutationum faciendarum; Clem. Quia contingit, de relig. dom, quod etiam ipse N. fatetur. In illis autem quas Papa fecit, aut confirmauit (quarum aliquot uidimus) nulla talis clausula inuenitur. Neq; est præsumendum in dubio, Papas in huiusmodi rerum diuisionibus, gratis cōtra tot canones, cōtra traditionem Apostolicā, imo & ipsiusmet domini, quibus cōtrariū inductū est, id facere uoluisse; cū id faciendo peccassent, ut & ipsemet N. fatetur; & ita argumentum manet insolutum.

S V M M A R I V M.

Votū de aliquo dando alicui Ecclesiæ uel altari, pōt cōmutari per Papam sine ullius consensu. nu. 1.
Bonum publicum, præferendum priuato. nu. 2.

LXXI. Moneo, q̄ nil obstat reprehensio, qua præfatus N. incidenter repre-

 hendit

hendit Caiet. in 2. tom. tract. 11. q. 3. dicētem: Votum quo quis uouet dare aliquid alicui Ecclesiæ uel altari, esse commutabile, sine ullo illius Ecclesiæ uel altaris præfati consensu: quia eũ iniuste repræhendit N. Tum, per rationes eius, quibus ipse minime respondet. Tum, quia per eiusmodi uotum nõ est ei quęsitum tale ius Ecclesię uel altari, quod per dispensationem, aut cõmutationem tolli nequeat, sine illius consensu, cum obligatio principaliter, & formaliter Deo ipsi quæratur c. Magnæ, de uoto. Et Tho. neruose probat Sec. 2. q. 88. art. 5. & in 4. dist. 38. q. 1. art. 1. ad 5. Ecclesiæ uero uel altari secundario, & materialiter, & ueluti quędam circũstantia loci, quod nõ est attendendũ. c. Quãmuis, iuncta glos. fin. de pact. lib. 6. & l. si quis nec causam. ff. de reb. cred. & p alia irrefragabilia fundamēta, quibus nõ respondet N. Tum, quia male significat, ꝙ Caiet. uilipēdit in hoc nostros doctores: quia, imo eos satis honorãdo declarat, ut palã est eũ legenti.

legenti. Tum, quia Bart. fere ab oĩbus receptus in l. Qui Romæ. ff. Flauius. nu. 1. ff. de uerb. oblig. tenet, ꝙ donans aliquid alicui, ut post aliquod tempus perueniat ad aliquam Ecclesiã, potest illud onus remittere donatario saltem in id cõsentienti, nõ obstante ꝙ Ecclesiæ sit quęsita utilis actio minus principaliter per l. Quoties. C. de donat. quę sub mod. quam doctrinã ab oĩbus fere approbari late tradit Iason in d. §. Flauius, col. 1. & 2. & merito per illũ tex. qui probat ꝑ donationẽ serui factã alicui ut eũ manumittat, quæri quidẽ seruo ius petendi libertatẽ, sed per donantem & donatariũ, mutata uolũtate, posse illud tolli. Idẽ probatᷣ per. l. 3. ff. de seru. expor. quatenus habet, onus exportãdi seruũ, posse remitti a uẽdẽte & emẽte sine illius cõsensu. Nec obstat, ꝙ utilis actio, uel officiũ Iudicis quęratᷣ illi tertio; quia ut elegãter, & noue respondit Ias. ubi supra nõ est quæsitũ irreuocabiliter, sed est locus pænitentiæ: quia quo ad illũ tertium est cõtractus

ex notab

innominatus, in quo licet pænitere; in l. Si pecuniam, ff. de reb. cred. Non autem potest dici id quòd Caiet. ait; nullam actionem uel ius quæri per hu iusmodi uotum Ecclesiæ, sed illud esse reuocabile uolente donatore, & dona tario principali, qui est Deus ipse, qui uidetur uelle, uolente iusta de causa eius Vicario. Parergon autem, seu incidens illud, quod præfatus N. infert, uidelicet; de bono communi præferendo priuato, & de non dissimu lando malo publico propter damnum priuatum, ex Thom. 1. par. q. 92. ar. 1. ad 3. Et quòd reformatio officiorum publicorum iuste fieri potest, parum nos tangit: & confitemur ea iuste fieri posse, modo in eis seruentur seruanda, euitentur scandala, & bonũ priuatum non adeo excedat publicũ, & cætera. iuxta intentionem Tho. ibidem art. 1. & Prima 2. q. 113. art. 9. ad. 2. & glos. Bart. & aliorum in l. 1. ff. sol. matr. & glo. Panor. & aliorum in c. Licet, de regul.

SVM-

SVMMARIVM.

Intellectus c. fin. de his quæ fiunt a ma. par. cap. nu. 1.

Cõmuni re poteſt quis uti ad uſum deſtinatum, inuito conſorte. nu. 2.

LXXII. Moneo nil obſtare, quòd incaute ait N. in 3. par. c. 3. nu. 8. quod ego ſcripſi in meo lib. q. nu. 39. in fin. 1
quòd ratio decidendi . c. fin. de his quæ fi. à ma. par. cap. quòd ſtatuit ſingulariter, ꝙ emergente neceſſitate Eccleſię, maior pars capituli ſtatuere poteſt renitẽte minori, quòd aliqua pars redituum ſingulorum de capitulo applicetur ei; quia reditus illi ſunt deſtinati ad illum uſum, & ꝙ communi re poteſt uti unus ad uſum deſtinatum contradicente ſocio, §. Religioſum, 2
Inſtit. de rer. diui. Tũ, q̃a licet Panor. aſſignet illam in d. c. Cum omnes, tamen efficacitèr confutat eum Dec. quẽ ego ſequor. col. 3. 1. lect. Tum, quia ego non allegaui Pan. ad hoc propoſitum, ſed ad hoc quòd ipſe in d. c. Cum omnes. dixit non inueniri alibi

decisionem illã præfati c. fin. ad quod etiam supra, mon. XLI. nu. 8. allegaui. Tum, quia ego ibi dixi rationem germanam illius decisionis esse illã, quam ponit ubi supra Dec. quæ longe diuersa est á prædicta; scilicet; quòd ibi nõ agitur de rebus omnino pertinentibus
1 ad singulos de capitulo, sed de his quæ saluis alimentis Canonicorũ, debentur operibus piis: & ita iuste potuit statuere Innoc. ibi, ut stãte necessitate Ecclesiæ, in illã insumeretur aliqua pars, quę nõ esset necessaria eis honeste alẽdis.

SVMMARIVM.

Lex secundum rationem & intentionem legislatoris ligat, nu. 1.

Finis præcepti non est in præcepto, nec mortificatio carnis in præcepto ieiunij ad eam præcepti. nu. 2.

LXXIII. Moneo, non obstare id quod præfatus N. aut false, aut certe improprie dicit. in 4. part. cap. 2. nu. 7. scilicet; quòd intentio legis nõ ligat, sed ipsa lex. Tum, quia leges secundũ ratio

nem

nem, ex qua colligitur intentio legisla 1
toris, obligant; ita ꝙ nec plus, nec minus obligant, q̃ ipse per eam obligare intendit. arg. l. Cũ pater. §. Dulcissimis. ff. de leg. 2. & c. Meminimus, iuncto c. suggestum, de appell. ubi Panor. receptus hoc annotauit col. 2. & arg. c. Marchion. 1. q. 1. in illis uerbis: Nec putemus in uerbis scripturarum esse euangeliũ, sed in sensu; non in superficie, sed in medulla; non in sermonum foliis, sed in radice rationis. & arg. cap. ult. de reg. iur. lib. 6. ubi is committit in legem, qui legis uerba complectens, contra legis intitur uoluntatem, & alia multa, quæ citat Fely. in c. In tua, de iureiur. Tum, quia S. Thomas allegatus per eum in Prima 2. q. 100. art. 9. & 10. non ait ut ipse: sed ꝙ finis præcepti, nõ est in præcepto; sed id tan 2
tum quod præcipitur ad illum finẽ, in quem id præceptũ est; ut qui abstinet in festis ab opere seruili, a quo præcipitur abstinere, ut mentes ab illo feriatas leuemus in Deum, seruat illud præceptum,

ceptum, licet non leuet mentem in diuinam eius Maiestatem; ut colligitur ex Thoma recepto in Sec. 2.q.122.ar. 2. & qui abstinet a bis comedendo in die ieiunii præcepti, seruat ieiunium præceptum ad carnis mortificationem; licet non assequatur illam, secundum eundem S. Thomam Sec. 2.q.147.art. 3. Tum, quia hoc dictū Thomę, parum fauet eius proposito: quia nec Archi. nec communis ait, beneficiarios obligari ad dandum superflua pauperibus, eo ꝙ iura diuina, uel humana pręcipiūt aliquā, ut per ea perueniatur in hunc finem; sed eo quòd iura diuina, & humana canonū ecclesiasticorum præcipiunt ut id faciāt; uti probatū est supra mon. XXVII. & repetitū mon. XXXVIII.

SVMMARIVM.

Bona omnia ecclesiastica tam tempore Apostolorū, quàm postea donata, sunt eiusdem conditionis; quia sunt unū patrimoniū CHRISTI. *nu.* 1.
Similis, similem quærit. nu. 2.
Iure diuerso non est eadem res censenda. nu. 3.

Bona

Bona beneficiorum nouorum, non eximuntur onere antiquo; eo solo quòd supponantur alicui nouo. nu. 4.

LXXIIII. Moneo, prout dixi in dicta q. 1. nu. 41. nil obstare, id quod præfatus N. post Sotum ait; ꝙ saltem bona, quæ post Apostolos donata sunt, & quæ quotidie Ecclesiæ donantur, minime habent idem onus, neque con sequenter saltem beneficia super eisdẽ bonis fundata: quia hoc quoque falsum est. Primo quidem, quia omnia bona ecclesiastica tam noua quàm antiqua sunt, & appellantur patrimoniũ IESV CHRISTI, cap. Cum secundum, de præb. c. Cum ex eo, de elect. lib. 6. ad quem solum eorum dominium pertinet, ut post Innocent. in cap. Cum super, de caus. poss. supra mon. XXIIII. efficaciter probatum fuit. Deinde, ꝙ omnia eisdem fruuntur priuilegiis cap. Quamquàm, de censib. lib. 6. & Clem. fin. cum ibi citatis, eodẽ tit. omnia sunt sacra quartæ speciei rerum sacrarum. Thom. Sec. 1

2. q.

2. q. 99. art. 3. Et quisquis suffuratur, aut rapit eorum aliquid, sacrilegus est. c. Prędia. 12. q 2. Et nulla possunt alie nari, sine causa iusta, & solmnitat : c. Si ne sessione. 12. q. 2. & cap. Nulli, de reb. eccl. non al. Cum igitur omnia sortiantur eadem priuilegia & hono- res, par est quoq; ut eadem sortiantur onera, l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Clem. 1. de censib. Tertio, quòd si
2 miles similia expetere, & affectari præ- summuntur, iuxta illud Ecclesi. cap. 3. Omnis caro ad similem sibi cōiunge- tur: & in Ethic. Similis similem quæ- rit, & monedula monedulam. At hi qui post Apostolorum, eorumq; disci- pulorum tempora, bona donāt, & do- narunt ecclesiis, similes sunt his, qui ante eos aliquid donarunt eisdem, pu- ta, fideles, pii, humiles, & modesti; ob easdemq; causas id fecerunt ob quas il li, ob amorem nempe Dei, & suarū ani- marum salutem. Credendum est igitur eos uoluisse ut abs sese donata eadem onera secum deferrent, quæ priscorum

dona

dona detulerunt, hoc est, ut ministri sacrorum, commodum, honestumq; ex eis excerperent; & reliqua quæ superessent, pauperibus erogarent: nullatenusq; in malos, aut profanos usus effunderent, nec in thesauros reconderent, ignorantes cui congregarent ea. psal. 38. Quarto, quòd res eadem, non est iure diuerso censenda. c. Quia cognouimus. 12. q. 2. c. In noua. 16. q. 7. c. Ecclesiis, de consec. dist. 1. At omnia 3
Ecclesiarum bona, sunt unum IESV CHRISTI patrimonium; eodem igitur iure censenda sunt. Quinto, quòd D.Gregor. relatus in d. c. Quia cognouimus. 12. q. 2. qui multò post Apostolorum, eorumq; discipulorum tempora floruit, insigniter statuit, omnia per summos Pontifices in bonis ecclesiarum antiquis decreta, fore quoque similiter in nouis obseruanda: quandoquidem omnia uetera, & noua, una eademque sunt substantia, idemque CHRISTI patrimoniũ. Moneo item, q̃ præfatis nil etiam obstat, quòd

Dom. Sotus lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. iur. in aliud propositũ plurimũ perpendit, nempe; multos catholicos post Apostolorũ tempora, multa donasse, donareq; quotidie certis tantum adiectis oneribus, quò illud aut illud fiat, ideoq; illorum ministros posse de eorũm reditibus solutis illis oneribus pro libito disponere. Quæ perpensio, nil præfatis refragatur. Primo quidem, quòd potius ea confirmat, quò ad reditus decimarum, & primitiarum, quas clerici uel monachi possident; & quò ad bonam partem aliorũ prouentuum bonorum ecclesiasticorum, quæ constat esse antiquissimã, maximamq; partem eorũ. Quoniam, qui de his nouis,
4 hac ratione noua, hoc nouum dicit; negare uidetur de antiquis, in quibus hæc ratio cessat. cap. Qualis. 25. dist. & c. Nonne, de præsump. Confirmat item, quoad alia bona temporalia, quæ Apostolorum, atq; discipulorum temporibus catholici uiri Ecclesiis donarunt. Cõstat etenim idem per eos de ipsorum

bonorum

bonorum reditibus, atque de ipsis decimis fuisse dispositũ. Confirmat item, quò ad reliqua bona temporalia, quæ nullis omnino oneribus nouis impositis, concessa sunt postea Ecclesiis. Et merito quidem, quia probabile est, quòd cum ob eosdem fines eandemq; piam deuotionem; ob quæ sui prædecessores donarunt, nullis aliis adiectis oneribus, eadem quæ illi imposuerunt onera, imponere uoluisse, nempe; ut inde ministri sacrorum, ac pauperes alerentur. Secundo, ideo non refragatur nobis prædicta Soti perpẽsio, quòd maior pars redituum, qui assignantur ecclesiis, collegiis, capellis, & aliis piis locis noue fundatis a Regibus, magnatibus, & aliis, decerpuntur, è beneficiorum annexorum decimis, quas cõstat esse antiqua ecclesiarum bona, & Apostolorũ ordine, præfato oneri addicta: neq; ulla ullius, quæ iusta fuerit, authoritate ab eo exempta. Cum probari nequeat talis exemptio ulla, gratia Sed. Apost. quæ sola iusta de causa

id

id facere pōt, ut prædictū est supra ī d. lib. q. 1. nu. 38. & in mon. LIIII. & LVIII. supra eodē: neq; ulla interuenit causa, quo ab eo eximerent. Cui cōsequens est, neq; Pontif. Max. iuste potuisse ab eo eximere, per dicta in d. lib. in 3. q. nu. 21. & supra mon. XLI. nu. 5. Tertio, ideo nō refragatur nobis præfata Soti perpensio, ꝙ qui suis duntaxat bonis profanis aliqua beneficia fundarunt, quæ non sunt adeo multa, certis oneribus impositis, non donarunt maiora bona, quàm quæ sufficerent ministris alendis, & oneribus subeundis: quæ postea alicubi creuerunt eō, quòd fructus & reditus eorum adaucti sunt. Est enim uerisimile mētem fundātium, saltem tacitam, eā fuisse; ut si reditus eorum adeo crescerent, quòd honeste sustentatis, & solutis oneribus multa superfluerent, illa insumerentur eo modo, quo insumentur ea quæ supersunt ex aliis bonis ecclesiasticis, & non in superfluos, & profanos usus; neq; inde thesaurizarent, neq; diuites ditarent,
 sed

ſed alendis egentibus diſtribuerent.
Quę mens tacita, coniicitur ex eo ꝙ eſt uerifimile, ꝙ ſi fuiſſent interrogati, quid ex talibus ſuperfluis fieri uellent, reſpondiſſent (& ita debet haberi pro reſponſo. arg. gloſ. ſing. & receptæ. l. Tale pactum. §. fin. ff. de pact.) ut idem fieret quod fieri deberet, de ſuperfluis reliqui patrimonii IESV CHRISTI Opt. Max. cum eorum intentio fuiſſet, ut ea unirentur eidem, eiſdemq; fruerentur priuilegiis: ſciẽtes, aut ſcire debentes, neminem alium, neque ſæcularem, neque eccleſiaſticum eſſe tam abſolutum eorum bonorum, & redituum eorum dominum, quàm ſunt ſęculares ſuorũ. Et ita conſequenter uoluerũt, ſaltem tacite, ut eſſent ſubiecta oneribus generalibus, quibus CHRISTI patrimoniũ ſubmittitur. Coniicitur item mens hæc tacita, ex eo ꝙ qui aliquam Capellam, uel aliud beneficiũ particulare fundat, non cenſetur uelle ea eximere a generalibus aliorũ beneficiorũ oneribus, ſcilicet, recitãdi horas,
 reſidendi,

residendi, & aliis; propterea quòd eis certa onera noua imponant.

SVMMARIVM.

Beneficiarij ecclesiastici lege naturali tenentur operibus pijs erogare superflua. nu. 1.
Pauperibus nulla lege ita consultum ac Christiana. nu. 2.
Decimas, primitias, & alia innumera bona habent deputata Christiani cultui diuino, & pauperibus. nu. 3.
Beneficiarij minime retineant auare quæ eis supersunt. nu. 4.
Ludolphus, & Dionysius magnum Carthusiani ordinis decus. nu. 5.
Auarus deterior est prodigo. nu. 6.

LXXV. Moneo, intulisse me in præfato libello, ex prædicta conclusione, & eius confirmatione & contrariorum confutatione multa Corollaria, quæ non solum illam declarant, sed etiam ex animo timentes Deum; & sibi consolantur, & dirigunt in praxim, quorum summa cum aliquot auctariis infra patebit. Primo quidem non humana tantum, uerum & naturali, atque diuina

diuina lege,& non qualis qualis uirtutis, sed ueræ iustitiæ, beneficiarios erogare debere quæ supersunt pauperibus, ut est probatũ in mon. XXXIX. ideoque nulla consuetudine ab eo excusari posse; quia illa nihil ualet contra legem naturalem,uel diuinam,cap. Quæ contra. c. Mala. c. Frustra. 8. dist.c.In his. xi. dist.c.fin. de consuet. Secundo,quòd nusquàm in toto terrarum orbe fuit ulla gẽs, uel natio,probatæ improbatæque legis,aut sectæ,quæ tam ingentes loculos, seu bursam pe- 2
cuniarum habuerit paratam cultui diuino, & pauperibus,sicut Christiana. Quæ quidem, non solum in id dedicauit decimas prædiales omnium fructuum, ac redituũ è terræ cultura prouenientium, c. Non est. c. Tua nobis. c. Ex transmissa. & c. Cum non sit, de decim. Tho.Sec.2.q. 87. & Quodlib. 2. ar. 8. & Host. in summa, de decim. §. 1. de triplici decim. & Panor. in d. c. Non est. omnesque personales lucri cuiusque liciti, mixtas quoque

cuiusq; pecudum pecorumq; generis, uenationis, & piscationis, ea lege; ut deducta sustentatione honesta, ministrorum diuini cultus, prędicationis, & sacramentorum omnium, egētibus erogentur. Verum, & his minime cōtenta, habet huic pio operi paratas omnes primitias, & alia innumera bona, terrarum, uinearum, pratorum, montium, uicorum, oppidorum, & urbium. Et nisi in aliquibus regnis prohibitum fuisset donare, relinquereue plura bona ecclesiis, omnia fere fuissent carū: quod satis colligitur ex. c. Clericis, de immu. eccles. lib. 6. Et aliquot legibus Galliæ, & Portugalliæ; in quibus regnis tā effusi fuere olim in donando ecclesiis, quàm nūc parci, & ad auferendum ab eis proni. Et ita personales decimę iam ubiq; ferme subtractę sunt, imo & prędiales in aliquibus Regnis. Cui rei magnam uidetur occasionem præbuisse, quod palam cernitur, non dispendi ea in id, in quod donata fuerunt. Nam quod non capit Christus, rapit fiscus, ut

ut ait August. in c. Decimæ. 16. q. 1. Atq; utinam alii male insumentes, alii male detrahentes,& auferentes non irritemus Deum ad iracundiam, qua de omnibus uindictam quam meremur, sumat. Imo uero sua nos afflet gratia, ut emēdati, salui fiamus, Amen. Tertio, non solum peccare mortaliter beneficiarios qui id quod superest è redibus nostris prodige insumimus, uerum etiam qui auare seruamus: quoniam 4
superius in monito, XXXIX. probauimus; beneficiarios non solum humana, sed & naturali ac diuina, eademq; iustitiæ lege obligatos esse ad id quod superest egenis erogandum. Cui quidem obligationi minime satisfacimus, ut ibidem dictum est, non insumendo male, nisi etiam bene erogemus. Aliud enim est soluere & tradere; aliud custodire & retinere. c. Sicut hi. 47. distin. & cap. Sæpe, de restitut. spol. Hanc eandem conclusionem affirmauit celeberrimus ille Io. Gerson, in alphabet. 40. littera, E, & duo illi æque pii, ac

docti, Ludolphus in uita Christi. §. 1. cap. 68. fol. 3. littera. E. & Dionysius in lib. contra pluralitatem beneficiorũ, art. 7. ordinis Carthusianorum prælustre decus; qui quidem ibi, & alii alibi, referunt celeberrimum illum, & Episcopũ, & doctorẽ Guilielmum Parisiensem affirmasse; quendã amicum suum litteris insignẽ, qui iã uita functus erat apparuisse; dixisseq; quòd una de tribus causis ob quas fuit dãnatus, erat; q̃a qđ è beneficiorũ reditibus ei superesset, pauperibus non erogasset. Quare periculose arbitror uiuere beneficiarios, qui superflua redituũ suorũ extra casus in supradictis cõprehensos seruãt, sine proposito ea in pia opera saltem futura probabiliter sperata impẽdẽdi. Quarto, magnã esse multorũ beneficiariorũ socordiã, qui grauiter detrahunt illis qui splendide edunt, ac bibunt & uestiẽtes se sumptuose, reditus suos impendunt, cũ ipsi misere uiuentes, arcas numis impleant, parũ animaduertentes, non tam prohiberi beneficiariis

neficiariis ſumptus prodigos, q̃ præci-
pitur largitionē & debitā exoneratio-
nē. Id quod palā ſentit Tho. Sec. 2.q.
119.ar.3.ad 1.Neq; prodigus ſumptus
eſſet peccatum mortale,niſi quia debi-
tam exonerationem præpedit. Neque
perpendunt,quod D.Bernard.in epiſt.
2. col.penult. non tantum carpit cano
nicum illum Lugdunenſem, ꝙ è redi-
tibus præbendæ cōparauerat ephippia
aurea, ſellas depictas, calcariaq; argen
tea; ſed & ꝙ præter honeſtum uictū, &
ueſtitū reditus retineret. Minus enim 6
malum eſt prodigus ſumptus, qui ali-
quibus prodeſſe poteſt,q̃ auara reten-
tio,quæ nemini, ut etiam docet Ethni
cus Ariſt. 4. Ethic. & Tho. Sec. 2. q.
119.art.3. eſt ergo neceſſe,domini, pa
tres,fratreſq;, ut non modo non pro-
digamus reditus beneficiorum; ſed
etiam ne auare eos retineamus.

SVMMARIVM.

Eccleſiaſtici reditus magni, quare minus boni eos habenti, quàm pauci, uictui ſufficientes. nu. 1.

Et quare melius eſt ampliores nō appetere. nu. 2.

Beneficium, aut Episcopatum idoneum relinquere ob alium maioris reditus, sine aliqua causa, peccatum est. nu. 1.
Mutationes dignitatum, Dæmonium, & mundus inquirendas nobis procurant. nu. 4.
Auaritia non est, partem aliquam congruam redituum, necessitatibus uerisimiliter futuris obseruare. nu. 5.
Neque uel numos paulatim congerere magnis, & pijs operibus, & quid tunc fieri debeat. nu. 6.
Ne mors inopina nobis intercedat. nu. 7.

LXXVI. Moneo, ex præmissis etiam inferri; Primo, decipi vulgus cogitans grande bonum esse alicui amplos reditus ecclesiasticos habere. Primum,
1 quia magno labore opus est ad ita intendendum eorum dispensationi, ut ob eos a Dei gratia non decidat, retinendo, uel insumendo, ubi, quando, quare, & quomodo non debet. Deinde, q̃ rari sunt animi satis fortes ad resistendum tentationibus cognatorum, & amicorũ, plura q̃ par est petentium, iuxta illud cuiusdam sub mortem conquerentis. Medici abstulerũt mihi corpus, & animã amici, ut refert

Ludolphus,

Ludolphus, in uita Christi, p. 1. cap. 68. fol. 2. Nec impulsionibus mundi, qui ut plus iusto impendamus, quasi uim quandã infert, & auaritiæ conatibus, quę ad retinẽdũ plus q̃ oportet impelli. Pręterea, qa multo facilius est diuitiarũ sæculariũ rectã rationẽ reddere, q̃ ecclesiasticarum, ut colligitur ex mon. XXXVIII. Et dominus de diuite laico loquens, dixit, Math. 19. & Marc. 10. Difficile esse diuitẽ intrare in regnũ Dei. Quod latius confirmes, per ea quæ de paupertate uoluntaria ad uitam æternã multũ opitulante, scribit Thom. Sec. 2. q. 184. art. 3. & 6. Secundo, nõ esse tã prudentię consonũ q̃ aliqui existimant, quærere ob nostri amorem plures reditus ecclesiasticos, q̃ sint nobis necessarii ad hãc uitã honeste agendã. Neq; suscipere etiã si id rogaremus: quia id est appetere multum oneris, & parũ leuaminis. Nõ enim est facile habẽti magnos reditus tribuere illos solis operibus piis, petẽtibus eos de more, & importune cognatis, & ami- 2

cis,

eis; arg. cap. Non æstimemus. 13. q. 2. & c. Peruenit. 1. q. 3. & c. 1. sess. 25. Concil. Trid. de reform. Quin & iudicio nostro non uacat id culpa, saltem ueniali; nisi cum uere Deo dicere possumus, quòd nolumus, neque acceptamus eos, saltem principaliter, ob nostri amorem; sed solum ob eius sanctum, uel Reip. obsequium; & ad impendendum superflua pauperibus. Alioquin enim finis inordinatus esset, per prædicta, & consequenter malum; quia cuius finis malus est, ipsum quoque malum est. c. Cum minister. 23. q. 5. cũ multis, quæ ibi nuper scripsimus, post Tho. Prima. 2. q. 1. art. 3. melius q. 18. art. 6. Quæ omnia plurimum iuuat id quod Cardinalis Florentinus determinauit in Clem. Gratiæ, de rescrip. licet plus aliis laxauerit plurium beneficiorũ obtinendi facultatem, uno eorum sufficiente, uidelicet; neminem posse illa obtinere ullo modo, neque cum dispensatione, neque absque illa, nisi ea conditione, ut

ut non thesaurizet ex eorum prouenti bus, neque indulgentiorem uictum, aut factum ob id adderet maiorem. Et quoniam permulti habebant plura beneficia, quàm ad honeste uiuendum essent necessaria: pauci uero æquam expositionem Cardinalis præfati obseruabant; decreuit sanctum Concil. Trid. sess. 24. c. 17. de reform. ut nullus permittatur habere nisi unicũ, quod sibi sufficiat, beneficium. Tertio, nescire me Episcopos, aut ecclesiarum parochialium rectores, omnino a peccato excusare, qui honestum uictum in terris salubribus habẽtes, sine alia necessitate, aut utilitate publica, student relinquere sua beneficia, eo solo ꝙ minoris sint reditus: & capiunt alia, eo solo quòd sint maioris. Primo, quòd appetere Episcopatũ propter bona illius temporalia, manifeste est illicitũ, ut probat Thom. Sec. 2. q. 188. art. 1. Secundo, propter ea quæ in pręcedenti monito diximus. Tertio, quia iura pontificia sæpius renouata, ratione 3
iusta

Dom. Sotus lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. iur. in aliud propositũ plurimũ perpendit, nempe; multos catholicos post Apostolorũ tempora, multa donasse, donareq; quotidie certis tantum adiectis oneribus, quò illud aut illud fiat, ideoq; illorum ministros posse de eorũm redditibus solutis illis oneribus pro libito disponere. Quæ perpensio, nil præfatis refragatur. Primo quidem, quòd potius ea confirmat, quò ad reditus decimarum, & primitiarum, quas clerici uel monachi possident; & quò ad bonam partem aliorũ prouentuum bonorum ecclesiasticorum, quæ constat esse antiquissimã, maximamq; partem eorũ. Quoniam, qui de his nouis,
4 hac ratione noua, hoc nouum dicit; negare uidetur de antiquis, in quibus hæc ratio cessat. cap. Qualis. 25. dist. & c. Nonne, de præsump. Confirmat item, quoad alia bona temporalia, quæ Apostolorum, atq; discipulorum temporibus catholici uiri Ecclesiis donarunt. Cõstat enim idem per eos de ipsorum

bonorum

bonorum reditibus, atque de ipsis decimis fuisse dispositũ. Confirmat item, quò ad reliqua bona temporalia, quæ nullis omnino oneribus nouis impositis, concessa sunt postea Ecclesiis. Et merito quidem, quia probabile est, quòd cum ob eosdem fines eandemq; piam deuotionem; ob quæ sui prædecessores donarunt, nullis aliis adiectis oneribus, eadem quæ illi imposuerunt onera, imponere uoluisse, nempe; ut inde ministri sacrorum, ac pauperes alerentur. Secundò, ideo non refragatur nobis prædicta Soti perpẽsio, quòd maior pars redituum, qui assignantur ecclesiis, collegiis, capellis, & aliis piis locis noue fundatis a Regibus, magnatibus, & aliis, decerpuntur è beneficiorum annexorum decimis, quas cõstat esse antiqua ecclesiarum bona, & Apostolorũ ordine præfato onere addicta: neq; ulla ullius, quæ iusta fuerit, authoritate ab eo exempta. Cum probari nequeat talis exemptio ulla, gratia Sed. Apost. quæ sola iusta de causa

id facere pōt, ut prædictū est supra 1 d. lib: q. 1. nu. 38. & in mon. LIIII. & LVIII. supra eodē: neq; ulla interuenit causa, quò ab eo eximerent. Cui cōsequens est, neq; Pontif. Max. iuste potuisse ab eo eximere, per dicta in d. lib. in 3. q. nu. 21. & supra mon. XLI. nu. 5. Tertio, ideo nō refragatur nobis præfata Soti perpensio, ꝙ qui suis duntaxat bonis profanis aliqua beneficia fundarunt, quæ non sunt adeo multa, certis oneribus impositis, non donarunt maiora bona, quàm quæ sufficerent ministris alendis, & oneribus subeundis: quæ postea alicubi creuerunt eò, quòd fructus & reditus eorum adaucti sunt. Est enim uerisimile mētem fundātium, saltem tacitam, eā fuisse; ut si reditus eorum adeo crescerent, quòd honeste sustentatis, & solutis oneribus multa superfluerent, illa insumerentur eo modo, quo insumentur ea quæ supersunt ex aliis bonis ecclesiasticis, & non in superfluos, & profanos usus; neq; inde thesaurizarent, neq; diuites ditarent,

 sed

ſed alendis egentibus diſtribuerent. Quę mens tacita, coniicitur ex eo ꝙ eſt ueriſimile, ꝙ ſi fuiſſent interrogati, quid ex talibus ſuperfluis fieri uellent, reſpondiſſent (& ita debet haberi pro reſponſo. arg. gloſ. ſing. & receptæ. l. Tale pactum.§. fin.ff. de pact.) ut idem fieret quod fieri deberet, de ſuperfluis reliqui patrimonii IESV CHRISTI Opt.Max. cum eorum intentio fuiſſet, ut ea unirentur eidem, eiſdemq; fruerentur priuilegiis:ſciẽtes, aut ſcire debentes, neminem alium, neque ſæcularem, neque eccleſiaſticum eſſe tam abſolutum eorum bonorum, & redituum eorum dominum, quàm ſunt ſęculares ſuorũ.Et ita conſequenter uoluerũt, ſaltem tacite, ut eſſent ſubiecta oneribus generalibus,quibus CHRISTI patrimoniũ ſubmittitur.Coniicitur item mens hæc tacita, ex eo ꝙ qui aliquam Capellam,uel aliud beneficiũ particulare fundat, non cenſetur uelle ea eximere a generalibus aliorũ beneficiorũ oneribus,ſcilicet,recitãdi horas,

 reſidendi,

residendi, & aliis; propterea quòd eis certa onera noua imponant.

SVMMARIVM.

Beneficiarij ecclesiastici lege naturali tenentur operibus pijs erogare superflua. nu. 1.
Pauperibus nulla lege ita consultum ac Christiana. nu. 2.
Decimas, primitias, & alia innumera bona habent deputata Christiani cultui diuino, & pauperibus. nu. 3.
Beneficiarij minime retineant auare quæ eis supersunt. nu. 4.
Ludolphus, & Dionysius magnum Carthusiani ordinis decus. nu. 5.
Auarus deterior est prodigo. nu. 6.

LXXV. Moneo, intulisse me in præfato libello, ex prædicta conclusione, & eius confirmatione & contrariorum confutatione multa Corollaria, quæ non solum illam declarant, sed etiam ex animo timentes Deum; & sibi consolantur, & dirigunt in praxim, quorum summa cum aliquot auctariis infra patebit. Primo quidem non humana tantum, uerum & naturali, atque diuina

diuina lege,& non qualis qualis uirtutis, sed ueræ iustitiæ, beneficiarios erogare debere quæ supersunt pauperibus, ut est probatũ in mon. XXXIX. ideoque nulla consuetudine ab eo excusari posse; quia illa nihil ualet contra legem naturalem,uel diuinam,cap. Quæ contra. c. Mala. c. Frustra. 8. dist.c.In his. xi. dist.c.fin. de consuet. Secundo,quòd nusquàm in toto terrarum orbe fuit ulla gẽs, uel natio,probatæ improbatęque legis,aut sectæ,quæ tam ingentes loculos, seu bursam pecuniarum habuerit paratam cultui diuino, & pauperibus,sicut Christiana. 2
Quæ quidem, non solum in id dedicauit decimas prædiales omnium fructuum, ac redituũ è terræ cultura prouenientium, c.Non est. c.Tua nobis. c. Ex transmissa. & c. Cum non sit, de decim. Tho.Sec.2.q. 87.& Quodlib. 2. ar. 8. & Host. in summa, de decim. §. 1. de triplici decim. & Panor. in d. c. Non est. omnesque personales lucri cuiusque liciti, mixtas quoque

cuiusq; pecudum pecorumq; generis, uenationis, & piscationis, ea lege; ut deducta sustentatione honesta mini-strorum diuini cultus,prędicationis,& sacramentorum omnium,egētibus erogentur.Verum, & his minime cōtenta, habet huic pio operi paratas omnes primitias, & alia innumera bona, terrarum,uinearum,pratorum,montium, uicorum,oppidorum,& urbium. Et nisi in aliquibus regnis prohibitum fuisset donare,relinquereue plura bona ecclesiis,omnia fere fuissent earū: quod satis colligitur ex.c.Clericis,de immu. eccles. lib. 6. Et aliquot legibus Galliæ,& Portugalliæ; in quibus regnis tā effusi fuere olim in donando ecclesiis, quàm nūc parci, & ad auferendum ab eis proni.Et ita personales decimę iam ubiq; ferme substractę sunt,imo & prędiales in aliquibus Regnis.Cui rei magnam uidetur occasionem præbuisse, quod palam cernitur, non dispendi ea in id, in quod donata fuerunt. Nam quod non capit Christus, rapit fiscus,

ut ait August. in c. Decimæ. 16. q. 1. Atq; utinam alii male insumentes, alii male detrahentes,& auferentes non irritemus Deum ad iracundiam, qua de omnibus uindictam quam meremur, sumat. Imo uero sua nos afflet gratia, ut emẽdati, salui fiamus, Amen. Tertio, non solum peccare mortaliter beneficiarios qui id quod superest è redibus nostris prodige insumimus, uerum etiam qui auare seruamus: quoniam 4
superius in monito, XXXIX. probauimus; beneficiarios non solum humana, sed & naturali ac diuina, eademq; iustitiæ lege obligatos esse ad id quod superest egenis erogandum. Cui quidem obligationi minime satisfacimus, ut ibidem dictum est, non insumendo male, nisi etiam bene erogemus. Aliud enim est soluere & tradere; aliud custodire & retinere. c. Sicut hi. 47. distin. & cap. Sæpe, de restitut. spol. Hanc eandem conclusionem affirmauit celeberrimus ille Io. Gerson, in alphabet. 40. littera, E, & duo illi æque pii, ac

docti, Ludolphus in uita Christi. §. 1. cap. 68. fol. 3. littera. E. & Dionysius in lib. contra pluralitatem beneficiorũ, art. 7. ordinis Carthusianorum præluſtre decus; qui quidem ibi, & alii alibi, referunt celeberrimum illum, & Episcopũ, & doctorẽ Guilielmum Parisiensem affirmasse; quendã amicum suum litteris insignẽ, qui iã uita functus erat apparuisse; dixisseq; quòd una de tribus causis ob quas fuit dãnatus, erat; q̃a qđ è beneficiorũ reditibus ei supereſſet, pauperibus non erogasset. Quare periculose arbitror uiuere beneficiarios, qui superflua redituũ suorũ extra casus in supradictis cõprehensos seruãt, sine proposito ea in pia opera saltem futura probabiliter sperata impẽdẽdi. Quarto, magnã esse multorũ beneficiariorũ socordiã, qui grauiter detrahunt illis qui splendide edunt, ac bibunt & uestiẽtes se sumptuose, reditus suos impendunt, cũ ipsi misere uiuentes, arcas numis impleant, parũ animaduertentes, non tam prohiberi be-
neficiariis

neficiariis sumptus prodigos, q̃ præcipitur largitionẽ & debitã exonerationẽ. Id quod palã sentit Tho. Sec. 2.q. 119.ar.3.ad 1.Neq; prodigus sumptus esset peccatum mortale,nisi quia debitam exonerationem præpedit. Neque perpendunt,quod D.Bernard.in epist. 2. col.penult. non tantum carpit canonicum illum Lugdunensem, ꝙ è reditibus præbendæ cõparauerat ephippia aurea, sellas depictas, calcariaq; argentea; sed & ꝙ præter honestum uictũ, & uestitũ reditus retineret. Minus enim 6 malum est prodigus sumptus, qui aliquibus prodesse potest,q̃ auara retentio,quæ nemini, ut etiam docet Ethnicus Arist. 4. Ethic. & Tho. Sec. 2. q. 119.art.3. est ergo necesse,domini, patres,fratresq;, ut non modo non prodigamus reditus beneficiorum; sed etiam ne auare eos retineamus.

SVMMARIVM.

Ecclesiastici reditus magni, quare minus boni eos habenti, quàm pauci, uictui sufficientes. nu. 1. Et quare melius est ampliores nõ appetere. nu. 2.

Beneficium, aut Episcopatum idoneum relinquere ob alium maioris reditus, sine aliqua causa, peccatum est. nu. 3.
Mutationes dignitatum, Dæmonium, & mundus inquirendas nobis procurant. nu. 4.
Auaritia non est, partem aliquam congruam redituum, necessitatibus uerisimiliter futuris obseruare. nu. 5.
Neque uel numos paulatim congerere magnis, & pijs operibus, & quid tunc fieri debeat. nu. 6.
Ne mors inopina nobis intercedat. nu. 7.

LXXVI. Moneo, ex præmissis etiam inferri; Primo, decipi vulgus cogitans grande bonum esse alicui amplos reditus ecclesiasticos habere. Primum;
1 quia magno labore opus est ad ita intendendum eorum dispensationi, ut ob eos a Dei gratia non decidat, retinendo, uel insumendo, ubi, quando, quare, & quomodo non debet. Deinde, q; rari sunt animi satis fortes ad resistendum tentationibus cognatorum, & amicorũ, plura q̃ par est petentium, iuxta illud cuiusdam sub mortem conquerentis. Medici abstulerũt mihi corpus, & animã amici, ut refert Ludolphus,

Ludolphus, in uita Christi, p. 1. cap. 68. fol. 2. Nec impulsionibus mundi, qui ut plus iusto impendamus, quasi uim quandã infert, & auaritiæ conatibus, quę ad retinẽdũ plusq̃ oportet impelli. Prętereà, qa multo facilius est diuitiarũ sæculariũ rectã rationẽ reddere, q̃ ecclesiasticarum, ut colligitur ex mon. XXXVIII. Et dominus de diuite laico loquens, dixit, Math. 19. & Marc. 10. Difficile esse diuitẽ intrare in regnũ Dei. Quod latius confirmes, per ea quæ de paupertate uoluntaria ad uitam æternã multũ opitulante, scribit Thom. Sec. 2. q. 184. art. 3. & 6. Secundo, nõ esse tã prudentię consonũ q̃ aliqui existimant, quærere ob nostri amorem plures reditus ecclesiasticos, q̃ sint nobis necessarii ad hãc uitã honeste agendã. Neq; suscipere etiã si id rogaremur: quia id est appetere multum 2 oneris, & parũ leuaminis. Nõ enim est facile habẽti magnos reditus tribuere illos solis operibus piis, petẽtibus eos de more, & importune cognatis, & amicis,

cis, arg. cap. Non æstimemus. 13. q. 2. & c. Peruenit. 1. q. 3. & c. 1. sess. 25. Concil. Trid. de reform. Quin & iudicio nostro non uacat id culpa, saltem ueniali; nisi cum uere Deo dicere possumus, quòd nolumus, neque acceptamus eos, saltem principaliter, ob nostri amorem; sed solum ob eius sanctum, uel Reip. obsequium; & ad impendendum superflua pauperibus. Alioquin enim finis inordinatus esset, per prædicta, & consequenter malum; quia cuius finis malus est, ipsum quoque malum est. c. Cum minister. 23. q. 5. cũ multis, quæ ibi nuper scripsimus, post Tho. Prima. 2. q. 1. art. 3. melius q. 18. art. 6. Quæ omnia plurimum iuuat id quod Cardinalis Florentinus determinauit in Clem. Gratiæ, de rescrip. licet plus aliis laxauerit plurium beneficiorũ obtinendi facultatem, uno eorum sufficiente, uidelicet; neminem posse illa obtinere ullo modo, neque cum dispensatione, neque absque illa, nisi ea conditione,

ut non thesaurizet ex eorum prouenti bus, neque indulgentiorem uictum, aut factum ob id adderet maiorem. Et quoniam permulti habebant plura beneficia, quàm ad honeste uiuendum essent necessaria: pauci uero æquam expositionem Cardinalis præfati obseruabant; decreuit sanctum Concil. Trid. sess. 24. c. 17. de reform. ut nullus permittatur habere nisi unicũ, quod sibi sufficiat, beneficium. Tertio, nescire me Episcopos, aut ecclesiarum parochialium rectores, omnino a peccato excusare, qui honestum uictum in terris salubribus habẽtes, sine alia necessitate, aut utilitate publica, student relinquere sua beneficia, eo solo ꝙ minoris sint reditus: & capiunt alia, eo solo quòd sint maioris. Primo, quòd appetere Episcopatũ propter bona illius temporalia, manifeste est illicitũ, ut probat Thom. Sec. 2. q. 188. art. 1. Secundo, propter ea quæ in precedenti monito diximus. Tertio, quia iura pontificia sæpius renouata, ratione 3

iusta

iusta id prohibuerunt, c. Mutationes. c. Scias: quæ agunt de Episcopis, & c. Non oportet. c. Peruenit. quæ agūt de aliis minoribus, 7. q. 1. quæ nescio quare non citauit Sotus in lib. 3. q. 6. art. 2. col. 13. de iust. & iur. Quibus aperte præcipitur, ut neq; auaritia, neq; præsumptione, neque uoluntatis propriæ causa, huiusmodi fiant mutationes: sed solum necessitate, aut utilitate; non quidem propriæ crumenæ, seu bursæ, ut eadem decreta aperte significant, præsertim finis d. c. Mutationes. Quarto, quòd oues cognitas utilius gubernare possunt, quàm eas, quas nondum cognoscunt, neque sciunt quanto tempore cognoscent; & ita gratius inseruiet in eis domino; nisi alia causa aliud suadeat, per prædictū c. Mutationes. & c. Scias. Quinto, ꝙ non possunt impendere sibi suisque plus quàm poterant, cum sola beneficia minoris ualoris haberent, nisi ea ipsa sint altioris dignitatis, & honoris, per præfatam conclusionem com-
munem

munem principalem, ex qua hæc inferimus; & per dictum Cardinalis in Clem. Gratiæ, de rescrip. Sexto, quia saltem habentibus idonea beneficia, quibus honeste ali possint, peccatum est appetere propter se altiorem regendarum animarum locum, c. Qui episcopatum. cap. In scripturis. cap. Clemens. 8. q. 1. tradit Thom. receptus Sec. 2. q. 185. art. 1. At altioris loci, minorisque reditus beneficia maius animarum onus habent frequentius. Verumenimuero, cum hæc ita sese uere habeant, Deusque omnibus præsens extet, qui per se, & per eius sponsam, matremque nostram Ecclesiam sanctam, nos ea ipsa edocuit: Diabolus tamen, & mundus, propter animi nostri imbecillitatem, nonnullos prouectam etiam ætatem agentes, in has uarias beneficiorum mutationes nos trahunt exagitatos, paulo minorem curam ut eas adipiscamur adhibentes; & utinam non maiorem quàm ad æternam gloriam 4

consequendam

conſequendam adhibeamus. Quare non poſſum non laudare illum Epiſcopum Italum; qui refertur ante paucos annos renuiſſe tranſlationẽ ſui ad opulentiorem epiſcopatum, dicens. Cum uix poſſim impẽdere, ut par eſt, reditus Epiſcopatus quem habeo tenuiores; quomodo impendam iuſte illius qui
5 offertur ampliores? Quarto, non eſſe auaram retentionem, qua mediocrem pecuniæ quãtitatẽ neceſſitatibus ueriſimiliter futuris, ægritudinum, litium annorum ſterilium, & id genus aliorum, prudenter obſeruamus. iuxta doctrinam Tho. Sec. 2. q.32. art.5. Dixi ueriſimiliter, contra eos qui dicunt, ſeruare ſe in id tẽpus, quo cẽtum fuerint annorũ, cum tãtum ſint adhuc triginta; ſiue neptibus pauperibus ex fratre ſororeue collocandis, quæ nõdum natæ ſunt, & id genus aliis. Nõ enim oportet omnes caſus qui cõtingere poſſunt, conſiderare. Tho. in d. art. 5. ad 3. quæ quidem minime nos docet uera prudẽtia, ſed potius puſillanimitas, & aui-

da solicitudo diuinæ prouidentiæ pa rum fidentes proponunt. Quinto, non esse item auarã retentionem illam cõtra illud: Nolite de crastino cogitare, 6
Math. 6. qua paulatim cumulamus id quod necessarium est matrimoniis aliquot piis contrahendis, aut fabricandis ecclesiis, capellis, collegiis, hospitalibus aliisue huiusmodi piis ac sanctis operibus. Est enim uiri prudentis ædificiis perficiẽdis, etiam antequàm incipiantur, necessaria prouide parare. iuxta illud. Luc. 14. Qui uult turrim ædificare, prius sedens computat sumptus & cæt. ne insultetur ei; quòd cœpit ædificare, & non potuit consummare. Quãquàm profectò etiam in hoc casu, perquàm commodum esset, ut quemadmodum sensim pecunias congerimus, ita etiam aliquibus piis, & probatis uiris catholicis, unã, atque alteram, inter uiuos donationem irreuocabilem faceremus; adiecto onere impendendi ea omnia bona in his piis operibus, quę facienda destinamus.

destinamus. Esset tamen prudentiȩ, addere illis clausulam, per quā liceret nobis, aut quibusdā aliis; quorū prudētiȩ atq; pietati fidimus; mutare illa in alia opera pia, si aliquo respectu illa non conuenirent tantum quātum alia. Donationes autem ita fiant, ut eas minime reuocare possimus, sed uelimus nolimus, donata a nobis bona his, aut illis piis operibus insumēda necessario permaneant: quia mors inopina solet bona proposita impedire. l. 1. ff. de cond. & demonst. iuxta illud; Nescitis diem neq; horam, Matth. 25. Et quæ piis finibus coaceruamus, possent cedere malis. iuxta illud; Exibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorū, psal. 145. Si forte neq; iure, neq; facto intercedēte morte testari possemus in offendiculū proximorū, auaritiā mortuorū inde coniiciētiū, ut ante paucos annos cuidā magno Præsuli accidisse uidimus, qui pecuniā ingētem collegio ingēti fabricando cōgesserat.

SVM-

SUMMARIUM.

Beneficiarij ea, quæ parce uiuendo de suo honesto uictu detrahunt, faciunt sua, nu. 1.

Beneficiarij satisfaciunt erogando ea quæ sibi supersunt quibuscunque pauperibus, aut pijs operibus quæ delegerint. nu. 2. & seq.

Pauperes qui a testamentario deligendi. nu. 3.

Pauper est in hoc cui pro sua decentia necessaria desunt. nu. 4.

Pauper efficitur aliquis nimia patrui, siue fratris felicitate nu. 5.

Pius, V. Papa mirificum hac in re dedit exemplum. nu. 6.

Beneficiarij de prouentibus ecclesiasticis insumere possunt pro libito tantũ, quantũ in ecclesiã suã, ac pauperes de patrimonialibus impẽdent. n. 7.

LXXVII. Moneo etiam ex præmissis inferri, Primo; Conclusionem nostram 1
minime locum habere in his, quæ beneficiarii de suo uictu honesto parcius uiuendo seruant, ut sensit Thom. Sec. 2. q. 185. art. 7. & exprimit Maior in 4. distinct. 24. q. 17. & probant Adrian. in 4. de restitut. q. 12. & Sotus lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. & iur. quod late monito XXX. probauimus; & probatum late defendimus aduersus

præfatum N. contrarium mordicus te-
2 nentem, in mon. XXXI. Secundo, q̄ beneficiarii satis officio nostro facimus impertiendo ea quę supersunt, quibuscumq; pauperibus, quos ad id elegerimus; tametsi cæteris paribus pientius esset (arg. l. Si quis ad declinandum, C. de Episcop. & cler. & l. In ecclesiis, eod tit.) erogare parochianis, aut inhabitantibus locum, ubi situm est beneficium; & pientius da:e pauperibus, aut melioribus, qui uirtute præstantiores esse uidentur. arg. d. l. si quis & c. Pulchra. & c. Non satis. 86. dist. Diximus, cæteris paribus, eo q̄ ut colligi
2 potest, ex d. c. Non satis. & c. Est probanda. & c. Considerand. & c. Pulchra. 86. dist. aliqua ratio patriæ, cognationis, amicitiæ, obsequii honesti, & aliorum similium haberi potest, quò iuste præferatur extraneus indigenæ, pauperiori minus pauper, atq; meliori minus bonus. Quàmuis Vlricus relatus a Dionysio in lib. contra plural. benef. art. 11. contrarium dicat. nihil
ad

ad id allegãdo; qui tamen allegare po terat legẽ illam, Si quis ad declinandã: C. de Episcop. & cler. quæ habet id qđ a testatore pauperibus relinquitur, dandũ esse hospitali sui loci, si unũ tantum habetur; & si plura, pauperiori. Et licet ea lex sublata sit per. §. Si quis autem pro redemptione, Auth. de Eccles. titu col. 9. quatenus de hospitali loquitur: non est tñ sublata quo ad illud qđ decernit de erogãdo sui loci pauperibus, uti singularis gloss. approbata. c. Si pa ter. uerb. pauperũ, de testam. lib. 6. declarauit. Ipse uero non audere obstrin gere ad hoc beneficiarios. Primũ quidem, ꝙ testamentarius, siue cui testator 3
pauperũ electionem cõmisit, eos quos uellet eligere posset, etiã si nõ essent ex eius loco, iux. doctrinã Io. And. Dom. Perus. cõem super d. glos. d. c. Si pater. Deinde, ꝙ neq; D. Clemẽs in præf. lib. de const. Apost. 8. c. 36. & lib. 2. c. 29. Neq; ullus textus habet decimas impartiri debere pauperibus loci qui eas soluit: imo iubet easdẽ elargiri, etiam
 peregrinis,

peregrinis, & alienigenis. Tertio, q̃ uetus cõsuetudo, quæ est optima legum interpres. c. Cũ dilectus, de cõsuet. & l. Minime. ff. de leg. declarasse uidetur, satis esse dari pauperibus, etiã si non sint loci beneficii. Quarto, quòd illi glossę textibusque, quorũ optimus uidetur. l. Quæ cõditio. §. Cum ita. ff. de cõdit. & demonstr. in quibus illa fundatur, responderi potest; ea habere locum in testatore, qui tanq̃ homo priuatus loci sui cohabitatoribus propẽsior uidetur. Nos uero loquimur de sancta matre Ecclesia Catholica, quæ cũctos mũdi fideles suos reputat filios. c. Alma mater, de sent. excõ. lib. 6. Clem. 1. in princip. de summa Trinit. Et ita non tam speciali complectitur amore, q̃ testator eos qui in uno particulari loco cohabitant. Qua ratione confirmatur id quod dictũ est, nempe; glos. præmissam non habere locũ in testamentario executore, cui testator pauperum electionem cõmisit; & è cõtrario per illud dictũ hæc responsio corroboratur. Ad-

de; q̃ nemo damnat eos Præſules, qui collegia & hoſpitalia neceſſaria, litteris diſcẽdis, uel pauperibus excipiẽdis, etiã extra ſuos epiſcopatus ædificarunt, & dotarũt ex reditibus ſuorũ præſulatuũ: neq; beneficiarios, qui cognatos, uel aliàs pauperes patriç ſuæ longe a ſuis beneficiis diſtantes, modeſte collocãt. Tertio, infert, q̃ bene diſtributũ intelli 4
getur id qđ diſtribuitur eis, q licet habeãt neceſſaria ad uitã ſeruandã; non tñ ad ſe decenter pro ſua qualitate ſuſtentandũ, ut recte Diuus Tho. Sec. 2. q. 32. art. 6. præſupponit. Et Bart. in l. 1. ff. de ſacroſ. Eccleſ. nũ. 36. explicat, ambo frequẽtius probati. Et apertius Caie. Sec. 2. q. 43. ar. 8. qđ ſatis colligit ex qbuſdã D. Ambro. decretis, uidelicet, c. Cõſideranda. c. Eſt ꝓbanda. & c. Nõ ſatis. 86. diſt. qđ notandũ eſt ad excuſationẽ eorũ q cognatis, & aliis carẽtibus dote ſufficiẽti ad nubẽdũ ęqualibus, uel ducẽdas ęquales, auctaria dotiũ in id reqſita largiunt, & aliorũ mul 5
torũ. Quarto, infert dubitari; Vtrũ fra-

Beneficium, aut Episcopatum idoneum relinquere ob alium maioris reditus, sine aliqua causa, peccatum est. nu. 3.
Mutationes dignitatum, Dæmonium, & mundus inquirendas nobis procurant. nu. 4.
Auaritia non est, partem aliquam congruam redituum, necessitatibus uerisimiliter futuris obseruare. nu. 5.
Neque uel numos paulatim congerere magnis, & pijs operibus, & quid tunc fieri debeat. nu. 6.
Ne mors inopina nobis intercedat. nu. 7.

LXXVI. Moneo, ex præmissis etiam inferri; Primo, decipi vulgus cogitans grande bonum esse alicui amplos reditus ecclesiasticos habere. Primum,
1 quia magno labore opus est ad ita intendendum eorum dispensationi, ut ob eos a Dei gratia non decidat, retinendo, uel insumendo, ubi, quando, quare, & quomodo non debet. Deinde, quia rari sunt animi satis fortes ad resistendum tentationibus cognatorum, & amicorũ, plura quam par est petentium, iuxta illud cuiusdam sub mortem conquerentis. Medici abstulerũt mihi corpus, & animã amici, ut refert Ludolphus,

Ludolphus, in uita Christi, p. 1. cap. 68. fol. 2. Nec impulsionibus mundi, qui ut plus iusto impendamus, quasi uim quandã infert, & auaritiæ conatibus, quę ad retinẽdũ plus q̃ oportet impelli. Pręterea, q̃a multo facilius est diuitiarũ sæculariũ rectã rationẽ reddere, q̃ ecclesiasticarum, ut colligitur ex mon. XXXVIII. Et dominus de diuite laico loquens, dixit, Math. 19. & Marc. 10. Difficile esse diuitẽ intrare in regnũ Dei. Quod latius confirmes, per ea quæ de paupertate uoluntaria ad uitam æternã multũ opitulante, scribit Thom. Sec. 2. q. 184. art. 3. & 6. Secundo, nõ esse tã prudentię consonũ q̃ aliqui existimant, quærere ob nostri amorem plures reditus ecclesiasticos, q̃ sint nobis necessarii ad hãc uitã honeste agendã. Neq; suscipere etiã si id rogaremur: quia id est appetere multum 2
oneris, & parũ leuaminis. Nõ enim est facile habẽti magnos reditus tribuere illos solis operibus piis, petẽtibus eos de more, & importune cognatis, & ami

cis,

cis, arg. cap. Non æstimemus. 13.q.2. & c. Peruenit. 1. q. 3. & c. 1. sess. 25. Concil. Trid. de reform. Quin & iudicio nostro non uacat id culpa, saltem ueniali; nisi cum uere Deo dicere possumus, quòd nolumus, neque acceptamus eos, saltem principaliter, ob nostri amorem; sed solum ob eius sanctum, uel Reip. obsequium; & ad impendendum superflua pauperibus. Alioquin enim finis inordinatus esset, per prædicta, & consequenter malum; quia cuius finis malus est, ipsum quoque malum est. c. Cum minister. 23. q. 5. cũ multis, quæ ibi nuper scripsimus, post Tho. Prima. 2. q. 1. art. 3. melius q. 18. art. 6. Quæ omnia plurimum iuuat id quod Cardinalis Florentinus determinauit in Clem. Gratiæ, de rescrip. licet plus aliis laxauerit plurium beneficiorũ obtinendi facultatem, uno eorum sufficiente, uidelicet; neminem posse illa obtinere ullo modo, neque cum dispensatione, neque absque illa, nisi ea conditione,

ut non thesaurizet ex eorum prouenti bus, neque indulgentiorem uictum, aut factum ob id adderet maiorem. Et quoniam permulti habebant plura beneficia, quàm ad honeste uiuendum essent necessaria: pauci uero æquam expositionem Cardinalis præfati obseruabant; decreuit sanctum Concil. Trid. sess. 24. c. 17. de reform. ut nullus permittatur habere nisi unicũ, quod sibi sufficiat, beneficium. Tertio, nescire me Episcopos, aut ecclesiarum parochialium rectores, omnino a peccato excusare, qui honestum uictum in terris salubribus habẽtes, sine alia necessitate, aut utilitate publica, student relinquere sua beneficia, eo solo ꝙ minoris sint reditus: & capiunt alia, eo solo quòd sint maioris. Primo, quòd appetere Episcopatũ propter bona illius temporalia, manifeste est illicitũ, ut probat Thom. Sec. 2. q. 188. art. 1. Secundo, propter ea quæ in præcedenti monito diximus. Tertio, quia iura pontificia sæpius renouata, ratione 3

iusta

iusta id prohibuerunt, c. Mutationes. c. Scias: quæ agunt de Episcopis, & c. Non oportet. c. Peruenit. quæ agũt de aliis minoribus, 7. q. 1. quæ nescio quare non citauit Sotus in lib. 3. q. 6. art. 2. col. 13. de iust. & iur. Quibus aperte præcipitur, ut neq; auaritia, neq; præsumptione, neque uoluntatis propriæ causa, huiusmodi fiant mutationes: sed solum necessitate, aut utilitate; non quidem propriæ crumenæ, seu bursæ, ut eadem decreta aperte significant, præsertim finis d. c. Mutationes. Quarto, quòd oues cognitas utilius gubernare possunt, quàm eas, quas nondum cognoscunt, neque sciunt quanto tempore cognoscent; & ita gratius inseruiet in eis domino, nisi alia causa aliud suadeat, per prædictũ c. Mutationes. & c. Scias. Quinto, ꝙ non possunt impendere sibi suisque plus quàm poterant, cum sola beneficia minoris ualoris haberent, nisi ea ipsa sint altioris dignitatis, & honoris, per præfatam conclusionem com-

munem

munem principalem, ex qua hæc inferimus; & per dictum Cardinalis in Clem. Gratiæ, de rescrip. Sexto, quia saltem habentibus idonea beneficia, quibus honeste ali possint, peccatum est appetere propter se altiorem regendarum animarum locum, c. Qui episcopatum. cap. In scripturis. cap. Clemens. 8. q. 1. tradit Thom. receptus Sec. 2. q. 185. art. 1. At altioris loci, minorisque reditus beneficia maius animarum onus habent frequentius. Verumenimuero, cum hæc ita sese uere habeant, Deusque omnibus præsens extet, qui per se, & per eius sponsam, matremque nostram Ecclesiam sanctam, nos ea ipsa edocuit: Diabolus tamen, & mundus, propter animi nostri imbecillitatem, nonnullos prouectam etiam ætatem agentes, in has uarias beneficiorum 4
mutationes nos trahunt exagitatos, paulo minorem curam ut eas adipiscamur adhibentes; & utinam non maiorem quàm ad æternam gloriam

consequendam

da solicitudo diuinæ prouidentiæ parum fidentes proponunt. Quinto, non esse item auarã retentionem illam cõtra illud: Nolite de crastino cogitare, 6
Math. 6. qua paulatim cumulamus id quod necessarium est matrimoniis aliquot piis contrahendis, aut fabricandis ecclesiis, capellis, collegiis, hospitalibus aliisue huiusmodi piis ac sanctis operibus. Est enim uiri prudentis ædificiis perficiẽdis, etiam antequàm incipiantur, necessaria prouide parare. iuxta illud. Luc. 14. Qui uult turrim ædificare, prius sedens computat sumptus & cæt. ne insultetur ei; quòd cœpit ædificare, & non potuit consummare. Quãquàm profecto etiam in hoc casu, perquàm commodum esset, ut quemadmodum sensim pecunias congerimus, ita etiam aliquibus piis, & probatis uiris catholicis, unã, atque alteram, inter uiuos donationem irreuocabilem faceremus; adiecto onere impendendi ea omnia bona in his piis operibus, quę facienda destinamus.

SVMMARIVM.

Beneficiarij ea, quæ parcè uiuendo de suo honesto uictu detrahunt, faciunt sua, nu 1.

Beneficiarij satisfaciunt erogando ea quæ sibi supersunt quibuscunque pauperibus, aut pijs operibus quæ delegerint. nu. 2. & seq.

Pauperes qui a testamentario deligendi. nu. 3.

Pauper est in hoc cui pro sua decentia necessaria desunt. nu. 4.

Pauper efficitur aliquis nimia patrui, siue fratris felicitate nu. 5.

Pius. V. Papa mirificum hac in re dedit exemplum. nu. 6.

Beneficiarij de prouentibus ecclesiasticis insumere possunt pro libito tantũ, quantũ in ecclesiã suã, ac pauperes de patrimonialibus impẽdent. n. 7.

LXXVII. Moneo etiam ex præmissis inferri, Primo; Conclusionem nostram 1
minime locum habere in his, quæ beneficiarii de suo uictu honesto parcius uiuendo seruant, ut sensit Thom. Sec. 2. q. 185. art. 7. & exprimit Maior in 4. distinct. 24. q. 17. & probant Adrian. in 4. de restitut. q. 12. & Sotus lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. & iur. quod late monito XXX. probauimus; & probatum late defendimus aduersus

præfatum N. contrarium mordicus te-
2 nentem, in mon. XXXI. Secundo, ꝙ beneficiarii satis officio nostro facimus impertiendo ea quę supersunt, quibuscumq; pauperibus, quos ad id elegerimus; tametsi cæteris paribus pientius esset (arg. l. Si quis ad declinandum, C. de Episcop. & cler. & l. In ecclesiis, eod tit.) erogare parochianis, aut inhabitantibus locum, ubi situm est beneficium; & pientius daie pauperibus, aut melioribus, qui uirtute præstantiores esse uidentur. arg. d. l. si quis & c. Pulchra. & c. Non satis. 86. dist. Diximus, cæteris paribus, eo ꝙ ut colligi
1 potest, ex d. c. Non satis. & c. Est probanda. & c. Consideranda. & c. Pulchra. 86. dist. aliqua ratio patriæ, cognationis, amicitiæ, obsequii honesti, & aliorum similium haberi potest, quò iuste præferatur extraneus indigenæ, pauperiori minus pauper, atq; meliori minus bonus. Quàmuis Vlricus relatus a Dionysio in lib. contra plural. benef. art. 11. contrarium dicat. nihil

ad id allegãdo; qui tamen allegare poterat legẽ illam, Si quis ad declinandã. C. de Episcop. & cler. quæ habet id qđ a testatore pauperibus relinquitur, dandũ esse hospitali sui loci, si unũ tantum habetur; & si plura, pauperiori. Et licet ea lex sublata sit per. §. Si quis autem pro redemptione, Auth. de Eccles. tit. col. 9. quatenus de hospitali loquitur: non est tñ sublata quoad illud qđ decernit de erogãdo sui loci pauperibus, uti singularis gloss. approbata. c. Si pater, uerb. pauperũ, de testam. lib. 6. declarauit. Ipse uero non audere obstringere ad hoc beneficiarios. Primũ quidem, ꝙ testamẽtarius, siue cui testator pauperũ electionem cõmisit, eos quos uellet eligere posset, etiã si nõ essent ex eius loco, iux. doctrinã Io. And. Dom. Perus. cõem super d. glos. d. c. Si pater. 3
Deinde, ꝙ neq; D. Clemẽs in præf. lib. de const. Apost. 8. c. 36. & lib. 2. c. 29. Neq; ullus textus habet decimas impartiri debere pauperibus loci qui eas soluit: imo iubet easdẽ elargiri, etiam

 peregrinis,

peregrinis, & alienigenis. Tertio, ꝙ uetus cõsuetudo, quæ est optima legum interpres. c. Cũ dilectus, de cõsuet. & l. Minime. ff. de leg. declarasse uidetur, satis esse dari pauperibus, etiã si non sint loci beneficii. Quarto, quòd illi glossę textibusque, quorũ optimus uidetur. l. Quæ cõditio. §. Cum ita. ff. de cõdit. & demonstr. in quibus illa fundatur, responderi potest; ea habere locum in testatore, qui tanq̃ homo priuatus loci sui cohabitatoribus propẽsior uidetur. Nos uero loquimur de sancta matre Ecclesia Catholica, quæ cũctos mũdi fideles suos reputat filios. c. Alma mater, de sent. excõ. lib. 6. Clem. 1. in princip. de summa Trinit. Et ita non tam speciali complectitur amore, q̃ testator eos qui in uno particulari loco cohabitant. Qua ratione confirmatur id quod dictũ est, nempe glos. præmissam non habere locũ in testamentario executore, cui testator pauperum electionem cõmisit; & ècõtrario per illud dictũ hæc responsio corroboratur. Ad-

 de,

de, ꝙ nemo damnat eos Præſules, qui collegia & hoſpitalia neceſſaria, litteris diſcẽdis, uel pauperibus excipiẽdis, etiã extra ſuos epiſcopatus ædificarunt, & dotarũt ex reditibus ſuorũ præſulatuũ: neq; beneficiarios, qui cognatos, uel aliàs pauperes patriæ ſuæ longe a ſuis beneficiis diſtantes, modeſte collocãt. Tertio, infert, ꝙ bene diſtributũ intelli 4
getur id qđ diſtribuitur eis, q̃ licet habeãt neceſſaria ad uitã ſeruandã; non tñ ad ſe decenter pro ſua qualitate ſuſtentandũ, ut recte Diuus Tho. Sec.2. q.32.art.6.præſupponit. Et Bart. in l.1. ff. de ſacroſ. Eccleſ. nu. 36. explicat, ambo frequẽtius probati. Et apertius Caie. Sec.2.q.43.ar.8. qđ ſatis colligit ex qbuſdã D. Ambro. decretis, uidelicet, c. Cõſideranda. c. Eſt ꝓbanda. & c. Nõ ſatis. 86. diſt. qđ notandũ eſt ad excuſationẽ eorũ q cognatis, & aliis carẽtibus dote ſufficiẽti ad nubẽdũ æquales, uel ducẽdas æquales, auctaria dotiũ in id reqſita largiunt, & aliorũ multorũ. Quarto, infert dubitari; Vtrũ fra- 5

ter, uel nepos ex fratre, uel sorore illius qui ex humili conditione cooptaretur in magnam aliquam dignitatem, qui habebat necessaria ad suam decentem sustētationem, antea quàm cognatus eius fuisset promotus, dicetur pauper, ad hoc ut ille cognatus tribuere possit aliqua iuste, si nō habeat tanta quibus honorifice in eius domo conspiciatur. Nam prædictum concil. Trid. sess. 25. c. 1. de reform. significat non posse: quod etiam antea D. Ambrosius in d. c. Est probanda. ibi, subsidium necessitatis, non tamen ut illi ditiores fieri uelint, sensit; & aperte determinat Maior in. 4. dist. 24. q. 19. satis forti argumento fretus. Nobis tamen uidetur, quòd huiusmodi Prælatus potest dare iuste tali fratri aut nepoti plus aliquantum, quo se ita tractet, ut a prudentibus, religiosisque uiris non habeatur minoris post cognati promotionem quàm antea. Eius enim dignitas efficit, ut illi maiorem necessitatem patiantur, quàm antea; &
quòd

quòd non habeant necessarium pro statu suo, qui per augmentum status tam proximi cognati aliquantum creuit. Et decet ut qui causam damni dat, id resarciat. arg. c. fin. de iniu. & l. Qui occidit. ff. ad legem Aquiliam. Sed non est illis dandum tantum, quãtum ut plurimum petunt; nec tantum quo superbi, otiosi, uitiosiue fiant. Et quia certum est, posse illis dari tantum, quantum extraneis eiusdem qualitatis, id quod etiam prædictũ concil. Trid. sensit in d. c. 1. sess. 25. de reform. cõduceret, ut huiusmodi Prȩlatus uteretur eorum ministerio in negotiis, & officiis in quibus lucrifacientes id qđ ab aliis lucrifieri poterat, honeste uitam agerent: quod si id facere nollent, ob eorum culpam sine sua destituere posset. Quod totum approbare uisus est nunc Beatissimus Pater & D. N. 6
Pius. V. assignando pro dote cuidam nepti suæ mille quingentos aureos, additis postea magno rogatu, ut fertur, aliis quingentis, exemplo raro,

mirando, tamque sanctissimo Papa digno. Quinto, infertur; quòd etiam iu-
7 ste expensum dicetur, quicquid Prælatus expenderit ex prouentibus suis in eum qui non est pauper, si de patrimonio suo, siue de acquisitis industria sua, tantundem ad utilitatem Ecclesiæ suæ expenderit, ut ait Gratian. in §. Item, sub c. Iniustum. 12. q. 2. per cap. sequens. Si quis qualibet, etiã mediate, ut defendendo suam electionem, uel prouisionem. c. Vt præteritæ, de elect. quales sunt impensæ factæ in litigando super suo iusto iure, ut ibi notatur. Illud itidem quod in honestã ac decentẽ hospitalitatem, arg. c. De monachis, de præb. & §. 1. 42. dist. & c. 1. 82. dist. & illius Ciceronis lib. 2. offic. Decorum ualde est, patere illustribus hospitibus domos uirorum illustrium. Illud item quod in conuiuium honestum cap. Conuiuia. 44. dist. aut in necessitatem eius, qui ea quibus indiget, non potest aliunde habere, quæ ipsum non decet ei uendere.

SVM-

SVMMARIVM,

Beneficiarij nequeunt insumere ob solam liberalitatem, nec humanam amicitiam. nu. 1.
Possunt tamen in colligendos honeste hospites, qui eorũ Ecclesiæ uel beneficio prodesse ualẽt. nu. 2.
Monasteriũ sanctæ Mariæ a Paulari laudatũ. nu. 2.
Beneficiarius sæcularis potest cuilibet largiri id quod meretur ob maiora obsequia, quàm quæ suum beneficium requirit. nu. 3.
Intellectus illius Pauli; Presbyteri qui bene præsunt, & cæt. nu. 4.

LXXVIII. Moneo, intulisse etiã primo, quòd sola liberalitas, aut amicitia humana non sufficit ad huiusmodi sumptus iustificandos: Primo, quia hoc non facit ut opus illud sit pium per dicta in mon. XXIX. Secundo, quòd sanctum Concil. Trid. in sess. 25. c. 1. de refor. omnino prohibet Episcopis, & quibuscumq; beneficiariis ecclesiasticis, etiã si sint Cardinales; ne consanguineos & familiares suos, nisi fuerint pauperes, de ecclesiasticis prouentibus extollant. Id quod olim statuerat 1

sexta

ſexta ſynodus relata in. c. Quiſquis. 12.q.2. & concil.Tolet. in c.Decẽter. 89. diſt. quin eos uehementer monet, ut carnalem erga ſuos affectum ex animis euellant; uti radicem & originem multorũ malorum: quod colligitur ex gloſ. adiuncto tex. c. Peruenit. 1.q.3. quod non faceret, ſi liberalitas & humana amicitia iuſtam dãdi eis cauſam conſtitueret. Secundo infertur, quòd ex hoc inferunt aliqui; non eſſe bene impenſum id quod in quibuſdam Eccleſiis & monaſteriis impenditur, hoſpitio ſuſcipiendo aliquot conſangui-
1 neos, ac iure conſultos, aut nobiles per ea tranſeuntes, aut in ipſa per aliquot
2 dies animi gratia ſeſe recipientes. Nobis tamen ſemper uiſum eſt cõtrarium: quia illa non eſt pura liberalitas; quæ conſiſtit in pura donatione, de qua in l. 1. ff. de donat. Imo donatio ob cauſam, quæ non eſt pura donatio; iuxta præfatam.l.1. & totum tit.ff. de cõdict. cau. da. & C. de cond. ob cau. Tum; quia eſt artificiũ acquirendi, & concial-
liandi

liandi uoluntates eorũ qui fouerunt, aut fouendi poteſtatẽ habent eorũ iura,& cauſas in iudicio,& extra illud;& ita ſaltem mediate fit in Eccleſiæ utilitatẽ; dũmodo ita fiat, ut abſit epularũ curioſarũ,uel immodicarũ,& uinorum nimia exuberantia.arg.c.A crapula,de uit. & hon. c. Eccleſiæ principes. 35. diſt.Nec cum ab omni ſpecie mali cauendũ ſit. 1. ad Theſſ. 5. & c. Cum ab omni, de uit. & hon. ſignificent; non tanti habere paupertatis ſtatum quem profeſſi fuerunt,q̃ diuitiarum, quẽ deſeruerũt per uotum paupertatis; quod ſe protendit ad renunciationẽ omniũ bonorũ ſecularium.Tho.Sec.2.q.186. art.7. ad 4. Et nitentes quærere honorem temporalem quẽ effugerunt,ut docet ibidem uterq; Tho. non amittant ſpiritualem,quem procurare tenentur. Ne itẽ hoſpites quos ædificare debẽt, bono exemplo tẽperantiæ, modeſtiæ, abſtinentiæ, ac ſobrietatis, uitiis eis cõtrariis offendãt; & ita abeant,reprobãtes magis immoderatã eorũ exhibitionem,

tionem, quæ approbantes moderatam ipsorum hospitalitatem: in cuius confirmationem ibidem hæc addidi; Hodie octauo die Iulii anni. 1566. in hac sanctissima ordinis Carthusiani domo sanctæ Mariæ a Paular, quæ est cælestis imago in charitate, religione, tranquillitateque; ubi mihi, cum ad eam Mantua carpetaria siue Madrid pene mortuus, delatus essem, Virgo mater eius patrona, in tertium diem pristinam salutem impetrauit; horum ipsius seruorum & dominorum meorum in ea cõmorantium intercessione. Hodie, inquam, legens sanctas eorum constitutiones, quibus in tanta perfectione tota Carthusiana congregatio conseruatur, unam inueni, cuius exemplum hic positum, ea quæ dicta sunt, unice probat, scilicet, in 3. composi. c. 6. Hospitibus cum ad nos ueniunt, aut per nos inuitantur ad conuiuia, non ministrentur nec præparentur diuersa & exquisita cibaria, ex quibus & religiosi, & sæculares, imo etiam & ipsi hospites

ſpites ſcandalizantur, & grauantur: unde duobus non curioſe præparatis fer culis, cum coquina, caſeo, & fructibus debent eſſe contenti, niſi tantæ dignitatis, & cæt. Pro quo faciunt c. Non ſatis. & c. Pulchra. 86. diſt. Tertio, infertur, quòd pro noſtræ concluſionis li- 3
mitatione teneri poteſt opinio Io. Maioris in 4. diſt. 24. col. 4. ſcilicet, beneficiarium non magis mortaliter peccare, expendendo prodige de ſuorum prouentuum parte, quam merentur eius labores, & utilitas quam affert Eccleſiæ Dei, ultra mediocre ſeruitium, quod eius beneficium requirit; q̃ expendendo de portione cuius eget ad neceſſariam ſui ſuſtẽtationem, de qua mon. LXXVI. dictũ eſt. Primo quidem, quia lege naturali diuinaq; dignus eſt operarius mercede ſua, Luc. 11. ad Corinth. 9. & c. 1. 13. q. 2. Deinde quod ſi uniuerſalis Eccleſia omnes eccleſiaſticos prouentus in uno cumulo haberet, & ſeruientibus ei ſatisfaceret, unicuiq; deberet pro merito tribuere,

tribuendo

tribuendo plus ei qui plus mereretur. Tertiò, quòd certum est, clericum cui Ecclesia daret de sua mensa trecentos ducatos, eo ꝙ labor eius, & commodum quod ei adfert, eos merentur; posset de illis omnibus libere dispone re: quoniam essent bona per industriã eius acquisita, quę sunt ei patrimonialia, & ab onere bonorum ecclesiasticorum libera. c. Quia nos, de testam. & c. Episcopi. 12. q. 1. & dictum est supra mon. XXII. etiam si centum ei sufficerent ad uitam honeste transigendam. Qua ipsa ratione, uidetur, quòd idem facere potest de trecentis ducatis, qui redeunt ex eius beneficii fructibus; quàmuis centum ex illis sufficerent ipsius honestæ sustentationi, si obsequia quæ facit, præter ea quibus obstrictus est, id merentur. Postremo,
4 qđ illud Apost. 1. ad Timot. 5. Presbyteri qui bene præsunt, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in uerbo & doctrina. Quamquàm à nonnullis, præsertim ab utroq; Thom.

in d. c. 5. 1. ad Timot. intelligatur de stipendio, & reuerentia: recte tamen intelligi potest de duplici uel maiori salario, ut Gelasius in c. Consuluit. 74. dist. & glos. solemnis ex eius dicto colligit; presbyteros plus salarii recipere debere, quàm diaconos; plus autem hos, q̃ alios minores: id quod optime in Episcopatu Palentino perpensum reperitur. Cuius rei ratio est, quòd presbyteri magis operantur in Ecclesia, præcipue si concionentur, & doceant: ita ut nobis fateri liceat, q; si duo habeant singula beneficia trecentorum ducatorum redituum, ambo possunt pro libito expendere id, quod illis ad se honeste sustentandum opus est, boni uiri iudicio, etiam si suis beneficiis plusquàm mediocriter non inseruiant: fingamus id ascendere ad centum & quinquaginta quò ad sustentationem, iam si alter eorum nõ magis inseruiat q̃ omnino tenetur: alter uero multo magis, audiendo confessiones, concionando, docendo,

uisitando infirmos, consolando, pacis & aliorum huiusmodi curam habendo; poterit hic recte expendere tanto plus, quantũ eius seruitia supererogatoria pro uiri boni iudicio merentur. Meritis enim inæqualibus inæqualia præmia debentur. Thom. Prima 2. q. 47. art. 7. ad. 3. Et gratia maior datur uni, quàm alii. Prima 2. q. 112. art. 4. quæ si alia centum & quinquaginta ualuerint; poterit is de toto suo reditu pro sua uoluntate disponere, nil plus de illo pauperibus erogando, quàm laicus alius de suo. Quæ conclusio, consolans est, & incitans, addensque eis calcaria, qui magnos prouentus habent, ut operarii quoq; magni sint in uinea Domini.

SVMMARIVM.

Beneficiarius non amittit suos fructus, eo solo quòd male uiuit, contra Adrianum; nec etiam non celebrando horas, amittebat usque ad Concilium Lateran. nu. 1.

Beneficiarij minores, mediocres, & Episcopi, quò ad hoc æquales. nu. 2.

Prouentus

Prouentus item destributionum, & alij. num. 3.
Ordinatum ad augmentum religionis, non debet operari diminutionem. nu. 3.
Beneficiarius pro uoluntate sua disponit de rebus quæsitis sui ordinis ratione, puta, per confessiones, & cæt. nu. 4.

LXXIX. Moneo, me etiam intulisse hæc alia. Primo quidem; quòd dura nimium uidetur opinio Adriani in 4. de restit. q. 14. col. 9. scilicet; quòd beneficiarius, qui male uiuit assidue Deum offendendo, sui beneficii fructus amittit, eósque restituere tenetur, quomodocumque illis utatur. Durior uero illa Car. Alexan. in summa. 12. q. 3. uidelicet; ꝙ eos amittit pro rata temporis ille, qui malam uitam agit interdum, & si non ita uiuit assidue: quoniam uerius existimamus eos, dũmodo titulos habeant canonicos, suasq; horas celebrent, non amittere; imo de illis legitime uiuere posse. Primo, quia neq; textum, neq; rationem necessariam habent, quo suam probent opinionem. Deinde, quòd 1

legibus quas illi citant, responderi potest, quod neq; causa totalis, neque etiam magis præcipua qua eos acquirit, est bona uita; sed titulus, & officium diuinum, quod potissimum consistit in horis canonicis pronunciandis, quæ appellantur pensum seruitutis in c. Presbyter. 91. distinct. & cap. 1. de celebr. miss. Postremo, quia communis opinio Panor. & aliorum in c. 1. de celeb. miss. affirmat, quòd ante Lateranen. concil. coactum sub Iulio II. & continuatum sub Leone X. sess. 9. §. Statuimus, quem explanauimus in repet. cap. Quando, de consecr. distinct. 1. cap. 7. a nu. 32. non amittebat fructus ille qui non pronunciabat horas canonicas: imo neq; post illud, qui non pronunciat intra sex menses ab eo habito, ut in præfato. §. Statuimus, statutum est. At constat eum qui eas non pronunciat, male uiuere. Attamen tam integrorum, & doctorum uirorum opinio notanda est, ad retrahēdum a suis uitiis eos, qui palam eis utuntur.

Præterea intuli, quòd quantum ad hoc nihil intereſt inter Epiſcopos, & Re- 2
ctores; atque Priores, & Parochos; nec inter hos, & canonicos, & portionarios; nec inter hos, & capellanos, alioſq; ſimplices beneficiarios: quamquàm aliter ſenſit Caiet. Sec. 2. q. 185. art. 7. contra quem etiam Dominicus Sotus prudẽter dixit, lib. 10. q. 4. art. 9. de iuſt. & iur. quia in omnibus eadem ratio militat, cũ omnes fundati ſint in bonis eccleſiaſticis, quæ IESV CHRISTI patrimonium exiſtunt; & in omnibus locum habent ea, quibus dicta communis, & noſtra concluſio nititur. Conciliumque Trid. ſeſſ. 25. cap. 1. de reform. non ſolum prohibet Epiſcopis, ſed etiam cæteris beneficiariis, ne ſuos conſanguineos, & familiares, de prouentibus eccleſiaſticis diuites efficiant. Addo intelligendum eſſe id quod ſupra de penſionibus dixi, de illis quæ dantur in titulos beneficiarios, uel in titulos perpetuos quaſi beneficiarios; non autem de illis quæ

dantur in ſtipendium,& ſubſidium impenſarum in aliquod tempus Nuntiis, Legatis, Cardinalibus,& aliis familiaribus, uel alia negotia gerentibus;aliter q̃ conſtituendo eas ſuper beneficiis eccleſiaſticis, ut diximus ſupra ſ.
3 mon.XXXIII.Intuli etiam, quò ad hoc propoſitum nihil referre, ſi prouentus quærantur ex quotidianis horarum diſtributionibus, aut ex communi cumulo, quẽ groſſam appellãt:quicquid ſentiat. gloſ. Guilielmi, uerb. conſueuit,in Extrauag.Suſcepti, ne ſede uac. inter communes. Primo, ꝙ alia bonorum quærendorũ ratio conſtituta per eum; qui ipſa recipit, non poteſt mutare finem ob quem illa ei data fuerũt ab aliis.l.1.& l.Legatã.ff. de adminiſt. rerum ad ciuit. pert. & Clem. Quia contingit,de relig.dom. Deinde,quòd diſtributiones ſubrogantur illi cumulo groſſæ; & ſubrogatum habere debet qualitatem illius cui ſubrogatur l. Si eum, §. Qui injuriarum, ff. Si quis caut. & c. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, ut
lit.

lit. pend. Tertio, ꝙ ſtatutũ ad unum finem, contrarium illi operari non debet, l. Legata inutiliter. ff. de adimp. leg. & c.fi.de uerb. ſig. At finis in quē inſtitutum eſt in multis Eccleſiis, ut prouentus per diſtributiones, quærantur, eſt, ut clerici magis obſtringantur, fiantque religioſiores quàm eſſent, ſi eoſdem aliter quærerent: & conſequenter non debet maiorem licentiā, & minorem religionem in illis operari, quò liberius, & minus religioſe de illis diſponere ualeant, quàm antea, quando quærebantur ex cumulo com muni. Poſtremo, quòd nihil obſtat. c. 1.de cler.non reſid.lib.6. quo nōnulli nituntur, ob id quod ſuperius in mon. XLIIII. ei eſt reſponſum. Inſuper intuli, quòd dictæ concluſioni non eſt locus in eo quod clerici ratione ſuæ dignitatis clericalis, extra ſuorum beneficiorum fructus lucrantur; puta, per miſſarum celebrationē, aut per officium capellanorum, & cæt. quia illa ſunt bona quaſi patrimonia-

3

4

lia, quæ in hoc æquantur patrimonialibus, ut in mon. XXII. probatum eſt. Idemque ſentimus nos, de eo quod lucrantur ob confeſſiones, officia diuina, ſtipendia pulpitorum, conciones, ſiue Capellanias, & Vicariatus; ſiue ſua beneficia obſtringant eos ad id, ſiue non, ob ea quæ ibidem dicta ſunt.

SVMMARIVM.

Prælatus quidam magnus huius concluſionis magnum dedit exemplum. nu. 1.

Beneficiarius de ſuo beneficio uiuere poteſt, & alia ſua bona ſeruare cuicunque uoluerit. nu. 2.

Beneficiarius, & Penſionarius quò ad hoc non differunt, nu. 3.

Remedium ordinarium utilius quàm extraordinarium. nu. 3.

Beneficium regulare numquàm ſæculari collatum eſt; neque ſæculare regulari in titulum, ſed in commendam ſic. nu. 4.

Tantum tamen authoritatis habent Commendatarij, quàm titulares. nu. 5.

Religioſus, ſi & quid dare poteſt, de eo quod parcius uiuendo reliquum facit. nu. 6.

Religioſus donare poteſt conceſſione, ſeu conſuetudine iuſta. nu. 7.

LXXX.

LXXX. Moneo, me etiam ibidẽ intu- 1
liſſe. Primo, quòd inſigne exemplum, & imitatione dignum fuit illud, quod quidam pater Dominicanus ualde uenerabilis, & permagnus concionator, quem nos cognouimus, exhibuit. Is Prælato cuidam primario morti proximo, qui ſupellectilem ſuam, & actiones multi ualoris uni nepoti ſuo legauit, duabus uel tribus horis antequàm moreretur, dixit; quòd ea de cauſa ſola damnaretur, niſi ſibi conſuleret; & 2
Prælatus, uti uir ſingulari uirtute præditus, timore tremens, de remedio eundem conſuluit: quod cum intellexiſſet, conuertit illud legatum in aliud pium opus illuſtre, quod etiam hodie in ciuitate quadam primaria refulget. Cuius ſimilia quędam acta ſunt, nobis conſulentibus, a nonnullis beneficiariis; qui alioqui ſuos conſanguineos ditandi cauſa damnati fuiſſent: nam id effugere nequibant, etiam ſi uera eſſet opinio aliquorum, qui dicunt eos non teneri ad reſtituendum ea, quæ in uſus

pſanos expendũt,licet mortaliter peccẽt: qm̃,cũ ipſimet fateãtur,mortaliter peccare illos,qui ſic expendũt,morientes hmõi legata nõ retractãdo, quæ retractare poterant,nõ ſatis pænitebat,& diabolus eorũ aĩas rapuiſſet. c.Firmiſſime.15.q.1.c. Omnis,de cõſecr. diſt.4. & hæredes eorũ bona, parũ de ipſorũ pœnis indolentes poſſiderent. Ad hæc intuli, ꝙ uehementer conſolat̃ beneficiarios illud Innocentii, ab oĩbus fere approbatũ in c. Epiſcopus,de præb. & in c. Qm̃, ne prælat. uic. uidelicet ; ꝙ omnes uiuere poſſunt, atq; capere de ſuis prouentibus eccleſiaſticis, quantum ad congruã eorũ ſuſtentationem opus eſt; & ſeruare quibus uolẽt ſuum patrimonium, cum eius fructibus,quæ communis eſt opinio, quã etiã ſequitur Dec. in d. c. Epiſcopus. licet in. c. Poſtulaſti, de reſcrip. aliter dixiſſet; quamq; nos multũ ampliamus contra præfatũ N. ſupra mon. XXX. Eadẽ ratione,q̃uis illi nõ id penitus exprimãt, idem facere poſſunt de illis quæ cõſequuntur

quuntur ex quacumq; industria sua literarũ, munerũ, negotiorũ, legationũ, cõtractuũ, ac donationũ, & aliorũ modorũ nõ pertinẽtiũ ad eorũ beneficia, neq; bona: q̃a ut dictũ fuit in præf. lib. q. 1. nu. 7. & repetitũ supra mon. XXI. oĩa hmõi sunt eis perinde ac patrimonialia. arg. c. Quia nos, de testam. & c. Episcopi. 12. q. 1. Insuper intuli, id ipsũ qđ dictũ est de beneficiariis ecclesiasticis, dicendũ esse de pẽsionariis pensionũ ecclesiasticarũ, quas Pontif. Max. cõstituere solẽt super fructibus aliquorũ Episcopatuũ, & aliorũ beneficiorũ, ad uitã eorũ; & quas alii Prælati ad uitã beneficiariorũ, uidelicet; q̃ quicq̃d inde superererit illis, desũpto eo, quo ipsi p̃ decẽti eorũ statu egẽt, tenent̃ expẽdere ĩ paupes, aut alia pietatis op̃a. Primũ, q̃a res transeũt cũ oneribus suis. c. Ex litteris, de pign. c. Pastoralis, de decim. & l. 1. C. de. distr. pig. Et sũmi Põtifices, & alii nõ absoluũt ab onere cui subiacẽt fructus beneficii, nẽpe; ut ea quæ supersunt paup̃ibus, aut op̃ibus 3

pietatis

pietatis erogent eo solo, ꝙ iubeant, ut alius qui non sit beneficiarius, eos ad sui sustentationẽ accipiat. Secundo, ꝙ concessio pensionum, plus efficere nõ debet, ꝗ uellet ille qui cõcedit eas. arg. l. Nõ omnis. ff. de reb. cred. & l. In agris. ff. de acq. rer. dom. & summi Pontifices in suis diplomatibus apponere cõsueuerunt, ꝙ eas concedunt pro alimẽtis, ut cõmodius pẽsionarii possint sustentari; palã significãtes, nolle ut eas prodigant. arg. §. 1. 42. dist. & §. 1. 44. dist. Tertio, quod remediũ ordinariũ fauorabilius est, ꝗ extraordinariũ. glos. solemnis & pen. Clem. 2. de off. ord. l. In causæ. 2. ff. de minor. At reditus pensionum est extraordinarius. Cum ergo reditus beneficiorũ, licet sit ordinarius, ad id oneris teneatur, non conuenit, ut pẽsiones sint immunes ab eo. Quarto, ꝙ ei qui minus meretur, non debet plus dari. arg. §. 1. Instit. de iust. & iur. & l. Iustitia. ff. eod. tit. Et minus meretur pensionarius, qui celebrare non tenetur officiũ diuinum, ut late tradidimus

mus in c.Quãdo,de cõsec.dist.1.c.17.
nu. 14. neq; seruire, q̃ beneficiarius,
qui utrumq; facit. Quinto, ꝙ qui cõ-
tradixerit,æque dicere debet,ꝙ si sum-
mus Pontifex uni concederet centum
seu ducenta millia ducatorum in pen-
sionẽ,posset is de illis in uita,& in mor
te disponere,tanq̃ de patrimonio suo:
qđ a ratione dissentaneum est,& absur
dũ,& ideo nõ dicendũ.l.Nã quod ab-
surdũ,de oper. lib. c.Dudũ.2.de præb.
lib.6.Confirmantur hæc per Extrauag.
Pauli. III. cuius tenorẽ inserimus præf.
Commentario. c.Non liceat Papæ.21.
q. 2. per quã declarat ea quæ clericus
de hmõi pensionibus quærit, esse cen-
senda de spoliis, quæ debentur Papæ
post mortẽ clerici ea quærentis; & cõ-
stat patrimonialia, uel quasi, non esse
censenda de illis. Licet aliud arbitrer
esse dicendum de salariis, uel subsidiis
impensarum uoluntariis,quę solet Pa-
pa tribuere suis Legatis,& aliquot Car
dinalibus indigentioribus: Et etiam
Episcopi,& alii Prælati aliquibus aliis,
ut

ut determinauimus supra mon.XXXII. Præter hęc cito textũ nouũ,& singularem in Extrauag.Sanctiss. D.N. Pii V. ædita anno 1567. 3.Kal.Sept.quã etiã refero ad litterã in d. cõment. c.Nõ liceat.12.q.2.quę dũ ĩ sensu directo diffinit ea,quę supsunt clericis pensionariis,nõ habẽtibus pẽsiones excedẽtes ualorẽ triginta ducatorũ, nõ esse censenda spolia ptinẽtia ad Camerã Apostolicã: sed cõputanda esse inter patrimonialia,uel quasi patrimonialia.Clare in sensu cõtrario diffinit,ea quę sup sunt pensionariis de pẽsionibus maioris ualoris esse cõputãda inter spolia: & ita inter ea, quę non sunt patrimonialia,neq; quasi patrimonialia: de q. bus illis pro libito disponere liceat, qđ ibidẽ latius repeto. Pręterea intuli,quod & si Sedes Apost.semp obseruauit illã regulã, quæ colligitur ex c. Possessiones, de reb. ecc. c.Inter quatuor,de relig.dom.c.Cũ de beneficio. & c.Cũ singula.§.Prohibemus,de pręb. lib.6. uidelicet,regularia;regularibus,

&

& sæcularia sæcularibus, in nō cōferendo beneficiū regulare sæculari, nec sęculare regulari in titulū, nisi tm̄ in cōmendā ad uitā: utriq; tñ ita disponere pñt de fructibus cōmēdarū beneficiorū p summū Pontificē ad uitā cōmendatorū, sicut de fructibus beneficiorū in titulū collatorū, p couenienti sua sustētatione, dando supflua pauperibus. 4
Primū, q in ipsis diplomatibus Pōtifex Max. illis cōcedit facultatē in suos ipsorū usus expēdēdi. Deinde, q Cōmendatarius tm̄ iurisdictionis & authoritatis habet in administratione beneficii cōmendati (præcipue per summū Pontificē ad uitā, alienādi potestate excepta, quā eisdē adimit p sua diplomata) quātū titularis c. Querelā. ubi Panor. not. 1. de elect. Panor. & Decius in c. Edoceri, sub finē, de rescrip. Per quod tolluntur quidā scrupuli, qui nōnullis inciderūt sup q̄busdā rebus, ad Cōmēdatarios Rōcæuallis & S. Isidori Legionēsis spectātibus. Intuli etiā, q uera existit elegās illa Cardinalis Florētini regula 5

cōmēdatarij … titula… … … rātor

gula I Clem. 2. de uit. & honest. cler. §. sed tales, & in Clem. Gratiæ, de rescrip. col. pen. uidelicet; quod eandẽ potestatem quam habent sæculares disponẽdi de suorum titulariũ beneficiorum & cõmendatorum prouẽtibus, habent etiã regulares de suorum beneficiorum titularium, & commendatorum redditibus. Primum, quòd ratio propria, qua sæculares prouentibus suis uti possint ad moderatam sui sustentationem, superfluis in pauperes distributis, non est; quòd illi sint eorum integri & absoluti domini, sicut superius probatum est in mon. XLIIII. Sed quòd Ecclesia, eiusque ministri constituerunt eos, eorum prouentuum dispensatores, per titulos canonicos, quos in id conferũt. Quo munere etiã religiosus fungi potest, etiam si non possit esse uerus alicuius rei temporalis dominus, ob solemne suum paupertatis uotum. c. Nõ dicatis, 12. q. 1. cap. Cum ad monasterium. §. final. de statu monachor. Præterea, intuli ex proxime illatis, quod

quemad-

quemadmodum, ut supra mon. XXX. & LXXVII. significatum est; clerici sæculares possunt elargiri cuicunque uoluerint illud, quod parcius uiuendo superesse faciunt, de eo quod in honestam sui sustentationem impendere poterant. Ita quoque Religiosus facere 6
possit, de illo quod parcius uiuendo, superesse faceret de parte illa quam honeste ualet in suos sumptus expendere: Primum; quia ratio radicalis ob quam sæcularis illud facere potest, nō est, quòd ille dominium eius adipiscitur; sed quia Ecclesia per suos titulos eidem concedit, ut illud pro uoluntate sua possit expendere. At huius facultatis æque capax est religiosus ac sæcularis; licet non ueri dominii eius. Secundo, quoniam hoc plus adiumenti præstat ad seruandam abstinentiam, sobrietatem, modestiam, & castitatem, ut docet experientia, quæ optima est rerum magistra. c. Quàm sit, de elect. lib. 6. l. Legatis, §. ornatricibus, ff. de leg. 3. Tertio, per ea
quæ

quæ supra mon. XXXI. deducta fuerũt contra prefatũ N. ad probandũ, licere beneficiario sæculari disponere de his quæ reliquat, ex his quæ decenter in suos usus impendere potest. Quarto, ꝙ Alexan. III. in c. Cæterum, de donat. quod in hoc dixit singul. Andr. Sic. in tract. de præstan. Card. q. 10. art. 6. re-
7 spondit, quòd consuetudo potest dare facultatem religioso donandi aliquid, quo non grauetur multum Ecclesia; quod palam uerum est, quò ad reditus, de quibus conclusio nostra loquitur, ut sentiunt Panor. Imol. & alii omnes in d. c. Cæterum. Atq; notum est, donationem illius quod parcius uiuendo quæritur, nõ afferre multum damni Ecclesiæ. Verum tamen est, quòd hactenus uidebatur nobis uerius contrarium huius illationis, eo ꝙ religiosus non est dominii capax: & ideo non potest esse dominus illius quod parcius uiuendo quærit, sicut clericus sæcularis: Nunc tamen uidetur quò ad hoc respondéri per primam huius illationis

illationis rationem, scilicet; ꝙ ratio radicalis, quare sęcularis potest disponere de illo quod per parcam uitã lucratur, nõ est tam quia ipse sit integer dñs illius, q̃ ꝙ Ecclesia iusta de causa facit ei facultatem disponendi de illo; quæ ratio æque locũ habet in religioso, sicut probatur efficaciter in dicta responsione Alex. III. in d. c. Cæterum. qđ maximi momẽti est, ad excusandos a peccato multos religiosos, qui sunt Abbates, priores, aut beneficiarii minores, qui non solum nonnullos pauperes consanguineos subleuant, ex eo quòd parcius uiuẽdo, residuum faciũt; sed etiam aliquos diuites ratione amicitię, liberalitatis, uel obseruantiæ, ditiores aliquot munusculis donant.

SVMMARIVM.

Beneficiarius tam ægrotans quàm bene ualens, donandi facultatem habet; & si testari non potest. nu. 1. Et lepida ratio quare beneficiarij testari prohibentur, & non donare. num. 2.

Intellectus cap. Ad hæc, de testam. num. 2.

Beneficiarius religiosus qui ægrotat an donare possit pauperibus, & pyꝭ operibus. num. 3.

LXXXI. Moneo, intulisse me etiã hæc alia. Primo quidem; q; & si beneficiarii
1 ægrotantes de reditibus suis ecclesiasticis testari non possunt, ut in 3.q. dicemus; donare tamen possunt per uiã eleemosynæ inter uiuos, siue sani sint, siue ęgroti pauperibus, aliisq; piis operibus. Quod enim hoc facere possint, dum sani sunt, constat: quia superius mon. XXXVIII. & XXXIX. dictũ est, eos non solũ id posse, uerum etiã debere. Quod autẽ etiã dum ægrotãt idipsum facere possint, probatur. Primum, quia textus hic Hier. cũ aliis supra citatis, qui faciunt hmõi facultatẽ beneficiaris, & præcipiũt ut illa utãtur, generaliter loquuntur, & ita generaliter sunt intelligẽdi. l. De pretio, de publ. in rem act. c. Solitæ, de maiorit. non excipien do infirmos a sanis. Deinde, quòd per infirmitatem nõ amittunt suos titulos. cap. Tua. & toto. tit. de cler. ægrot. quibus sancta mater Ecclesia eis præfatam facit facultatem. Tertio, quod Alex. III. indicat aperte, in c. Ad hæc, de testam.

maiorem

maiorem beneficiario esse facultatem dũ ægrotat ad largiẽdas eleemosynas, per donationem inter uiuos, q̃ per ultimã uoluntatem. Quarto, ꝙ id est appositũ mediũ ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate reprobata per c. Nerui. 13. distin. c. Nemo, de pænit. dist. 7. quã inducit ex una parte obligatio cõferẽdi superflua pauperibus, quã superius mon. XXVII. confirmatã reliquimus. Ex altera uero prohibitio, qua uetantur dare per ultimã uoluntatem. Certe, talis perplexitas cessat aperte, si dixeris; posse donare inter uiuos beneficiarios superflua, dum ægrotant. Quinto, ꝙ pauperibus q̃bus superflua sunt eroganda, est multo magis expediẽs, ut cum non acceperint a beneficiario dũ ualeret, saltẽ dũ ægrotat, accipiant. Sexto, ꝙ apertissimũ est beneficiariũ ægrotãtem aliquam portionem bonorũ erogare posse, per c. Ad hæc, de testam. sed eadẽ ratione, qua cõuincitur exigua portio posse dari, cõuincitur etiã posse dari copiose, quantum

ad præsens negotium attinet. Nulla enim alia ratio reddi potest, cur possint dare aliqua, nisi quia habent facultatem id faciendi, uirtute suorum titulorum: at uirtute eorum, habent quò ad omnia. ergo, &cæt. arg. l. Illud, ff. ad leg. Aquil. Et quia qui de uno dicit, ut uidetur negare de alio dissimili, ita uidetur affirmare de alio simili. Dom. in c. Qualis. 25. distinct. & probat glos. in uerb. Mobilibus, in d. c. Ad hæc. Septimò, quòd ratio potissima, qua interdicitur beneficiariis, ne legare possint, ea est; ut certe uel sic cogantur, dum uiuunt, erogare superflua pauperibus. At quò ad hunc finem, commodius est ea donare quando aduersa ualetudine laborant, quæ dum ualerent, donare noluerũt; quàm non donare, & ob id post mortem hæredibus cedere. Octauo, quòd non obstat quæ ex aduerso affertur ratio, scilicet, in idem recidere; ægrotum morti proximum inter uiuos donare posse, & posse donare per ultimam uoluntatem.

luntatem. Vnde cũ negetur hoc secundũ, inferunt & primũ denegandũ. Non, inquam, id obstat: nã qui per ultimam uoluntatem donat, reuocare potest id quod dedit, si cõualescat. c. Vltima uoluntas. 13. q. 2. c. Cũ Marthæ, de celebr. miss. quod nequaq̃ poterit, si semel donet inter uiuos. l. Sicut ab initio. C. de action. & obligat. l. In cõmodato. §. Sicut. ff. Cõmodati. Nec obstant Alex. uerba in d. c. Ad hæc. qui dũ permittit ęgrotantibus, posse aliquid donare inter uiuos, sed moderate; uisus est innuere a contrario sensu, non posse dare large, uel immoderate: nam id est efficax argumentum. Tum, quia argumentum a sensu contrario licet aliàs dicatur fortissimum in iure. l. 1. ff. de off. ei cui mand. & cæt. & cap. Cum Apostolica, de his quæ fiunt a prælat. nihil probat, si ex eo colligitur aliquid, cõtra id quod in iure habetur expresse. tex. optimus, in c. A nobis. 2. de sent. exco. & glos. celebris, & recepta c. Significasti, de for. comp. Vbi late Felyn. 3

ꝑſanos expendũt,licet mortaliter peccẽt: qm̃,cũ ipſimet fateãtur,mortaliter peccare illos,qui ſic expendũt,morien tes hmõi legata nõ retractãdo, quæ retractare poterant,nõ ſatis pænitebat,& diabolus eorũ aĩas rapuiſſet. c.Firmiſſi me.1 5.q.1.c. Omnis,de cõſecr. diſt.4. & hæredes eorũ bona, parũ de ipſorũ pœnis indolentes poſſiderent. Ad hæc intuli, ꝙ uehementer conſolatᷣ beneficiarios illud Innocentii, ab oĩbus fere approbatũ in c. Epiſcopus,de præb. & in c. Qm̃, ne prælat. uic. uidelicet; ꝙ omnes uiuere poſſunt, atq; capere de ſuis prouentibus eccleſiaſticis, quantum ad congruã eorũ ſuſtentationem opus eſt; & ſeruare quibus uolẽt ſuum patrimonium, cum eius fructibus,quæ communis eſt opinio, quã etiã ſequitur Dec. in d. c. Epiſcopus. licet in. c. Poſtulaſti, de reſcrip. aliter dixiſſet; quamq; nos multũ ampliamus contra præfatũ N. ſupra mon. XXX. Eadẽ ratione,q̃uis illi nõ id penitus exprimãt, idem facere poſſunt de illis quæ cõſe-

quuntur

quuntur ex quacumq; industria sua lit terarũ,munerũ,negotiorũ, legationũ, cõtractuũ,ac donationũ, & aliorũ modorũ nõ pertinẽtiũ ad eorũ beneficia, neq;bona:q̃a ut dictũ fuit in præf.lib. q.1.nu.7. & repetitũ supra mon. XXI. oĩa hmõi sunt eis perinde ac patrimonialia.arg.c. Quia nos, de testam. & c. Episcopi.12.q.1.Insuper intuli, id ipsũ
3 q̃d dictũ est de beneficiariis ecclesiasticis, dicendũ esse de pẽsionariis pensionũ ecclesiasticarũ,quas Pontif.Max. cõstituere solẽt super fructibus aliquorũ Episcopatuũ,& aliorũ beneficiorũ, ad uitã eorũ;& quas alii Prælati ad uitã beneficiariorũ,uidelicet; ꝙ quicq̃d inde supererit illis,desũpto eo,quo ipsis ꝓ decẽti eorũ statu egẽt,teneñ expẽdere ĩ paupes,aut alia pietatis opa.Primũ,q̃a res transeũt cũ oneribus suis.c. Ex litteris,de pign.c.Pastoralis, de decim.& l.1.C.de.distr.pig.Et sũmi Põtifices, & alii nõ absoluũt ab onere cui subiacẽt fructus beneficii, nẽpe ; ut ea quæ supersunt paupibus , aut opibus

pietatis

pietatis erogent eo solo, ꝙ iubeant, ut alius qui non sit beneficiarius, eos ad sui sustentationē accipiat. Secundo, ꝙ concessio pensionum, plus efficere nõ debet, q̃ uellet ille qui cócedit eas. arg. l. Nõ omnis. ff. de reb. cred. & l. In agris. ff. de acq. rer. dom. & summi Pontifices in suis diplomatibus apponere cõsueuerunt, ꝙ eas concedunt pro alimẽtis, ut cõmodius pẽsionarii possint sustentari; palã significãtes, nolle ut eas prodigant. arg. §. 1. 42. dist. & §. 1. 44. dist. Tertio, quod remediũ ordinariũ fauorabilius est, q̃ extraordinariũ. glos. solemnis & pen. Clem. 2. de off. ord. l. In causæ. 2. ff. de minor. At reditus pensionum est extraordinarius. Cum ergo reditus beneficiorũ, licet sit ordinarius, ad id oneris teneatur, non conuenit, ut pẽsiones sint immunes ab eo. Quarto, ꝙ ei qui minus meretur, non debet plus dari. arg. §. 1. Instit. de iust. & iur. & l. Iustitia. ff. eod. tit. Et minus meretur pensionarius, qui celebrare non tenetur officiũ diuinum, ut late tradidi-

mus in c.Quãdo,de cõsec.dist.1.c.17. nu. 14. neq; seruire, q̃ beneficiarius, qui utrumq; facit. Quinto, ꝙ qui cõtradixerit,æque dicere debet,ꝙ si summus Pontifex uni concederet centum seu ducenta millia ducatorum in pensionẽ,posset is de illis in uita,& in morte disponere,tanq̃ de patrimonio suo: qđ a ratione dissentaneum est,& absurdũ,& ideo nõ dicendũ. l.Nã quod absurdũ,de oper. lib. c.Dudũ.2.de pręb. lib.6.Confirmantur hæc per Extrauag. Pauli. III. cuius tenorẽ inferimus præf. Commentario. c.Non liceat Papæ.21. q. 2. per quã declarat ea quæ clericus de hmõi pensionibus quærit, esse censenda de spoliis, quæ debentur Papæ post mortẽ clerici ea quærentis; & cõstat patrimonialia, uel quasi, non esse censenda de illis. Licet aliud arbitrer esse dicendum de salariis, uel subsidiis impensarum uoluntariis, quę solet Papa tribuere suis Legatis, & aliquot Cardinalibus indigentioribus. Et etiam Episcopi, & alii Prælati aliquibus aliis,

ut

ut determinauimus supra mon.XXXII. Præter hęc cito textũ nouũ,& singularem in Extrauag.Sanctiss. D.N. Pii V. ædita anno 1567. 3.Kal.Sept.quã etiã refero ad litterã in d. cõment. c.Nõ liceat.12.q.2.quę dũ ĩ sensu directo diffinit ea,quę supsunt clericis pensionariis,nõ habẽtibus pẽsiones excedẽtes ualorẽ triginta ducatorũ, nõ esse censenda spolia ptinẽtia ad Camerã Apostolicã: sed cõputanda esse inter patrimonialia,uel quasi patrimonialia.Clare in sensu cõtrario diffinit,ea quę sup sunt pensionariis de pẽsionibus maioris ualoris esse cõputãda inter spolia: & ita inter ea, quę non sunt patrimonialia,neq; quasi patrimonialia: de q. bus illis pro libito disponere liceat, qđ ibidẽ latius repeto. Prętereа intuli,quod & si Sedes Apost.semp obseruauit illã regulã, quæ colligitur ex c. Possessiones, de reb. ecc. c.Inter quatuor,de relig.dom.c.Cũ de beneficio. & c.Cũ singula.§.Prohibemus,de pręb. lib.6. uidelicet,regularia,regularibus,

&

& sæcularia sæcularibus, in nõ cõferen- 4
do beneficiũ regulare sæculari, nec sę-
culare regulari in titulũ, nisi tm̃ in cõ-
mendã ad uitã: utriq; tñ ita disponere
pñt de fructibus cõmẽdarũ beneficio-
rũ p summũ Pontificẽ ad uitã cõmen-
datorũ, sicut de fructibus beneficiorũ
in titulũ collatorũ, p cõuenienti sua su
stẽtatione, dando supflua pauperibus.
Primũ, ꝙ in ipsis diplomatibus Põtifex
Max. illis cõcedit facultatẽ in suos ip-
sorũ usus expẽdẽdi. Deinde, ꝙ Cõmen- 5
datarius tm̃ iurisdictionis & authorita
tis habet in administratione beneficii
cõmendati (præcipue per summũ Pon-
tificẽ ad uitã, alienãdi potestate exce-
pta, quã eisdẽ adimit p sua diplomata)
quãtũ titularis c. Querelã. ubi Panor.
not. 1. de elect. Panor. & Decius in c.
Edoceri, sub finẽ, de rescrip. Per quod
tolluntur quidã scrupuli, qui nõnullis
inciderũt sup qbusdã rebus, ad Cõmẽ
datarios Rõcæuallis & S. Isidori Legro
nẽsis spectãtibus. Intuli etiã, ꝙ uera exi
stit elegãs illa Cardinalis Florẽtini re-
gula

quemadmodum, ut supra mon. XXX. & LXXVII. significatum est; clerici sæculares possunt elargiri cuicunque uoluerint illud, quod parcius uiuendo superesse faciunt, de eo quod in honestam sui sustentationem impendere poterant. Ita quoque Religiosus facere 6
possit, de illo quod parcius uiuendo, superesse faceret de parte illa quam honeste ualet in suos sumptus expendere: Primum; quia ratio radicalis ob quam sæcularis illud facere potest, nõ est, quòd ille dominium eius adipiscitur; sed quia Ecclesia per suos titulos eidem concedit, ut illud pro uoluntate sua possit expendere. At huius facultatis æque capax est religiosus ac sæcularis; licet non ueri dominii eius. Secundo, quoniam hoc plus adiumenti præstat ad seruandam abstinentiam, sobrietatem, modestiam, & castitatem, ut docet experientia, quæ optima est rerum magistra. c. Quàm sit, de elect. lib. 6. l. Legatis, §. ornatricibus, ff. de leg. 3. Tertio, per ea

quæ supra mon. XXXI. deducta fuerũt contra pręfatũ N. ad probandũ, licere beneficiario sæculari disponere de his quæ reliquat, ex his quæ decenter in suos usus impendere potest. Quarto, ꝙ Alexan. III. in c. Cæterum, de donat. quod in hoc dixit singul. Andr. Sic. in tract. de præstan. Card. q. 10. art. 6. re-
7 spondit, quòd consuetudo potest dare facultatem religioso donandi aliquid, quo non grauetur multum Ecclesia; quod palam uerum est, quò ad reditus, de quibus conclusio nostra loquitur, ut sentiunt Panor. Imol. & alii omnes in d. c. Cæterum. Atq; notum est, donationem illius quod parcius uiuendo quæritur, nõ afferre multum damni Ecclesiæ. Verum tamen est, quòd hactenus uidebatur nobis uerius contrarium huius illationis, eo ꝙ religiosus non est dominii capax: & ideo non potest esse dominus illius quod parcius uiuendo quærit, sicut clericus sæcularis: Nunc tamen uidetur quò ad hoc responderi per primam huius

illationis

illationis rationem, scilicet; quod ratio radicalis, quare secularis potest disponere de illo quod per parcam uitā lucratur, nō est tam quia ipse sit integer dñs illius, q̃ quod Ecclesia iusta de causa facit ei facultatem disponendi de illo; quæ ratio æque locū habet in religioso, sicut probatur efficaciter in dicta responsione Alex. III. in d.c. Cæterum. qđ maximi momēti est, ad excusandos a peccato multos religiosos, qui sunt Abbates, priores, aut beneficiarii minores, qui non solum nonnullos pauperes consanguineos subleuant, ex eo quòd parcius uiuēdo, residuum faciūt; sed etiam aliquos diuites ratione amicitię, liberalitatis, uel obseruantiæ, ditiores aliquot munusculis donant.

SUMMARIUM.

Beneficiarius tam ægrotans quàm bene ualens, donandi facultatem habet; & si testari non potest. nu. 1. Et lepida ratio quare beneficiarij testari prohibentur, & non donare. num. 2.

Intellectus cap. Ad hæc, de testam. num. 2.

Beneficiarius religiosus qui ægrotat an donare possit pauperibus, & pijs operibus. num. 3.

LXXXI. Moneo, intulisse me etiã hæc alia. Primo quidem, quod & si beneficiarii
1 ægrotantes de reditibus suis ecclesiasticis testari non possunt, ut in 3.q. dicemus; donare tamen possunt per uiã eleemosynæ inter uiuos, siue sani sint, siue ęgroti pauperibus, aliisq; piis operibus. Quod enim hoc facere possint, dum sani sunt, constat: quia superius mon. XXXVIII. & XXXIX. dictũ est, eos non solũ id posse, uerum etiã debere. Quod autẽ etiã dum ægrotãt idipsum facere possint, probatur. Primum, quia textus hic Hier. cũ aliis supra citatis, qui faciunt hmõi facultatẽ beneficiariis, & præcipiũt ut illa utãtur, generaliter loquuntur, & ita generaliter sunt intelligẽdi. l. De pretio, de publ. in rem act. c. Solitæ, de maiorit. non excipiendo infirmos a sanis. Deinde, quòd per infirmitatem nõ amittunt suos titulos. cap. Tua. & toto. tit. de cler. ægrot. quibus sancta mater Ecclesia eis præfatam facit facultatem. Tertio, quod Alex. III. indicat aperte, in c. Ad hæc, de testam.

maiorem beneficiario eſſe facultatem dũ ægrotat ad largiẽdas eleemoſynas, per donationem inter uiuos, q̃ per ultimã uoluntatem. Quarto, ꝙ id eſt appoſitũ mediũ ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate reprobata per c. Nerui. 13. diſtin. c. Nemo, de pœnit. diſt. 7. quã inducit ex una parte obligatio cõferẽdi ſuperflua pauperibus, quã ſuperius mon. XXVII. confirmatã reliquimus. Ex altera uero prohibitio, qua uetantur dare per ultimã uoluntatem. Certe, talis perplexitas ceſſat aperte, ſi dixeris; poſſe donare inter uiuos beneficiarios ſuperflua, dum ægrotant. Quinto, ꝙ pauperibus q̃bus ſuperflua ſunt eroganda, eſt multo magis expediẽs, ut cum non acceperint a beneficiario dũ ualeret, ſaltẽ dũ ægrotat, accipiant. Sexto, ꝙ apertiſſimũ eſt beneficiariũ ægrotãtem aliquam portionem bonorũ erogare poſſe, per c. Ad hæc, de teſtam. ſed eadẽ ratione, qua cõuincitur exigua portio poſſe dari, cõuincitur etiã poſſe dari copioſe, quantum

ad præsens negotium attinet. Nulla enim alia ratio reddi potest, cur possint dare aliqua, nisi quia habent facultatem id faciendi, uirtute suorum titulorum: at uirtute eorum, habent quò ad omnia. ergo, &cæt. arg. l. Illud, ff. ad leg. Aquil. Et quia qui de uno dicit, ut uidetur negare de alio dissimili, ita uidetur affirmare de alio simili. Dom. in c. Qualis. 25. distinct. & probat glos. in uerb. Mobilibus, in d. c. Ad hæc. Septimò, quòd ratio potissima, qua interdicitur beneficiariis, ne legare possint, ea est; ut certe uel sic cogantur, dum uiuunt, erogare superflua pauperibus. At quò ad hunc finem, commodius est ea donare quando aduersa ualetudine laborant, quæ dum ualerent, donare noluerũt; quàm non donare, & ob id post mortem hæredibus cedere. Octauo, quòd non obstat quæ ex aduerso affertur ratio, scilicet, in idem recidere; ægrotum morti proximum inter uiuos donare posse, & posse donare per ultimam uoluntatem.

luntatem. Vnde cũ negetur hoc secundũ, inferunt & primũ denegandũ. Non, inquam, id obstat: nã qui per ultimam uoluntatem donat, reuocare potest id quod dedit, si cõualescat. c. Vltima uoluntas. 13. q. 2. c. Cũ Marthæ, de celebr. miss. quod nequaq̃ poterit, si semel donet inter uiuos. l. Sicut ab initio. C. de action. & obligat. l. In cõmodato. §. Sicut. ff. Cõmodati. Nec obstant Alex. uerba in d. c. Ad hæc. qui dũ permittit ęgrotantibus, posse aliquid donare inter uiuos, sed moderate; uisus est innuere a contrario sensu, non posse dare large, uel immoderate: nam id est efficax argumentum. Tum, quia argumentum a sensu contrario licet aliàs dicatur fortissimum in iure. l. 1. ff. de off. ei cui mand. & cæt. & cap. Cum Apostolica, de his quæ fiunt a prælat. nihil probat, si ex eo colligitur aliquid, cõtra id quod in iure habetur expresse. tex. optimus, in c. A nobis. 2. de sent. exco. & glos. celebris, & recepta c. Significasti, de for. comp. Vbi late Felyn. 3

& in eod. c. Ad hæc, est glos. adiuncto tex. Nam textum loquentem solum de mobilibus, intelligit etiam de immobilibus. Expressum autem est, imo & preceptum a iure diuino, naturali, & humano per hoc cap. & alia multa citata supra in præfato lib. q. 1. nu. 17. & supra eod. mon. XXVII. non tantũ beneficiarios dare posse superflua pauperibus, sed & dare debere. Tum etiã, quia uerbum illud, moderate, referri potest ad alia bona ecclesiastica, quæ nec dum sani sunt beneficiarii, possunt expendere. Et in hunc modum exponunt Panor. & And. Sic. in 1. not. uerbum illud. Non uult ergo summus Pontifex dicere, non posse beneficiarios ægrotãtes ea conferre pauperibus, quæ præstare possent sani; sed tantum id uult, non posse dare de bonis aliis, nisi modicum quid, idque non aliis quàm pauperibus. Et certe textus ille, ut maximum, id tantũ probare posset; Donationẽ ita factã in maxima quantitate, per beneficiarium morbo graui

correptum,

correptum, suspectam & fraudulentã habendam. Quem intellectum satis sentit ibi Panor. sub fin. & etiã Andr. Sic. post Pet. nu. 6. quatenus ait; eiusmodi donationem esse suspectam, & satis consentit D. Didacus ibidem, & donationem potius esse quam uocant causa mortis, quàm irreuocabilem inter uiuos. Nam ex eo quòd noluit ea bona conferre cum sanus erat, & citra periculum; non leuis sumitur coniectura, non tam uoluisse dare libere, & serio, id quod dedit, dum in discrimine uersaretur, quàm per uiam ultimæ uoluntatis, aut donationis causa mortis. arg. c. Semel malus. de reg. iur. lib. 6. cum glos. & latissime Didacus in rubr. de testam. in p. 3. nu. 15. & not. in c. Tua. & c. Is qui, de spons. quæ duo quod huc attinet, cum agimus de effectu, exæquantur. Bald. & Ias. l. 2. ff. de iust. & iur. Cæterum coniectura hæc, seu præsumptio, si coram Deo uera, & non dissimulata donatio fuit, uim & ualorem nequaquàm amittit in inte-

riori conſcientiæ foro, ubi ceſſat omnis præſumptio, ueritaſque ſola uiget, & ualet. c. Humanæ. 22. q. 5. Itaque concludo huiuſmodi piam donationem, ualorem integrum ante Deum, & in foro conſcientiæ habituram, dũmodo uero animo fiat, ut irreuocabilis ſit; quàmuis quòad forum exterius ficta, & in fraudem facta præſumatur, ſi non apponatur remedium, quod ex proxime ſubſequentibus deſumi poteſt. Intuli etiam, dubium eſſe difinitione Papali dignum; an quæ dicta ſunt in illatione proxime præcedenti, efficere poſſint etiam religioſi beneficiarii, graui morbo laborantes: & uidetur id eos minime poſſe, quippe qui nec legare permittantur. c. 2. de teſtam. Auth. Ingreſſi. C. de Sacroſ. nec ullum habeant, aut habere poſſint rei alicuius dominium. c. Non dicatis. 12. q. 1. c. Cum ad monaſterium, de ſtat. monach. Nihilominus tamen oppoſitũ nobis uidetur magis conforme iuri; licet hactenus nunq̃ aſſeuerare id

ſim auſus. Primum, quòd ſupra eod. mon. LXXX. dictum reliquimus; diſponere tãtum poſſe beneficiarios regulares de ſuis reditibus, quantum & de ſuis ſæculares. iuxta doctrinam Card. cui nemo contradixit in Clem. 2. §. Sed & talis, de uit. & hon. cler. Hos aũt id poſſe, proxima illatione probauimus. Deinde, quòd id non eſt teſtari, ſed inter uiuos donare. Quæ duo, etiã ſi qui donat, ægrotet, longe ſunt diuerſa, c. Adhæc, cum annot. ei de teſtam. Non enim poteſt quod ſic ſemel dederit, reuocare, l. ſicut ab initio C. de act. & oblig. uti poteſt, quod per uiam teſtamenti, & ultimam uoluntatem reliquerit, c. Cum Marthę, de celebrat. miſſar. c. Vltima uoluntas. 13. q. 2. Nec ita facile experientia, quæ eſt rerũ magiſtra. c. Quã ſit, de Elect. lib. 6. a teſtante inducuntur homines, quantumuis ægrotent, & ita ſint morti uicini, ut de eorum ſalute deſperetur; ſic ad ſtatim donandum, atque ad donandum poſt mortem. Eſt namque natura

noſtra

nostra uiuendi cupientissima, & quæ sibi semper uitæ spem polliceatur. Adde, quòd ut possit aliquis bona distribuere, non est necesse, eum esse dominum eorum quæ sunt distribuenda: sat est illi, si sit ei facultas ad hoc concessa, per eum qui possit eam facere, ut est concessa tutori. l. Lex quæ tutores. C. de administr. tut. & procuratori, & executori, & curatori. l. ob æs alienum. & toto tit. C. de præd. minor. Sed nec beneficiarius ipse regularis rei alicuius est dominus, etiam cum prospera ualetudine perfruitur; & tamē in pauperes aliaq; pietatis opera distribuere potest libere reditus suos omnes, ob facultatem sibi ab Ecclesia pia matre nostra per beneficii titulum factam.

SVMMARIVM.

Donationes non omnes tempore mortis factæ, ab ecclesiasticis ius testandi non habentibus, sunt; nec præsumuntur fraudulentæ. nu. 1. Et tribus modis firmantur. num. 3.

Præsum-

Præsumptio omnis cessat in foro conscientiæ, & præualet ueritas. nu. 1.
Donatio beneficiariorum ad pia, ante traditionem ualida. num. 4.
Donans ante traditionem fit debitor. num. 5.
Beneficiarius remuneret famulos. nu. 6. & quantum. num. eodem.
Ingratitudo semper peccatum. num. 6.
Beneficiarius non solum potest expendere, id quod est ei opus, quatenus est beneficiarius; sed etiam quatenus est nobilis, aut graduatus. num. 7.
Beneficiarius prius põt sibi prouidere, quàm Ecclesiæ quò ad unũ finem, & nõ quò ad alium. nu. 8.

LXXXII. Moneo, intulisse me etiam ubi supra hæc alia. Primo quidem, 1
quòd nõ est uerum absolute, id quod præfatus N. ait, in d. cap. 4. quòd donationes beneficiariorum, quibus ius testandi non est, de quæsitis ex fructibus, quales in Hispania sunt Episcopi, & in Italia clerici secundum eum, & secundum nos omnes omnium terrarum beneficiarii facta ab eis in infirmitate morti proxima constitutis, etiam si nomen donationis inter uiuos eis imponatur, & ad traditionem deueniatur

iure ultimæ uoluntatis sunt censendæ, & sunt inutiles, arg. l. Filiæ meæ emancipatæ, & ægræ, ff. Solut. matr. quam in hoc notat Bald. in Auth. Nisi rogati. C. ad. Trebel. col. fin. allegando etiã in hoc cap. 1. de renun. lib. 6. facit in c. De his, de sepult. & in l. si filia. ff. de diuort. l. Si cum mulier de morte uiri desperans, ff. rerum amot. Ex quibus satis colligitur, quòd uideatur in fraudem facere ille qui testari non ualens, grauatus desperata infirmitate, mortique uicinus donat; etiam si dicat se donare inter uiuos. Hoc, inquam, non est absolute uerum: quia contrarium probauimus in libello quem defendimus in præfata q. 1. nu. 65. & supra duabus illationibus proximis. Nõ obstant illa supra pro Aduersario citata. Tum, quia tandem concedit hoc, quod nos dicimus esse uerum in donationibus ad pia, quas solas licere beneficiariis nos asseueramus. Tum, quia eius fundamenta, quod etiam ipse satis concedit, non probant deesse fa-

cultatem

cultatem donandi eis, qui ægroti, testandi factione carentes, donant: sed quòd eiusmodi donationes præsumantur fraudulentæ, cum fiunt ad profana, quod etiam nos concedimus. At
2 quia in foro conscientiæ omnis præsumptio cessat, si coram Deo uere fiant, proculdubio coram ipso, & in conscientiæ foro ualent. Itaque concludo; huiusmodi piam donationem, etiam magnæ quantitatis, ualere antè Deum, & in foro conscientiæ, dummodo uero animo fiat, ut irreuocabilis sit: regulariter tamen præsumendum esse factam in fraudem: quod ampliat Aduersarius procedere, etiam si traditio rerum donatarum fiat in uita, & donatio fiat ad profana. Sed donatio ad pia liberatur ab hac præsum- 3
ptione tripliciter, per ea quæ in nostro lib. q. 1. nu. 89. diximus. Primo, facta in uita traditione reali eorum quæ donantur, Secundo cum donans iurat se nunquàm donationem reuocaturũ seq; illam facere, ut satisfaciat obliga-
tioni,

tioni, qua tenetur, quæ ei supersunt, piis operibus, & pauperibus erogare. Tertio, cum ex qualitate, ac consuetudine personæ, ac circunstantiis loci, temporis, ac aliis, posset iudicari non esse fraudulenta, puta, quia erat homo assuetus facere largas eleemosynas, & quod forte illa quæ donat habebat in nominibus, & alia eiusdem generis. Nam contra gloriosissimum Sanctum Laurentium, qui iam iam moriturus thesauros Ecclesię dedit pauperibus, nulla mala pręsumptio oborta fuit. Intuli præterea esse uerum id quod in dicto libello q.1.nu.88. diximus, quod etiam noster Aduersarius approbat,
4 uidelicet, ualere donationem a beneficiariis factam piis operibus, etiam ante consecutam rei donatæ traditionē, etiā si absque præfato iuramento fiat; licet contrarium tenuerint And.Sic.in d. c. Ad hæc. col.2. & aliquot alii alibi. Tum, quia nihil adducunt in suę sententiæ confirmationem. Tum, quia nō satis aduerterunt Inno. in d. c. Adhæc.

contra eos aperte satis tenuisse, allegando text. in l. si quis argentum, C. de donat. quæ habet; donationem esse ualidam ante rei donatæ traditionem, quàmuis donetur res ad usus profanos; quanto magis si ad pios, de quibus nos uerba facimus? Tum, quia ex eo quod dixit Panor. actualiter donet, & non relinquat donandum post mortem, non licet colligere, uoluisse illum dicere; traditionem esse necessariam, sed solam donationem inter uiuos. Tum, quia ea quæ debet beneficiarius, sunt persoluenda ex eius reditibus, iuxta cõmunem omnium sententiam in c. Peruenit. de fideiuss. per illũ tex. quẽ supra mon. XLV. declarauimus noue ac uerissime; præsertim, ea, quæ debentur piorum operum causa, in quibus nemo dubitauit. At uero, qui donat, licet non tradat, debitor 5
constituitur. per d. l. si quis argentum in princ. & aliis multis. §§. seq. & ad id quod donatur persoluendum, obligatur: fatemur tamen, quòd præfato-
rum

rum Doctorum opinio defendi potest, quò ad hoc, ut donationes eximiæ quantitatis, quæ fierent tempore ualetudinis aduersæ, in foro exteriori, præsumerentur fraudulentæ, nisi remedia prædicta illis adhibeantur. Insuper etiam intuli, quòd non solum non peccat, sed etiam laude dignus est
6 beneficiarius, qui a famulis, & ab aliis accepta obsequia, munera & beneficia compensat. Ea namque compensatio, non tam est censenda donatio, quàm rei debitæ persolutio. Nam licet nõ intercedat obligatio tãta quanta sit necessaria ad hoc, ut peti possit ex rigore iustitiæ; intercedit tamen ea obligatio, quam antidoralem uocant, & ius debitæ gratitudinis. l. Sed etsi. §. Consuluit. ff. de petit. hæred. cap. Cum in officiis, de testam. At ingratitudo, ut minimum est peccatum ueniale, ut probat S. Thom. Sec. 2. q. 107. art. 3. Absit autem dicere, q̃ Deo, uel Ecclesiæ sit gratũ, beneficiariũ peccare uenialiter etiã in pauperũ gratiã.

c. In

c. In ciuitate, de usur. c. 1. 21. q. 2. c. Si aliquid, adiuncta glos. 22. q. 4. Nullus autem est, qui Ecclesiam ipsam, aut Ecclesiasticos eximere possit ab ea obligatione, qua cuncti natura tenemur exhibere nos gratos benefacientibus nobis. l. Si non sorte. §. Libertus, adiuncta glos. in uerb. Natura, ff. de cond. indeb. c. Ecclesiasticis. 12. q. 2. ubi glos. dixit; Ecclesiam teneri ad antidora. c. Relatum. 2. de testam. c. Precarie. c. Episcopus. 10. q. 2. Illud tamen diligenter est inspiciendum; beneficiarios causa remunerationis nõ posse dare; nisi quantũ satis est ad satisfaciendũ obsequiis, & muneribus acceptis, idq; fatetur oĩum communis sentẽtia: quã post Bart. in l. si quis pro eo, §. 1. ff. de fideiuss. tenent Alex. Iaf. & Dec. in l. Si donatione. C. de collat. cũ aliis ab eis citatis. Quæ sententia innititur illi insigni cap. præfato Relatum, ibi; Iuxta sui seruitii meritum. Cæterum, nos in ea sentẽtia sumus, posse dari, nõ tantũ qđ exæquet accepta beneficia,
 sed

ſed etiam aliquid ultra. Et inducit nos ad hoc aſſeuerandum, quòd non ſatis gratus eſt, is qui accepit ab alio beneficium aliquod, ſi ſolum tantumdem ei repenſet, quantum gratis accepit ab illo, ut optime definit S. Thom. Sec. 2. q. 106. art. 6. Ariſt. 4. Ethi. dicta ſecutus. Nec enim ad id tantum quod accepit eſt inſpiciendum, ſed ad id etiam quod ei fuerit gratis exhibitum. Vnde natum eſt prouerbium illud Gallicum. Qui donat, lucratur; ſi donatarius non eſt illiberalis. Verumenimuero non tantum eò amplius exhibere poteſt, quantum ſibi libuerit, ſed quãtum a uiro cordato fuerit definitum. arg. l. 1. ff. de iur. delib. c. De cauſis; de offi. del. Verbi gratia, eſt quidam cognatus, famulus, aut alius quiuis, qui mihi ea præſtitit obſequia, quæ ſi pretio æſtimarentur, duodecim aureis cõſtarent, non poſſem iuſte nomine remunerationis, quadraginta uel triginta perſoluere, poſſem tamen quindecim aut ſexdecim. Exhibuit alius beneficium

neficiũ quoddã gratuitũ, ualens aureis duodecim, non potero lege gratitudinis, quadraginta uel triginta reddere; licebit tamen, quindecim aut sexdecim. Conclusio hæc nostra, noua quidem est; innititur tamen rationi satis antiquæ iuris naturalis, & apposita est satis ad sexcentas donationes remuneratorias augendas, quæ firmitatem habere nequeunt, nisi præcedant obsequia, quæ sunt eas commerita. De quibus in l. Si forte. ff. de castr. pec. & in l. si donatione. C. de collat. & in cap. Relatum. 2. & in cap. Ad hæc, de testam. & alibi sæpe. Aduertendum tamen, quòd licet ratione remunerationis, non possit clericus suo amico, uel familiari, alioqui pauperi, donare plus quàm eius obsequia merita sunt, & aliquid amplius, ad quod lex gratitudinis obligat: tamen, ratione paupertatis, poterit dare quantum ipsa paupertas exigit, sicut & aliis pauperibus. l. Illud. ff. Ad. l. Aquil. Intuli quoque; beneficiarium quem-

cunque posse de beneficii sui reditibus expendere, non tantum ea quæ decentiæ & qualitati beneficii necessaria uidentur; sed etiam quæ conditionē personæ decere uidentur, seruata ratione generis, gradus, & ordinis. Primum quidem, quòd Innoc: in cap. Indecorum, de ætat. & qual. absolute permittit beneficiario ea expendere posse, quæ deceant ipsum; nec restringit ullo modo facultatem hanc ad beneficii decentiam. Deinde, si id neges, fatearis oportet, tunc nihil amplius profuturum beneficiario, quò ad ipsum attinet, duo uel tria possidere beneficia cum legitima dispensatione, si æqualis sint conditionis, quàm unum tantum: quod est contra mentem cap. De multa, de præb. & contra Extrauagans Execrabilis, Ioan. XXII. cum in sui gratiam & utilitatem, expendere amplius ei non liceat, quàm si unicum tantum beneficium haberet. Adde illud quod urget uehementissime, permisisse

ſiſſe quidem generale Concilium in d. cap. De multa. cum nobilibus & litteratis diſpenſari poſſe, ut plura quàm ſingula, poſſint obtinere beneficia. Cuius conſtitutionis is finis aperte fuit; ut talem agere uitam eis liceret, qualis expediret generis nobilitati, gradibus, atque litteris. Poſtremo, id ipſum ex Extrauaganti prædicta Execrabilis, Ioan. XXII. conuincimus; quæ licet iniunxit cunctis qui beneficia incompatibilia poſſidebant, ut ea dimitterent; ab eo tamen præcepto excepit Cardinales, & Regum filios; innuens aperte, eos poſſe de reditibus expendere, non tantum quæ reſponderent ſatis qualitati beneficiorum, ſed etiam quæ reſponderent perſonarum conditionibus. Cæterum, illud diligenter expendendum; quòd licet alimenta beneficiarii, ut ex textu c. De his, de eccleſ. ędif. quem ibi dixit neſcire ſe alibi Panor. Cui tamen ei ſimilis in §. fin. 12. q. 1. colligitur, anteponantur reparationi templi, ita ꝙ 8

si quid desit, deesse potius debeat Ecclesiæ quàm beneficiario. Id tamen intelligendum uenit de illa portione, quæ ei obtingit in alimentũ, iuxta qualitatem tantum Ecclesię cõmensuratũ, & non iuxta qualitatem personæ. Nam si oppositum contendas, cogeris fateri necessario, filiũ Regis habentem duo beneficia, quorum utrumque ualeret octingentis aureis, nequaquàm obligandum, ad contribuendum partem ullam uel minimam, in Ecclesiarum reparationem, & ornamentorum: quod est plane absurdum, & ideo indignum relatu, & auditu, l. Nam quòd absurdum, ff. de oper. lib. facit, quod anteponenda est omnino necessitas conseruandæ naturæ uitæque, necessitati conseruandi decori personæ, ut docuimus in Manuali nostro cap. 24. nu. 3. post Thomam, & alios multos, quos ibi citauimus. Et latius monstramus, in Commentario cap. Quiescamus, quem una cum hac Apologia componimus. Ex quo habes, non excusan
dos

dos a culpa milites religionum militarium, quos Cõmendatarios uocamus, qui ob id, quòd nihil eis de reditibus supereſt; abſumpta ea parte, quę necessaria eſt ipſis alendis, & ſuſtentandis; iuxta ſui ſtatus qualitaem, templa habẽt minantia ruinam; uel certe, non uti decet apparata, & multo peius adornata.

SVMMARIVM.

Rex Hiſpaniæ qui ſuperat omnes Prælatos, excepto Papa, in reditibus eccleſiaſticis, poteſt de illis ſuſtentare ſuum regale decus; & quantum debeat ſe abſtinere a diſpendendis illis in diuites, & malos uſus. nu. 1.

Commendatarij profeſſi perpendant periculum male inſumendi ſuos reditus. nu. 3.

Papa teſtari nequit. nu. 3. & latius infra q. 3. mon. 2.

Rex Philippus ſecundus Hiſpaniæ Rex, tarde per authorem cognitus, tardius eius heroicæ ac rariſſimæ uirtutes cæteris gentibus agnitæ, parumque per indigenas uulgatæ, quæ propriæ ſunt ei, uel in eo maxime præminent, ſine aſſentatione ulla inſinuantur ab Authore; quia id

è Repub. Christiana in publicum omnium Regum, & Regulorum exemplum esse uisum est, paucis, quæ bello paceque gessit, temporaria & æterna gloria incomparabili digna, recensitis. nu. 2.
Beneficiario ab aliquo qui recipit, an peccat. nu. 4.

LXXXIII. Moneo, intulisse me ubi su-
1 pra, etiã Regem nostrum, qui reditibus ecclesiasticis plusq̃ ullus Ecclesiæ Prçlatus, excepto summo Pontifice, abundat; quippe qui administrator est trium illorum Magistratuum ordinum militarium sancti Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ, ac tertiæ partis decimarum totius Regni Castellæ, & bonæ partis Regni Granatæ, & Insularum fortunatarum, non solum posse iuste de reditibus magistratuũ expendere quantum expedit officio magistratus, & decentiæ, qua utebantur Præcessores ipsius; sed etiam quæ expediat Regali apparatui: dum nihil desit his, quæ ex præscripto legum, & statutorum illorum ordinũ sunt facienda. Quàmuis non defuerit cui magis arriserit oppositum,

positum, hac ratione permoto; quòd negari nequeat, ea quæ supersunt de reditibus ecclesiasticis cuiusuis prędictorum magistratuum, illa deducta quantitate, quæ sat sit magistratui, quatenus magistratus est, expendi nō posse in usus profanos, iuxta ea quæ dicta sunt in mon. XXVII. & XXXVIII. Multo uerius tamen apparet id quod dictum est, ob ea quæ in pręcedenti monito definiuimus. Et ad argumentū pro Aduersario factum, eo quòd a quibusdam eruditis pluris quàm par sit fieri uidetur, explicite respondeo id quod in libro edito uulgari sermone implicite respondi, referendo me ad monitum præcedens. Verum quidem esse, magistrum unius cuiuslibet magistratuum præfatorum, teneri ad largienda piis operibus ea quæ supersunt ei, deductis quæ sunt illius decentiæ necessaria, uti magistro illius magistratus, si alio respectu non egeret pluribus; non tamen si alio respectu pluribus egeret, ut contingit

tingit in casu nostro, in quo idem qui est magister, est etiam Rex: & qua parte est Rex, pluribus eget, quàm qua est magister; sicut & Cardinalis, & filius Regis, de quibus agit Extrauagãs Execrabilis Io. XXII. de præb. Imo & alii nobiles, & litterati, de quibus agit Concilium generale in c. De multa, eod. tit. habentes legitime multa beneficia, non solum possunt suis usibus impendere illa quæ sunt eis necessaria tanq̃ beneficiariis unius illorum beneficiorum; sed etiam quæ sunt necessaria tanq̃ Cardinali, filio Regis, nobili, uel litterato. Abũde tamen ex his colligitur, quantũ Regalis Maiestas aĩaduertere debeat in quem finem præfati magistratus, & alii reditus ecclesiastici Regiæ coronę Castellæ fuerunt a sancta Sed. Apost. uniti; & cauere, ne superflua quæ contra infideles expendere debet, in alios usus absumat, præsertim in donando diuitibus, & scurris, & aliis quibusuis ob fines haud pios.

2 Hic me locus Christiane Lector cogit,

nonnihil dicere de tanto Monarchâ. Tum, quòd tantillum quod in eodem sermone uulgari edito dixeram, uisum est nonnullis nimium, & per assentationem dictum. Tum, quòd ex eo coïicio, illas tanti Regis heroicas uirtutes, quas publicum in exemplum oportuit esse notissimas, parum exteris esse notas. Cuius rei causam arbitror esse, quòd bona pars Nobilium Hispaniæ, in laudando suo Rege tam parca est, quàm in profundendo pro eo suo sanguine larga. Hæc eadem enim effecit, ut mihi quoque indigenæ ignotæ fuissent ante annum 1564. ante quem nec de consuetudine, neque de facie illum noueram, nec eius Curiam unquàm ingressus fueram. Quippe qui contentus, & supra merita ornatus, honore, ac honorariis quatuor præfatarum, quæ celeberrimæ sunt, academiarum, nunquàm Regiæ Curiæ munera in illum, neque in hunc usque diem ambiui; nec petii, nec accepi. A præfato uero anno, in quo eius Maiestatem

ieſtatem pro cauſa Reuerendiſſimi Toletani adiui, & ab eo nunquàm antea uiſus, nemine ſubindicante, cognitus fui; cœpi eum de facie, ac conſuetudine cognoſcere, & curioſe omnia, & ſingula eius acta, dictaq; perpendere; demirariq; illum alium ab eo quē mihi pinxerūt, ut miratus dicitur AEneas molem magalia quondam. Dicam autem, non eius natale ſolum, nō genus, & proauos, & quæ non fecerit ipſe, nec ea quæ fecit, illi cum aliis Principibus communia; ſed tantum quædam quæ dono diuino ei ſunt peculiaria, aut certe in eo longe præminētia. Idq; faciam ſine adulatione ulla, quę me tam ſenē, tamq̃ peregre, ac fere ſine ſpe ad eius regna redeundi agētem; nec ab eo dono ullo alio q̃ gratia ſua, quę tamen mihi eius ſubdito maximum eſt, donatum decet. Vt alia ergo in aliis emineāt, ita præminet in eius Maieſtate fides illa catholica, quę uirtutum omnium eſt prima, licet non maxima, ut facile putes cum comitatam ſupereminentia fi-
dei

dei alterius, quæ gratis data dicitur gra- 4
tia. Religio autem, quæ maxima est uir-
tutum moralium, adeo in eo resplen-
det; ut in sacris mira cum animi atten-
tione audiendis, ceremoniisq; sacris
seruandis, omnes quotquot uiderim
Reges, Regulos, & alios Principes ui-
ros (uidi autem q̃plurimos in Hispa-
niis & Galliis) superet; si unum glorio-
sæ memoriæ Ioannem tertium Lusita-
norũ Regem nunq̃ satis laudatũ, eun-
demq; proxime cognatũ eius & soce-
rũ iam uita functũ excipias. In punien-
da uero, fuganda, extirpandaq; hære-
sum peste, neminẽ habeat parem. Tam
rarissima uero pręminet in eo prudẽtia
(quę oĩum uirtutũ, quas cardinales uo
cãt, est maxima) pręsertim ea qua bene
regnatur, tamq; eubulia, synesi, ac gno
me alta, cõsiderationeq; sẽp & ubiq;
comitata, & a pręcipitatione aliena;
ꝙ q̃ plurima, eademq; maxima Regna,
maximos Principatus, & Imperia, lõgis-
simis terrarũ, mariũq; spatiis a seinui-
cẽ distãtia, pacatiora, & in officio sibi
audientiora

audientiora, a multis iam annis continet; quàm uix unquàm ea ulli alii tot annis continuerint. Sane iustitia quæ (ut ille ait) mirabilis est, uelut Hesperus, adeo in eo resplendet, ut uix unquàm ullus in eius imperiis, & regnis, etiam cum singula singulos Reges, & dominos haberent, tutiorem inter improbos innocentiam seruarit; neque æquanimius iudicia contra se, per sui consilii Proceres lata, audierit; neque (quod pro miraculo est) minus ulli iudicum insinuauerit, utri partium maluerit faueri; neque qui magis præstiterit illa. Iudicium Regis honor. Iudicium decet & clementia Reges. Vix enim unquàm ulli delinquenti, sine iusta causa, & sine læsi consensu ignoscit: nec è contrario cuiquàm, concurrentibus his, ueniam negat. Veritate autem, quæ pars iustitiæ ponitur, adeo pollet; ut numquàm nec serio, nec ioco; neque in magnis, neque in paruis rebus mentiatur, mendacesque omnes habeat exosos. Quò ad fortitudi-
nis

nis uirtutem attinet, demiror esse qui eum imbelliæ insimulent. Quorũ ut opinionem demonstrem esse uanam, plura quàm putaram, sed pauciora quàm possem ob breuitatis gratiam, in medium adducam. Primum quidẽ, quod animum eius uere regium, in corpore uiribus uiuidis, elegantique composito proportione inclusum, ea Phrenandræa, siue fortitudo munit, & occupat; ut nullum inueniat in eo locum inanis, plusq; satis sibi fidens, gloripetaque fiducia, quæ Reges solent in bella præcipites ferre: neque ullus uanus timor, qui eosdem ab eis mature suscipiendis nonnumquàm deterret. Quò fit, ut quotiens opus est, serenissimo animo, de bello, & pace, priusquàm quicquàm statuat, quos oportet consulat, & tam secrete id faciat; quòd etiam sui consilii Proceres nesciant quid statuerit, donec id exequi iubeat: fitque, ut licet pacis, quæ bellorum finis & scopus esse debet, sit studiosissimus, artisque illius assequendæ,

quendæ, conseruandæque pollentissimus, bellorumque quò ad eius fieri potest impedientissimus: cùm tamen ad ea suscipienda uis aliqua coegerit, eorum sit susceptor cautissimus, & in finem usque prosequendis constantissimus. Deinde, quòd nulli Imperatorum, Regum, & Ducum, qui a quingentis annis cũ longe maioribus exercitibus quàm ipse in Gallias irruerunt, ea gloria contigerit, quæ illi: cùm anno. 1567. fuso exercitu Gallico, capto direptoque fano sancti Quintini, oppido munitissimo, cum aliquot aliis, sine graui sui exercitus iactura, triumphans, Valentianam rediit; non quouis tempore, sed quo Reges militem hybernatum deducere solent: nempe tertio Idus Octobris. Quin & uere insequenti, cùm Bruxellis complementum sui exercitus expectans, a duobus Henrici Gallorum Regis huius nominis secundi (qui tamen fortuna fortitudineque, prudentia militari comitata, nulli suorum Præcessorum secundus

dus erat impigerrimis, reiq; militaris callentissimis ductoribus, nempe Duce Guisio, & Mariscalo Termio, a tergo & a fronte premeretur, suis omnibus trepidantibus, & nō paucis cōsulentibus, ut Antuerpiā refugeret, quò inde in Hispaniam, si res ita ferret, se reciperet; ipse solus, soli Deo fidens, inuicto & interrito animo, contra omnium sui consilii Procerum & Ducum sententiam, decreuit; ut Comes Agamontensis cum bona parte militum, quos in Guisii occursum præmiserat, mira celeritate reuocata, & aliquot aliis repente collectis, in Termium irrueret. Qua irruptione, fuso, fugato, captoq; cū multis nobilibus Termio; se, suos, suaq; oīa in tuto posuit. Imo & cōsecuta ęstate, cōparato iusto exercitu, eundē Henricū apud Dorlanum ad pacē sibi honorificentissimā, quę hactenus durat, & utinā duret æternū, coegit. Tertio, ꝙ postea in Hispaniam reuersus, rebusq; Regnorū illius cōpositis, & Isabella Regina terq; quaterq; maxima, pacisq; toti

orbi Christiano pernecessariȩ administra, incõparabili cum põpa excepta, mox Pennonem in Mediterraneo mari sitam, Hispaniæq; infestissimam, & arte lociq; natura munitissimam, a Turcarum potestate in suã, sine ulla sui exercitus iactura, reduxit. Melitamque, siue Maltam maximo, pertinacissimoq; Turcarum exercitu obsessam, & mira Valletæ prudentissimi, fortissimiq; Magistri magni ordinis sancti Ioãnis, suorumq; fortissimorum cruce signatorum militũ uirtute, robore, piaq; audacia, iamdiu se defendentem, missa magna delectissimorum militum manu, ab omni molestia liberauit, nõ sine ingenti Solimanni dolore, iactura, & dedecore. Et in orbis noui prouincia, cui nomen florida, arcem a Gallis clam erectam, & in perniciẽ omnium nauium ex Peru Imperio, & ex noua Hispania, in suam antiquam redeuntium, ualde munitam singulari Dei beneficio, Petro Melendio Duce, ui, citra uel unius militis iacturam, cepit. Et omnes fere Galli qui

eam munierant,& defendebant, quiq; plus mille ducenti erant,cum non sine magno Diuorum munere in Hispanorum (qui uix erant quadringenti) manus uenerunt, licet essent uiri fortissimi,& ex bona parte nobiles: quia tamen erãt impii,& Lutherani,occisi fuerunt: quàmuis tanta occido extra pugnã facta,tam pio Regi minime, quod palam est, placuit. Postremo, ut alia omittam, quis eorum qui satis nouit quàm æmulæ sint Hispaniæ,Galliæ, nõ magni faciat suppetias illas magnas, tamq; opportunas,quas Gallorum Regi,ob ætatem puerilem, & Lutheranorum multitudinem laboranti, per Hispaniam,Italiam,& Flandriam,transmisit?Quàm uero prudẽter,caute,ac fortiter anno superiore in Flandriam pro Lutheranis tumultuantem, Duce Albensi ductore prudentissimo traduxit exercitum saluum per Alpes, & fines Gallorum, Heluetiorumq;,qui suæ sectæ Lutheranis maxime fauent, aliorum esto iudicium; mihi quidem pro

miraculo fuit. Cuius tñ magnitudinem superauerũt administratio iustitiæ, aptę natæ gentes frænare superbas, sumpta sine populi tumultu, de quàmplurimis, & in his aliquot Magnatibus, diuinæ humanæq; Maiestati rebellibus, uindicta rarissime audita: & duæ uictoriæ, altera ad Groningiam, altera ad Damum Frisiæ oppida munitissima, quas dum hæc typis excuduntur, Dominus Sabaoth, siue exercitum Deus, ministerio eiusdem Ducis, & ductoris, dedit ei fere incruentas: non obscure significans id, quod antea tempore patris eius uiri incomparabilis Caroli V. fortissimi, gloriosissimiq; Imperatoris insinuauerat: nempe, Christiano a fide catholica deficienti, non solum grat am, charitatem, spem, aliasque huiusmodi uirtutes tolli; sed etiam prudentiam, consilium, fortitudinem, tum animi, tum corporis auferri, uel certe diminui; quando Germani, pectora nata bello, fide catholica defecti, tam fœdæ occidioni subiacuerũt:

ob

ob quæ omnia S. D. N. idemque Pontifex maximus Pius V. pientissimus, festa, preces, supplicationes publice decretas, summasque gratias Deo, cum Patribus purpuratis, Clero, ac Populo Romano pedes nõ semel egit. Magnitudinem autem sublimitatemq; animi uere Regii, qua magnificentia munerum, & donorum in suos, & arcium munitarum regiarum, pomœriorum, pomariorum, & leporariorum, & cuiusdam superbissimi templi, omnes qui ante illum in Hispania regnarunt Reges antecellit, maxime laudarẽ; nisi essent quibus aliquantum ea uiderẽtur nimia. Illis plane metriotis temperantiæ, modestiæque characteribus insignissimus est, quòd raro aut numquàm uno die plus, neque pluries edat, aut bibat, q̃ alio. Quòdque iam inde a puero (quod pro miraculo est) nullum unquàm suæ, uel alterius ditionis, nec ullum famulum etiã infirmæ functionis, etiam in ministrando grauiter errantem, ullo uerbo in-

jurio, nec irato incesserit; contentus blande admonere, ne adeo incurius foret. Quodque dum a sacris ad prandium rediens conuenitur a multis, & nonnumquàm a plus centum, perinde singulos eorum singulariter, cum ea benignitate, serenitate, ac frontis hilaritate audit, eisque respondet, ac si solus eum unus conueniret; etiam si oporteat ob id unam, uel alteram horam differre prandium: nec prius se quieti sub noctem tradit, quàm omnes libellos supplices ab eis porrectos, suprascribat nominibus eorũ, quorum est cõtenta in eis cũ ejus Maiestate tractare; & tradat illi qui eius rei curam gerit, ut crastino mane eis illos distribuat; simul certiores faciat eos, qui eos porrexerunt, quibus sint distributi, ut sciant quos adire oporteat, pro habenda eorum expeditione. Quod denique molestias se adeuntium, quales quales illi sint, inaudita corporis, & animi sibi constantium consistentia ferat, adeo quidem, ut me, hominem

alioqui

alioqui nihili, pro Illustrissimo Toletano se alloquentem, audierit Pinciæ unam horam & amplius, semper stans, & rectus; appositissimeque de more suo, ense, pugioneque accinctus; & adeo sibi semper constans, & immotus, ut numquàm tussiret, uel expueret; numquàm ullam sui corporis partem, non caput, non collum, non os, non uultum, non humeros, non brachia, manus, digitos, crura, pedes, uel quid aliud, in ullam partem moueret. Audiuit, inquàm, mira præsentia, & intentione animi, respondítq; adeo apta, tersaque oratione, cui nihil poterat addi, uel adimi; ut præmeditatus, & ex præscripto locutus uideri potuisset. Quæ profectò numquàm uisa, lecta, uel audita fuerunt. Et ut tandem infantiam meam balbutientem, nimiumque ultra crepidam, in messem alienam digressam compescens, finiam; puto eum omnes qui ante se in Hispania regnarunt, gloria, non uno nomine superantem, longe

superaturũ, si tria quæ dono Dei præueniente facere cœpit, eodem subsequente perfecerit. Primum, si nonnulli qui indirecte laicam potestatem sub specie maioris iustitiæ, utilitatisque publicæ, intra ecclesiasticæ fines intrudere nituntur, satis uere intellexerint, se imitantem suos Maiores, & in his Carolum Magnũ, qui relatus in cap. In memoriam. 19. dist. sic ait. In memoriam beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam Ecclesiã, & Apost. Sedem, ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, ecclesiasticæ esse debeat magistra rationis. Quare, seruanda est cum mansuetudine humilitas: & licet uix ferendũ ab illa sancta Sede imponatur iugũ, tñ feramus, & pia deuotione toleremus. Velle, inquã, in primis, ut Ecclesię authoritas, & potestas suspiciantur, & colantur, eiusq; iura illæsa seruentur; esseque frequentissimo exemplo persuasum, earum cultu, Regna florescere; & contemptu, marcescere, ac tandem a fide catholica defi-
cere

cere. Alterum eſt, ſi ita exequatur ſua iura, quibus iampridem iubet militibus ſuis ſtipendia debita integre perſolui, ut nullatenus per Ducum ærariis præfectorum, & Theſaurariorum auaritiam, fraudem, & noua inuenta quicquàm eis diminuatur, uel differatur; ne uiri egregii, quorum fortitudine fideli, non ſolum gloria, imperia, & regna, ſed etiam ipſa fides catholica cultus Dei & iuſtitiæ in eis ſtant, & florent, uerecunde mendicent; aut inuerecunde concutiant plebem, aut uiolenter graſſentur, aut turpiter a fide regia deficiant; neue ſuo exemplo uiros ad bella natos a militia ita deterreant, ut cum delectus militum habetur, pauci ea digni aſſcribantur. Tertium eſt, ſi Diuum Ludouicum Regem Frãcorum ſua de ſtirpe antiqua prognatum, imitatus, nonnullis qui patrimonium regium nouis inuentis, eiſdemque Eccleſiæ, Populo & Plebi grauibus, contra ius, faſque augere procurant, dixerit in

ſententia ea quæ illum cuidam Conſiliario ſuo in primis erudito, & perſpicaciſſimo dixiſſe in hæc uerba teſtatur Remundus Ruffus uir pius iuxta ac eruditus, in eo quem contra Molinæum pro Papæ primatu, erudite, pie, ac ornate ſi q̃s alius ſcripſit, libro pag. 390. & ſequenti: Sum tuus & frater, & Rex; te fratrem amiciſſime moneo, hortor, & rogo, ut fluxis his rebus, quas a me te conſequi & ſperas, & ambis; & quibus repentino caſu unà cum uita carere potes, optimæ mentis conſcientiam, ſalutem, incolumitatemq; illam ſempiternam anteponas. Rex uero cũ ſim, hæc edico; ut ſi te poſt hac contra ius, iniuriam tueri captionum neſcio quibus anfractibus intellexero, non ſolum palam te iubebo argui, ſed dignitate & gradu deiectum efficiam, ut ſingulari ſis exemplo omnibus, quò intelligant me nihil niſi ius colere, & tueri; Regemq; me eſſe nõ Tyrannum. Intuli etiam ubi ſupra, ꝙ materia præſens, & deſiderium quod ineſſe mihi

debet

debet salutis animarum tot, & tam illustrium uirorum, quot & quàm sunt Cõmendatarii ordinũ militarium Hispaniæ,& aliorum Regnorum, impellebant me admonere, q̃ graue peccent, qui perinde suos prouentus ecclesiasti cos in profanos usus insumũt,ac si om ninò sæculares essent, non reputantes secum, ꝙ præterq̃ ꝙ illi sunt prouentus ecclesiastici, ipsimet sunt religiosi, & emiserunt solemne paupertatis uotum, quo dominium omnium quę habebât amiserunt, simul cum capacitate noue quærendi res ullas sæculares, ut supra mon. IX. cum octo sequent. & mon. LXII. cõtra præfatũ N. monstrauimus; ac consequenter, nihil eorum quibus utuntur, est suum, nec potest esse. Nam q̃uis summus Pontifex cum illis, circa uotũ castitatis dispensauerit, ut ducere possint uxores: nunq̃ tamen super paupertatis uoto dispẽsauit, nec ut dispen set, aliqua iusta, & rationabilis causa reperiri potest, ut alibi in q. 1. super tit. de stat. mon. a nobis assertum est, & 3

supra

ſupra monito . XI. repetitum; dum efficaciter probaui, eos non ſolum eſ ſe perſonas eccleſiaſticas, ſed etiam uere religioſas. Et quia in prædicta rubrica late egimus de difficilibus dubiis, quæ circa eorum facultatem adminiſtrandi, & eorum ſumptus, & adminiſtrationem occurrunt: & ne Apo logia iſta nimis excreſcat, nihil aliud hic addam, præterquàm; quòd ſupplico humiliter eorum Excellẽtiis, & Do minationibus, ſimul & Confeſſariis, ut perpendant eorum Cõmendarum prouentus eſſe eccleſiaſticos, ac conſequenter quæ de illis ſuperfluunt, deberi pauperibus, & aliis piis operibus lege diuina, & naturali iuſtitiæ. Item, ꝙ ſunt religioſi, qui ſe per uotum ſolemne pau pertatis, ab omni dominio, & poſſeſſione ſecularium bonorũ abdicarũt, & ea per ſuam profeſſionem in ordinem quem profeſſi ſunt, trãſtulerunt. Et cõſequenter reditus, & prouentus eorum effecti fuerunt eccleſiaſtici. Cui conſe quens eſt, eos ægre poſſe diſponere de illis,

illis, nec inter uiuos, neque per ultimam uoluntatem, nisi cum quibusdam restrictionibus: quàmuis ad id habeāt diplomata summi Pontificis quàmlibet fauorabilia. Quoniam cum ipse (ut tamen cum debita eius semper reuerentia loquar) non possit de suis ecclesiasticis reditibus pro libito testari, etiam si non sit ex monachali electus statu, sed ex sæculari, ut inferius patebit; minus poterunt facere præfati domini Commendatarii de prouentibus suarum commendarum, eo modo quo aliqui suis priuilegiis innitentes faciunt; cum sint religiosi, & inhabiles ad dominium, & etiam possessionem cuiuscunq; rei, etiam minimæ, saltem suo iure, nomineq; habendæ. Intuli quoq; 4
peccare quidē mortaliter eos, qui per donationem a beneficiariis bonorū, notabilem quātitatem accipiunt, si ea esse sciuerint de reditibus ecclesiasticis; & si nō excusat illos aliquid eorū, quæ mox infra ponemus. Nā qui causam dat peccādi, uel certe peccato cōsentit,

ſentit, peccat; ad Rom. 1. & c. Nocum. 2. q. 1. & late in Manuali cap. 11. nu. 9. Qui uero hanc accipit, profecto uel ſcit eum qui donat mortaliter peccare, uel ſcire tenetur; & conſequẽter peccat. Colligi etiã poteſt ex hoc, multos eorum qui cognatos deſiderant ad Epiſcopatus dignitatẽ euectos uidere, quò ditiores ex eorum donationibus reddantur, plus ſibi mali, q̃ ueræ utilitatis exoptare. Deſiderant enim, ut promoti peccent, ac conſequenter peccant; quod peius eſt eis, quàm ſit bonum diuitiarum. arg. c. Præcipimus. 12. q. 1. & l. Sancimus. C. de Sacroſ. An aũt qui hæc acceperit bona, reſtituere teneatũ, & quomodo; explicabitur infra q. 2. mon. XXVI.

SVMMARIVM.

Frater Alphonſus, Maldonadus nomine, reipſa optime donatus. nu. 1.

Moniales tot debent excipi in monaſterium, quot ali poſſunt de reditibus monaſterij; & non plures. nu. 1.

Moniales iuste suscipi possunt ultra eas, quæ sustentari possunt de illius reditibus, modo deferant dotes suæ sustentationi sufficientes. nu. 2.

Simonia frequenter admittitur a Prælatis in ingressu monasteriorum, similiter & a subditis. num. 3.

Etiam in accipiendis superfluis dotibus. nu. eod.

LXXXIIII. Moneo, addidisse me ubi supra prædictis hanc quæ sequitur decisionem, quam ut apponerem præfato libello, cum iam ultimam uellem apponere manum, rogauit Venerandus admodũ pater, frater Alphonsus Maldonadus, dotibus optimis bene ac egregie donatus, uidelicet; Peccare monialium Abbatissas, aut alio quouis nomine monasteriis præfectas, suos reditus ita prodige expendentes, ut moniales denuo admittere omnino recusent, nisi tantis dotibus onustas, & tantis expensis factis, quantæ sufficerent abunde illis per totam uitam alendis. Et tamen nec admissis pridem monialibus, nec his quæ denuo admittuntur, uel solas uestes confe- 1

runt; imo nec frequenter medicinas. Primo quidem comprobatur id, tam ex antiquo iure, in cap. Periculoso. §. Sane, de ſtat. reg. quod habuit originem a cap. 1. de inſtit. quàm nouo Concilii Trident. cap. 3. ſeſſ. 25. de regul. præcipiente, ne plures moriales admittantur in monaſteria, quàm ex eorum reditibus abſque penuria earum ſuſtentari poſſint; quod præfatæ nullo modo exequuntur, cum nullas indotatas accipiunt ex reditibus monaſteriorum alendas. Deinde, quia præfata Concilia præſcribunt, ne plures accipiant, quàm ali poſſint ex propriis reditibus: at illæ multo plures accipiunt, ſi habeant dotes. Tertio, quia uehementer abſonum apparet, monaſteria monialium unius cuiuſdam Ciuitatis uiginti millium aureorum reditibus annuis, & eò amplius perfrui: & tamen ob hos reditus adeo copioſos, nullam monialem admitti, nec ab ipſis ſuſtentari; niſi pro dote, ſuppellectilibus, & expenſis aliis ſe-

cum

cum adferat, ut multi referunt, octingentos; qui sufficere haud dubie possent ad emendum centum in singulos annos ad uitam earum, si mille dipondia octo millium pretio emantur, ut emi solent. Imo licet eam summam tantum deferret, quæ sufficere posset emendis octuaginta aureis, uel septuaginta in singulos annos ad uitam, satis essent, & ad alimenta, & ad uestes, & etiam ad medicinas. Et ita nõ ingreditur expensis monasterii, sed suis propriis. Postremo, quòd mens Conciliorum ea est, ne plures moniales indotatæ, nec dotatæ, in monasteria cooptentur, quàm ex reditibus monasteriorum ali possint. Et quòd in his monasteriis, in quibus iam admissæ hunc numerum excedũt, nullo modo admittantur aliæ, donec uel eo usq; decrescat numerus earum; uel crescant reditus, ut illi numero alendo, & amplius, sufficiant. Id quod aliquorum Prælatorum præscripto, in monasteriis aliquot iam seruatur, post Concilii Trid. de-

finitionem. Et Carthusiensibus cœnobiis seruari pręcipitur statuto quàm strictissimo, cap. 12. 3. p. compil. stat. quod mire exaggerat Dionysius Carthusiensis lib. 1. de Simonia. art. 16. Dubitatio tamen uehemẽs hinc oboritur; possint ne Præfectæ monialium alias admittere sufficienter dotatas, posteaquàm expletus sit numerus earum quæ possunt ali ex annuis reditibus monasteriorum. Ex altera enim parte pugnat usus; id enim crebro fieri cunctis est perspicuum: & consuetudo est optima legum interpres: cap. Cum dilectus, de consuet. Ex altera uero iura, uidelicet, d. c. Periculoso, de stat. regul. & c. 3. sess. 25. concil. Trident. quæ id prohibere uidentur, imo simoniacum esse innuitur in cap. Quoniam, de simon. & Extrauag. Vrba. V. Ne in ea, ut profuse satis Dionysius tam in lib. 1. quàm in 2. de simon. deducit; asseuerans firmiter, id a labe simoniæ non excusari, licet nihil assumatur pro ingressu religionis, nec

nec pro monachiſmo, ſed tantum ſuſtentationis gratia; nec excuſari ab hoc monaſterii paupertate. Et ad hæc omnia comprobanda, uehementer urget Extrauag. Vrb. V. quã retulit Dionyſius præfatus, lib. 1. art. 7. & lib. 2. art. 2. de ſimon. Nobis tamen uidetur. Primo, expedire quidem, ne plures aſſumantur, cum id iura cenſeant multo melius. Et quòd ampliſſimæ dotes, quas aliquæ exhibent, in cauſa ſunt, ut quædam quæ non ſponte ad religionem inducuntur; & quædam quæ aptæ non ſunt, ingrediantur monaſteria. Vnde fit, ut maiorem in ſpiritualibus faciant iacturam, quàm reportent commoditatem in temporalibus: quod demonſtrat ſatis Dionyſius in d. art. 7. de ſimon. Difficile etiam factu eſt, hoc ab omni ſimoniæ labe excuſare, uti melius, quàm ullus alius, author ille ſuadet in lib. 1. & 2. de ſimon. Secundo tamen dicimus id non eſſe malum, licet oppoſitum aſſeueremus melius. Credimuſq;

 poſſe

posse Præfectas monasteriorum, sine ulla culpa aliquas ad religionem anhelantes, & aptas, sufficienter dotatas admittere; etiam ubi sit expletus numerus earum, quæ ali possint ex reditibus monasterii: dum tamen ab omni simonia caueant moniales, quæ solent aliquid pro suffragiis accipere. Primo, quia id asseuerauit S. Thom. a Caiet. probe expositus Sec. 2. q. 100. art. 3. ad 4. Deinde, quia nunquam, ut credimus, uel difficile in Hispaniis, Dionysii approbabitur sententia: ubi complures, suas filias in monasteria deferunt, non tam religionis gratia, quàm ne cogantur nuptui tradere inferioris ordinis hominibus. Rursus, quia etiam S. Thomas tenuit, licere recipere uirgines dotatas in monasteriis, in quibus nō sufficerent omnibus, si reciperentur sine dote. Iam autem tempore S. Thomæ illud erat cautum in cap. Periculoso, de stat. regul. lib. 6. quod modo innouat Trident. Concilium in d. cap. 3. de regul.

seff. 25. scilicet; ne admitterentur feminæ plures intra monasteria, quàm ali possent. Vnde ius tum antiquum, tum nouum exponendum apparet, ne recipiantur indotatæ, uel cum damnò aliarum monialium, uel cum expensis Monasterii. Illa autem simonia quæ interuenire solet, subterfugi posset, quibusdam obseruationibus additis; quàmuis difficulter, ut Dionysius astruit in d. art. 7. lib. 1. & in d. art. 2. lib. 1. de simon. Vnde id obseruatur quàmdiligentissime in ordine Carthusianorum, ex statuto præscripto in cap. 2,3. par. stat. Carth. de quo locuti sumus, ꝙ grauissimas pœnas adhibet, contra Præfectas, & moniales alias, si ante ingressum, uel post, dona ulla uel præmia acceperint uel per se, uel per alium, ab ea quæ denuo in earum numero cooptatur, iuxta ea quę præscripsit etiam Extrauagans Vrb. V, quę sub grauibus censuris inhibet donationes, & acceptiones omnes, directas, aut indirectas, tam his quæ ad-

mittuntur, quàm admittentibus. Quia
tamen hæc ſimonia euitari poteſt, ſi
dos neceſſaria pauperi monaſterio de-
tur, huic noſtræ ſententiæ tandem ad-
3 hæreo; obteſtans Præfectas Reueren-
diſſimas in Domino, ne recipiant plu-
res, quàm alere poſſint monaſterio-
rum reditibus annuis, etiam indota-
tas, & ſine muneribus: quod ſi alias
dotatas receperint, caueant, ne id in
aliarum cedat detrimentum; & ante
omnia proſpiciant, ne uel ipſæ mo-
niales ſuffragium dantes, in ſimoniam
aliquam incidant. Illud etiam pro cer-
to habeant, & animaduertant, ex pa-
cto aliquid accipere ultra id quod ne-
ceſſarium ſuſtentationi monialis iudi-
cio cordatorum cenſeatur, eſſe ſimo-
niacum. Nam ex pacto nihil aliud poſ-
ſunt accipere, præter illud quod alen-
dæ moniali ſit neceſſarium: eo quòd
ei monaſterium præ inopia, non po-
teſt tribuere. Si ergo aliquid ultra ac-
ceperint, uel ſi dotem exegerint, quan
do monaſterium poſſet eam alere, il-

licite

licite recipiunt. Quod si hæc uera sunt; quid, quæso, dicemus ad prodigas illas expensas, & profanos apparatus fieri solitos ex pacto tacito, uel expresso, dum uel ingrediuntur monasterium, uel professionem emittunt? Quid aliud moderatius, quàm ut hæc uehementer interdicantur; & culpentur, ac puniantur illæ, quæ talia faciunt? & simul etiam doceantur, quãto honestior appareret cũctis hæc inspicientibus, modesta quædam humilisque temperantia, spirituali coniuncta contemplationi, quàm pomposa intemperantia mundanæ cuidam admixta uoluptati in funeralibus eius quæ per professionem moritur mundo, & nascitur, uel excrescit Deo.

Secunda quæstio.

An beneficiarii impendẽtes ſuperflue, uel profane reditus ſuorum beneficiorum, non ſolum peccent mortaliter; ſed etiam teneantur ad reſtitutionem?

SVMMARIVM.

Bonis de eiſdem intelligitur quæſtio ſecunda, de quibus prima. num. 1.
Iuſtitia ſpeciali non tenetur, quicunque per Iudicem cogi poteſt. num. 2.
Leges de omnium uirtutum actibus feruntur, & ita tam de actibus uirtutum theologarum, quàm moralium cardinaliũ, & eis contributarũ. nu. 3.
Iuſtitia ſpecialis, & generalis longe differũt. nu. 4.

ONEO primo, quòd ad hanc ſecundam quæſtionem reſponſurus, in prædicto libello præmiſi; Primo,

mo, intelligendam illam esse de om- 1
nibus, & solis eisdem reditibus ec-
clesiasticis, de quibus intelleximus
primam, supra monito XXI. & XXII.
Falsum item esse; quòd præfatus N. 2
ait, uidelicet; quòd quicumque pos-
sunt compelli per Iudices ad aliquid
faciendum, tenentur ad illud lege iu-
stitię uerę & specialis; cuius transgres-
sio ad restitutionem obligat. Quo-
niam cum leges ferantur de actibus
omnium uirtutum, ut docet Thomas
receptus Prima 2. quæst. 95. artic. pri- 3
mo, & melius. 96. artic. 3. iuxta il-
lud Philosophi Ethic. 5. Præcipit lex,
quę debent fortes opera facere, &
quę temperati, & quę mansueti. Si-
militer autem secundum alias uirtu-
tes & malitias; hæc quidem iubens,
hæc autem prohibens: ideo tam di-
uersæ sunt leges, quàm diuersæ sunt
uirtutes, de quarum actibus illæ fe-
runtur. Vnde, alia sunt præcepta; &
leges fidei, de quibus Thomas Sec. 2.
quæst. 17. & alię leges uirtutis spei, de
quibus

quibus idem ibidē. q.22.& aliæ leges, & pręcepta charitatis, de quibus idem ibidem. q. 44. & aliæ leges, & præcepta prudentiæ, de quibus idem ibidē. q. 56. & aliæ leges, & præcepta iustitię specialis, de quibus idem ibidem. q. 122. & aliæ leges, & præcepta fortitudinis, de quibus idem ibidem. q. 140. & aliæ leges temperantiæ, de qui-
4 bus idē ibidē. q. 170. Cum ergo alia sit uirtus iustitia specialis, quæ principaliter uersatur circa res, & actus exteriores, & in reddendo debitum secundum æqualitatem; & alia iustitia generalis, siue legalis, quę uersatur in referendo omnes actus uirtutum in commune bonum humanum; sicut charitas uersatur in referendo eos omnes in cōmune bonū diuinum, siue Deum, ut docet D.Tho. ibidē. q. 58. art. 7. Cūq; alia sit uirtus iustitia specialis, quę principaliter uersatur in iis quę sunt ad alterum, ad reddendum debitum secundum æqualitatem; & aliæ sunt uirtutes annexę illi, quę potentiales uocantur:

quæ licet uersentur in iis quę sunt ad alterum, ut iustitia specialis; deficiũt tamen ab ea, eo quòd nõ uersantur principaliter circa actus exteriores, sed circa interiores, & secundario circa exteriores; & circa eos nõ in reddendo debitũ legale secũdum æqualitatem, sed aliæ in reddendo debitum morale tantum, ut liberalitas, modestia: uel in reddendo debitum legale, sed nõ secundũ æqualitatẽ, qualis est religio, qua reddimus Deo debitũ; & pietas, qua exhibemus parentibus, patriæ, & sanguine iunctis debitum cultũ: & obseruantia, qua dignitate, uirtuteq; præminentes colimus, ut elegãter docet idẽ ibidem. q. 80. art. 1. Cum ergo, inquam, hæ uirtutes adeo inter se differant; ita etiam oportet, ut leges, & pręcepta de actibus earũ lata, tantundem differant. Itaq; cogitur N. confiteri, multos multis ita debere, ut per Iudices compelli possint ea pręstare, quę tamen non sunt debita per leges iustitię specialis; sed tantum per leges generalis iustitiæ,

quæ cum omnibus aliis uirtutibus cõcurrit; uel per leges speciales illarum uirtutum specialium differentium a iustitia speciali, eo modo quo dictum est. Quamobrem, cum fundamenta N. contra communem, & nos, agant de legibus charitatis, uel misericordiæ, uel pietatis; nihil ei prosunt, neque obstant nostræ conclusioni: quia a diuersis non fit illatio, l. Papinianus exuli. ff. de minor.

SVMMARIVM.

Iustitiæ specialis legem fragens, tenetur semper ad restitutionem faciendam. num. 1.
Leges de alendis parentibus uel liberis, non sunt leges iustitiæ specialis. num. 2.
Iustitiæ specialis debitum quantum differat a debito aliarum uirtutum. num. 2.

II. Moneo, quòd ex monito proximo infertur contra N. esse inconcusse tenendum, quòd frangens leges iustitiç
1 ueræ specialis, tenetur ad restitutionem damni, & nõ qualem qualem; sed secundum æqualitatem, Tum, quia hęc est

est communis Alexandri Halensis, & Antecessorum nostrorũ opinio, relata infra mon. VII. a qua non est recedendum sine lege, uel efficaci ratione, per iura sæpius allegata. Tum, quia nullius momenti est argumẽtatio illa; Hoc est debitum adeo legale, ut debitor possit cogi ad illud per Iudicem. Ergo est debitum legibus iustitiæ ueræ & specialis, ut in proximo monito probatum est. Tum; quia leges quæ iubẽt, 2
ut cogantur per Iudices parentes alere filios, uel è contrario certis casibus non sunt de legibus iustitiæ specialis, de quibus loquitur Alex. Halen. cum communi, ut expresse probatur in l. Si qs a liberis. ff. de lib. agnos c. ibi; Sed cum hæc res ex æquitate, & charitate sanguinis descẽdat: per quæ uerba Iuriscõsultus exprimit leges illas de alendis filiis a parentibus; & è contrario nõ descẽdere ex iustitia illa speciali & uera, de qua Tho. receptus in pręf. Sec. 2. q. 58. sed ex pietate, quæ est uirtus specialis, illi applicata; quæ patriæ, paren-
tibus,

tibus, & ſanguine iunctis prouidet: de qua idem Thom. etiā receptus ibidem. q. 101. Tum, quia nec debitum legale, quo quis tenetur, & poteſt cogi a Iudice ad faciendas eleemoſynas, ſiue ad ſubuueniendum extremam uel magnam neceſſitatem patienti, iuxta gloſ. receptam iuncto textu cap. Sicut hi. 47. diſt. & tradita per Tho. Sec. 2. q. 32. eſt debitum legibus iuſtitiæ ſpecialis præfatæ; ſed legibus charitatis & miſericordiæ, ut probat Thom. ubi ſupra. Tum, quia inter iuſtitiam ſpecialem, & alias uirtutes ſpeciales hoc diſtat; quod illa, & eius leges principaliter & immediate uerſantur circa res & actiones exteriores, ad reponendam in eis æqualitatem eius quod formaliter, uel uirtualiter datur, & accipitur. Miſericordia uero, & pietas, & omnes aliæ uirtutes ſpeciales, & earū leges, uerſantur principaliter & immediate circa actus interiores in mouendo, uel moderando paſſiones animi, licet minus principaliter: & per conſe-

cõſequentiã, moueãt etiã ad actus exteriores. Quod ſingulariter & ſubtiliter ſenſit Tho. Sec. 2. q. 122. art. 1. ad 4. Itaque ex eo quòd non tenetur ad reſtitutionem damni qui uiolat leges pietatis, & miſericordiæ, non ſoluendo parentibus, uel pauperibus debitum legale, quod debet illis legibus pietatis, uel miſericordiæ, non infertur; quòd non teneatur ad reſtitutionem damni, quod præſtat, uiolando leges iuſtitiæ ſpecialis, cum hæ ſint ſeparatæ ab illis: & a ſeparatis non fiat illatio, per iura uulgata: & ita in uniuerſum eſt uera præfata communis, & noſtra propoſitio.

SVMMARIVM.

Lex quæ iubet ſuccurrere patienti extrema, non eſt lex iuſtitiæ ſpecialis, ſed charitatis, pietatis, miſericordiæ, uel iuſtitiæ generalis. nu. 1.

III. Moneo, quòd ex duobus proximis monitis infertur, quòd N. toto cælo errat, noue tenendo contra omnes; legem quæ iubet ſuccurrere neceſſitatem 1

tem extremam patienti, esse legem iustitiæ specialis. Tum, quia per allegata in illis, constat illam esse legẽ charitatis, misericordiæ, pietatis, uel iustitiæ generalis; non autem specialis, quæ uersatur circa res exteriores; & in reddendo legale debitum secundum æqualitatem. Tum, quia qui obligatur ad dandum aliquid extrema patienti, ut ab eis liberetur, & non dederit illud ei, non tenetur restituere illud postea quàm illa necessitas trãsierit, si aliquo alio modo liberetur; neque hæredibus eius, si perierit secundum omnes, & ipsummet. N. Cũ tamen is qui debet alicui aliquid per legẽ iustitiæ specialis, tenetur illud soluere, etiam postea quàm transierit tempus, & articulus in quo soluere tenebatur ipsi, si superuixerit; uel hæredibus eius, si obierit. l. 1. & per totũ tit. C. ut actiones ab hæred. & contra hær. & in l. 1. C. de hæred. act. Tum, quia qui debet ex mutuo, uel aliquo alio contractu alicui extremam necessitatem patienti

tienti illud, quo eum posset ab illa liberare, si non succurreret ei, teneretur ei soluere illud si superuiueret per alterius opem; uel hæredi eius, si obiret mortem:& non alia ratione, quàm quia illud ei lege specialis iustitię debebat. At id quod sine ullo contractu expresso, uel tacito debetur alicui propter solam necessitatem extremam, non debet restitui lapso tempore illo necessitatis, & non alia ratione, quàm quia non debetur ei lege specialis iustitiæ, sed alia charitatis, misericordiæ, pietatis, uel iustitiæ generalis. Ergo propositum. Tum, quia non obstat Caietani authoritas, qui usus est significare N. quòd legibus iustitiæ tenemur necessitatem extremam patienti succurrere. Nam, quia cum generaliter loquatur de legibus iustitiæ, potest intelligi de iustitia generali, & non de speciali; cum dicta Doctorum in dubio ita interpretari debeant, ut iuri recepto consonent. argumento cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. Et si

eius dictum aliter intelligatur, est falsum, & contra communem omnium.

SVMMARIVM.

Dominium unius & eiusdem rei, non potest esse plurium in solidum; & non transit ipso iure in extreme egentem. nu. 1.

Restituere tenetur quis ea, quæ extrema patiens accepit, lapso illius necessitatis articulo, nisi & cæt. nu. 2.

IIII. Moneo, satis cõsequens esse pro-
1 ximis tribus monitis; ueriorem esse illam sententiam, quæ habet; Neminem fieri uerum dominum rei qua eget ad liberandum se ab extrema necessitate; licet iuste posset eam accipere, etiam authoritate propria, & ea uti quatenus esset ad id necessaria: quàm contrariam. Tum, quia illa non uidetur probari ulla lege, uel efficaci ratione, sine quibus non est affirmandum aliquid contra ius regulare, cap. Legatur. 24. q. 2. §. Consideremus; in Auth. de Trient. & semiss. coll. 3. c. Consuluisti. 2. q. 5. & c. 2. de transl. præl. & ius regulare habet id quod est unius, sine

ſine conſenſu eius, non effici alterius. l. Id quod noſtrum eſt. ff. de reg. iu. Tum, quia lex illa celebris, quæ eſt ſecunda in §. Cum in eadem. ff. ad l. Rhod. de iactu. non habet; res fieri communes per neceſſitatem, ſed eſſe communicandas. Tum, quia non patiuntur iura, ut eiuſdem rei dominium ſit penes plures in ſolidum, l. 3. §. Ex pluribus. ff. de acq. poſſ. Tum, quia legi charitatis, miſericordiæ, ac pietatis, & cuiuſcumque alterius uirtutis 2
ſatis fit, ſuccurrendo neceſſitatem extremam patienti ſufficienter, ad hoc ut ab ea liberetur, ut palam eſt. At frequentiſſime ſuccurri poteſt, & abunde quidem extrema patiēti, commodando, uel locando ei rem illam qua eget, non tradendo ei dominiū illius. Verbi gratia; Aliquis, alioqui ſaltem alibi diues, in montibus, Alpibus, uel Pyrenæis niuecanis, neceſſitatem extremam alicuius ueſtis patitur: & aliquis alioqui pauper, deferens ueſtes pretioſiſſimas, holoſericas pellibus her-

minorũ cariſſimis duplicatas ſiue ſuffultas, obuiat illi; tenetur quidem ei unam, uel duas, uel plures, & quotquot ille ad illam neceſſitatem ſubleuandam eget, commodare uel locare; ſed non dare, & transferre in illum illarum dominium. Imo, cum ſe in aliquem locum ubi neceſſitas illa ceſſaret, reciperent; poſſet illam, uel illas quas commodauit, repetere: quod nemo negabit. Tum, quia nemo diceret, quòd ſi quis, alioqui diues, aliquo in loco fame moriens, obuiaret alicui piſtori, uiginti mulos panibus coctis onuſtos aliquo agenti, fieret dominus omnium illorum panum; cũ tamen qua ratione fieret dñs unius, eadem quoque fieret omnium, antequàm ullo illorum ad ſedandam famẽ uteretur. Neque quiſquàm diceret, piſtorem obligatum eſſe ad dandum dominium omnium illorum illi; neque illum authoritate propria poſſe omnes eos ſibi occupare. Imo, quilibet eruditus diceet ſatisfacere piſtorem, communicando

municando illi eſurienti panes neceſſarios ad illam eſuriem ſedandam. Tum, quia ridiculum uidetur, & grauitati legum contrarium, dicere; extremam famem patienti, quæri dominium omnium panum, qui in foro uenduntur; & ilico ſedata per unum panem fame, illud ei perdi; & rurſus iterata fame, fieri eius; & propulſata ea, deſinere eſſe illius. Tum, quia gloſſæ receptæ in d.§. Cum in eadem, & in d. cap. Sicut hi. 47. diſt. aſſerunt, uerbum, communia, in illo dicto; Neceſſitas omnia facit communia; exponendũ eſſe per communicanda. Tum per quædã alia, quæ conſiderauimus in noſtro Man. Confeſ. cap. 17. a nu. 60. ubi hoc aliquantulum limitamus.

SVMMARIVM.

Alphonſus Caſtrenſis laudatus. nu. 1.
Actione ſubſidiaria, qui tenetur; ad tantam reſtitutionem tenetur, ad quantam qui principali. nu. 2.

V. Moneo, quòd non eſt uera doctrina

1 illa noua, quam præfatus N. spatiatus late circa quiddam incidens, contra celeberrimum, eundemq; eruditissimũ uirum Alphonsum Castren. affirmat, uidelicet; quòd licet qui obligatur lege iustitiæ simpliciter, si tempore opportuno non soluat, teneatur ad restitionem, non autem qui non obligatur simpliciter, sed tantum in subsidium. Tum, quia nullo iure illa fundari potest; & ita erubescendum est id sine lege dicere. §. Consideremus. Auth. de Trient. & semiss. coll. 3. & cap. 2. de
2 transl. præl. Tum, quia qui tenetur actione subsidiaria, perinde restituere debet, ac qui tenetur actione principali. l. Sancimus. C. de Sacrosf. Ecclesi. quæ habet; eum qui uasa sacra quæ emit, conflauerit, uel alio modo immutauerit, teneri actione in factum subsidiaria; in defectum actionis rei uendicationis; per quam tantundem recuperatur, quantum per rei uendicationem in cuius subsidium datur. Et qui tenetur actione subsidiaria. l. Aquiliæ,

liæ. perinde tenetur, ac si teneretur actione directa eiusdē.§.fin.Instit.de l. Aquil. Omnis item actio in factum, est subsidiaria, ut ait Bart. in d. l. Sancimus. nu. 2. C. de Sacros. Eccles. quæ habet locum in uariis articulis iuris, ut habet tex. ibi, quos enumerat glos. eius, in uerb. Articulis, & in rubr. ff. de præscript. uerb. & Bart. ubi supra nu.16. & in l. Ex placito. C. de rerum permut. uidelicet, in omnibus casibus, in quibus datur actio præscriptis uerbis, & ex omni interdicto, & edicto unde non oritur actio nominata, ut aiunt præfata glos. & Bart. in hoc recepti. Et tamen certum est, cū qui tenetur actione præfata in factum, teneri ad restitutionem. l. Naturalis. l. Quoties, de præscrip. uerb. quæ probant eam dari, saltem ex tribus contractibus innominatis, & in l. In bonæ fidei. C. de pact. quæ cum ei cōcordantibus habet, eam nasci ex pactis bonæ fidei contractibus ex continenti appositis. Et pater, uel maritus, qui tenetur actione in fa- I

ctum pro furto, uel uxori, uel filio, facto in subsidium actionis furti, quę nõ datur contra patrem, uel maritum; perinde tenetur restituere rem sublatam, ac si teneretur actione furti. l. si quis uxori, ff. de furt. cum allegatis ibi, per gloss. & Bart.

SVMMARIVM.

Charitate sola obligatum ad aliquid, posse ad id compelli. num. 1.

Actio, uel officium iudicis datur, quoties æquitas id suadet. num. 1.

VI. Moneo, quòd N. non debuit niti
1 authoritate præfati Dom. Soti, dicendo; quòd affirmauerit in lib. 4. q. 3. de iust. & iur. Eum qui ex sola charitate ad aliquid tenetur, nõ posse ad id per Iudicem cogi. Tum, quia ille ibidem ait, quòd licet aliàs id dixisset; tamen non habet locum illud in obligatione succurrendi extremæ necessitatis articulo. Tum, quia licet uterq; id assereret, non est uerum: quia quoties æqui-

tas

tas suadet actionem dari, aut aliquid dari, uel fieri, datur remedium officii Iudicis, uel actionis in factum, uel certi condictio ex lege: siue illa æquitas descendat ex lege lata super actibus charitatis, siue fidei, siue misericordię, siue pietatis, siue iustitiæ ueræ specialis, siue alterius cuiuslibet uirtutis, ut supra, ead. q. monito. I. & II. dictum est, & probatur per l. Qui seruandarum. & l. Solent. & l. Quoties. ubi lata de hoc gloss. recepta. ff. de præscript. uerb. facit. l. Si me & Titium, cum ei annot. ff. de reb. cred. & l. Hæreditas. ff. de petit. hæred. & in terminis nostris est gloss. cap. Sicut hi. 47. distinct. uerb. Esurientium. & in cap. Tibi domino, uerb. Necesse. 61. distinct. & in cap. Ius naturale. 1. distinct. uerb. Communis. & l. Neminem. C. de Sacros. Eccl. quę glossæ habent; cogi posse diuites officio Iudicis, ad faciēdam eleemosynam pauperibus maxima necessitate laborantibus. Et ita ille grauissimus, eruditissimusq; Aluarus

rus. Pelagius ubi supra de Planctu Eccles. lib. 2. cap. 28. col. fin. concludit; posse beneficiarios iure compelli ad erogandum superflua pauperibus. argumento cap. Qualiter, & quando, ibi; Redde rationem de accusationibus: & melius per cap. 1. 10. q. 3. ibi; Et singulis annis Episcopo ratio fiet, & per alias rationes: cui satis consonat Cardinalis in Clem. Gratiæ, de rescript. col. pen. Quorum ipse opinioni lubens me subscriberem, quando concurreret maxima necessitas pauperum, & clara superfluitas beneficiariorum nolentium eis subuenire; uel clara in profanos usus profusio: de quo latius infra tractabimus. Quàmuis decisio hæc Pelagii, magis nititur legibus iustitiæ ueræ & specialis, quibus ad id tenentur beneficiarii, ut ibi dicemus.

SVMMARIVM.

Beneficiarius impendendo uane, uel prosane beneficij reditus, non solum peccat mortaliter; sed etiam tenetur ad restitutionem. nu. 1. Quod etiam tenuit Thom. nu. 2.

Restituere

Concilium

Concilium Trident. tacite sensit beneficiarium lege iustitiæ teneri ad dandum superflua pauperibus. num. 14.

VII. Moneo, me in præfato libello di-
1 xisse; quod circa decisionẽ huius quæstionis secundæ, ego semper usq; ad compositionem illius, secutus fui cõem sententiam; & tunc percupiui tenere contrariã, & tenuissem certe, si quo modo satisfacere meæ cõscientiæ potuissem: sed quia id facere non potui, ideo tunc firme tenui, & nunc firmius asseuero prædictam cõem, scilicet; beneficiarios insumentes male, uane, aut profane nõtabilem redituum præfatorum quantitatem, ultra id quod per contenta in corollariis 1. q. præfati libelli, quæ supra repetũtur in summa a mon. LXXV. usq; ad finem quæstionis præcedentis, eis permittitur, non tantum peccare mortaliter, sed etiam obligari ad restituendũ: quod quia præfatus N. & quidam alii, q̃uis aliorũ collatione pauci cõtrariam affirmant, ualidissime in frequentibus argumentis probo, nullate-

nus

nus ab ea recedendum. Primum quidem, quòd opinio cõmunis id habet, etiã ipsomet N. id confitente in 2.par. c. 1. Nam eam affirmant ii, quos citauimus in præf. libello, qué in hoc defendimus q.2.nu.8. scilicet; Archid. & Dom. in princip.44.dist.& in c. Statutum.§.Assessorem,de rescript. lib.6. & in c. Præsenti,de offi. ord.eod.lib.quibus ibidẽ consentiũt Io.And. Anchar. & Perus.& Io.Lina.in Clem.Gratiæ,de rescrip.& Panor.in c.Cum secundũ,de præb.ubi nos late probauimus,& in c. Cũ esses. nu. 21. de testam. Alberi. in dictionario,uerb.Clericus.Aluarus Pelagius uir grauissimus,q. lib.2.de Planctu Eccl.c.28.col.8.& quinq; sequen. neruosissime hanc partem probat; dicens, se illam conscientia urgente affirmare.Idem Anton.in cap. fin.nu.17. de pecul. cler. Felyn. in c. Postulasti. nu. 6. de rescrip. & in cap. De quarta. num. 33. in fin. de præscript. Dec. in cap. Episcopus, de præb. & Antoni. Burgen. in cap. 1. nu. 28. de empt. &

ante

ante illos Alex. Halen. doctor irrefragabilis.3.par.q.36.memb. 5. Richard. item in. 4. dist. 15. art. 3. q.1. ad 1.& post eos Paludan. in eod. 4. dist. 24. q. 3. art. 3. Gabriel in præfata dist.15. q. 8. & Maior in prædicta dist. 24. q. 17. qui ausus fuit dicere; nullum doctorem qui ante eius ætatem mortuus fuisset, contrarium tenuisse: quàmuis in hoc lapsus fuerit, ut ubi supra diximus; & Guiliel. de monte Laugd. in Clem. Quia contingit,de relig. dom. Sanctissimus itē ille Antoni. Archiepiscopus Florent. in 3. par. tit. 15. cap. 1. §. 19. & in 2. part. tit. 2. cap. 2. §. fin. quàmuis Syluester idem tenens in uerb. Clericus. q. 4. per inaduertentiā contrarium imponat ei, in 2. part. tit. 2. §. fin. & Angel. a Clauasio in uerb. Clericus . 4. §. 4. uir miraculis, ut fertur, clarus. Summa item Pisana, uerb. Clericus. 4.§.4. cum Henrico Gandauēsi quodlib.8.q.25. Driedonius etiā lib. 2. cap. 4. de libert. christ. Imo & Caiet. Sec. 2. q. 185. art. 7. & q. 119.

tantum

tantum abest, ut ille allegari debuisset pro contraria sententia: quoniam pro nostra parte est, si satis perpendatur, ut in d. lib. q. 2. nu. 9. ostendimus; quàmuis obscure loquatur, utens nouis loquendi modis. Ait enim, quòd ubi reditus Episcopatus,& Canonicatus exæquant, uel parum excedunt, eam partem quæ eis est ad se honeste sustentandos necessaria,non tenentur ea quæ profane impendunt,restituere; sed sic quando est longe maior. Quod dicere, perinde est ac affirmare; eum non teneri ad restituendum ea quæ in alios usus insumpserit, de parte illa quę sibi honeste alendo iudicio uirorum prudentum est necessaria:reliquũ autem sic. Quod totum ipsum etiam nos omnino fatemur cum communi sententia, extendentes nos paulo ultra, per ea quæ diximus in dicto libello. q.1. corol. 10. & seq. a nu. 59. & supra q.1. mon. XXX. & seq. Eandem etiam affirmat Vlricus author grauissimus, qui late refertur, & probatur ab illo

illo perdocto iuxta ac persancto Dionysio Carthus. in lib. contra pluralitatem, art. 2. Ias. etiã cons. 75. uolu. 2. Socin. cons. 32. uol. 1. Petr. de Vbald. in tract. de successione ab intestato, part. ult. & denique id ante omnes sensit Innoc. IIII. in cap. Indecorum, de ætat. & qual. & adeo est communis, ut Io. Maior ubi supra, ausus fuerit dicere, ut prædiximus; nullum, qui antequàm ipse nasceretur mortuus fuisset, contrarium tenuisse. Et adeo, inquam, cõmunis, & canonibus Ecclesiæ cõsonans, ut Archid. in pręfato. §. Assessoré, dixerit, contrarium esse iuris hæresim. Et Petr. Sotus supra mon. XXXVIII. relatus, affirmauerit; esse grauissimum errorem, saltem cõtra bonos mores, & iustitiam; & quidni contra scripturam? quæ sunt uerba eius. Secundo, principaliter probatur, eo q etiam Diuus ille
2 Thom. cuius authoritate nituntur cõtrariam partem affirmantes, si eius sententia, & uerba satis perpendãtur, pro nostra parte est, ut pręfatus Petrus Sot. indicat,

indicat, allegando eum pro hac par-
te, & Ioan. Maior ubi supra, uehementer contendit; nullatenus eum adeò pium & doctum uirum contra hæc tenuisse: quod ex multis dictis eius item ita se habere colligimus supra, q. 1. monito. XL. Tertiò, principaliter probatur nostra prædicta conclusio rationibus adeò fortibus; ut ob eas esset affirmanda, etiam si Thom. & communis teneret contrarium, iuxta doctrinã quæ colligitur ex cap. Capellanus, de feriis. & l. 2. §. sed neque. C. de uete. iu. enu. Quarum una est hæc; quòd nõ solum qui accipit, uel retinet iniustè alienum, tenetur ad restituendũ illud. cap. Si res aliena. 14. q. 6. cap. Peccatum, de reg. iur. lib. 6. sed etiam ille, qui distribuenda communia singularibus, quibus sunt destribuenda, distribuit eis minus quàm debeat; ut affirmat Thom. Sec. 2. q. 62. art. 2. ad 3. ubi late Caiet. At omnis beneficiarius, qui ea quæ sunt sibi superflua, non distribuit piis usibus, minus quàm debet 3

dat eis. ergo tenetur ad restitutionem.
4 Quarto, probatur altera ratione, scilicet; quòd etiam tenetur ad restitutionem, qui accipit aliquid cum onere dandi illud, uel aliquam eius partẽ alteri, si onus illud non impleuerit, per l. 1. 2. & 3. C. de Donat. quæ sub mod. quatenus habent; eum cui aliquid donatum est, ut det alimenta donanti, uel aliquid aliud, etiam tertio tenetur ad dandum illud sub obligatione restituendi ei, etiam si alii dederit illud. Probatur & in l. 2. C. de his quæ sub mod. uel condit. quatenus habet; Legatarium teneri ad implendũ modũ, sub quo aliquid ei relinquitur sub obligatione restituendi, etiam si alii dederit. Tradit. Bart. cõmuniter receptus in l. Quibus diebus. §. Termilius, nu. 13. agens de effectu modi nu. 17. agens de remediis quibus quis compelli potest ad seruandum modũ. Probatur etiam in cap. Verum, cum ei annot. per glos. & alios, de condit. appo. At bona quæ beneficiariis dantur,

tur, illi sunt oneri subiecta, ut omnia in honestam ministrorum Ecclesiæ sustentationem, & alia pia opera insumãtur, ut irrefragabiliter probauimus in præf. libello q. 1. per sexdecim rationes, & per aliquas illarum, & alias supra q. 1. mon. XXVII. ergo licet beneficiarius iuste recipiat sui beneficii reditus ex eis collectos, si in id non impendit, tenetur in illud impendere, quod est restituere. Quinto, quòd qui furtum realiter committit, tenetur restituere. c. Pœnali. & cap. Si quid inuenisti. 14. q. 5. c. Si res. ead. cau. q. 6. At beneficiarius qui reditus ecclesiasticos, usibus impendit profanis, furtum admittit: nam utitur re aliena, uidelicet, D. N. IESV CHRISTI 5
in alium usum, quàm in quem capit; & qui hoc facit, furtum admittit, §. furtum. Instit. de oblig. quæ ex del. nascun. uti qui equum sibi commodatum ad Senas, ducit Neapolim. Et ita Guiliel. de monte Laugd. asserit, in d. Clem. Quia contingit, de relig. dom.

& latius Aluarus Pelag. ubi supra: Quod etiã colligitur ex præfato Thoma, qui in Sec. 2. q. 185. art. 3. sub finem, ait; Decimas primarie quidẽ cultus diuini ministris exhiberi, secundario autem ut pauperibus subueniatur: & q. 87. art. 3. ad primum ait respondendo ad argumentum quod fecerat ad probandum, ꝙ hodie sint superfluæ decimæ; quia in lege ueteri, ideo leuitis soluebantur, quia non habebant partem in possessionibus populi, ut habetur Numer. 18. inquit; In lege ueteri speciales quædam decimę deputabantur subuentioni pauperum: sed in noua lege decimæ dantur clericis, non solum propter sui sustentationem, sed etiam ut ex eis subueniatur pauperibus; ideo non superfluunt, sed ad hoc necessariæ sunt possessiones Ecclesiæ, & oblationes, & primitiæ, simul cum decimis. hæc ille. Neq; obstat, quòd Dom. Sotus de iust. & iur. lib. 10. q. 4. art. 3. conclus. 5. contendat; quòd decimarum finis, non alius fuit quàm

Ecclesiarum seruitium, sacrorumq; sacramentorum administratio, eademq; causa exigantur a Populo euangelico, qua olim a Mosaico, eo quòd S. Tho. Sec. 2. q. 77. art. 1. nullam rationem assignet pauperum. Tum, quia præfatus N. contrarium fatetur, ut diximus in mon. XXVII. uerba eius ad litteram referendo. Tum, quia S. Tho. in locis supra citatis, dicit; q ipsę etiam decimę, quæ ministris Ecclesiæ dantur, per eos debent in usus pauperum dispēsari. Et apparet etiam ex D. Clemente, quem nos in d. libello. q. 1. nu. 23. retulimus, & supra in hac Apologia q. 1. monito XXXVIII. Et S. August. in c. Decimæ, 16. q. 1. Decimas, egentium animarum tributa appellat: quod etiam de oblationibus dicit idem S. Tho. Sec. 2. q. 86. art. 2. in corpore quæstionis, ibi. Et ideo oblationes, quę a populo Deo exhibentur, ad sacerdotes pertinent, non solum, ut eas in suos usus conuertant, uerum etiam, ut fideliter eas dispensent; partim quidem expendendo

eas in his quæ pertinent ad cultum diuinum; partim uero in aliis, quæ pertinent ad proprium cultum : quoniam qui altari seruiunt, cum altari participant, ut dicitur 1. Corinth. 9. partim etiã in usus pauperum, qui sunt quantum fieri potest; de rebus Ecclesiæ sustentandi. hæc ibi S.Tho. Sexto, principaliter probatur alia ratione, uidelicet; ꝙ inter leges obligantes ad mor-
6 tale charitatis & iustitiæ ueræ & specialis, hoc distat; ꝙ qui transgreditur legem charitatis, licet peccet, non tenetur restituere : qui uero transgreditur legem iustitiæ ueræ & specialis, nõ solum peccat, sed etiam tenetur restituere, iuxta doctrinam doctoris irrefragabilis Alexand. Halen. cõmuniter receptam in 2. par. q. 87. quæ bene defenditur ab Adriano in 4. de restitut. q. 1. col. 9. in §. De currentibus cum fure. Quam nos quoq; secuti fuimus in repet. c. Inter uerba, pag. 208. nu. 714. & in Manua. Confess. c. 24. nu. 5. & Dom. Sotus lib. 5. q. 3. art. 4. & lib. 4.

q.7.art.3.col.4. & alibi sæpe de iust.& iur. & supra ead. q. mon. I. repetiuimus. At qui beneficiarius in alios usus quàm pios, suos reditus impendit, legem iustitiæ ueræ & specialis transgreditur, ut proxime dictum est: quia trãsgreditur legem de non furando, quæ est lex iustitiæ specialis. Nam, ut affirmat Tho. in hoc receptus in Sec. 2.q. 122.art.1. & in 3. lib. sentent.dist. 37. q. 2. art.4. ubi cõmunis id tenet, præsertim Maior q.2. neq; Scotus quò ad hoc propositum dissentit; omnia præcepta Decalogi, de quibus est præceptum de nõ furando, Exod. 20. & glos. in c. Quid in omnibus. 32. q. 7. sunt leges iustitiæ: & sex quidem postrema, de quibus est præceptum de non furando, sunt iustitiæ ueræ & specialis; licet quatuor prima sint partium iustitię potentialium, puta, religionis, & pietatis, ut colligere est ex Thom. Sec. 2. q. 80.art.1. Septimo, probatur alia ratione, uidelicet; quòd iuste negari nõ potest, clericos abutentes ecclesiasti- 7

tis reditibus, peccare contra legem iustitiæ specialis: quoniam omnes; etiam Dom. Sotus in d. lib. 10. q. 4. art. 4. & etiam præfatus N. in 4. par. prædicti cap. 5. pag. pen. cap. 6. pag. 19. affirmant; multo magis obligari beneficiarios ad eleemosynas erogandas, quàm laicos: quod adeo quidem aiunt esse uerum, ut nil minus teneantur ad eleemosynas, eo quòd dicantur ab eis omnium bonorum Ecclesiæ domini, quàm si contrarium dicerent nobiscum. Ita N. in præfata part. 4. pag. 19. & Sotus in d. art. 4. Imo & ipse N. in præfata pag. pen. ait; quòd maius peccatum committitur in abusu redituum ecclesiasticorum, quàm aliarum rerum: ubi etiam sequitur Sotum ad uerbum in d. artic. 4. dicentem hæc uerba. Episcopi strictiori misericordiæ nexu tenentur, quàm diuites sæculares. Quibus addit N. id quod ipse dicit de Episcopis, idem de alijs clericis, qui reditibus ecclesiasticis abundant, dicendum esse: quę

profecto

profecto nullatenus iuri consonare possunt, nisi aliqua lege iustitiæ ad id tenerentur. Nam leges charitatis æque obligant omnes Christianos tam laicos, quàm clericos. Nam sicut frequenter accidit, quòd ut clericus cælibem agens uitam, habeat plura superflua, quàm laicus uxorem & familiam nutriens: ita quotidie contingit, multos laicos esse ditiores, ac maiorem familiam agere, quàm clericos; & habere multo plura superflua, quàm illi. Et ita frequentissime con- 8
tingit, plus laicum, quàm clericum ad eleemosynas teneri lege charitatis, attentis circunstantiis personarum, loci, temporis, & facultatum, ut palam est; & ita necessario fatendum, aliqua iustitiæ lege teneri beneficiarios ad eleemosynam, qua non tenentur laici: & non est alia, quàm supradicta de erogandis superfluis pauperibus, & operibus piis: ergo tenentur illa; & per consecutionem impenden do ea profanis usibus, transgrediuntur

legem

legem iustitiæ : & cum qui legem iusti tiæ transgreditur, non solum peccet, sed etiam teneatur restituere ; consequens est, beneficiarios teneri ad restitutionem eorum, quæ male, uane, uel profane impenderunt. Octauo, ꝙ Adrian. de restit. q. 15. Sotus lib. 10. q. 4. art. 3. Reuerendiss. Segobiensis in cap. Cũ in officiis, de testam. Card. in Clem. Quia cõtingit. q. 2. de relig. dom. & omnes alii, etiam qui negant necessitatem restituendi præter præfatum N. concedunt peccare mortaliter beneficiarios, qui ut præmittitur, superflue, aut uane prædictos reditus impendunt. Et nulla inuehitur ratio quæ sufficienter probet, eos potius peccare mortaliter, quàm sæculares, in simili modo insumendis suis ; quæ non æque probet, teneri eos ad restituendum, si eam transgrediendo, peccant; ut efficaciter probatum est supra mon. XXXIX. Neque potest tollere uim triũ argumentorum præcedentium prædictus N. respondendo ; non teneri ad

restitu-

restitutionem omnes, qui legem iustitiæ specialis transgrediuntur: quoniam id falsum esse probauimus supra ead. q. mon. II. Per quæ, & per adducta in mon. III. constat eum toto cælo errare, dum ait; Errare apertissime Dom. Sotum in tribus locis, & me in uno, & alios Doctores, qui sunt fere omnes alibi; quòd diximus, lege charitatis & non iustitiæ ueræ & specialis teneri quem ad succurrẽdum extremam necessitatem patienti. Errat enim credendo, quòd quicumque ita lege ad aliquid dandum, uel faciendum obligatur, ut ad id per Iudicem cogi possit, lege obligatur iustitiæ ueræ specialis; quod palam falsum est, per adducta supra, ead. q. mon. I. Quibus probatur; pro uarietate uirtutum, uarias leges & præcepta de actibus earum tum naturaliter, tum diuinitus, tum humanitus esse latas: ad quarum obseruantiam cogi quis potest imperio conscientiæ, officio Iudicis, aut actione per Iudicem interiorem, & exteriorem; spiritualem,

ritualem, uel sæcularem: quarum tamen non omnes transgressores, sed solum illi qui transgrediuntur leges uirtutis specialis iustitiæ, tenentur ad restitutionem: licet cogi possint ad illarum obseruantiam, & consequenter teneantur legibus iustitię generalis, siue legalis. Nono, principaliter & efficaciter probatur; eo ꝙ nullus umquàm dubitauit, ꝙ ante diuisionem factam, & erectionem beneficiorum, clerici ultra sibi necessaria usurpantes contra legem iustitiæ agerent, & tenerentur ad restitutionem; quod & ipse N. fatetur, & expresse Tho. supra allegatus probat: sed diuisio bonorum, uel fructuum & redituum eorum postea facta in tres uel quatuor partes, de qua in cap. Vobis, & cap. Quatuor. cap. De reditibus. 12. q. 1. Et erectio præbendarum, & beneficiorum, quò ad hoc, nihil mutauit de natura eorum: quod multis modis probauimus in præfato libello, q. 1. a nu. 22. & supra q. 1. mon. XLIIII. Decimo, quòd eleemosy-

narius, cui Rex mille aureos annuos
donaret, ea lege ut ſe honeſte aleret,
& ſuperflua pauperibus diſtribueret, 11
obligatus eſſet certe ad reſtituendũ ea
quæ in alios uſus profanos inſumeret.
argumento totius tit. ff. de condict.
cauſ. dat. & C. de cond. ob cauſ. In prę-
fato aũt libello, q. 1. nu. 17. & multis
ſeq. & ſupra in hoc, q. 1. mon. XXVII.
monſtratũ fuit, beneficiarios eſſe elee-
moſynarios eiuſmodi ſacroſanctæ Ec-
cleſię. Sumus enim eleemoſynarii ea le
ge cõſtituti, ut nos primũ ex reditibus
noſtris alamur, & poſtea, quæ ſuperfue
rint, diſtribuamus pauperibus, aliiſue
piis operibus. Vndecimo, quòd qui
accipit aliquid ſubiectum conditioni
uel oneri alicui, dandi illud aut illud,
illi aut illi, non ſolum mortaliter pec-
cat, eiuſmodi conditioni uel oneri nõ
parendo; ſed etiam obligatur ad im-
plendam illam conditionem, uel onus:
quod eſt perinde ac reſtituere. Et ſu-
pra in d. lib. q. 1. d. nu. 27. & aliis ſeq.
& in hoc q. 1. mon. XXVII. efficaciter
monſtra-

monſtratum eſt; Decimas & alia bo-
na eccleſiaſtica ea lege & onere fuiſſe
donata, ut quæ ſupereſſent miniſtris,
erogarentur pauperibus. Duodecimo,
13 quòd mens omniũ Pontif. Max. Con
ciliorum, & Sanctorum, quos citaui-
mus ſupra ead. q. 1. mon. XXVII. &
ſeq. hoc ſentit. & adeo quidem, quòd
Diuus Bernardus duobus in locis, in
Epiſtola 2. col. pen. & in 42. col. 3.
affirmauit, facere contra eã quæ com-
munis, & noſtra eſt, concluſionem;
eſſe rapinam, & ſacrilegium. Cuius
aſſertio eſſet falſa, ſi id non eſſet con-
tra præceptum de non furando; quæ
contrauentio in rebus ſacris eſt ſacri-
legium. 17. q. 4. Et Diuus Bernardus il
lam ſuam ſententiam deſumpſiſſe ui-
detur ex dictis Auguſtini in ſermone
37. ad fratres in Eremo, & Hieronymi
relati a Gratiano in princip. diſt. 42. &
44. & in hoc ipſo cap. fin. 16. q. 1. &
Proſper. 2. q. 1. cap. Paſtor. Non tol-
let huius argumenti uim, reſpondere;
frequenter uiros ſanctos dicere, eſſe

pauperum & eis debitum, quicquid per ſolas charitatis & miſericordiæ leges debetur, ut D. Ambroſius ait in cap. Sicut ii. 47. diſt. in hæc uerba. Egentium panis eſt, quem tu recõdis: nam ſicut nos confitemur id eis, ita eos fateri oportet nobis, quòd D. Bernardus faciens diſcrimen inter reditus eccleſiaſticos & ſæculares, aſſerit; quòd aliquot impenſæ clerici eſſent ſacrilegium in ſuis reditibus impendendis; quæ tamen, uel illarũ ſimiles, nullum peccatum, aut non plus quàm ueniale eſſent, ſi fierent a ſæcularibus. Neque obſtàt, ſi quis dicat; eum agere tantum de clerico, qui prodige impendit de communi cumulo redituum Eccleſię, & non de parte ſibi deſtinata: quoniam expreſſe agit de Canonico præbendario, qui prodige impendit de ſuæ præbendæ reditu. Non tollit etiam præfatus N. uim argumenti, quod deſumitur ex Hieron. in c. Gloria Epiſcopi. 12. q. 1. & ex Ambroſ. in cap. Aurum, ead. cau. & q. ut monſtratur

infra

infra mon. X. Decimo tertio, quod sacrosanctum Concil. Trid. sess. 25. c. 1. de reform. sancte nuper uetuit; ne ullus
14 Episcopus aut alius beneficiarius, et si Cardinea dignitate fulgeret, cognatos, uel familiares suos ex reditibus Ecclesiæ augeret. Quod ipsum ante præfatum Concil. per multos Pontif. Max. & Concilia, quorum decreta in d. lib. q. 1. a nu. 17. & supra in hoc, ead. q. 1. mon. XXXVIII. allegauimus; uetitum fuit. Quod nõ plus præcepisset eis, q̃ laicis; si Ecclesiastici non essent plus obstricti ad dandũ superflua pauperibus, quàm laici. At non essent plus obligati ad hoc, si solis charitatis & misericordiæ legibus ad id tenerentur, cum illæ etiam laicos obligent, cap. Sicut ii. 47. dist. & fatentur omnes. Cui consequens est, eos obligari ad id iustitię specialis legibus: quarum transgressio circa res exteriores, ad restitutionem damni per id illati, obligat; ut efficaciter probatum est, contra præfatum. N. supra hac q. mon. III.
Alio

Alio item modo præfatum Concilium noſtrum propoſitum probat, ſcilicet; quòd nulla ratio alia, quæ ſit firma, eius prohibitionis reddi poteſt, quàm quòd lege iuſtitiæ bonis Eccleſiæ eſt iniunctũ onus elargiẽdi ſuperflua pauperibus, quod non eſt iniunctum bonis laicorum: ergo præſupponit Concilium, eum qui uiolauerit eius prohibitionem, legem iuſtitiæ ſpecialis uiolaturum; ac per conſecutionem, obligatum iri ad reſtituendum: quæ eſt noſtra concluſio,& præfatæ ſecundæ quæſtionis deciſio,per omnia præfata irrefragabiliter probata,uidelicet; beneficiarios non ſolum peccare uane aut profane reditus eccleſiaſticos impendendo; ſed etiam teneri ad reſtitutionem ſic impenſorum. Quod adhuc dilucidius conſtabit, per monita ſequentia, quibus ſubuertuntur præfati N. fundamenta, non ſupra petram, ſed ſuper arenam fundata.

CONFVTATIO FVNDAmentorum partis aduersæ, per monita subsequentia.

SVMMARIVM.

Beneficiarij non sunt suorum redituum domini absoluti: quoniam habent onus dandi superflua pauperibus. nu. 1.

VIII. Moneo, nil obstare præfatæ nostræ conclusioni, argumentum primum
1 & principale partis aduersæ, quo nituntur etiã Adrian. in. 4. de rest. q. 12. & Domin. Sot. in lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. & iur. uidelicet. c. 1. de cleric. non resid. lib. 6. quatenus significat à contrario sensu, beneficiarios fieri dominos distributionum quotidianarũ, quas intercessendo diuinis, lucrantur. Nam ei copiose ac efficaciter respondimus suprà, q. 1. monit. XLIIII.

SVMMARIVM.

Beneficiarij reditus non æquari stipendijs præsidũ, probat Concil. Trid. nu. 1.

IX. Moneo, nil etiam obstare secun-

dum aduersæ partis argumentum, uide licet; quòd qua ratione præsides, ma- 3
gistratus, & alii ministri Regis possunt libere disponere de stipendiis & salariis suis sine restituendi obligatione; eadem etiam beneficiarii poterunt disponere de prouentibus redituum sibi deputatis; quæ stipendia & salaria eorum dicuntur sine restituendi obligatione: nihil, inquam, obstat hoc argumentum. Tum, quia contrarium statuitur in concilio Trid. nuperrimo in sess. 25. cap. 1. de reform. & aliis multis canonibus. c. Peruenit. 1. q. 3. & c. De Syracusanæ. 28. dist. quibus beneficiarii uetantur donare quicquàm cognatis & familiaribus, nisi paupertatis intuitu. At palam est, Regum ministros posse donare quæ ex stipendiis suis lucrifaciunt tam per uiam ultimæ uoluntatis, quàm donationis inter uiuos quibuscumque uoluerint, tam cognatis quàm extraneis, sine ullo paupertatis uel pietatis intuitu. Tum, quia omnia iura, quæ de hac re statuunt,

uidelicet. 12. q. 1. 12. q. 2. & 3. & c. Ad hæc. & cap. Relatum. 2. de teſtam. contrarium ſignificant. Tum, quia hoc conſequeretur quiddam abſurdum, & ideo non audiendum. l. Nam quod abſurdum. ff. de opere libert. c. Dudum, de præb. lib. 6. Quod etiam ipſimet iudicant eſſe tale, nempe; quòd clerici non tenentur plus, ad erogandas eleemoſynas de ſuis reditibus eccleſiaſticis, quàm laici de ſuis ſæcularibus. Nam, nulla rationum, quibus Domin. Sotus in d. lib. 10. q. 4. art. 3. & 4. de iuſt. & iur. nititur, magis obligare clericos quàm laicos, concludit contra eum qui in prædicta ſimilitudine miniſtrorum Eccleſiæ, & Regum ſe fundauerit: quandoquidem nulla eorum probat obligari clericos ad hoc niſi per leges charitatis & miſericordiæ, quibus etiam laici tenentur.

SVMMARIVM.

Charitatis lex ex æquo ligat laicos, & clericos habentes ſuperflua. num. 1.

X. Mo-

X. Moneo, quòd præfatus N. infirme respondit ad c. Mos. & c. Gloria Episcopi. 12. q. 2. dicens; quòd illi textus loquuntur de hospitalitate debita lege charitatis, & non lege iustitiæ. Tum, quia lex charitatis ex æquo ligat laicos, & clericos habentes superflua; & capitula prædicta clare significant longe plus teneri Episcopos quàm laicos. Tum, quia præfatum cap. Mos. continet eam partem, quæ assignatur Episcopo, & eius familiæ destinari ei propter hospitalitatem, & susceptionem pauperum: & ita cum illo modo & onere, ad quod implendum leges iustitiæ specialis obligant. l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub modo. & alia latius citata supra in monito, XXVII. primæ quæst. Tum, quia illa uerba Hieronymi: Gloria Episcopi est pauperum opibus prouidere; ignominia sacerdotis est propriis studere diuitiis; longe aliam & ampliorem obligationem significant inesse Episcopis ad subueniendum pauperibus,

quàm aliis laicis: & quòd ipſum ſigni-
ficat illud Apoſtoli; Epiſcopum hoſpi-
2 talem eſſe debere. 1. Timot. 1. relatum
in princip. 42. diſt. At nulla ratio po-
teſt reddi, cur Epiſcopi habentes ſu-
perflua, plus teneantur ad hoſpitalita-
tem, quàm laici habentes eadem; niſi
quòd Epiſcopi non ſolum tenentur ad
eam legibus charitatis, ſicut laici; ſed
etiam legibus iuſtitiæ ſpecialis, propter
onus dandi ſuperflua, bonis eccleſia-
ſticis iniunctum.

SVMMARIVM.

Beneficiarij propter diuiſionem bonorum, olim, uel recens factam, non eximuntur ab onere ſuperflua pauperibus erogandi. nu. 1.

XI. Moneo, ꝙ præfatus N. incautè ſi-
gnificat, me dixiſſe; diuiſiones bonorũ
eccleſiaſticorum hactenus factas, eſſe
ſine cauſa iuſta ordinatas: cum ait, nõ
poſſe negari, diuiſiones fructuũ, & ere-
1 ctiones beneficiorũ, ab Eccleſia iuſta
de cauſa eſſe factas, illa uidelicet, quam
non expreſſimus de impediẽda diſcor-
dia,

dia; quam communio parere solet, uel alia. Incaute, inquam, hoc significat: quoniam argumentum nostrum non prætendit cõcludere absolute, diuisiones illas fuisse absq; iusta causa factas; sed disiunctiue, quòd fuerunt factæ sine iusta causa; quod non erat dicendũ, uel nõ ea intentione, ut absolutiorem potestatem haberent Episcopus & clerici post diuisionem in suis partibus, quàm Episcopus habebat ante diuisionem in omnibus. Quia licet interueniret causa diuidẽdi administrationem, nõ aderat tamen causa ad mutandam naturam illorum bonorũ; quæ iure diuino, naturali, & humano eis inerat, ut superflua darẽtur pauperibus. Quod autẽ subdit; intentionem legis nõ esse in præcepto, inepte dictũ esse, probatũ est supra, q. I. mon. LXVIII. & LXXIII. Et præterea nil facit ad propositum nostrũ, in quo non loquimur de intentione legis, sed de intentione partiũ agentium, ultra quam eorũ actus nil operari iure uulgato ꝓbamus; neq; ipse negat,

SVMMARIVM.

Beneficiario non est tam lata facultas utendi reditibus sui beneficij, quanta marito reditibus dotis. num. 1.

XII. Moneo, nil obstare illam, quæ noua est, æquiparationem, quam facit præfatus N. in c. 6. partis 4. inter beneficiarium quò ad bona ecclesiæ suæ, &
1 maritum quò ad bona uxoris in dotē sibi ab ea data. Tum, quia maritus uere est dominus reiū dotalium l. Doce ancillam. C. de rei uend. l. Dotale. ff. de fundo dota: non tamen beneficiarius rerum ecclesię, ut supra mon. XXIIII. probatū est. Tum, quòd in alienatione rerum dotalium, non requiritur illa causa & solemnitas, quę in alienatione rerum ecclesiæ. Sufficit enim consensus ab uxore, sine ui & dolo sponte præstitus & iuratus. c. Cum contingat, de iureiur. imo & cōsensus secundus post biēnium præstitus. Authen. Siue a me. C. Ad Vell. & glos. recepta in d. c. Cū contingat. Tum, quia maritus pro libito
2 perinde impendere potest fructus ex re dotali

dotali perceptos, ac perceptos ex aliis 1
suis propriis. iuxta l. Pro oneribus. cũ
aliis ibi a glos. citatis. C. de iure dot.
nõ autem beneficiarius, ut probatum
est supra q. 1. mon. XXVII. Tum, quod
neq; Reuerendiss. Segobiensis Episco-
pus, quem ipse citat in lib. 4. uariarũ re-
solutionum. c. 15. id affirmat; sed solũ
ait id, quod in mon. seq. tractabimus.

SVMMARIVM.

Diuisio fructuum beneficij inter præcessorem, & successorem, facienda est, ut fit inter usufructuarium; & non ut fit inter maritum & uxorem facto diuortio attento iure communi. nu. 1.

Licet in Hispania in episcopatibus, & etiã in aliis beneficijs aliquarum diœcesum cõtrafiat. nu. 4.

Diuisio fructuum inter fidei commissarium, & cũ cui restituendum est fideicommissum, fit eodem modo, quo inter dominũ, & usufructuariũ. n. 2.

Argumentum a simili, soluitur per dissimile, datum in proposito in quo fit. nu. 3.

Beneficiario non est tantum iuris in rebus beneficij, quantum marito in rebus uxoris; nec sustinet onera tam grauia, quam maritus. nu. 3.

XIII. Moneo, nil etiã obstare nobis id, 1
qđ præfatus N. se. ... præfatũ Reue-
rendiss.

rendiss. Segobiensem in lib. præfato, tenet cōtra cōem, scilicet; Diuisionem fructuum beneficii inter mortuum, & successorem faciendam esse eo modo, quo fit inter maritum & uxorem facto diuortio pro rata temporis anni, pro quo sustinuit onera maritus, iuxta l. Diuortio. ff. Solut. matrim. & non eo modo quo diuidūtur inter usufructuarium & dominum finito usufructu: quę est sententia contraria cōmuni, ut ipsemet Segobiensis fatetur, quam tenet glos. c. Si propter, de rescript. lib. 6. uerb. Primi anni, recepta ibi per doctores, & in c. Præsenti, de offic. ord. lib. 6. & per Card. & Imol. post Host. in c. fin. de pecul. cleric. & alios citatos per præfatū Reuerendissimum. Moneo, inquam, nihil id obstare. Tum, quia ex eo, licet esset uerum, nil cōtra nos in bona consequentia inferri potest. Tum, quia id non est tenendum, licet præfati Reuerendiss. authoritatē, non abs re magnifaciens, cōsiderabam pro eo facere, ꝙ alioquin contingere

posset;

posset, ut beneficiarius seruiret beneficio semi annum sine ullo emolumento; puta, si iam uindemia facta Septembri, acciperet Kalēdis Octobris beneficiū, cui seruiret usq; ad Kalēdas Aprilis, in quo tempore nil fructuū percipitur; quod uidetur absurdū, & ita non dicendū. l. Nam quod absurdum. ff. de oper. libert. Licet, inquam, hoc pro eo considerauerim; tamen in hac specie ei non accedo. Tum quia, ut supra sæpe dixi, a cōi non soleo discedere, nisi textu uel efficaci ratione ad id me adigente, iuxta c. fin. 20. dist. & Io. Andr. receptū in c. 1. de constit. Tum, q̄a beneficiarius & fidei cōmissarius uidētur esse sibi quò ad hoc similes. arg. eorū, quæ adducta fuerūt in mon. XXIIII. & certū est inter fidei cōmissarium, & inter eū cui restituendū est fidei cōmissum, esse diuidēdos fructus eo modo, quo diuiduntur inter dn̄m, & usufructuarium; per l. Herennius. ff. de usur. quæ habet; omnes fructus, qui post acquisitū ex causa fidei cōmissi dn̄ium ex a

terra

terra percipiuntur, ad fidei commissariũ pertinere: licet maior pars anni, ante diem fidei cõmissi cedentem, intercessisse dicatur. Tum, quia argumentũ illud a simili, quo ille a communi recedit, de marito ad beneficiarium, dissoluitur per dissimile, quod in eo ipso proposito in quo adducitur, inuenitur. Nam licet uerũ sit, beneficiarios onera beneficiorum subire debere (c. fin. de rescript. lib. 6. ibi. Quia propter officium datur beneficium) sicut maritus onera uxoris. l. Pro oneribus. C. de iure dot. tamen onera mariti longe maiora sunt: & iura efficiunt eum dominum rerum dotalium, ut perinde reditus earum, ac suarum, impendere possit: & ita concurrunt in eo duo, nempe, dominium, & onerum sustentatio. Beneficiarium autem non faciunt iura rerum ecclesiæ dominum, ut probatũ fuit in monit. XXIIII. Nec concedunt ei tam liberam facultatem impendendi earum reditus ac marito, ut probatũ est in monit. XXVII. Quare iu-

re iure glos. præfata cũ communi potius assimilauit eũ usufructuario quò ad rem in qua usumfructum habet, quàm marito, qui rei dotalis habet dominium. Et quàmuis N. dicat illam opinionem esse in usu Hispaniis: ego 4
tamen eo ætate grandior, id non uidi seruari, nisi in Episcopis, Abbatibus, & Prioribus conuentualibus; neque ipse Couarrubias id ait in loco præcitato; imo significat contrarium, dicens: æquius & iure uerius uideri sibi contrarium eius quod communis tenet. Dum item ait idem Alberico fuisse uisum in d.l. Diuortio. nu. 12. sed alios ibi doctores, neque Cosmam ubi infra tit. de annat. §. Item quæ, ausum fuisse id tenere: Neque est uerisimile tot doctores, qui in tot regnis & prouinciis præfatam glos. approbauerunt, non fuisse udituros suos auditores & lectores contrariæ praxis, si quam sciuissent: nescire autem uix poterant in re tam frequenter, & numquàm non contingente.

Et

Et ita credere par est, nõ solum in theoria a Doctoribus, sed etiam in praxi a Iudicibus, & partibus eam seruatã esse extra illos episcopatus, in quibus a paucis ante hac annis, constitutionibus Synodalibus aliud statutũ est, ut in Pampilonẽsi, ubi annus quòad hoc, & aliquot alia, incipitur Nouembri, a festo celebri Beati Martini. Nec uidetur obstare consideratio nostra: quoniam responderi potest, quòd illa solum probat, quòd eiusmodi beneficiario, qui nihil de reditibus beneficii percepit, & aliquo tẽpore illi seruiuit, soluatur honestum salarium, quód pro tali seruitio debetur, sicut & usufructuario, qui prædium in quo habebat usumfructum, coluit arãdo, serẽdo, putando, fodiendo; & moritur ante messem, uel uindemiam; debent solui expensæ, quas in id fecit a domino, qui uult fructus eius habere. Quare, certum mihi est, quòd successor in Ecclesia parochiali, cui mortuus per se uel per alium inseruiuit, & ante ullos

fructus

fructus perceptos obiit, debet soluere illi tantum, quantum ad honestam sustentationem inseruiendo indiguit, etiã iure naturali. l. Secundum naturam. ff. de reg. iur. c. Qui sentit onus, debet sentire commodum, eod. tit. lib. 6. & l. Fructus sunt, qui restant deductis expensis. ff. Solut. matrim. Quod con firmari potest multis adductis per Paulum. 1. Corinth. 9. & c. 1. 13. q. 2. Quæ lex quia naturalis est, nulla con suetudine deleri potest. c. fin. cum ei annotat. de consuetud.

SVMMARIVM.

Beneficiarius facit suos fructus a solo separatos, etiam nondum reconditos. nu. 1.

XIIII. Moneo, nil etiã obstare id, quod præfatus N. subdit, & nos concedimus 1 cum præfato Reuerendiss. ubi supra; nempe, sufficere beneficiario præmortuo; uel eius causam habenti, quòd fructus sint a solo separati; licet nondũ sint in horrea congregati, ad hoc, ut ad eum pertineant. Nil, inquã, obstat: quia

quia ex eo concesso, nil cōtra nos sequitur; & ita concedimus id esse uerum. Tum, quia probatur in l. Si e us. ff. de rei uendicat. secundum ueriorem intellectum l. Arboribus. §. Iulianus, alias est. l. Si fur. ff. de usufruct. & l. Si usufructuarius. ff. Quibus mod. usufru. amittat. Tum, quia communis est, ut ait Tiraquel. lib. 6. de utroq; retract. §. 5. glos. 4. in princip. Tum, quia nullum fundamētum firmum habet glos. dicti c. Præsenti. quæ requirit fructus esse collectos, & in horrea reconditos; licet ei consentiat etiam glos. in d. c. Si propter. & in d. l. Si fur, in princip. ff. de usufruct. & l. Ex aduerso, in princip. ff. de rei uendicat. Tum denique, quòd in quodam decreto ecclesię Gal
1 licanæ, id satis clare determinatur in tit. de annat. §. Item quòd ecclesia; ubi Cōsmas ait, id quod defendimus esse communiter receptum: & patet per Card. Imol. & Barbat. in d. c. ult. ad finem, de pecul. cleric. Alberic. in d. nu. 12. Domin. in d. c. Si propter

Peruſ.

Peruſ. in d. cap. Præſenti. Salycet. in l. Si pater. C. de uſufruct. Florian. in l. Qui ſcit. §. Si alieno. ff. de uſur. & alii alibi, & contrarium ait eſſe truſam, Bald. in d.l. Si uſufructuarius, addens; reconditionem in horrea, nil agere ad rhombum. Contra quam tamen communem ſententiam facit, quod aliàs præter omnes conſiderabam; ſcilicet, quòd licet poſſeſſor bonę fidei fiat dominus fructuum ſimulac ſeparati ſunt a ſolo, a quocunque ſeparentur: uſufructuarius tamen non fit dominus eorum, niſi percipiantur; uel per ipſum, uel per alium nomine ipſius ſeparentur. l. Si fur. ff. de uſufruct. & l. Si uſufructuarius. ff. quib. mod. uſufruct. amitt. At ut plurimum beneficiarii nõ ſeparant, nec portant in areas; uel torcularia per ſe neque per alios nomine ſuo fructus agrorum, ex quibus debentur decimæ, quæ ſunt bona pars fructuum beneficiorum Hiſpaniæ, & Galliæ: ergo non fiunt eorum ex ſola ſeparatione. Ad quam replicationem

memini aliquando respondere, q̧ domini prædiorum, qui tenentur ad solüendas decimas Deo & beneficiariis, colligunt omnes fructus, & uidentur colligere illos sibi, Deo, & beneficiariis, pro partibus quæ illos tangunt. Pro quo facit, quòd Paulus relatus ibi a Bald. in d. l. Si usufructuarius. dixit sufficere, si separatio fiat ab usufructuario uel ab alio nomine eius explicite, uel interpretatiue. Quod ipsum sensit etiã Bald. in d. l. Qui scit. §. Preterea, de usur. licet non sufficiat separatio casu facta. Vnde poma, glandes, & alii fructus per se decidentes, non fiunt usufructuarii, douec illos accipiat, & tractet, per se uel per alium; & ita satis possunt dici segetes, & uuæ ex quibus decimæ debentur separatæ a solo, ut decimæ cedant beneficiariis eo ipso, quòd eas messuit, uel collegit dominus, aut colonus, sciens ex eis decimas deberi Deo, & beneficiario: & ita interpretatur consuetudo, quæ ualde rationabilis, & ecclesiis fauorabilis est.

SVM-

SVMMARIVM.

Diuisio fructuum inter præcessorem, & successorem in primo genio facienda est ut inter usufructuarium & dominum. num. 1.

Primogenia omnia, siue Maioratus, non sunt dignitates. num. 2.

XV. Moneo, nil obstare id quod pręfatus N. referens præfatum Reuerendiss. Segobiensem, tenet; uidelicet, quòd diuisio fructuum inter succedentem in primogenio seu maioratu, & eum qui tenuit illum, non est facienda eo modo, quo fit inter usufructuarium, & dominum finito usufructu. 1
Tum, quia nihil ex eo concesso contra nos infertur. Tum, quia non est illud tenendum: quia contraria opinio uidetur communis. Tum, quia secundum omnes, eadem, quæ de diuisione fructuum inter usufructuariũ & dominum finito usufructu diximus, dicenda sunt inter fidei commissarium, & eum cui uel a quo restituendum est illud, sine ulla pro rata temporis diui-

 sione;

ſione; per præfatam l. Hærennius.ff.de uſur. Et palam eſt primogenia eſſe fidei commiſſis in hoc ſimillima. Tum, quia non obſtat.c.1.§.His conſequenter; in tit. Hic finitur lex, in uſibus feudor. Quia. §. ille exorbitat a iure cõmuni; ideoq; non eſt extendendus de feudo ad maioratus. c.Quæ á iure, de reg.iur. lib.6.præſertim, quia nõ eſt
2 eadẽ ratio; ut palam eſt. Non obſtat etiã ratio, quam præfatus Reuerendiſs. Segobienſis adducit, uidelicet, quẽadmodum maritus ſuſtinet onera uxo-
3 ris, ita & uocati ad maioratus ſuſtinẽt onera illorum, quos dicit eſſe dignitates; quippe, qui cõſtituuntur per teſtamenta, per contractus ultro citroque obligatorios, & donationes ſub modis factas, ſine ulla Regũ authoritate. iuxta l. Filiusfamilias.§. Diui.2.ff.de legat. 1. cum annotat. ei per omnes. Tum, quia etiam authoritate regia conſtituti carent dignitate, & nobilitate, niſi aliqua clauſula, quæ ad id eos extendat, muniantur: quod palam probatur per diffini-

diffinitionem nobilitatis Bartho, communiter receptam in l. 1. C. de dignit. lib. 12. Tum, quia cap. Quam periculoſum. 7. q. 1. in contrarium citatum, non loquitur de huiuſmodi maioratibus, & primogeniis; ſed de aliis, quæ in ueteri teſtamento aliquid ſacerdotii habebant, quale non habent præfati maioratus: & ita longe ſimiliores ſunt in hoc fidei commiſſariis, uſufructuariis, & beneficiariis, quàm marito & uxori, de quibus ſupra. Tum, quia rari ſunt maioratus, quorum domini & ſucceſſores teneantur ad grandes impenſas neceſſario faciendas in bellis, uel aliis, etiam ſi nolit gratis facere: & quando eſſent aliqui tales, & detentores eorum, eas neceſſario facerent; poſſent ſucceſſorem ad ſoluendas eas, ſi ex maioratibus ſaltem tantundem non percepiſſent, compellere: ut ſupra dictum eſt de beneficiariis.

SVMMARIVM.

Penſio non eſt ſoluenda ei, qui ante diem ſolutioni a Papa præfixum, moritur. num. 1.

XVI. Moneo, nil nobis obstare id,
1 quod præfatus N. incidenter ait; id quod est dictum de diuisione fructuum inter maritum & uxorem, idem esse dicendum de diuisione solutionis pensionum a Papa super beneficiis constitutarum. Tum, quia nil ex eo concesso contra nos infertur. Tum, quia cõtrarium uidetur tenẽdum, per easdem prædictas rationes,& per stylum curię, qui uidetur hoc magis obseruare, ut hic Romæ a plerisq; audio. Tum, quia licet ut ait Ludouicus Roman. cons. 388. & constat ex litteris ipsius Papæ, pensiones præfatę constituuntur ad commodiorem sustentationem eorum, & quasi in alimentum; non tamen sunt uere alimenta illius naturæ, cuius sunt illa, de quibus in tit. de aliment. & cibar. sed talium, quæ dantur sub modo expresso uel tacito, ut cedente die ad id prętituto, accipiant illa; siue maior, siue minor pars anni transierit; & non percipiant illa, si antequàm dies cedat, finiantur.

SVM-

SVMMARIVM.

Intellectus Concilij Tridentini. num. 1.

XVII. Moneo, nil mihi obstare, ꝙ præfatus N. in 2. par. c. 8. nu. 23. significat, me dicere in libro meo in q. 2. nu. 24. ꝙ concilium Tridentinum sess. 25 c. 1. de reformat. nouauit aliqua circa hęc; quatenus prohibet Episcopos & clericos ex reditibus beneficiorum, consanguineos aut familiares ditare: quia ego non dixi, concilium in hoc aliquid nouasse: sed contendi declarasse 1
ius antiquum, quod secundum communem sententiam continet; beneficiarium, qui suos cognatos, uel familiares ditat, non solum peccare, sed etiam ad restituendum teneri. Quod supra mon. XXIIII. & XXVII. repetiuimus, ut est uidere in responsione inductionis, qua ille utitur cōtra me per locum a cōtrario sensu, infra mon. LXX.

SVMMARIVM.

Beneficiarius quantum pro se sustentando egeat, arbitrarium est. num. 1.

XVIII. Moneo, nil obstare illud Soti

argumetũ,uidelicet; ꝙ non poteſt ſatis
1 recte ęſtimari,quanto egeat beneficia-
rius pro ſua honeſta ſuſtentatione;& ꝙ
ea quæ per iuſtitiã debent, nõ ſunt re-
linquẽda iudicio prudentiũ, q poſſunt
eſſe uarii: imo debẽt determinari clare.
Pro quo facit.l.Legeſ.C.de leg.& l.Cõ
ſtitutiones. C. de iur.& fact. ignoran.
Nil,inquã, obſtat hoc fundamentum.
2 Primo quidẽ, ꝙ S.Tom. in. d. q. 185.
ar.7.Sec.2.& in.d.Quodl.6.ar.12. cui
ille in hac re nitit,ait contrariũ. & Vlri
cus a Dionyſio relatus,affirmat in lib.
1.cõtra pluralitatẽ benef.art.11. Dein
de,ꝙ licet nõ poſſit ęſtimari omnino,&
ut aiũt pũctualiter, facile poteſt paulo
plus,uel paulo minus,ut arbitrant Ioã
nes Maior in 4.diſt.24.q.18.Tertio, ꝙ
quamuis eius arbitriũ nimis uideatur
ſtrictũ: tñ oportet ut beneficiarii ſciãt
quãto unus quiuis eorum paulo plus
uel minus egeat pro ſua honeſta ſuſtẽ
tatione:quoniã,eſto non obligaret ad
reſtitutionem ſuperflui impenſi;tamen
neceſſariũ eſt ad ſciendũ quando pec-

cat

cat mortaliter: quãdoquidẽ, etiã ipsemet D. Sotus fateĩ ĩ lib. 10. q. 4. art. 4. de iust. & iure. in 3. conclus. sic impẽdentes superflue, peccare mortaliter; & ideo oportet ut sciaĩ, quantũ in suã sustentationẽ honestã iuste expẽdere ualeat. Quarto, ꝙ ratio assertionis præfati Soti est cõtra mille iura, quę multa iustitiæ opera boni uiri arbitratui relinquũt, puta, l. 1. de iure delib. & c. Decausis, de offic. deleg. & plurima, quæ cõgerit Rauen. in alphab. aureo, uerb. Arbitriũ. & Decius in c. Sedes, de rescript. & alii alibi sæpissime. Est itẽ cõtra ipsummet. S. Thom. qui in hoc ipso proposito expressim ait cõtrariũ in Sec. 2. q. 185. art. 3. ad. 1. ibi. Non potest determinari quando sit ista necessitas; & paulo post: Hæc determinatio, humanæ prudentiæ relinquitur.

SUMMARIUM.

Beneficiarij magis obligantur ad largiẽdas eleemosynas, quàm laici. nu. 1.

Prodigalitas laicorum uenialis, clericorum autem mortalis. nu. 2.

XIX.

XIX. Moneo, falsum esse illud fundamentum, quo præfatus Sotus contra
1 communem nititur; ut dixi in præfato libro q. 2. nu. 21. uidelicet; quòd beneficiarii non sunt obligati ad erogan da superflua per leges iustitiæ, quæ obligant ad restituendum: sed tantum per leges misericordiæ & charitatis, quæ etiam laicos obligant ad eleemosynas: neutros tamen constringentes ad restitutionem, ut supra monito II. & III. dictum est. Hoc, inquam fundamentum est falsum. Tum, per ea quæ adducta sunt monit. I. supra ead. q. Tum, quia est multorum inconuenientium fons. Consequitur enim illud, quòd sine iusta ratione Sacrosanctum Concilium Trid. in d. sess. 25. cap. 1. de reformat. uetuisset beneficiariis, ne quæ superessent eis, donarent cognatis & familiaribus, si alioquin nō essent pauperes; non uetando idipsum laicis. Consequitur item parificatio beneficiariorū & laicorū quò ad eleemosynæ faciendæ necessitatē: quando quidē secundū

illum,

illũ, utriq; tenẽtur legibus miſericordiæ; & neutri ulla lege iuſtitiæ. Cuius tamen contrarium tenet ipſemet; imo & præfatus N. Tum, quia eſſet quodammodò ſcandalizare populũ Chriſtianum. Quod ſatis colliges ex Caiet. Sec. 2. q. 87. art. 1. Populus enim tot decimas & iura ſoluit clero, perſuaſum ſibi habens id, quod præfatum Concilium ſeſſ. 25. de reformat. & multa alia, ut c. Hoc. c. Epiſcopus. & c. Precarie. 10. q. 2. ſignificant, nempe; quòd omnia ſuperflua debent in pauperes & in opera pia impendere. Tum, quia eſt contradicere S. Tho. cuius ipſe authoritate nititur, qui ſignificat; 2
prodigalitatem beneficiarii circa reditus ſuos eſſe peccatum mortale: prodigalitatem autem laicorum non plus quàm ueniale, in Sec. 2. q. 183. art. 7. & Quolib. 6. art. 12. & expreſſius. q. 119. art. 3. in hæc uerba. Prodigus 1
peccat in alterum conſumendo bona, ex quibus aliis deberet prouidere: qđ præcipue apparet in clericis, qui ſuos
diſpenſa-

dispensatores bonorum ecclesiastico-rum, quæ sunt pauperum, quos des au dant prodige expendendo. Quę determinatio non esset uera, nisi inueniretur lex aliqua, quę obstringeret beneficiarium ad eleemosynã, & nõ laicũ. Tum, quia est (si res satis perpendatur) fundare, beneficiarios non solũ nõ teneri ad restituẽdum uane uel profane impensæ; sed neq; mortaliter in hoc peccare: quãdoquidẽ nec laici, qbus ille pares facit, peccant plusq̃ uenialiter, prodigendo sua sine alterius dãno; qđ est contraire Thomæ ubi supra, & cõtraire sibimetipsi, qui cõtrariũ expresse tenet lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. & iur.

SUMMARIUM.

Beneficiarius non soluitur ab obligatione restituendi male impensa, propter impotentiam; & potest illo & illo modo restituere, etiam si sit Monachus. num. 1

1 XX. Moneo, infirmam esse item illam considerationem Soti ubi supra, scilicet; q res inutilis est asserere, beneficiarios teneri ad huiusmodi restitutionẽ: quia

qũia non possunt eam facere, nisi de suis ipsis reditibus; qui, iuxta sententiam quam defendimus, debẽtur operibus piis, etiã sine hac restituendi obligatione. Quæ tamen consideratio infirma est. Primum, ꝗ huiusmodi restitutionẽ facere poterit beneficiarius, si est sæcularis, de suis bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus si habet: sin autẽ, de eo quod quærere potest parcius uiuendo, & etiã de eo qđ merebitur ultra suã congruã sustentationẽ, inseruiẽdo beneficio multo plus q̃ obligatur ad inseruiendũ necessario illi. iuxta ea quæ in prędicto libro q. 1. coroll. 9. nu. 59. & coroll. 17. nu. 20. dicta fuerunt; & repetita supra, q. 1. mon. LXXVIII. nu. 3. & etiã de illo, quod per suam industriã donationes & ultimas uoluntates quærere potest c. Expedit. c. Certe. 12. q. 1. c. 1. de testam. c. Eixum. 12. q. 5. de illo item qđ recuperare pốt ab his, quibus male dedit. c. Si quis presbyterorũ, de reb. ecclęs. non alienand. & trad. Caiet. in d. q. 185. art. 7.

art. 7. quod infra Monit.XXII.repetetur. Secundo quòd impotentia restituendi non tollit obligationem id faciendi. l. Continuus. §. Cum ita.ff.de uerb. oblig. Quamuis excuset a culpa non restituendi pro tempore, quo illa impotentia durauerit. l. Nam & is. ff. de dolo.& c. Olim.2.de restit.spoliat. Plus tamen coloris habet Soti consideratio in beneficiario regulari, cuius omnia bona, quæ per sæcularem quæsita essent illi patrimonialia uel quasi patrimonialia, sunt ipsi ecclesiastica: quia quicquid habebat ante professionem, quæritur per eam suo monasterio & ordini. c. In præsentia, de probat. & Auth. Ingressi. C.de Sacrosan. & quicquid undecunque post eã quęrit, quærit eisdem; per mon. IX. cum seq. & per monitũ LVI. & LXII. supra q. 1. Nihilominus tamen responderi potest, quòd etiam regularis potest restituere de reliquatis parce uiuendo, iuxta monitũ XXX. q. 1. & per mon. LXXX. eiusdem q.& per sacrificia &

oratio-

orationes ; rogando item amicos ut pro eo soluant : & denique petendo humiliter per se, uel alios remißionẽ debiti, quã ęquiparat restitutioni glos. c. Peccatum, de reg. iur. lib. 6. uerb. Restituatur.

SVMMARIVM.

Concilium Tridentinum quomodo tacite sentit, beneficiarios teneri ad restituenda male impensa. nu. 1.

Ratio unica legis habetur pro expressa. nu. 1.

XXI. Moneo, quòd nil etiam obstat id, quod diximus in præfata. q. 2. esse maximum eorum, quę me in contrariam 1 partem mouebant ; præfatum Sacrosanctum concilium Trident. sess. 25. de reformat. Quòd quamuis uetet beneficiario donare & expendere pro libito, non tamen præcipit, ut restituat quod sic insumpserit : & qui de uno dicit, de alio negare uidetur. c. Qualis. 25. dist. l. Cum prætor ff. De iudic. Nihil, inquam, id obstat. Tum, quia sicut

ſicut non declarauit expreſſe hanc reſtitutionem eſſe neceſſariam; ita etiam non declarauit non eſſe neceſſariam. Tum, quia potius uidetur tacite declaraſſe illã eſſe neceſſariam: eo quòd uetando beneficiariis, ne cognatis & familiaribus, niſi paupertatis intuitu, ſuperflua donarent; non uetando idem laicis, ſignificauit, quòd ultra leges charitatis & miſericordię, quibus etiã laici obſtringuntur, eſt lex aliqua iuſtitiæ, quæ ſolos beneficiarios obligat. Nulla enim alia ratio reddi poteſt; & ita hæc uidetur expreſſa. argum. l. ſingul. Quamuis. C. de fidei comiſſ.
1 iuncta glo. & Baldo ibidem. Tum, quia qui de uno dicit; etiam dicit de alio ſimili, ſecundum Dom. in d. c. Qualis. maxime ſi eſſet conſequẽs illi, ut uidetur eſſe in hoc caſu. l. Illud. ff. de acquir. hæred. c. Præterea, de offic. deleg.

SVMMARIVM.

Conſuetudo nõ poteſt contra hanc concluſionẽ. n. 1.

XXII. Moneo, quòd nil etiam obſtat id,

id, quod ubi supra dixi esse de præcipuis eorum, quæ mecum contrariam partem mouebant, uidelicet; q aliquibus uidetur, q quamuis recepta opinio in theoria affirmauerit semper id quod nos dicimus; praxis tamen communis seruauit contrarium. & antiqua consuetudo magnā secum confert authoritatem. c. Cum dilectus, de cōsuetud. & l. Minime. ff. de legi. Nil, inquam, id obstat. Primum, quòd in d. libello. q. 1. nu. 18. & q. 2. nu. 1. & 3. & supra eodem, monit. XXXIX. probatum reliquimus; præfatam obligationem esse legis naturæ ac diuinæ, præsuppositis pactis expressis uel tacitis, de quibus in monit. XXVII. q. 1. contra quam nihil prodest cōsuetudo etiam immemorabilis. c. fin. de consuetud. c. Quę contra. c. Mala. & c. Frustra. 8. distinct. Deinde, quòd licet aliquot per ignorantiam aut temeritatem, usi sint opinione contraria; alii tamen longe plures, usi sunt communi; ut monstratum est supra. q. 1. nu. 50. & par est crede- 1

re; eo quòd quasi omnes confessarii eam tenuerunt: neque sunt tot, qui ei contrauenerint, quot aliqui putant. Nam ex corollariis prǽfatę primę quęstionis, repetitis supra. q. 1. a mon. LXXV. usque in finem, & redactis in summam infra, q. 3. mon. ultimo, colliguntur multæ causæ, quibus excusantur. Tertio, quòd ut singulariter in d. q. 185. art. 7. ait Caiet. mentem diui Thomæ secutus, hæc non est consuetudo, sed abusus contra ius diuinum. Et in Sec. 2. q. 43. art. 8. asseruit, quòd omnis donatio rei ecclesiasticæ, pietate uel necessitate uacua, non est distributio, sed dissipatio a dispensatore usurpata: et quod maxime aduertendum est, agit de ipsiusmet Papæ impensa, & dispensatione. Quæ Caietani doctrina, non est tam eius, quàm Clementis in d. lib. 2. & 8. de constit. & aliorum Sanctorum, & fere omnium doctorum citatorum supra ead. q. mon. VII. & q. 1. mon. XXXVIII.

SVM-

SVMMARIVM.

Beneficium qui confert indigno, cui reſtituet. nu. 1.

XXIII. Moneo, nil etiam obſtare id, quod aiunt Aduerſarii, uidelicet; q licet beneficiariorum collatores peccent non conferendo ea dignioribus. c. Licet. 8. q. 1. & §. Nunc autem. 25. diſtinct. c. Graue, de præb. non tamen uidentur obligati ad reſtituendum poſtea quàm ea cõtulerunt. Nihil, inquã, id obſtat; imò plus iuuat noſtrã cauſam, quàm contradicentium: quoniam collator obligatur ad conferendum ei, qui dignus ſit; & ſi contulerit indigno, tenetur ad reſtituendum, 1
ſecundum omnes: quàmuis alii dicãt, reſtituere debere digno, qui fuit neglectus, ut Caiet. Sec. 2. q. 62. art. 2. Alii uero Eccleſiæ cui nocuit, ut Adri. in d. q. 12. & Sotus lib. 5. q. 6. art. 3. de iuſt. & iure: quorum ſententia melior nobis uidetur. Et ita nos dicimus; beneficiarium eſſe obligatum ad danda ſuperflua digno, puta, pauperi uel operi pio; & ſi ea confert alii, con-

fert indigno, & manet obligatus ad restituendum eis quibus nocuit.

SVMMARIVM.

Bona destinata immediate pauperibus, ad quem modum differant a deputatis immediate beneficiarijs. num. 1.

XXIIII. Moneo, nihil etiam obstare Thomæ dictum in Sec. 2. q. 185. art. 7. & Quodlib. 6. art. 12. quo ponit
1 grande discrimen inter bona ecclesiastica principaliter deputata ministris, & minus principaliter pauperibus, & operibus piis; & inter illa, quæ principaliter deputantur pauperibus,
1 & minus principaliter ministris: & uidetur præfato N. non esse aliud, quàm quòd male impensa circa hæc, obligāt ad restituendum; non autem male impensa circa illa. Nil, inquam, hoc obstat. Tum, quia ut ubi supra. q. 2. nú. 10. & supra eod. monito XL. monstratum fuit, S. Thom. non est in contraria opinione: Tum, quia discrimen prædictum optime uerificatur in eo, quod longe maiorem potestatem habent ministri

circa bona principaliter deputata eis, quàm circa alia. Quoniam prius sunt alēdi de illis ipsi, quàm Ecclesia reparanda. c. De his, de eccleſ. ædific. Neq; debentur pauperibus, niſi ſola ſuperflūa. c. Cum ſecundū, de præb. c. 1. 13. q. 2. & illa debentur eis, quos ipſi elegerint. Quorum omnium contrarium dicendum eſt de aliis. Clem. Quia cōtingit. §. Vt autem, de relig. domib. renouata in. d. concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 15. de reform.

SVMMARIVM.

Pauper liberius expēdere poteſt quæſita per eleemoſynam, quàm beneficarius quæſita per beneficium. num. 1.

XXV. Moneo, quòd nil obſtant etiam illa quatuor quæ Adrianum in 4. de reſtit. q. 12. col. 6. mouerunt; non quidem ad negandum quòd peccant mortaliter, ſed tantum quod non tenentur ad reſtitutionem. Primum, quòd pauper, eleemoſynam ſibi largitam expendens 1
ſuperflue aut uoluptuoſe, non tenetur ad reſtituendum. Alterum, quòd

omnes diuites tenentur ex ſuperfluis
facere eleemoſynam; non tamen te-
nentur ad reſtitutionem non facien-
do eam; quamuis in eo mortaliter pec
cent. Tertium, quòd obligatio quæ
obligat ſoli Deo, non habet onus reſti
tuendi; licet obligatus peccet morta-
liter non ſoluendo. Quartũ, quòd qui
recipit centum aureos, cum onere im-
pendendi illos in honorem uel glo-
riam Regis uel ciuitatis, non tenetur
reſtituere, ſi eos in id non expenderit.
Nihil, inquàm, hæc obſtant: quia prio-
ra duo argumenta ſummuntur per lo-
cum a ſimili, qui iuridicus quidẽ eſt;
iuxta c. Inter cæteras, de reſcript. &
c. 2. de tranſlat.: ſed diſſoluitur per
diſſimilitudinem, iuxta notata in di-
ctis capitulis, & in c. Conſtitutus, de
appellat. quæ in caſu propoſito inue-
nitur. Nam eleemoſynę nõ dantur pau
peri ſub modo, quo reditus beneficio-
2 rum beneficiariis conceduntur. Nec
diuitibus Deus bona cõcedit cũ ſpe-
ciali obligatione faciendi eleemoſy-
nam,

nam, quemadmodum decimæ, aliaque bona fuere olim concessa, hodieque conceduntur Ecclesiis. Tertiũ autem, falsum est: nam obligatio soli Deo quæsita, producit necessitatem restituendi. Si enim quispiam aliquid Deo uoueat, aut iuret se illi daturum, receperitue ut Deo det, ad restituendum illud Deo tenetur. c. Sunt q̃ opes, & c. Sacrilegium. 17. q. 4. & c. Debitores, de iureiur. Quartũ item, falsum est: nam si quis centum aureos accipiat, ut in honorem Regis uel ciuitatis conuertat, restituere tenetur, si non cõuerterit in illum honorem, uel ei a quo accepit, aut Regi uel ciuitati. a. g. l. 1. & l. Legatam. ff. de administ. rerum ad ciuit. pertin. l. Legatum ciuitatis. ff. de usu & usufruct. legat.

SVMMARIVM.

Beneficiario ab aliquo accipiens aliqua de reditibus eius; an & quando peccet, & restituere teneatur. nu 1.

Debitore ab aliquo qualis accipiens aliquid teneatur creditoribus eius restituere. nu. 1.

XIX. Moneo, falsum esse illud fundamentum, quo præfatus Sotus contra
1 communem nititur; ut dixi in præfato libro q. 2. nu. 21. uidelicet; quòd beneficiarii non sunt obligati ad erogan da superflua per leges iustitiæ, quæ obligant ad restituendum: sed tantum per leges misericordiæ & charitatis, quæ etiam laicos obligant ad eleemosynas: neutros tamen constringentes ad restitutionem, ut supra monito II. & III. dictum est. Hoc, inquam fundamentum est falsum. Tum, per ea quæ adducta sunt monit. I. supra ead. q. Tum, quia est multorum inconuenientium fons. Consequitur enim illud, quòd sine iusta ratione Sacrosanctum Concilium Trid. in d. sess. 25. cap. 1. de reformat. uetuisset beneficiariis, ne quæ superessent eis, donarent cognatis & familiaribus, si alioquin nõ essent pauperes; non uetando idipsum laicis. Consequitur item parificatio beneficiariorũ & laicorũ quò ad eleemosynæ faciendæ necessitatẽ: quando quidẽ secundũ illum,

illũ, utriq; tenẽtur legibus miſericordiæ; & neutri ulla lege iuſtitiæ. Cuius tamen contrarium tenet ipſemet; imo & præfatus N. Tum, quia eſſet quodammodo ſcandalizare populũ Chriſtianum. Quod ſatis colliges ex Caiet. Sec. 2. q. 87. art. 1. Populus enim tot decimas & iura ſoluit clero, perſuaſum ſibi habens id, quod præfatum Concilium ſeſſ. 25. de reformat. & multa alia, ut c. Hoc. c. Epiſcopus. & c. Precarie. 10. q. 2. ſignificant, nempe; quòd omnia ſuperflua debent in pauperes & in opera pia impendere. Tum, quia eſt contradicere S.Tho. cuius ipſe authoritate nititur, qui ſignificat; 2
prodigalitatem beneficiarii circa reditus ſuos eſſe peccatum mortale: prodigalitatem autem laicorum non plus quàm ueniale, in Sec. 2. q. 183. art. 7. & Quolib. 6. art. 12. & expreſſius. q. 119. art. 3. in hæc uerba. Prodigus 1
peccat in alterum conſumendo bona, ex quibus aliis deberet prouidere: qđ præcipue apparet in clericis, qui ſunt diſpenſa-

dispensatores bonorum ecclesiastico-rum, quæ sunt pauperum, quos def au dant prodige expendendo. Quę determinatio non esset uera, nisi inueniretur lex aliqua, quę obstringeret beneficiarium ad eleemosynã, & nõ laicũ. Tum, quia est (si res satis perpendatur) fundare, beneficiarios non solũ nõ teneri ad restituẽdum uane uel profane impensæ; sed neq; mortaliter in hoc peccare: quãdoquidẽ nec laici, q̧bus ille pares facit, peccant plusq̃ uenialiter, prodigendo sua sine alterius dãno; qđ est contraire Thomæ ubi supra, & cõtraire sibimetipsi, qui cõtrariũ expresse tenet lib. 10. q. 4. art. 3. de iust. & iur.

SVMMARIVM.

Beneficiarius non soluitur ab obligatione restituendi male impensa, propter impotentiam; & potest illo & illo modo restituere, etiam si sit Monachus. num. 1

1 XX. Moneo, infirmam esse item illam considerationem Soti ubi supra, scilicet; q̧ res inutilis est asserere, beneficiarios teneri ad huiusmodi restitutionẽ: quia

quia non possunt eam facere, nisi de suis ipsis reditibus; qui, iuxta sententiam quam defendimus, debētur operibus piis, etiā sine hac restituendi obligatione. Quæ tamen consideratio infirma est. Primum, quia huiusmodi restitutionē facere poterit beneficiarius, si est sæcularis, de suis bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus si habet: sin autē, de eo quod quærere potest parcius uiuendo, & etiā de eo quod merebitur ultra suā congruā sustentationē, inseruiēdo beneficio multo plus q̄ obligatur ad inseruiendū necessario illi, iuxta ea quæ in prędicto libro q. 1. coroll. 9. nu. 59. & coroll. 17. nu. 20. dicta fuerunt; & repetita supra, q. 1. mon. LXXVIII. nu. 3. & etiā de illo, quod per suam industriā donationes & ultimas uoluntates quærere potest c. Expedit. c. Certe. 12. q. 1. c. 1. de testam. c. Eixum. 12. q. 5. de illo item quod recuperare pōt ab his, quibus male dedit. c. Si quis presbyterorū, de reb. ecclęs. non alienand. & trad. Caiet. in d. q. 185. art. 7.

art. 7. quod infra Monit.XXII.repetetur. Secundo quòd impotentia restituendi nõn tollit obligationem id faciendi. l. Continuus. §. Cum ita.ff.de uerb. oblig. Quamuis excuset a culpa non restituendi pro tempore, quo illa impotentia durauerit. l. Nam & is. ff. de dolo.& c. Olim.2.de restit.spoliat. Plus tamen coloris habet Soti consideratio in beneficiario regulari, cuius omnia bona, quæ per sæcularem quæsita essent illi patrimonialia uel quasi patrimonialia, sunt ipsi ecclesiastica: quia quicquid habebat ante professionem, quæritur per eam suo monasterio & ordini. c. In præsentia, de probat. & Auth. Ingressi. C.de Sacrosan. & quicquid undecunque post eã quęrit, quærit eisdem, per mon. IX. cum seq. & per monitũ LVI. & LXII. supra q. 1. Nihilominus tamen responderi potest, quòd etiam regularis potest restituere de reliquatis parcè uiuendo; iuxta monitũ XXX. q. 1. & per mon. LXXX. eiusdem q.& per sacrificia &

oratio-

orationes; rogando item amicos ut pro eo soluant: & denique petendo humiliter per se, uel alios remissionẽ debiti, quã ęquiparat restitutioni glos. c. Peccatum, de reg. iur. lib. 6. uerb. Restituatur.

SVMMARIVM.

Concilium Tridentinum quomodo tacite sentit, beneficiarios teneri ad restituenda male impensa. nu. 1.

Ratio unica legis habetur pro expressa. nu. 1.

XXI. Moneo, quòd nil etiam obstat id, quod diximus in præfata. q. 2. esse maximum eorum, quę me in contrariam 1 partem mouebant; præfatum Sacrosanctum concilium Trident. sess. 25. de reformat. Quòd quamuis uetet beneficiario donare & expendere pro libito, non tamen præcipit, ut restituat quod sic insumpserit: & qui de uno dicit, de alio negare uidetur. c. Qualis. 25. dist. l. Cum prætor ff. De iudic. Nihil, inquam, id obstat. Tum, quia sicut

id, quod ubi supra dixi esse de præcipuis eorum, quæ me in contrariam partem mouebant, uidelicet; ꝙ aliquibus uidetur, ꝙ quamuis recepta opinio in theoria affirmauerit semper id quod nos dicimus; praxis tamen communis seruauit contrarium. & antiqua consuetudo magnã secum confert authoritatem. c. Cum dilectus, de cõsuetud. & l. Minime. ff. de legi. Nil, inquam, id obstat. Primum, quòd in d. libello q. 1. nu. 18. & q. 2. nu. 1. & 3. & supra eodem, monit. XXXIX. probatum reliquimus; præfatam obligationem esse legis naturæ ac diuinæ, præsuppositis pactis expressis uel tacitis, de quibus in monit. XXVII. q. 1. contra quam nihil prodest cõsuetudo etiam immemorabilis. c. fin. de consuetud. c. Quę contra. c. Mala. & c. Frustra. 8. distinct. Deinde, quòd licet aliquot per ignorantiam aut temeritatem, usi sint opinione contraria; alii tamen longe plures, usi sunt communi; ut monstratum est supra. q. 1. nu. 50. & par est crede- 1

re; eo quòd quasi omnes confessarii eam tenuerunt: neque sunt tot, qui ei contrauenerint, quot aliqui putant. Nam ex corollariis pręfatę primę quęstionis, repetitis supra. q. 1. a mon. LXXV. usque in finem, & redactis in summam infra, q. 3. mon. ultimo, colliguntur multæ causæ, quibus excusantur. Tertio, quòd ut singulariter in d. q. 185. art. 7. ait Caiet. mentem diui Thomæ secutus, hæc non est consuetudo, sed abusus contra ius diuinum. Et in Sec. 2. q. 43. art. 8. asseruit, quòd omnis donatio rei ecclesiasticæ, pietate uel necessitate uacua, non est distributio, sed dissipatio a dispensatore usurpata: et quod maxime aduertendum est, agit de ipsiusmet Papæ impensa, & dispensatione. Quæ Caietani doctrina, non est tam eius, quàm Clementis in d. lib. 2. & 8. de constit. & aliorum Sanctorum, & fere omnium doctorum citatorum supra ead. q. mon. VII. & q. 1. mon. XXXVIII.

SVM-

SVMMARIVM.

Beneficium qui confert indigno, cui restituet. nu.1.

XXIII. Moneo, nil etiam obstare id, quod aiunt Aduersarii, uidelicet; quod licet beneficiariorum collatores peccent non conferendo ea dignioribus. c.Licet. 8. q. 1. & §. Nunc autem.25. distinct. c. Graue, de præb. non tamen uidentur obligati ad restituendum postea quàm ea cōtulerunt. Nihil, inquā, id obstat; imo plus iuuat nostrā causam, quàm contradicentium: quoniam collator obligatur ad conferendum ei, qui dignus sit; & si contulerit indigno, tenetur ad restituendum, 1
secundum omnes: quàmuis alii dicāt, restituere debere digno, qui fuit neglectus, ut Caiet. Sec. 2. q. 62. art. 2. Alii uero Ecclesiæ cui nocuit, ut Adri. in d. q. 12. & Sotus lib. 5. q. 6. art. 3. de iust. & iure: quorum sententia melior nobis uidetur. Et ita nos dicimus; beneficiarium esse obligatum ad danda superflua digno, puta, pauperi uel operi pio; & si ea confert alii, con-

fert indigno,& manet obligatus ad restituendum eis quibus nocuit.

SVMMARIVM.

Bona destinata immediate pauperibus, ad quem modum differant a deputatis immediate beneficiarijs. num. 1.

XXIIII. Moneo, nihil etiam obstare Thomæ dictum in Sec. 2. q. 185. art. 7. & Quodlib. 6. art. 12. quo ponit
1 grande discrimen inter bona ecclesiastica principaliter deputata ministris, & minus principaliter pauperibus, & operibus piis; & inter illa, quæ principaliter deputantur pauperibus,
1 & minus principaliter ministris: & uidetur præfato N. non esse aliud, quàm quòd male impensa circa hæc, obligãt ad restituendum; non autem male impensa circa illa. Nil, inquam, hoc obstat. Tum, quia ut ubi supra. q. 2, nú. 10. & supra eod. monito XL. mõstrátum fuit, S. Thom. non est in contraria opinione. Tum, quia discrimen prædictum optime uerificatur in eo, ꝙ longe maiorem potestatem habent ministri

circa

circà bona principaliter deputata eis, quàm circa alia. Quoniam prius sunt alẽdi de illis ipsi, quàm Ecclesia reparanda. c. De his, de eccles. ædific. Neq; debentur pauperibus, nisi sola superflũa. c. Cum secundũ, de præb. c. 1. 13. q. 2. & illa debentur eis, quos ipsi elegerint. Quorum omnium contrarium dicendum est de aliis. Clem. Quia cõtingit. §. Vt autem, de relig. domib. renouata in. d. concil. Trident. sess. 7. cap. 15. de reform.

SVMMARIVM.

Pauper liberius expẽdere potest quæsita per eleemosynam, quàm beneficiarius quæsita per beneficium. num. 1.

XXV. Moneo, quòd nil obstant etiam illa quatuor quæ Adrianum in 4. de restit. q. 12. col. 6. mouerunt; non quidem ad negandum quòd peccant mortaliter, sed tantum quod non tenentur ad restitutionem. Primum, quòd pauper, eleemosynam sibi largitam expendens superflue aut uoluptuose, non tenetur ad restituendum. Alterum, quòd 1

 omnes

omnes diuites tenentur ex superfluis facere eleemosynam; non tamen tenentur ad restitutionem non faciendo eam; quamuis in eo mortaliter pec cent. Tertium, quòd obligatio quæ obligat soli Deo, non habet onus resti tuendi; licet obligatus peccet mortaliter non soluendo. Quartũ, quòd qui recipit centum aureos, cum onere impendendi illos in honorem uel gloriam Regis uel ciuitatis, non tenetur restituere, si eos in id non expenderit. Nihil, inquàm, hæc obstant: quia priora duo argumenta summuntur per locum a simili, qui iuridicus quidẽ est; iuxta c. Inter cæteras, de rescript. & c. 2. de translat.: sed dissoluitur per dissimilitudinem, iuxta notata in dictis capitulis, & in c. Constitutus, de appellat. quæ in casu proposito inuenitur. Nam eleemosynę nõ dantur pauperi sub modo, quo reditus beneficiorum beneficiariis conceduntur. Nec diuitibus Deus bona cõcedit cũ speciali obligatione faciendi eleemosynam,

nam, quemadmodum decimæ, aliaque bona fuere olim concessa, hodieque conceduntur Ecclesiis. Tertiũ autem, falsum est: nam obligatio soli Deo quæsita, producit necessitatem restituendi. Si enim quispiam aliquid Deo uoueat, aut iuret se illi daturum, receperitue ut Deo det, ad restituendum illud Deo tenetur. c. Sunt q. opes, & c. Sacrilegium. 17. q. 4. & c. Debitores, de iureiur. Quartũ item, falsum est: nam si quis centum aureos accipiat, ut in honorem Regis uel ciuitatis conuertat, restituere tenetur, si non cõuerterit in illum honorem, uel ei a quo accepit, aut Regi uel ciuitati. a. g. l. 1. & l. Legatam. ff. de administ. rerum ad ciuit. pertin. l. Legatum ciuitatis. ff. de usu & usufruct. legat.

SVMMARIVM.

Beneficiario ab aliquo accipiens aliqua de reditibus eius; an & quando peccet, & restituere teneatur. nu 1.

Debitore ab aliquo qualis accipiens aliquid teneatur creditoribus eius restituere. nu. 1.

Beneficiario ab aliquo dotatam, qualis ducens peccet, & tenentur restituere. nu. 2.
Beneficiario ab aliquo, qui aliquid male accipit, cui restituet. nu. 3.
Beneficiarij debita, an solui possint ex debitis eius non perceptis ante mortem nu. 4.

XXVI. Moneo, in præfato libello sub
1 finem. q. 2. inferri. Primum, quòd ingens est dubium; An accipiens aliquid iniuste a beneficiario ex reditibus ecclesiasticis, teneatur ad eius restitutionem. Et quidem alii putant teneri, alii contra. Nobis uidetur, Primum pendere decisionẽ huius quæstionis a legibus loquentibus de debitoribus facientibus aliquid in fraudem creditorum, quæ habentur sub tit. ff. de his quæ in fraudem creditorum & C. de reuocand. his quæ in fraudem, & §. Item si quis in fraudẽ, Instit. de action. Nam ut supra q. 1. mon. XXVII. probauimus; beneficiarii debitores sunt pauperum, & operum piorum ipsique pauperes & pia opera, creditores sunt illorum. Secundo dico, quòd is

is qui aliquid a beneficiario accepit, non tenetur restituere si beneficiarius sit soluendo: quia cum debitor est soluendo, eius creditores nihil repetere possunt ab eo, qui a debitore aliquid, quacumque ex causa etiam donationis, aut alia lucratiua accepit. l. Ex his & l. Ait prætor. §. Propterea ff. quæ in fraud. & l. penul. de reuocand. his, quę in fraud. ibi; Possessis & distractis. Nam leges prædictę, in debitores fraudatores editæ, cessant, cum debitor potest soluere creditoribus; quod indubie locum habet in beneficiario habente bona patrimonialia uel quasi, quæcumque uelit donare potest, iuxta tradita in illatioribus proximæ quæstionis. Imo etiam credimus, quòd licet beneficiarius solũ habeat reditus beneficii; si tñ uelit sumptus diminuere, ac frugalius uiuere, aut alio modo bona congerere, ut pauperibus satisfaciat, quòd tũc is, q aliquid accepit, nõ amplius teneatur q illũ monere, ut uitã agat frugalẽ, pareat sumptibus; & bona

quærat

quærat unde possit restituere, idq; expectare. Tertio dico, ꝙ si ignorans clericum beneficiarium soluendo nõ esse, nec amplius eum in bonis habere, quàm id quod sibi donatum uolebat, id ab eo acceperit ex causa onerosa iusta, ꝙ nõ tenetur ad restitutionem. Ea primum ratione; ꝙ ut accipiens aliquid ex contractu, aut ex causa onerosa, a debitore fraudatore, teneatur ad restitutionem, duo interuenire oportet. Primum, ut debitor soluendo non sit: secundum, ut suscipiẽs ab eo, sciat eum non esse soluendo. d. l. penul. C. de reuocand. his quæ in fraud. l. Qui autem. §. Similiq; modo. ff. eod. Secunda ratio est; quia is, qui a clerico beneficiario aliquid ex titulo oneroso, ueluti ex contractu emptionis aut locationis, alioue contractu nominato, siue etiam innominato iusto suscepit bona fide, tantundem dedit quantum suscipit; & subinde nihil restituere tenebitur per illam longe pulcherrimam doctrinam Scoti uiri perspicacissimi

ſimi in 4.diſt.15.q.2.art.2. quam citauimus in Comment. c. final. de uſur. nu. 13. & probatur per dicta Thomæ. Sec.2.q.58. art.6. & q. 59.art.2. uidelicet; quòd in omnibus commerciis & cõtractibus eſt ſeruanda iuſtitia commutatiua; ita ꝗ tãtum ualeat quod datur, quantum ualet quod accipitur.
Quarto dico, quòd accipiens aliquid a beneficiario ex donatione, aut ex alia cauſa lucratiua, quem ſcit nil amplius in bonis habere, q̃ id quod pauperibus erogare tenetur, debet quod accipit reſtituere, ſi beneficiarius donator illud nõ reſtituerit, ſiue ſciat donatarius, ſiue ignoret beneficiarium donatorem ſoluendo nõ fuiſſe. Quia, ut ſuſcipiens a debitore fraudatore ex cauſa lucratiua ad reſtitutionem teneatur, ſufficit ipſa re fraudari creditorem; quàmuis is qui ſuſcipit, fraudem non participet. l. Qui autem. §.Simileque. ff.Quæ in fraud. Nec his obeſt, ſi quiſpiam dicat; bona beneficiarii obligata eſſe tacite, & hypothecata ꝓ refectione

ne damni a beneficiario illati bonis ecclesiasticis, iuxta glos. quæ singularis putatur in c. Ex litteris, de pignorib. quæ tamen similem habet in c. Similiter 16.q.1. Et subinde pauperes tanquàm creditores preferendos esse aliis creditoribus. Nam primo responderi potest; nullam contrahi hoc casu hypothecam, eo quòd nullus textus id exprimit, ut super d. glossa dicunt DD. Secundo, quòd quamuis fateamur hypothecam contrahi, contrahetur solum quò ad indemnitatem bonorum & iurium Ecclesiæ, ex qua beneficiarius reditus suos percipit; & quòd non porrigitur ad ipsos reditus, quos beneficiarius sibi excipit; & habet etiã bonorum liberam administrationem cũ onere largiendi superflua pauperibus, aut in alios pios usus conuertendi; quæ uidetur singularis & æqua declaratio. Cui tamẽ obiici potest illud, quòd obligatio prelati ecclesiastici est similis obligationi tutoris ut pręd. glo. dixit, cuius bona sunt tacite hypothecata

cata,non solũ pro bonis in inuentario contẽtis,sed etiã pro redditibus ex bonis prouenientibus. l. Si mater. C. in quibus.casib.pign.uel hypoth.l.fin.ff. eod. Quare aliter & singulariter huic obiectioni respõdemus,repetentes aliquã ex parte,quæ diximus supra, q. 1. monito XLVI.nempe; ꝙ beneficiarius cũ non habet bona,ex quibus pauperibus aliisq; suis creditoribus satisfacere possit,ipsemet beneficiarius annumerãdus est pauperibus. Quare tunc solutio suorũ debitorũ cẽsenda erit quasi erogatio in pauperes, ac ita ipse beneficiarius tanquã suorũ redituũ distributor,põt ex reliqs ipsorũ suscipere sibi tãquã pauper; unde sua debita tanquã debita paupis soluat. Nec eo modo ipsius beneficiarii creditores præferunt pauperibus; sed ipse beneficiarius se ipsum, tanquã pauperẽ, præfert aliis pauperibus,ꝑpter potestatẽ sibi a iure cõcessam erogãdi reliqua suorũ redituũ pauperibus, quos ipse elegerit. Quibus suffragat̃ id quod diximus in

Manuali cap. 25. nu. 131. & supra in
1 præfato monito XLVI. scilicet; beneficiarium debita sua, etiam iniuste contracta, soluere posse de reliquis suorum redituũ, illa accipiendo tamquàm pauper, ut diximus; ut ex illis soluat tamquàm pauper nomine suo
2 debita sua. Infertur secundo, quòd non abs re dubitatur; An is qui cum consanguinea, aut propinqua beneficiarii uel alia matrimonium contrahit, peccet mortaliter, accipiendo illam dotem; & an teneatur acceptam restituere, & petens promissam, sit repellendus. Et nobis uidetur, quòd si probabiliter putet, beneficiarium posse tã amplam dotem iuste constituere, non peccat acceptando illam, nec non restituẽdo acceptam, nec petendo promissam. Primum ea ratione, quia recipit dotem ex causa maxime onerosa; l. Pro oneribus. C. de iure dot. & c. Salubriter, de usur. Deinde, quòd clerici tenentur soluere ex suorum beneficiorum reditibus sua debita. c. Per-

uenit,

uenit, de fideiuss. cum ei annot. per solutionem pulcherrimam, quam inseruimus Manuali, cap. 25. num. 130. & latius explicuimus. q. 1. mon. XLVI. & c. Cum secundum, de præb. etiam iniuste contracta, si alia bona non habeant. Et clericus, qui dotem promisit, ignoranti non potuisse illam a se promitti, tenetur ob promissionem & dolum commissum dotem soluere, ac resarcire ei damnum quod accepit ex nuptiis contractis, sub spe promissionis inutilis dotis, & subinde obligatur. arg. l. 1. §. Ait prætor. & l. penul. & seq. ff. de dolo, & per supradicta in illatione præcedenti; si in promissione dotis, ut prædictum est, contrahens has nuptias non participauit fraudem factam pauperibus, & piis operibus; alioqui contra dicendum uidetur. arg. l. penul. & seq. ff. de dolo; & magis speciatim. in. l. Si debitore. & l. Ait prætor. & l. Si quis participet. ff. Quæ in fraud. cred. Tertio infertur, quòd elegans dubiũ a paucis propositũ est; cui

scilicet

3 scilicet restituẽdum sit id, quod perperam est datum, aut receptum a beneficiario ex reditibus ecclesiasticis. Ego existimo satis excusari eũ, qui illud restituere ipsi beneficiario, aut eius Ecclesiæ in opera illius pia conuertendũ, aut etiam si restituat aliis pauperibus uel operibus piis. Nam licet ipse beneficiarius in alios pauperes, aut in alia etiam opera pia illud forte impẽdisset, iuxta dicta supra. q. 1. monit. LXXVII. nu. 2. & 4. tamen cum non teneatur beneficiarius, ut ibidẽ monstrauimus, certis & nominatis pauperibus, uel piis operibus erogare; is qui ab eo accepit, excusatur restituendo illis, quibus donando ipse beneficiarius satisfecisset, tanquàm, scilicet, in eius locum suffectus: Quia surrogatus sapit naturam eius, cui surrogatur. l. Si eum. §. Qui iniuriarum. ff. Si quis cautio. & c. Ecclesia S. Mariæ, ut lit. penden. Quarto, infertur, fuisse perq; durã Iulii III. summi Pontificis Extrauag. prohibentem, debita Episcoporum & aliorum beneficiarorum

ficiariorum non soluta, solui ex fructibus, aut reditibus ipsorum beneficiariorum nondum exactis. Tum, quia licet ipse Iulius iustis ductis rationibus id sanxisset, & in Lusitania multos excitasset tumultus: tandem tamen usu recepta non fuit. Tum, 4
quia non fuit satis promulgata. Tum, quia reditus beneficiorum, statim cum reditus percipiuntur, non solent solui propter ipsorum locationes, quibus solutio differtur. Tum, quia oportet interdum beneficiarios mutuum dare, & solutionem expectare: sæpe etiam ex mutuo uiuere, etiam ad uerius & opportunius eleemosynas elargiendas. Tum, quia decedens obæratus, pauper est censendus; & subinde nomine eius solutum, pauperi datum intelligi debet, ut supra. q. 1. monito XLVI. docuimus. De intellectu autem Extrauag. præfatæ Iulii. III. dicemus in Comment. quem unà cum hac apologia scribimus, de spoliis clericorum, in c. Non liceat Papæ. 12. q. 2.

SVMMARIVM.

Beneficiarios non esse liberos a legibus iustitiæ per dicta ipsius N. probatur. num. 1.

Leges generales non solum ueræ & specialis iustitiæ, sed etiam charitatis & aliarum uirtutum determinari possunt; imo re ipsa determinatæ sunt legibus specialibus. num. 2.

Charitatis lex de amando Deum, licet non determinetur quò ad amandi mensuram; determinatur tamen quò ad alias circunstantias. nu. 3.

XXVII. Moneo, inferri etiam ex prædictis. Primò, quòd præfatus N. parum firmiter dicit, in 4. par. cap. 5. se probasse contra sententiam receptam;
1 beneficiarios liberos esse a legibus iustitiæ, uinculoque restitutionis in redituum suorum dispensatione. Quoniam late probatum est contrarium supra eadem quæst. monit. VII. & IX. & mon. XXVII. XXXIX. & L. Et ultra ibi posita, pondero contra N. quod ipsemet in ipsomet c. 5. pag. antepenult. bis affirmat, multo magis peccare illos cùm de superfluo suorũ redituum non faciunt eleemosynam, q̃ laicos de superfluo suorum, non facientes eam:

& in

& in pag.penult.addit, quod ex natura rerū maius peccatum cōmittitur in abusu redituum ecclesiasticorum, q̃ aliorum. At nulla ratione alia hoc contingere potest, q̃ quia lege aliqua iustitiæ ad id tenentur ipsi, qua laici nō tenentur: cum ipsemet in eod. cap. pag. 16. fateatur lege charitatis & misericordiæ omnes ex æquo teneri, iuxta illud Ambrosii, quod ipse in hoc citat ad uerbū in c. In singulis. 86. dist. Misericordiæ est cōis usus; ideo cōe præceptum est omnibus ætatibus, oībus officiis necessaria, & ab omnibus deferenda: non publicanus, non miles excipitur, non agricola uel urbanus, diues & pauper: omnes in cōi admonentur, ut conferant non habenti. Misericordia enim plenitudo uirtutum est, & omnibus est proposita. hæc ibi. Et quod ipsemet in d. c. 5. sequitur sententiam cōmunem, quæ habet; etiā laicos teneri sub pœna peccati mortalis, ad impendēdum superflua pauperibus, etiā extra necessitatem extremam, lege charitatis: & ita

uel utriq; peccant æqualiter; quod ipſe negat: uel aliqua alia lege tenentur clerici ad id, qua nõ tenentur laici; qđ ipſum oportet cõfiteri; & cũ nõ ſit alia q̃ iuſtitiæ, illa tenetur: quæ noſtra & cõis cõcluſio eſt. Nec prodeſt ei reſpõdere, ꝙ ratione ꝑſonę uel ordinis clericatus magis peccãt. arg. c. Homo chriſtianus. 40. diſt. Tum, quia circunſtantia illa perſonæ, nõ auget adeo peccatum, ut de ueniali efficiat mortale, niſi uotũ, uel alia lex particularis ĩfringat, ut probat S. Tho. Sec. 2. q. 186. art. 10. Tum, q̃a ipſemet ait prouenire ex natura & cõditione redituũ eccleſiaſticorũ. Qualem necunde habent, niſi ex lege iuſtitiæ, quæ iubet ut rebus alienis in eos uſus ad quos dantur, utamur; & nõ in alios. §. Furtũ. Inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſc. Clem. Quia contingit, de relig. domib. & quæ iubet ut pacta ſeruemus, oneraq; iniũcta commodis ſubeamus. c. 1. de pact. l. 1. eod. tit. l. 2. C. de donat. quæ ſub modo. & l. Secũdum naturã. ff. de reg. iur. & alia citata

in

in mon. XXVII. Nec itē prodest ei respondere id, quod ipsemet insinuat, scilicet; ꝙ ideo magis peccāt, quia & si nō contrāueniunt legi & præcepto iustitię, cōtraueniūt tñ intētioni. Quia ut diximus. q. 1. mon. LXVIII. & LXXIII. ipsemet dicit, eum q contrauenit intētioni legis, non peccare; si qđ ea pręcipit seruet. Et qa ipse exæquat reditus ecclesiasticos reditibus patrimonialibus, in qbus certū est, eos nō peccare plusq̃ laicos: & ita nunq̃ neque ipse, neq; ullus alius se ab hac replicatione iuste absoluere poterit. Secundo infertur, nil ꝓdesse pręfato N. id, in qđ ipse ueluti ansa trahente ansam, incidit in d. c. 5. pag. 2. scilicet; ꝙ solę leges naturales generales ꝑtinentes ad iustitiam, determinanť ꝑ leges positiuas: & ꝙ leges ꝑtinentes ad charitatē nō determinantur, neq; determinari possunt per eas. Primum quidem, quòd ex eo concesso nil contra nos in bona consequentia inferri posset. Deinde, quia illud est falsum, neque usquàm id di-

xit S.Thò.cui ipse id imponit,ut mox monstrabitur. Tum, qa lex generalis naturalis de colédo Deo,quę pertinet ad religioné, & est alia diuersa uirtus a iustitia speciali uerà, iuxta S.Tho. Sec. 2.q.58.art.7. adiuncta. q.81.ar.1. & 5. determinata fuit in lege ueteri per plurimas leges positiuas,quales erant oẽs cæremoniales: ꝓbâte id S.Thoma Prima. 2.q.99.art.5.& in noua per multas leges ecclesiasticas, qualis est de Missa festis audiéda c.Missas,de cõsec.dist.1. & de Missa in altari lapideo facienda. c. Altare,ead. dist. & cum uestibus sacris.c.Vestiméta,ead.dist.& multæ aliæ de quibus in d.dist.& in tit.de cõsecr. eccles. uel altaris.Tum, quia lex naturalis de ieiunando generalis,quã constât pertinere ad temperantiam,non ad iustitiã, determinatur quò ad modũ & tempus per multas leges ecclesiasticas, ut ipsemet Diuus Thò. probat in Sec. 2.q.147.ar.3. Tum,qa illi legi generali de uiuendo secundũ rationẽ humanã & diuinã,quæ secundũ oẽs est natura-

lis

lis c.Cõſuetudo.1.diſt.c.Quę cõtra.8, diſt. quæ non ſolũ pertinet ad iuſtitiã, ſed etiã ad oẽs alias uirtutes;datæ ſunt q̃ãplurimę determinationes per quãplurima particularia præcepta tam diuinã q̃ humana de oĩbus uirtutũ actibus lata, ut uidere eſt apud D.Thom. Sec. 2. in fine cuiuſlibet tractatus cuiuſlibet uirtutis tã theologæ q̃ moralis.De præceptis quidẽ fidei. q.16. de præceptis ſpei q.22. de charitate q.84. de prudẽtia.q.50. & dę aliis in aliis lo cis citatis ſupra ead.q.mon.I, Tum,qã 3
lex generalis charitatis diuina & natu ralis de amãdo Deo & proximo,multis modis declaratur; & determinatur legibus humanis, & diuinis poſitiuis. Nam omnia præcepta Decalogi dantur propter charitatẽ Dei & proximi; iuxta Tho.qui in præfata Sec.2. q.44. art. 1. ad. 3. ſic ait. Omnia præcepta Decalogi ordinantur ad dilectionem Dei & proximi: & ideo præcepta charitatis non fuerunt connumeranda inter præcepta Decalogi,ſed in omnibus

includuntur. & artic. 2. ait oportuisse legem naturalem de amando Deo distingui & declarari per duo præcepta de diligendo Deum, & de diligendo proximum, & in artic.3. addit hæc alia. Omnia præcepta pertinentia ad charitatem & actus eius, includi quidem in duobus supradictis, sed propter tardiores, de singulis explicite præcepta esse tradita. De Gaudio quidẽ, ad Philippen. 4. Gaudete in domino semper. De pace autem, ad Hebræos 12. Pacem sequimini cum omnibus. De beneficentia autem, ad Galat. ult. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. De singulis beneficentiæ partibus, inueniuntur præcepta tradita in sacra Scriptura, ut patet diligenter consideranti. hæc ille: & in 4. artic. concludit, quòd legi de amando Deum generali, adiuncta est lex particularis de modo amandi eum, scilicet, ex toto corde: & magis præcipitur modus actuum uirtutis charitatis, quàm modus actuum aliarum uirtutũ,

Ad idem est, quòd lex de charitate & de diligendo Deo & proximo generalis, determinatur per leges de ordine ac modo in eo seruando; de quibus late Tho.per.13. articulos in Seç.2.q. 26. Est tex.opt.cum gloss. c. primo.30. dist. & per leges de diligendo non solum uerbo, sed etiam opere.1.Ioã.c.3. Et rursus lex de diligẽdo proximũ opere per illa duo præcepta de faciendo eleemosynam de superfluo.De quibus nunc etiã unà cum hac Apologia cõponimus Commentarium in c.Quiescamus.42. distinct. Nõ obstãt ea quæ ait Thom. Prima. 2.q. 99.art.5. Tum, quia solum loquitur ibi de præceptis legis ueteris; & de illis solũ dicit duo. Alterum est, quòd omnia præcepta legis ueteris reducuntur ad moralia, cęremonialia, uel iudicialia; quod nil facit pro eo. Alterum est, quòd determinatio legis in rebus humanis pertinet ad iudicialia; in rebus autem diuinis ad cęremonialia: quod etiam nil facit pro eo, & pro nobis multum;

quatenus præſupponit, non ſolũ poſſe fieri, ſed factas eſſe aliquot determinationes ceremonialium, quas conſtat non pertinere ad uirtutem iuſtitiæ. Tũ, quia expreſſe ait; præcepta generalia quæ pertinent ad religionem, determinari. Et conſtat, ꝙ licet religio, quæ ordinat hominem quò ad cultum Dei ſit uirtus adhærens iuſtitiæ ſpeciali, tamquam pars potentialis eius, non tamen eſt iuſtitia uera, quæ eſt ad alterum ſecundum æqualitatem, ut dicitur ſupra ead. q. mon. I. & ſeq. & colligit ex Thom. in Sec. 2. q. 82. art. 4. adiuncto eo quod dicit in q. 57. art. 3. Non obſtant etiam uerba Thomæ, quæ Aduerſarius citat in Sec. 2. q. 134. art. 3 quæ ſolum ſignificant, non eſſe determinatam certã menſurã Deũ amandi, ultra quã eũ amando peccetur ꝑ exceſſum; ſed nõ ait, nõ poſſe fieri determinationes, & declarationes ſuꝑ modo, loco, tempore, & aliis circunſtantiis amãdi: quĩ immo contrarium affirmat in locis ſupra eiſdem monitis, ad hoc citatis.

APO-

APOLOGIAE LIB. DE REDITIBVS.

Tertia quæstio.

An poſſint beneficiarii de reditibus beneficiorum teſtari?

SVMMARIVM.

Beneficiarij, nec pro libito, nec ad pia poſſunt teſtari de ſuperfluo redituum beneficiorum. nu. 1.
Beneficiarii, cur in uita poſſunt erogare ſuperflua pauperibus, & non per ultimas uoluntates; ratio aptiſſima, cuius inaduertentia multi errarunt. nu. 2.

Oneo in primis, præmiſiſſe me in præfato libello circa huius quęſtionis deciſionem; Primo, quòd ei non eſt locus in omnibus beneficiariorum bonis; ſed in eis tantum, in quibus dicimus eſſe locum prædictis duabus quæſtionibus, ſcilicet, in bonis tantum redituum beneficiorum,

ficiorum, & non in bonis patrimonialibus, de quibus indubie testari possunt. c. 1. c. Fixum. 12. q. 5. c. 1. c. Quia nos, de testam. Neq; in quasi patrimonialibus, per ea quę superius definita sunt q. 1. nu. 21. & 22. Deinde,
1 quod respondemus ad eam; beneficiariũ nequaquam posse de reditibus suorum beneficiorum testari. Primo, quia mille pontificiis legibus, & canonibus hanc testaméti factionem Ecclesia eis prohibuit, uidelicet, c. Episcopi c. Sint manifestæ. 12. q. 1. c. Quia Ioannes. c. Fixum. 12. q. 5. c. 1. c. Ad hæc. c. Quia nos. c. Cum in officiis. & c. Relatũ. 2. de testam. Authent. Licentiam C. de Episcop. & cleric. Secundo, quia eisdem rationibus quibus superius asseruimus, non posse beneficiarios bona ista de reditibus beneficiorũ pro libito impendere, conuincitur non posse etiam eos saltem pro libito de illis testari. Ergo idem ius seruandum est. l. Illud. ff. ad l. Aquili. c. 2. de translat. prælat. Tertio, quòd minorem facul-

tatem habent teſtandi de his rediti-
bus, quàm diſponendi inter uiuos.
Nam poſſunt inter uiuos, omnes il-
los pauperibus donare, & in opera
pia impendere; per hoc præſens cap.
& alia multa ſupra adducta. At per
uiam teſtandi & ultimæ uoluntatis,
ſolam modicam quantitatem, ac in
pias cauſas uel in remunerationem,
idque conſuetudine demum permit-
tente, iuxta reſponſum Alexandri. III.
c. Relatum. 2. de teſtam. ergo nec
pro libito, neque in pias cauſas poſ-
ſunt iure teſtari; licet per diſpoſitio-
nem inter uiuos poſſint ad pia eroga-
re. Quartò, quòd prudentiſſimo con-
ſilio Eccleſia conſtituit, ut maiorem
haberet beneficiarius poteſtatem di-
ſtribuendi inter uiuos, quàm per ul-
timam uoluntatẽ. Perſpiciebat enim,
beneficiarios teneri ad eroganda reli-
qua iſtorũ redituũ pauperibus, dũ uita
fruuntur, ut per hoc c. & alia prius ci-
tata cõſtat; & ſuperius oſtẽdimus. q. 1.
mon. XXVII. & XXXVIII. Perſpiciebat,
item

item huic erogationi, maximo esse impedimento auaritiam. Similiter experientia docente, intelligebat; nil esse consultius ad inuitandum eum, cui usus fructus aliquorum bonorum relinquitur, ad liberalitatem in uita exercendam, & ad auertendum a nimio illorum desiderio, quàm ei usumfructum eorum relinquere, sub conditione, ne de illius reditibus quicquàm decedens relinquere possit. Quæ est uera & germana ratio, qua fuit adempta clericis testandi facultas in fauoré etiam pauperum, quibus in uita donare poterant. Cuius rationis ignorantia fuit in causa, ut quidam iuris ciuilis interpretes, Petrus scilicet, & eius sequaces in Authent. Licentiam. C. de Episcopis & cleric. Pontificii interpretibus obstreperent; dicentes, eos incidere in l. Fusiam caninam, quæ uetabat dare libertatem testamento, & non inter uiuos. l. 1. C. de leg. Fus. canin. & Bald. in d. Auth. Licentiam. eos defendere conatus, laberetur; ac

Panormitani & Ancharani rationes in d. c. Adhæc, de testam. Barbatio ibidē col. 2. non approbaretur. Et ipse Barbatius ingenue fateretur, se huius prohibitionis rationem non esse assecutū. Quinto, quòd absurdum fuisset, quod Ecclesia permisisset beneficiariis absque iusta causa testari, de reliquis reditibus beneficiorum in superfluos & profanos usus; cum sint illa, ut superius ostendimus, pauperibus debita legibus naturæ diuinis, quas tutari ad sanguinem & necem usque, Ecclesiā oportet; authore diuo Vrbano Summo Pontifice in c. Sunt quidam. 25. q. 1. Sexto, quòd hoc ipsum constitutum fuit ab Apostolis, eorumque primis, aut saltem proximis successoribus; uti ex canonibus Apostolorum, eorumq; discipulorum aut successorum apparet, in canon. Apostol. 40. & 41. qui referuntur in c. Sint manifestæ, & cap. seq. 12. q. 1. & colligitur ex. c. Episcopi. & c. Videntes, ead. caus. & q. & c. Quia Ioannes, & c. Fixum. 12.
q. 5.

q. 5. Septimo tandem nobis opitulatur, q non solum cōmunis, sed etiam omnium una est opinio; iure cōmuni nō posse beneficiarios de reditibus beneficiorum testari in ullos usus profanos, aut superfluos: neq; etiam in pauperes & alia opera pia; ut constat per Panor. Andre. Sicul. & Peruſ. in rubri. de testam. & per alios ab eis citatos.

CONFVTATIO FVNDAMENTORUM contrariæ opinionis.

SVMMARIVM.

Bonorum Ecclesiæ uerus dominus est CHRISTVS, *nō solum generali ratione; quia omnia sunt eius; sed etiam speciali: & ita beneficiarij sunt quidam eius procuratores. nu. 1.*

Consuetudo, ut beneficiarij pro libito testentur de reditibus ecclesiasticis, nullibi est; & sicubi esset, non ualeret. nu. 2. Quia contra legem naturalem esset. num. 3.

Præcepta Decalogi sunt leges naturales; & consequenter præceptum de non furando. num. 3. Quod multis modis infringitur. nu. 4. & 5.

Bona Ecclesiæ expresse uel tacite, oneri dandi superflua operibus pijs subiecta. num. 4.

Lege

Lege pactorum, quia naturalis est, obligantur etiam Papæ & Reges. num. 4.
Traditio Apostolica & Ecclesiæ pro diuina lege tenenda. num. 6.
Intellectus c. Relatum. 2. de testam. ab N. datus, refellitur. num. 7.
Papa legibus humanis exemptus, legi de non testando pro libito, quomodo subijcitur. nu. 8.
Constitutio interpretans, in terminis interpretatæ intelligenda. num. 7.

II. Moneo, præfatũ N. cõtra sententiã receptam affirmare; oẽs beneficiarios posse perinde testari de reditibus suis ecclesiasticis, ac de bonorũ patrimonialiũ reditibus. Cuius fundamenta nil obstant. Non primũ, fundatũ in c. 1. de cler. nõ resid. lib. 6. quatenus significat fragiliter a cõtrario sensu; beneficiariũ fieri dñm distributionũ, quas interessen do diuinis, lucrat̃; & per cõsecutionẽ, oĩum redituũ sui bñficii. Nã contrariũ ꝓbãt in sensu directo oĩa illa iura, quę in q. 1. mon. XXIIII. citauimus: quatenus determinãt D. N. Iesum Christũ esse uerũ dñm oĩum bonorũ ecclesiasticorũ; nõ solũ illa generali rõne, ꝗ Dñi 1 2

 est

est terra & plenitudo eius, Psal. 25. & c. Quo iure. 8. distin. sed etiam speciali ratione, & humana dispositione, sicut alii omnes; beneficiarios autem esse dispensatores, & procuratores eius. Et quia licet aliquo largo modo dici pos sint domini, non tamen possunt dici absoluti, sed astricti; ut se sustentatis, reliqua piis operibus impēdant, ut late dictum est, in q. 1. monit. XLIIII. respondendo latissime præfato cap. 1. Non obstat etiam secūdum, scilicet; ꝙ consuetudo ubiq; gentium id habet. Tum, ꝙ in q. 1. monit. L. probauimus
2 id esse falsissimum, adeo ꝙ nullibi gentium sit consuetudo tam libere testandi de reditibus ecclesiasticis, ac patrimonialibus laicis. Tum, quia tenēdum est, ꝙ consuetudo beneficiariorum, si qua esset testandi ad libitum de reditibus ecclesiasticis, nil ualeret. Primo quidem, ꝙ opinio cōmunis id habet; quam etiam ipso N. attestante in c. 7. 2. part. tenet Panor. in c. Cum in officiis, nu. 5. de testam. & in cap. 1. de

eccles.

ecclef. ædific. & alii complures, quos refert Reuerendiss. Episcopus Segobiensis Didacus a Leyua, siue Couarrubias in c. Cum in officiis. nu. 9. de testam. qui dicunt eam esse communẽ, & ei assentire omnes fere in c. 1. de testam. & in c. Relatum. 2. eod. tit. & in c. final. de pecul. cleric. quamuis ipse N. magnopere laboret frustra ponderando minutatim uerba aliquorum doctorum ad suadendum dubium esse, an sit cõmunis. Nam, quicquid ipse dicat, non solum cõmunis, sed omnium fere opinio habet, non ualere consuetudinem; ut beneficiarii perinde testentur pro libito de omnibus reditibus ecclesiasticis, ac de patrimonialibus. Quod etiam tenuit Rochus Curtius in c. fin. de consuetud. fol. 22. col. 3. & Philippus Perus. in rubric. de testam. col. 23. & col. 32. & Caiet. in Sec. 2. q. 85. art. 7. Quam & ipse ante annos triginta etiam præfato Reuerẽdissimo audiente me, dictando è cathedra, confirmaui Salmanticæ. Nam & si aliqui do-

ctores dicant illam, uel illam consuetudinem testandi de illis, aut illis reditibus ualere : rarissimi tamen sunt, qui ausi fuerint dicere id, quod præfatus N. ait, ualere; ut ad libitum omnes beneficiarii de omnibus reditibus ecclesiasticis, perinde ac de patrimonialibus, testentur. Secūdo probatur, ꝙ hoc
3 est adeo uerum, ut quàmuis nemo id tenuisset, deberet tamen teneri : eo ꝙ omnia decem præcepta Decalogi, de quo Exod. 20, & glo. in c. Quid in omnibus. 32. q. 7. sunt leges diuinæ; imo & naturales; iuxta doctrinam Thomæ receptam, in Sec. 2. q. 122. art. 3. & in 3. dist. 37. q. 2. art. 4. ubi communis id tenet, præsertim Maior. q. 2. Neque Scotus in effectu, quò ad hoc ꝓpositum, dissentit : & per consecutionem, septimum de non furando, & decimum de non concupiscendo rem alienam, erunt tales; iuxta l. 1. ff. de furt. At beneficiarius, qui contra sententiam receptam utitur contraria ipsius N. contra eas facit, ut probatum est

est in q. I. monit. XXVII. & XXXIX. rationibus firmissimis; quarũ summatim repetitarũ, Prima est; ꝙ non solum eas infringit is, q alienũ furatur aut rapit, sed etiã is, qui re aliena, contra uoluntatem dñi utitur. §. Furtum. Inst. de oblig. quæ ex delict. nascũtur: & ꝙ qui de reditibus beneficii sui cõtra præfatam sententiã receptã testat̃, utitur bonis ecclesiasticis contra uoluntatem D. N. IESV CHRISTI, cuius illã uera esse supra, q. I. monit. XXIIII. probauimus; & eius Ecclesiæ, cui administrationem ille commisit, ut ibidem monstratum fuit. Secunda, quia etiam infringit præfata duo præcepta is, qui pacta & conuentiones non seruat, etiã si Papa sit, Imperator, aut Rex. cap. I. de probat. & c. I. de natur. feud. & l. I. ff. de pact. & ibi per Bald. allegantem Magistrum Sentent. qui licet ad seruandum suas leges humanas cogi nequeant. l. Digna uox. C. de legib. & c. Proposuit, de concess. prẹb. sunt tamen obligati ad seruandas conuentiones 4

 cum

cum eis initas uirtute præcepti; quod est lex naturalis, & inter Ecclesiam, & ministros ipsius, negotia CHRISTI procurantes, & populum christianum, qui ei tanta bona contulit, fuit (ut supra d. q. monit. XXVII. probatum est) conuentio saltem tacita, quæ tantum ualet quantum expressa. l. Labeo, & l. Item quia. ff. de pact. ut ministri eius, id quod superest eis, accepta sua, quæ honesta sit, sustentatione, tribuerent pauperibus uel aliis operibus piis. Cui consequens est, necessarium esse, ut eis, & non aliis tribuantur. Cum autem palam sit, consuetudinem contra ius naturale aut diuinum nihil ualere, esseque corruptelam per c. Quæ contra. & c. Mala. 8. distinct. palam quoque erit, eam de qua loquimur, esse (ut Caienus dixit) corruptelam & hæresim, uel illi proximum, dicere illam ualere, ut Petrus Sotus relatus in d. 1. q. nu. 38. significauit, & satis Archid. ibidem etiam relatus expressit. Tertia, quòd

etiam transgreditur hæc duo præce-
pta, & leges naturales, qui re in alium 5
usum accepta, utitur in alium: sicut
qui mulam in Salmanticam commo-
datam, ducit Burgos. §. Furtum, de
oblig. quæ ex delict. At beneficiarii,
qui opinione contraria receptæ utun-
tur, hoc faciunt: quandoquidem re-
ditibus in alium usum datis, in alium
usum longe diuersum utuntur. Quar-
ta, quòd etiam dicta duo præcepta
transgreditur, qui quod debet, non
soluit ei cui debet; & qui se non exo- 6
nerat iniuncto ei onere, quando &
quomodo tenetur. Quoniam in effe-
ctu est alienum accipere aut retinere,
cap. Sæpe, de restit. spoliat. & Thom.
in Sec. 2. q. 62. art. fin. & probat to-
tus titulus. ff. de condit. & demon-
strat. l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub
modo. At qui præfata superflua deti-
net, aut non tribuit pauperibus, aut
donat diuitibus ratione cognationis,
amicitiæ, uanitatis, aut uitii; non se
exonerat, neque soluit cui debet:

quãdoquidem, ea ex quibus colligũ-
tur, collata ſunt ei cum onere dandi
pauperibus. Tertio probatur, ꝙ non
ualeat præfata conſuetudo: quia ex fi-
ne. c. 2. & principio cap. 5. Actorum,
adiuncto. c. Videntes, 12. q. 1. ex una
parte, & c. Futurã, ead. cauſ. & quæſt.
ex altera, ex Clemente in locis ſupra.
q. 1. mon. XXIIII. & LXXVII. citatis,
colligitur ſententiã cõmunem eſſe tra
ditionẽ Apoſtolicam & Eccleſiæ, ut
miniſtri primũ, deinde pauperes fide-
6 les alantur. Et omnis traditio Apoſto
lorũ, a ſucceſſoribus eorum ueluti per
manus ſuſcepta uel obſeruata, pro di-
uina inſtitutione tenenda eſt. c. Eccle-
ſiaſticarũ, & c. In his. 11. diſtin. Quar-
to, probatur idẽ, eo ꝙ bona eccleſiaſti
ca ſunt bona CHRISTI, & nõ Præ-
latorũ Eccleſiæ, etiã iure naturali & di-
uino, ut irrefragabiliter probatũ eſt in
mon. XXIIII. q. 1. Et per ſupra proxi-
me dicta probatũ eſt; quòd traditione
Apoſtolorum declaratum eſt, inten-
tionem. D. N. IESV CHRISTI
fuiſſe,

fuisse, ut illa in sola opera pia impendanť. Ergo iuris diuini est, uel ei ęquipollētis, ne ea in alios usus q̃ pia opera impendantur. Quinto, ꝙ ad hoc est casus ĩ c. Relatũ. 2. de testam. quē post & ante alios multũ cõmendat Rochus ubi supra: quatenus ibi Innoc. III. declarãdo cõciliũ Lateranēse, qđ in c. Cũ ĩ officiis eod. tit. habet, quæsita per clericos ex bonis ecclesię, post mortē eorũ ꝑtinere ad eorũ ecclesias, siue morianť testati, siue intestati, ait, ꝓcedere illud tã ĩ mobilibus, q̃ in immobilibus: subdens tñ, nõ esse consuetudinis improbandæ, ut aliqua mobilia pauperibus, & religiosis locis, & illis q uiuenti seruierant, siue sint cõsanguinei siue alii, aliqua iuxta seruitii meritum conferantur. Per quod clare significat, eã solã testandi consuetudinē de reditibus ecclesiasticis ualere, per quam relinquuntur bona in pia opera; uel in iustam obsequiorum remunerationem.
7 Neque obstat, quòd præfatus N. uelit intelligere illum textum de ipsis bonis

stabilibus

ſtabilibus eccleſiaſticis, & non de reditibus eorum, ad adminiſtrationem rectoris eius pertinentibus. Tum, quia hoc eſt uelle nouare omnia recepta. Tum, quòd una conſtitutio interpretans aliam, intelligenda eſt in terminis interpretatæ. Auth. Hæc conſtitutio. §. Hæc igitur. & c. Cum in officiis, eiuſdẽ tituli; quod ibi declarat Innoc. loquitur de reditibus Eccleſiæ pertinentibus ad eius rectorem. Tum, quòd ipſemet Innoc. in d. c. Relatum. Verſ. Cæterum, clare demonſtrat; ſe de reditibus Eccleſiæ loqui, & non de bonis aliis ſtabilibus Eccleſiæ; quatenus ait, ea quæ prędixit, nõ eſſe intelligenda de his quæ ex hæreditate, uel artificio, aut doctrina proueniunt: quoniam illa diſtribuẽtur pro arbitrio decedentis. Palam ponens differentiam inter quæſita ex bonis Eccleſiæ, & alia aliunde quæſita. Itaque in effectu probat, ualere conſuetudinem teſtandi de quæſitis ex bonis Eccleſię ĩ opera pia; non autem in alia. Quę, ut poſtea dicemus,

cemus,eſt uera concluſio,& reſolutio.
Sexto ; idem probatur, quòd Papæ
ſunt omni lege humana ſuperiores,ne- 8
que obligantur ea quatenus eſt huma-
na. c. Cuncta per mundum. 9. q. 3. c.
Propoſuit, de conceſſ. præb. l. Prin-
ceps. ff. de legib. At Papæ ligantur le-
ge de non teſtando ad profana de re-
ditibus Papatus : quia non permittit
Eccleſia, neque ſucceſſores eorum talia
teſtamenta exequi.Imo præfata eorum
bona deferuntur ad eum, quem Ca-
merarium, ſeu Camarlengum uocant:
cuius officium morte Summi Pontifi-
cis non finitur.Clem.Ne Romani.§.eo
prouiſo,de elect.ubi bona glo.in pro-
poſitum noſtrum. Ergo lex de non te-
ſtando ad profana de reditibus eccle-
ſiaſticis, non eſt tantum humana, ſed
etiam naturalis uel diuina. Neque ob-
ſtat dicere ex aduerſo, quòd Paparum
ſiue Pontificum Maximorum teſtamē-
ta,nō admittuntur, etiam ad pias cau-
ſas facta; ut ipſemet dixi in præfato li-
bello. q. 3. & quòd ita hoc argumen-

tum nõ probat plus de consuetudine testandi ad profana,q̃ ad pia. Et ipse fateor in præfata. q. 3. legem de non testando de reditibus ecclesiasticis ad pia opera, solum esse humanam, & non naturalem, neq; diuinam. Non, inquã, hoc obstat. Tum, ꝙ sufficit in eo proposito, ꝙ probet legem de non testando ad profana esse diuinam uel naturalem. Tum, ꝙ alia ratione impeditur executio testamentorũ Pontificũ Maximorum ad profana; & alia testamentorum ad pia: quia illa impeditur, eo ꝙ sunt contra legem naturalem, uel diuinam; hæc uero, quia omnia relicta in pios usus de reditibus ecclesiasticis põt uertere Papa in alios. Clem. Quia contingit, de relig. domib. & ita successor potest bona relicta à præcessore in unũ usum pium, conuertere in aliũ; & longe facilius, q̃ ea, quæ laici relinquunt de bonis suis profanis. Quoniã relicta ab his non posset sine iusta causa; ut satis declarauit concilium Trident. sess. 25. cap. 5. de reformat. Re-

licta uero Papæ possset conuertere pro uoluntate sua, uel certe pro longe minori causa: quia sunt relicta de bonis suapte natura piis usibus dedicatis. Septimo facit, ꝙ cum in antiqua, & parte decisa. c: Ad hæc, de testam. ut refert Io. And. in Mercurial. reg. Nemo plus, de regul. iur. lib. 6. erant quædã uerba, quibus significabaĩ, ualere huiusmodi consuetudinẽ: quæ tñ in hac, quã habemus authentica cõpilatione, sublata fuerũt; & nõ alia ratione, q̃ qa illud qđ illa uerba significabant, licet forte nõ ꝓbarent, erat contra legẽ naturalẽ, uel diuinã, ꝑ prædicta. Nam ratio, quã N. reddit, scilicet; ꝙ illa consuetudo, de qua ibi, erat aliqua particularis, & ne amplius serperet, & ne per illam daretur occasio eam extendendi, & alias generandi; fuerunt sublata illa uerba: Quia fatetur, legem meliorem esse, nõ testari clericos, q̃ testari. Illa, inquam, ratio nihil ualet. Tum, quia est mera diuinatio, & somnium, ut ex se patet. Tum, quia leges prouidere quidem solent,

q. 5. Septimo tandem nobis opitulatur, q; non solum cõmunis, sed etiam omnium una est opinio; iure cõmuni nõ posse beneficiarios de reditibus beneficiorum testari in ullos usus profanos, aut superfluos: neq; etiam in pauperes & alia opera pia; ut constat per Panor. Andre. Sicul. & Peruf. in rubri. de testam. & per alios ab eis citatos.

CONFVTATIO FVNDAmentorum contrariæ opinionis.

SVMMARIVM.

Bonorum Ecclesiæ uerus dominus est CHRISTVS; *nõ solum generali ratione: quia omnia sunt eius; sed etiam speciali: & ita beneficiarij sunt quidam eius procuratores. nu.* 1.

Consuetudo, ut beneficiarij pro libito testentur de reditibus ecclesiasticis, nullibi est: & sicubi esset, non ualeret. nu. 2. *Quia contra legem naturalem esset. num.* 3.

Præcepta Decalogi sunt leges naturales; & consequenter præceptum de non furando. num. 3. *Quod multis modis infringitur. nu.* 4. *&* 5.

Bona Ecclesiæ expresse uel tacite, oneri dandi superflua operibus pijs subiecta. num. 4.

Lege

Lege pactorum, quia naturalis est, obligantur etiam Papæ & Reges. num. 4.
Traditio Apostolica & Ecclesiæ pro diuina lege tenenda. num. 6.
Intellectus c. Relatum.2. de testam. ab N. datus, refellitur. num.7.
Papa legibus humanis exemptus, legi de non testando pro libito, quomodo subijcitur. nu.8.
Constitutio interpretans, in terminis interpretatæ intelligenda. num.7.

II. Moneo, præfatũ N. cõtra sententiã receptam affirmare; oẽs beneficiarios posse perinde testari de reditibus suis ecclesiasticis, ac de bonorũ patrimonialiũ reditibus. Cuius fundamenta nil obstant. Non primũ, fundatũ in c.1.de cler.nõ resid.lib.6. quatenus significat fragiliter a cõtrario sensu; beneficiariũ fieri dñm distributionũ, quas interessen do diuinis, lucrat; & per cõsecutionẽ, oĩum redituũ sui bñficii. Nã contrariũ ꝓbãt in sensu directo oĩa illa iura, quę in q.1.mon.XXIIII.citauimus: quatenus determinãt D. N. Iesũm Christũ esse uerũ dñm oĩum bonorũ ecclesiasticorũ; nõ solũ illa generali rõne, ꝙ Dñi 1

 est

eſt terra & plenitudo eius, Pſal. 25. & c. Quo iure. 8. diſtin. ſed etiam ſpeciali ratione, & humana diſpoſitione, ſicut alii omnes; beneficiarios autem eſſe diſpenſatores, & procuratores eius. Et quia licet aliquo largo modo dici poſ ſint domini, non tamen poſſunt dici abſoluti, ſed aſtricti; ut ſe ſuſtentatis, reliqua piis operibus impēdant, ut late dictum eſt, in q. 1. monit. XLIIII. reſpondendo latiſſime præfato cap. 1. Non obſtat etiam ſecūdum, ſcilicet; ꝙ conſuetudo ubiq; gentium id habet. Tum, ꝙ in q. 1. monit. L. probauimus
2 id eſſe falſiſſimum, adeo ꝙ nullibi gentium ſit conſuetudo tam libere teſtandi de reditibus eccleſiaſticis, ac patrimonialibus laicis. Tum, quia tenēdum eſt, ꝙ conſuetudo beneficiariorum, ſi qua eſſet teſtandi ad libitum de reditibus eccleſiaſticis, nil ualeret. Primo quidem, ꝙ opinio cōmunis id habet; quam etiam ipſo N. atteſtante in c. 7. 2. part. tenet Panor. in c. Cum in officiis, nu. 5. de teſtam. & in cap. 1. de

eccleſ.

ecclef. ædific. & alii complures, quos refert Reuerendiſs. Epiſcopus Segobienſis Didacus a Leyua, ſiue Couarrubias in c. Cum in officiis. nu. 9. de teſtam. qui dicunt eam eſſe communē,& ei aſſentire omnes fere in c.1. de teſtam. & in c.Relatum.2.eod.tit.& in c. final. de pecul. cleric. quamuis ipſe N. magnopere laboret fruſtra ponderando minutatim uerba aliquorum doctorum ad ſuadendum dubium eſſe, an ſit cōmunis.Nam,quicquid ipſe dicat, non ſolum cōmunis,ſed omnium fere opinio habet,non ualere conſuetudinem;ut beneficiarii perinde teſtentur pro libito de omnibus reditibus eccleſiaſticis, ac de patrimonialibus. Quod etiam tenuit Rochus Curtius in c.fin.de conſuetud. fol.22. col.3.& Philippus Peruſ. in rubric. de teſtam. col.23. & col.32. & Caiet.in Sec.2.q. 85.art.7. Quam & ipſe ante annos triginta etiam præfato Reuerēdiſſimo audiente me;dictando è cathedra, confirmaui Salmanticæ.Nam & ſi aliqui do-

ctores dicant illam, uel illam consuetudinem testandi de illis, aut illis reditibus ualere: rarissimi tamen sunt, qui ausi fuerint dicere id, quod præfatus N. ait, ualere; ut ad libitum omnes beneficiarii de omnibus reditibus ecclesiasticis, perinde ac de patrimonialibus, testentur. Secūdo probatur, ꝙ hoc
3 est adeo uerum, ut quàmuis nemo id tenuisset, deberet tamen teneri: eo ꝙ omnia decem præcepta Decalogi, de quo Exod. 20, & glo. in c. Quid in omnibus. 32. q. 7. sunt leges diuinæ; imo & naturales; iuxta doctrinam Thomæ receptam, in Sec. 2. q. 122. art. 3. & in 3. dist. 37. q. 2. art. 4. ubi communis id tenet, præsertim Maior. q. 2. Neque Scotus in effectu, quò ad hoc ꝓpositum, dissentit: & per consecutionem, septimum de non furando, & decimum de non concupiscendo rem alienam, erunt tales; iuxta l. 1. ff. de furt. At beneficiarius, qui contra sententiam receptam utitur contraria ipsius N. contra eas facit, ut probatum

est

est in q. 1. monit. XXVII. & XXXIX. rationibus firmissimis; quarũ summatim repetitarũ, Prima est; ꝙ non solum eas infringit is, q alienũ furatur aut rapit, sed etiã is, qui re aliena, contra uoluntatem dñi utitur. §. Furtum. Inst. de oblig. quæ ex delict. nascũtur: & ꝙ qui de reditibus beneficii sui cõtra præfatam sententiã receptã testat̃, utitur bonis ecclesiasticis contra uoluntatem D. N. IESV CHRISTI, cuius illa uera esse supra, q. 1. monit. XXIIII. probauimus; & eius Ecclesiæ, cui administrationem ille commisit, ut ibidem monstratum fuit. Secunda, quia etiam infringit præfata duo præcepta is, qui pacta & conuentiones non seruat, etiã si Papa sit, Imperator, aut Rex. cap. 1. de probat. & c. 1. de natur. feud. & l. 1. ff. de pact. & ibi per Bald. allegantem Magistrum Sentent. qui licet ad seruandum suas leges humanas cogi nequeant. l. Digna uox. C. de legib. & c. Proposuit, de conceff. prę b. sunt tamen obligati ad seruandas conuentiones 4

etiam transgreditur hæc duo præcepta, & leges naturales, qui re in alium 5
usum accepta, utitur in alium: sicut qui mulam in Salmanticam commodatam, ducit Burgos. §. Furtum, de oblig. quæ ex delict. At beneficiarii, qui opinione contraria receptæ utuntur, hoc faciunt: quandoquidem redditibus in alium usum datis, in alium usum longe diuersum utuntur. Quarta, quòd etiam dicta duo præcepta transgreditur, qui quod debet, non soluit ei cui debet; & qui se non exonerat iniuncto ei onere, quando & quomodo tenetur. Quoniam in effectu est alienum accipere aut retinere, cap. Sæpe, de restit. spoliat. & Thom. in Sec. 2. q. 62. art. fin. & probat totus titulus. ff. de condit. & demonstrat. l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub modo. At qui præfata superflua detinet, aut non tribuit pauperibus, aut donat diuitibus ratione cognationis, amicitiæ, uanitatis, aut uitii; non se exonerat, neque soluit cui debet:

quãdoquidem, ea ex quibus colligũtur, collata ſunt ei cum onere dandi pauperibus. Tertio probatur, ꝙ non ualeat præfata conſuetudo: quia ex fine. c. 2. & principio cap. 5. Actorum, adiuncto. c. Videntes, 12. q. 1. ex una parte, & c. Futurã, ead. cauſ. & quæſt. ex altera, ex Clemente in locis ſupra. q. 1. mon. XXIIII. & LXXVII. citatis, colligitur ſententiã cõmunem eſſe traditionẽ Apoſtolicam & Eccleſiæ, ut miniſtri primũ, deinde pauperes fide-
6 les alantur. Et omnis traditio Apoſtolorũ, a ſucceſſoribus eorum ueluti per manus ſuſcepta uel obſeruata, pro diuina inſtitutione tenenda eſt. c. Eccleſiaſticarũ, & c. In his. 11. diſtin. Quarto, probatur idẽ, eo ꝙ bona eccleſiaſtica ſunt bona CHRISTI, & nõ Prælatorũ Eccleſiæ, etiã iure naturali & diuino, ut irrefragabiliter probatũ eſt in mon. XXIIII. q. 1. Et per ſupra proxime dicta probatũ eſt; quòd traditione Apoſtolorum declaratum eſt, intentionem. D. N. IESV CHRISTI fuiſſe,

fuisse, ut illa in sola opera pia impendant. Ergo iuris diuini est, uel ei equipollẽtis, ne ea in alios usus q̃ pia opera impendantur. Quinto, qꝛ ad hoc est casus ĩ c. Relatũ. 2. de testam. quẽ post & ante alios multũ cõmendat Rochus ubi supra: quatenus ibi Innoc. III. declarãdo cõciliũ Lateranẽse, qd̃ in c. Cũ ĩ officiis eod. tit. habet, quæsita per clericos ex bonis ecclesię, post mortẽ eorũ ꝑtinere ad eorũ ecclesias, siue moriantẽ testati, siue inteſtati, ait, ꝓcedere illud tã ĩ mobilibus, q̃ in immobilibus: subdens tñ, nõ esse consuetudinis improbandæ, ut aliqua mobilia pauperibus, & religiosis locis, & illis q uiuenti seruierant, siue sint cõsanguinei siue alii, aliqua iuxta seruitii meritum conferantur. Per quod clare significat, eã solã testandi consuetudinẽ de reditibus ecclesiasticis ualere, per quam relinquuntur bona in pia opera; uel in iustam obsequiorum remunerationem.

7 Neque obstat, quòd præfatus N. uelit intelligere illum textum de ipsis bonis

stabilibus ecclesiasticis, & non de reditibus eorum, ad administrationem rectoris eius pertinentibus. Tum, quia hoc est uelle nouare omnia recepta. Tum, quòd una constitutio interpretans aliam, intelligenda est in terminis interpretatæ. Auth. Hæc constitutio. §. Hæc igitur. & c. Cum in officiis, eiusdẽ tituli; quod ibi declarat Innoc. loquitur de reditibus Ecclesiæ pertinentibus ad eius rectorem. Tum, quòd ipsemet Innoc. in d. c. Relatum. Vers. Cæterum, clare demonstrat; se de reditibus Ecclesiæ loqui, & non de bonis aliis stabilibus Ecclesiæ; quatenus ait, ea quæ prędixit, nõ esse intelligenda de his quæ ex hæreditate, uel artificio, aut doctrina proueniunt: quoniam illa distribuẽtur pro arbitrio decedentis: Palam ponens differentiam inter quæsita ex bonis Ecclesiæ, & alia aliunde quæsita. Itaque in effectu probat, ualere consuetudinem testandi de quæsitis ex bonis Ecclesię ĩ opera pia; non autem in alia. Quę, ut postea dicemus,

cemus, est uera conclusio, & resolutio.
Sexto; idem probatur, quòd Papæ
sunt omni lege humana superiores, ne- 8
que obligantur ea quatenus est humana. c. Cuncta per mundum. 9. q. 3. c. Proposuit, de concess. præb. l. Princeps. ff. de legib. At Papæ ligantur lege de non testando ad profana de reditibus Papatus: quia non permittit Ecclesia, neque successores eorum talia testamenta exequi. Imo præfata eorum bona deferuntur ad eum, quem Camerarium, seu Camarlengum uocant: cuius officium morte Summi Pontificis non finitur. Clem. Ne Romani. §. eo prouiso, de elect. ubi bona glo. in propositum nostrum. Ergo lex de non testando ad profana de reditibus ecclesiasticis; non est tantum humana, sed etiam naturalis uel diuina. Neque obstat dicere ex aduerso, quòd Paparum siue Pontificum Maximorum testamẽta, nõ admittuntur, etiam ad pias causas facta; ut ipsemet dixi in præfato libello. q. 3. & quòd ita hoc argumentum

tum nō probat plus de consuetudine testandi ad profana, q̃ ad pia. Et ipse fateor in præfata. q. 3. legem de non testando de reditibus ecclesiasticis ad pia opera, solum esse humanam, & non naturalem, neq; diuinam. Non, inquã, hoc obstat. Tum, ꝙ sufficit in eo proposito, ꝙ probet legem de non testando ad profana esse diuinam uel naturalem. Tum, ꝙ alia ratione impeditur executio testamentorũ Pontificũ Maximorum ad profana; & alia testamentorum ad pia: quia illa impeditur, eo ꝙ sunt contra legem naturalem, uel diuinam; hæc uero, quia omnia relicta in pios usus de reditibus ecclesiasticis põt uertere Papa in alios. Clem. Quia contingit, de relig. domib. & ita successor potest bona relicta à præcessore in unũ usum pium, conuertere in aliũ; & longe facilius, q̃ ea, quæ laici relinquunt de bonis suis profanis. Quoniã relicta ab his non posset sine iustã causa; ut satis declarauit concilium Trident. sessi. 25. cap. 5. de reformat. Re-

licta uero Papæ posset conuertere pro uoluntate sua, uel certe pro longe minori causa: quia sunt relicta de bonis suapte natura piis usibus dedicatis. Septimo facit, quod cum in antiqua, & parte decisa. c. Ad hæc, de testam. ut refert Io. And. in Mercurial. reg. Nemo plus, de regul. iur. lib. 6. erant quædã uerba, quibus significabatũ, ualere huiusmodi consuetudinẽ: quæ tñ in hac, quã habemus authentica cõpilatione, sublata fuerũt; & nõ alia ratione, q̃ qa illud qđ illa uerba significabant, licet forte nõ ꝓbarent, erat contra legẽ naturalẽ, uel diuinã, ꝑ prædicta. Nam ratio, quã N. reddit, scilicet; quod illa consuetudo, de qua ibi, erat aliqua particularis, & ne amplius serperet, & ne per illam daretur occasio eam extendendi, & alias generandi; fuerunt sublata illa uerba: Quia fatetur, legem meliorem esse, nõ testari clericos, q̃ testari. Illa, inquam, ratio nihil ualet. Tum, quia est mera diuinatio, & somnium, ut ex se patet. Tum, quia leges prouidere quidem solent,

lent, ne consuetudines prauæ; quæ sunt contra leges naturales uel diuinas, oriantur: non tamen ne orirentur illæ, quę sunt rationabiles, licet sint contra leges humanas, & non tam utiles ac illæ. c. final. de consuetud. Et ita cum, ipso fatente, prouisum fuerit in decidendo præfatum capitulum, Ad hæc, ne orirentur aliæ huiusmodi consuetudines; palam colligitur hanc esse prauam, & directe uel indirecte contra legem naturalem uel diuinam, ac per consecutionem inualidam. Tum, quia si N. opinio esset uera, uidelicet; quòd beneficiarii perinde possint disponere in uita & in morte de reditibus ecclesiasticis, ac de patrimonialibus, rationabilior profecto esset consuetudo testandi pro libito, q̃ contraria. Quare neque illa opinio est uera: & ratio tollendi uerba præfata, fuit; quia contra legem naturalem uel diuinam erat consuetudo significata per ea, & ita nullatenus tolerabilis. c. Sunt quidã. 25. q. 1. c. Quæ cõtra. 8. distinct.

SVM-

SVMMARIVM.

Cõsuetudo, ut beneficiarius percipiat fructus unius uel alterius anni post mortem, ualida. nu. 1. Et quomodo intelligenda remissiue. nu. 2.

Consuetudo derogat legi, quatenus est humana, nõ quatenus est naturalis, uel diuina. nu. 3.

Consuetudo clericorum testandi ad libitum a Papa, non toleratur in Italia, nec alibi. nu. 4.

Nec approbari potest ab ulla potestate humana, cum esset contra diuinã authoritatẽ. nu. eod.

Permissio duplex, altera quæ probat; altera quæ tantum non punit. huius speciei esse illam, qua permittitur alicubi consuetudo clericorum testandi ad libitum, & qua de causa. nu. 5.

Consuetudo testandi etiam ad pia, non est in Hispania Episcopis: uidetur autem esse inferioribus, quæ tamen nec illis est in Italia, nec in multis partibus Galliæ, sine facultate Episcoporum. nu. 6.

III. Moneo, nihil etiam obstare proximi moniti conclusioni illa quinque, 1
quæ in præfata. q. 3. nu. 11. etiã ipsemet mihi opposui. Primum est Extrauagans, quæ incipit, Suscepti, Io. XXII. quæ est in tit. de elect. inter Extrauagantes eius, & in tit. Ne sede uacan.

inter

inter Extrauagantes communes; quæ approbat consuetudinem, ut beneficiarius percipiat post mortem reditus beneficii, primi aut secundi anni. Secũdum est, quòd uidetur Innocentius approbare in c. Cum tibi, de uerb. signif. præfatæ consuetudinis ualorem: quod ibidem Panor. anno. affir. dicitur. Tertium est, ꝙ consuetudo potest legem abrogare humanam: c. fin. de consuet. l. 2. C. Quæ sit longa consuetudo, qualis uidetur esse hæc, prohibens beneficiariis hanc testamenti factionem; & ꝙ contra eam est generalis consuetudo. Quartum, ꝙ beneficiarii uidentur domini suorum reddituum. c. 1. de cleric. nõ resident. lib. 6. per locum a contrario sensu; & quòd dominus cuiusq; rei potest pro libito de ea disponere, atq; testari. l. Si quis ui. §. Differentia. ff. de acquir. possess. l. 1. ff. ad l. Falcid. l. 1. C. de Sacros. Eccles. Quintum, quòd summus Pontifex cum nõ puniat beneficiarios testamenta facientes, satis uidetur de eo

id prohibentem abrogare uelle, cum alioqui peccarent. arg. c. Qui negligunt. & c. Reſecandæ. 23. q. 4. c. Qui conſentit. 83. diſtinct. Ad quæ argumenta parum urgētia ſic reſpondetur. Ad primum quidem eodem omnino modo, quo reſpõdimus ſupra quęſt. 1. mon. XLVIII. defendendo non probari per illam ualere conſuetudinem diſponēdi ad libitũ de reditibus eccleſiaſticis inter uiuos, neq; teſtando. Ad ſecundũ reſpondemus, Primũ ꝙ Innoc. in allegato c. Cum tibi, de uerb. ſignif. nõ aſſerit eſſe ullam cõſuetudinem teſtandi clericorũ; neq; de poteſtate teſtandi loquitur, ſed de poteſtate ordinandi, quã ordinationem gloſ. in eod. c. refert ad ordinationem inter uiuos faciendã, iuxta conſtitutionē Alex. III. poſitã in d. c. Ad hæc. Deinde, ꝙ quamuis Innocentius ibi eã conſuetudinē præſupponeret, intelligendus tñ foret de conſuetudine teſtandi in pios, & nõ in pſanos uſus, iuxta ſupradicta in reſpõſione argumēti primi, remiſſa ad moti- 2

5 tum.XLVIII.quæst.primæ. Ad tertium respondemus, primo fatendo consuetudinem posse indubie derogare legi humanæ, quatenus est humana, c. fin. de consuetud. sed non quatenus illa complectitur legem naturalem, aut diuinam.c.Quæ contra mores. 8. dist. & late Fely. in c.1. de treug. & pac. Et subinde fateor, consuetudinem posse beneficiariis concedere facultatem testandi in pios usus, cum id lege tantum humana prohibeatur: sed non testandi in usus profanos; cum id lege naturali comprehensa in septimo præcepto sit interdictum, ut probatum fuit supra q. 1. monit.XXI.& XXXIX. Secundo, respódeo, negãdo plane id quod hoc argumentum supponit, uidelicet; Cósuetudinem generalem ubiq; uigere, ut beneficiarii ad libitũ testari possint: contrarium enim efficaciter monstratum fuit supra ead. q. mon. II. & q. 1. monit. L. Ad quartum respondemus, inficiantes aperte; beneficiarios esse dominos redituum ecclesiasticorum,

saltem

saltem liberos, & absolutos, sicuti sunt redituum suorũ patrimonialiũ, & quasi patrimonialium, & ut laici suorũ bonorũ: sed solum dispensatores, uel dñi astricti & obligati, ut uictu sibi honesto retento, quæ superfluunt elargiãtur pauperibus: q a supra q. 1. mon. XXIIII. efficacissime probatũ fuit, solũ IESVM CHRISTVM D. N. esse uerũ dñm omnium bonorũ ecclesiasticorũ, non solũ ea generali ratione, qua Domini est terra, & plenitudo eius, Psal. 23. & c. Quo iure. 8. dist. sed etiam speciali, qua alius quilibet est iure gentiũ rei suæ dñs; & per eũ immediate cõcessam esse administratione eorũ Ecclesię uel Papæ, & mediate aliis Prælatis, & beneficiariis, per titulos canonicos supra dicto modo restrictã. Ad quintũ, negamus primo, summos Pontifices tolerare ubiq; 4
præfatã consuetudinẽ: quia palã est nõ tolerare illam in Italia, ut latius monstramus in cõmentario. c. Non liceat Papę. 12. q. 2. quẽ cũ hac Apologia cõponimus. Secundo, etiã negamus, ui-

deri summos Pontifices uoluisse lege prædictam abolere, ex eo q beneficiarios testamenta faciētes nō punierint. Primum, quia superior non uidetur legem a se latam, a subditisq; receptam abrogare, eo q transgressores eius non puniat. c. Cum iam dudum, de præben. glo. c. Omnis, dist. 3. & late Felyn. in c. 1. de treug. & pac. sup. gloss. illius singularis uers. Noua lex. & constat hanc legem cōmunem, fuisse receptissimam. Item, quia legē naturalem, aut diuinam positiuam, nequeūt superiores, ut maxime id uelint, ac expressim caueant, tollere. Quia legē maioris, minor non tollit. Clem. Ne Romani, de elect. cap. Cū inferior, de maiorit. & obed. Neq; etiam circa eam indulgere seu dispensare sine iusta causa. glos. c. Non est, de uoto, & c. Quanto, de iureiuran. Notatur late in c. Quæ in ecclesiarum, de constitut. Et lex prohibens testamenti factionem de reditibus ecclesiasticis in usus profanos, est naturalis, cōprehensa in septimo Decalogi præcepto,

ut eam superius explicuimus in hac ead. quæst. 3. monit. II. & latius. q. 1. mon. XXI. & XXXIX. Et subinde, nec tacite nec expresse hanc legem superiores tollere possunt; nec circa illam dispensare sine iusta causa, ut luculenter Panor. docet in repet. c. Cum esses. nu. 29. de testam. Quæ dispensatio recte facta, declaratio effectu ipso iudicanda est, iuxta Tho. Quodlib. 4. art. 13. & Quodlib. 9. art. 15. & Maior in 3. distinct. 24. q. 12. & melius in 3. distinct. 37. quæst. 12. ubi Scotus subtiliter de duplici dispensatione. Negamus item id, quod insinuatur in fine præfati quinti argumenti, scilicet summos Pontifices, aliosque prælatos 5 permittentes testamenta beneficiariorum, nõ facta prius abrogatione huius legis, peccare. Primum, q à nõ illa permittunt approbando, sed solũ non puniẽdo, ad alia maiora dãna euitanda, & alios fines bonos: quod fieri põt, iuxta glossam celebre ab oĩbus receptam in c. Oĩs, 3. dist. & in c. Meretrices. 32. q. 4.

& Io. And. in Mercurial. c. Peccatũ, de reg. iur. lib. 6. receptus ubique, qui has duas species ꝑmissionis expressit. Qua etiam ratione Ecclesia, multa obscœna in carnispriuio fieri impune permittit: c. Deniq; 4. dist. multáq; prostibuli, seu lupanaris fornicationẽ impunitã omittit: sed nõ ideo isthæc approbare cẽsetur, d. c. Meretrices; nec si uellet, posset, cõtra iuris diuini prohibitionẽ. c. Sunt quidã. 25. q. 1. & hac rõne non sunt dicendi perperã agere superiores, huius legis trãsgressores nõ plectẽdo, ad euitãda plura & maiora dãna litiũ, iurgiorũ, inimicitiarũ, & sumptuũ, quæ in dies oriuntur; exquirẽdo, an & qualiter, ac quatenus circa prædicta bñficiarii excesserint: & mouẽdo lites aduersus eorũ hæredes. Quod ꝑfecto esset litibus, & scãdalis implere orbẽ, cũ paruo cõmodo; eo ꝙ multis modis se possent hæredes defendere, allegando multas rationes, q̃bus disponere põt beneficiarius, tam in morte, q̃ in uita ad libitũ de oĩbus reditibus sui beneficii; uel de

aliqua eorũ parte, quæ colligi pñt ex præfato libello. q.1.à num.48. usq; in fine.& in hoc supra.q.1.à mon.LXXV. usq; in fine tanguntur, & resumũt infra, mon. ult. Quare multo satius est cõmittere ista õia cõscientiæ beneficiariorũ, ut rõnem ipsi debitã ineant, & illã reddant Deo, qui indubie petiturus est eã exacte istorum redituũ suę administrationi cõmissorum. Ad quod etiã respexit lex Regia Hispaniæ in pe- 6
tit.87.in curiis seu comitiis Vallisoleti, anno 1533. ibi. (y sobre las herencias de los clericos, mãdamos que se guarde la costumbre, que en esto se ha tenido: y desde agora se den las prouisiones, que fueren necessarias para que se guarde la dicha costumbre) respexisse, in quã, uidetur, quatenus præcipit seruari clericis consuetudinẽ, quã circa testamenti factionem obtinent. Nec enim mens eius latoris fuit, ut õia passim testamenta beneficiariorum tuerentur, nec si ea fuisset, iusta foret: sed tantum uoluit quieti Reipub. consulere, &

seminaria & fomenta litium iurgiorũ, & scandalorũ prudentissimo consilio submouere, ac ipsorũ testamentorum conditores, suæ ipsorũ conscientiæ relinquere, ut eo ã Deo reddãt rationẽ, exacte eam reposcituro. Qua ratione audio etiã fe. re. Piũ IIII. ut infra mon. IX. tangemus, & latius declarauimus super ipsiusmet Extrauaganti in Comment. c. Non liceat. 12.q.2. quẽ cum hac apologia tamq̃ rem ad eã pertinẽtem cõponimus, statuisse, ne testamenta clericorũ in Vrbe decedentiũ, in ius uocarentur, sicut ante cũ uocari solebant. Sit itaq; hæc conclusio, q̃ cõsuetudo nõ cõcesserit, neq; etiã possit concedere beneficiariis testandi facultatẽ de reditibus ecclesiasticis in profanos usus, licet in pios sic: quamuis hoc in pios Episcopis Hispanis cõcesserit, & si par sit credere concessisse illã ad pios usus aliis minoribus clericis sæcularibus, & beneficiariis in Hispania: quoniã in Italia id non esse consuetudine concessum, palam constat ex prædicta

Extrauag. & aliis quas Paulus III. Iulius III. Paulus IIII. Pius IIII. & S. D. N. Pius V. ediderunt; quarum tenores qua parte huc pertinent, in prædicto c. Non liceat, a nobis transcribuntur. In aliquibus etiam partibus Galliæ nō consueuerunt clerici sine Episcoporum facultate, uel aliquorum aliorum obseruatione etiam ad pia testari.

SUMMARIUM.

Episcopi, qua ratione in Hispania non testantur. nu. 1.

Beneficiarij minores Episcopis etiam simplices, qua ratione non testantur. nu. 2.

Beneficiarius, etiam Episcopus, potest relinquere testando cui uoluerit tantum quantum de patrimonialibus dedit gratiose. nu. 3.

IIII. Moneo, inferri ex prędictis, Primū; q bona pars rationis, qua quotidie Sūmus Pontifex p suos collectores in Hispania accipit oīa spolia, seu bona Episcoporū, quę relinquūt tēpore mortis de reditibus ecclesiasticis, omnibus reiectis testamentis, est; quia Episcopi non

non possunt de illis iure testari, per prædicta; & per textum in hoc singularem in c. Quia Ioannes. 12. q. 5. Dixi, bona pars rationis; quia non est tota; est enim pars eius, quòd per ius antiquum scriptum, uel non scriptum, idest consuetudinem antiquam, uel per nouas Extrauagantes, sunt reseruata ipsi Papæ, ut latius diximus in Commentario præfati. c. Non liceat Papæ. 12. q. 2. Hæc eadem ratio est, quare Summorum Pontificum testamenta à successoribus suis nõ recipiuntur, quò ad reditus ecclesiasticos; quando saltem eos ad alios quàm pios usus relinquunt. Quin omnia prædicta corũ bona deferuntur ad Camerarium: cuius officium morte Summi Pontificis non finitur. Clem. Ne Romani. §. Eo prouiso, de elect. ubi bona glossa in propositum nostrum, ut prædictum est supra ead. q. mon. II. Dixi, saltem quò ad alios usus, quàm pios: quoniam alia ratione opus est ad ea infringenda, cum eos in pios relinquerent, quæ
posita

posita est in mon. II. huiusmet quæst. Infertur item, quòd nullus omnino beneficiarius testari potest de his rebus, quas non liceret ei donare inter uiuos diuitibus propinquis, & amicis, sine respectu pietatis, aut paupertatis. Nam ex supradictis liquet, quò ad illas omnes, prohibitam esse beneficiariis testamenti factionem; & minorem potestatem eos habere testandi, quàm donandi. c. Ad hæc. adiuncto c. Relatum. 2. de testam. & c. Quia Episcopus. 12. q. 5. ubi glossa memoranda.
2 Infertur item, uerũ esse id, quod Panor. in c. Cum esses, de testam. nu. 23. late ac efficaciter probat cum communi; contra glossam in c. Præsenti, de offic. ord. lib. 6. uidelicet; nullum beneficiarium, quamlibet simplicem, posse de reditibus eius testari. Primum, quia iura pontificia id prohibentia, generaliter de omnibus beneficiariis loquuntur, & ita generaliter sunt intelligenda. l. De pretio, ff. de public. c. Solitæ, de maiorit. & obed. Deinde, quia expressim

pressim quædam illorũ iurium prohibent simplicibus beneficiariis testamenta facere, uidelicet. c. Relatum 2. de testam. & c. Episcopi, & c. fin. 12. q. 1. quæ id prohibet canonicis, quos esse beneficiarios simplices in confesso est. Tertio, quia eadem ratio dictat adimendam esse utrisque beneficiariis simplicibus & curatis testamenti factionem, cum utrorumque beneficiorum simplicium & curatorum reditus sint ecclesiastici, & bona ecclesiastica: habeantque subinde onus adiunctum tacite uel expresse erogandi illorum superflua pauperibus, ut superius abunde dictum est in quest. 1. ubi etiam monito. XXVII. & XXXIX. docuimus, reditus simplicium beneficiorum nequaquam liberius eroga-
3 ri posse, quàm reditus aliorum. Infertur etiam ex prædictis ratio concilii Agathensis. c. Si Episcopus, 12. q. 5. permittentis Episcopo, ut quantum de bonis suis patrimonialibus Ecclesiæ contulerit, tantundem possit de-
cedens

cedens propinquis, aut quibus maluerit relinquere: quia, scilicet, tunc æquipollenter seu uirtualiter de reditibus suis patrimonialibus effectu inspecto testatur. Et de æquipollentibus idẽ est iudiciũ. l. fin. ff. mandat. c. Licet ex quadã, de testib. Infertur etiam, q beneficiarius, qui rebus suis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus, q̃dpiã pauperibus donauerit, posset tantũdẽ ex testamẽto cui uoluerit relinquere ex reditibus ecclesiasticis, p præfatũ. c. Siquis Episcopus. 12. q. 5. & tradit Perus. in rub. de testam. col. 32. Sicuti etiam beneficiarius aliquid donans Ecclesię inter uiuos ex bonis patrimonialibus, potest deinde tantumdem sibi ex bonis Ecclesiæ assumere. c. Si quis qualibet. 12. q. 2. ut supra dictum est, q. 1. monito LXXV. & tradit. Perus. ubi supra. Quod temperandum est, iuxta Panormitani doctrinam in cap. 1. de rerum permutat. & in repet. cap. Cum esses, de testam. num. 31. pulchrius. Quo multi

excusari possunt,& imputare reditibus ecclesiasticis omnia, quę in eleemosynam expendunt ex bonis suis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus, ut tantundem cui uelint sana conscientia relinquere possint.

SVMMARIVM.

Beneficiarij diuina lege prohibentur testari de reditibus beneficij ad profana; humana, uero, ad pia. nu. 1.

Concordia negantium & asserentium, consuetudine posse induci ut beneficiarij testentur. nu. 2.

V. Moneo, inferri etiam ex prædictis; quòd licet beneficiarii, dum bene ualent, imo & cum ægrotant, possint &
1 debeant inter uiuos omnes suos reditus superfluos,& quæsita ex eis, pauperibus & piis operibus donare. iuxta hoc.c. Hieronymi.& c. Cassellas.& c. Episcopi.10. q.2.ut iam superius dictũ est in q.1. mon. XXVII. & seq. per testamentum tamen & ultimam uoluntatem nequaquam possunt,neq; ægroti neque sani.Infertur etiam quòd alia

lege

lege ac ratione prohibētur beneficiarii testari de reliquis suorum redituū in profanos usus; & alia lege, ac etiam ratione in usus pios. Nam testamenti factio in usus pfanos interdicitur lege naturali diuina comprehensa in septimo Decalogi præcepto:& etiam in ratione, quæ dictat repugnare legi naturali uti re aliena in alium usum ab eo in quem accepta sit:& quod est debitum uni, alteri soluere. Id quod late monstratum est supra in eadē q. mon. III. & q. I. mon. XXI. & XXXIX. Quorum utrumq; facit beneficiarius, dum reliqua istorum redituum debita pauperibus, uult ex testamento in profanos usus relinquere, per late in prædictis monitis adducta. Testari uero in pios usus haudquaquàm hac lege & ratione beneficiariis prohibetur. Cum testando in pios usus, in eum usum in quem acceperūt, his reliquis utantur, & soluant eisdem, quibus debentur. Prohibentur autem testari lege canonica, intendente; ut beneficiarii reli-

qua

qua ista inter uiuos, in pia opera impendant, & ut illorum desiderium abiiciant. Quæ fuit ratio scopusq; huius prohibitionis, supra in hac q: mon. I3
2 declaratus. Infertur etiam ex his, decisio illius perobscuræ quæstionis, a multis quidem propositæ, a nemine tamen hactenus radicitus explicatæ; An scilicet, consuetudine induci possit, ut beneficiarii testari ualeant de redditibus beneficiorum, abrogando ius cõmune contrarium. Et respondemus; nullam omnino cõsuetudinem inducere posse istam testandi factionem, contra iuris cõis prohibitionem, in quantũ ea in septimo continetur præcepto, ac legi concordat naturali in eo cõprehensæ. Quãdoquidẽ consuetudo contra legẽ naturalem, & diuinã nulla est: c. Quæ contra mores. & c. Mala cõsuetudo. 8. dist. & consequenter nequit præstare facultatem testandi in profanos usus, cum aduersetur hoc, ut proxime & in III. monito diximus, septimo præcepto, & legi naturali in eo cõprehẽsę. Potest

autem

autem consuetudo introducere, ut impios usus beneficiarii testentur, cum hoc lege humana tantum prohibeatur, & non naturali, cui derogare potest consuetudo. c. fin. de consuetud. l. 2. C. Quæ sit longa consuet. ut proxime explicuimus: Qua radicati, ut ita dicam, declaratione, cōciliari potest opinio improbantium istam consuetudinem permittentem testamenta condere beneficiariis, quam fere omnes amplectuntur: ex quibus multos retulit de more D. Didacus in d. c. Cum in officiis, de testam. nu. 9. cum opinione contraria paucorum, quos idem retulit ibidem: Qui tamen non accedit Hostiem. in c. final. de pecul. cleric. Solum enim ait id esse uerum secundum quosdam, Neq; Diuus Anton. 3. par. tit. 10. §. 14. solum enim dit, id fieri, nō tamen dicit bene fieri: quamuis quidam putant eos esse in illa paucorū opinione.

SVMMARIVM.

Papa quanto difficilius potest facere facultatem testandi de profanis, quam ad pia. num. 1.

Papa, An, & quomodo testari possit plusquàm alij clerici. num. 2.

Testandi facultas de reditibus ecclesiasticis intelligitur ad usus pios, etiam si, & cæt. nu. 3.

Priuilegium ita interpretandum, ut operetur aliquid contra ius commune: sed dato aliquo tali effectu, restringendum; ne alia, præsertim maiora operetur. num. 3.

VI. Moneo, inferri etiam ex prædictis;
1 quòd cõclusio Panormitani in c. Cum esses, de testam. nu. 30. asserentis; summum Pontificem non posse concedere facultatẽ testãdi de reditibus ecclesiasticis absq; iusta causa, restringenda est quò ad facultatem testandi in profanos usus: quia hæc est contra legem naturæ. Et ideo tanta causa in hoc requiritur, quanta in dispensatione & relaxatione legum naturalium. Non autem est extendẽda, quò ad facultatẽ testandi in usus pios: quia hæc legi tantum humanæ aduersatur; & ideo hæc sancte dari potest ex causa longe minori: & si fiat sine ulla causa, in utroq; foro ualebit; licet quò ad forum conscientiæ peccaretur, saltem uenialiter.

ter. Quia contra legem ſuam poteſt ſummus Pontifex ſine iuſta cauſa diſpenſare, ad effectum, ut ualeat diſpenſatio : imo & ad effectum non peccandi mortaliter; imo & ad effectum non peccandi uenialiter, ſi aliqualis cauſa iuſta putata ſubeſſet; ut ſatis colligitur ex utroq; Thoma Prima.2.q.96.art.5. & Sec.2.q.187.art.3. Et ſi quis diligentius expendat argumenta Panormitani, intelliget per illa nil aliud probari. Quæ ſane noua, aperta, & optime fulcita declaratio eſt. Infertur etiam ex prædictis multo certior & clarior de- 2
ciſio illius quæſtionis; An ſummus Pontifex teſtari poſſit, quàm illa nonnihil confuſa Peruſini in rubri. de teſtam. col. 32. & 33. dicentis; Poſſe Papam, ſicut & reliquos ſimplices clericos. ſecundum gloſſ. ſing. in l. Cum hæredes.C.Qui teſtament. facc. poſſ. Eſt enim clarior & profundior reſponſio; non poſſe teſtari eum de reditibus eccleſiaſticis ad uſus profanos: quoniam hoc eſt prohibitum per le-

siasticis concessam, intelligendam esse in dubio concessam ad usus pios, & non ad profanos, ut decidit Barbat. de præstant. Cardinalium, part. 1. q. 4. col. 3. per ea quæ ipse allegat, quæ paulò plus nos superius digessimus. Et quia licet omne priuilegiũ debet ita intelligi, ut aliquid operetur cõtra ius commune. c. In his, de priuil. & l. 1. ff. ad municipal. dato tamen aliquo qđ operetur, in reliquis debet restringi. c. Porro, de priuileg. l. si quando. C. de inoffic. testam. c. 1. de rescript. ubi pulcherrime Deci. col. 5. Vnde, cũ prædicta facultas sit priuilegiũ, & operari possit effectũ testandi ad usus pios cõtra ius cõmune, nõ debet aliũ maiorẽ effectũ operari, scilicet testandi ad ꝓfanos. Idẽ quoq; asseruimus de priuilegio testãdi ad quoslibet usus cõcesso nõ exprimẽdo ꝓfanos eadẽ ratione. Et qa faciẽs facultatẽ generalẽ, quę ex ꝓprietate uerborũ potest cõprehendere ea quæ sunt delicta, & nõ sunt delicta; non debet præsumi, uelle delinquere;

uel mandare delictum. l. Si procurator. ff. de condit. indeb. c. 2. de reg. iur. l. Merito. ff. pro socio. Dicere autem facultatem illam generalem extendendam esse ad usus profanos, nil aliud est, quàm in dubio profiteri Papam peccare, causamque peccandi præstare: quia ut mox dicetur, peccat côcedendo id absque iusta causa. Facit a simili, quòd Papa derogando iuri patronatus, non uidetur derogare iuri patronatus laicorum, etiam si dicat se derogare iuri quorumcunq; patronorum, ut probat Fely. in tract. Quando litteræ apostolicæ. Infertur etiam ex prædictis, peccare illum, qui priuilegio aliquo munitus, è reditibus ecclesiasticis ad usus profanos testatur: quamq̃ id sit apostolicũ, & in eo exprimatur, ut possit testari ad usus profanos, si absq; iusta causa ei concessum fuerit. Quia illa est dispensatio contra legem naturalem diuinam, contra quam priuilegium concessum sine iusta causa nemini prodesse potest, saltem quò ad

forum

forum interius. gloſ. adiũcto textu. c. Non eſt, de uoto. & c. Quando, de iureiur. Et hanc exiſtimo eſſe cauſam, quare ego nullam hucuſq; uiderim facultatem particularẽ, in qua Summus Pontifex expreſſe cõcedat alicui, ut de bonis eccleſiaſticis in diuites & uſus profanos, ſine paupertatis aut pietatis intuitu, teſtari poſſit: quamq̃ uidi aliquas facultates, quibus teſtandi ſimpliciter & quomodocunq; uoluerit, poteſtatem concedit. Verum ad uſus profanos huiuſmodi diſpenſationes extendendæ non ſunt, per ſuperius dicta. Dixi, particularem facultatem: quia poſteaquàm ſcripſi præfatum libellum, & in Vrbem ueni, uidi Extrauagantem Pii IIII. datam Nonis Febr. anno 1560. cuius tenorem tranſcribo in cõment. c. Non liceat Papæ. 12. q. 2. Qua clericis apud Sedem Apoſtolicam reſidentibus, fit facultas teſtandi de bonis ſuis, etiam ex reditibus eccleſiaſticis quæſitis in cognatos & extraneos, diuites & pauperes. Quæ tamen facul-

tas, ut super ead. Extrauag. anno 69, intelligenda est quò ad forum exterius tantum: quia facta fuit, ut audio, ad tollendas grauissimas illas molestias, quæ fiebant per ministros a Camera deputatos; omnibus clericis ægrotis; annotando, etiam antequàm morerentur, bona, quæ habebant undecumque quæsita; ne morientibus illis, cognati, hæredes, & famuli absconderent, uel amouerent a domibus eorum ea spolia, quæ post mortem eorum, Cameræ Apostolicæ debebantur, ut paulò latius dicam super dicta Extrauag.

SVMMARIVM.

Testamentum testantis per priuilegium ualet, nulla de tali priuilegio facta mentione. nu. 1.

Interpretatio in dubio, facienda ita, ut actus ualeat. nu. 2.

Princeps regulariter non præsumitur in dubio uti potestatis plenitudine, nisi cum alias actus non ualeret. nu. 2.

Iudicis sententia fundata in causa minus sufficienti, sustentatur per aliam sufficientem. nu. 3.

Iudex

Iudex fungens duplici potestate, præsumitur uti efficaciore. nu. 3.

Donatio a Rege filio facta, ualet; etiam si non exprimat se in id potestatis plenitudine uti. num. 4.

VII. Moneo, id in quo inter præfatum N. & me conuenit; ualere testamentum eius, qui habet priuilegium testandi, etiam si testetur non exprimendo se uirtute illius testari. Primo quidem per l. 3. ff. de milit. testamen. quatenus habet; militis testamentum ualere, priuilegio militari, etiam si iure cõmuni uoluit testari, & non adhibuit omnia in id requisita. Deinde, quod in dubio interpretatio debet fieri, ut actus ualeat. l. Quoties, de uerb. oblig. & l. Quoties in actionibus, de reg. iur. dub. & in c. Abbate Sancti, de uerb. signif. cum simil. ibi allegatis in glossa, in uerb. Valere. Tertio, quòd licet Princeps non præsumatur in dubio uti plenitudine potestatis, ut notat Innoc. in cap. Innotuit, de elect. tamen, si aliter actus non ualeret, præsupponi- 1 2

tur

tur ea uti; ad hoc ut actus ualeat; ut notat Paul. de Castro in l. Ex imper-
3 fecto. C. de testam. & Alex. in l. Quã quàm C. de testamen. milit. Quarto, quòd sententia fundata in aliqua lege parum faciente, sustentatur per aliam
1 melius facientem, secundum Panorm. in c. Cum ex officii, de præscript. quẽ sequitur ibi Fely. col. 13. uer. Quarta conclusio, qui superius in 6. conclusione probauerat, iudicem qui duplicem potestatẽ habet, in dubio procedere uirtute efficacioris. Non obstat, quòd Bald. dixerit in c. 1. §. Item sacramẽta, de pace. iuramen. firm. col. penul. nu. 19. Donationem factam a
4 Rege proprio filio, non ualere, nisi expresse dicat, se potestate Regia id facere. Nam licet eum sequatur Fely. in c. Qualiter & quan. 1. col. 2. de accusat. & Hyppolit. alios referens in sing. 196. non est uerum. Tum, quia licet iure communi donatio inter patrem & filiũ in potestate constitutum non ualeat. l. Donationes quas parentes. C. de do-

nat. inter uir. & uxorem. & l. Frater a fratre. ff. de condit. indebit. tamen id fallit in donatione, quę fit a Rege filio ut ipsemet Bald. dicit ubi supra; & alii plures, quos allegat Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 37. nu. 45. arg. l. penul. C. de donat. inter uirum & uxorem: & quòd quæsitum ex tali donatione fit quasi Castrense peculium. iuxta l. Cum multa. C. de bonis quæ liber. & ut supra dictum est, quando Princeps facit aliquem actum, quem non potest facere nisi utatur plenitudine potestatis, etiam in dubio uidetur illa uti.

SVMMARIVM.

Testandi facultas, non moritur morte illam concedentis. nu. 1.
Licentia eligendi confessarium, non expirat morte illam concedentis. nu. 1.
Gratia facta nõ expirat morte illam facientis. n. 1.
Indulgentia morte concedentis eã, nõ moritur. n. 2.
Mandatũ morte mãdantis re integra moritur. n. 3.
Sententia, præceptum sine cognitione latum moritur morte ferentis. nu. 3.
Licentia non residendi morte concedentis non moritur. nu. 4.

VIII.

VIII. Moneo, dixisse in dicto libello q. 3. a nu. 22. id, in quo etiam inter præfatum N. & me conuenit, scilicet; facultatem siue licentiam testandi non mori morte concedentis: licet cõtrarium tenuerint aliqui, de quibus est Marianus Soccinus iunior, cons. 89. uol. 1. quod neruosius quàm ipse, & alii per ea quibus, in c. Placuit, nu. 35. secuti Palud. cõtra quosdam alios in 4. dist. 7. q. 3. probauimus, ab hinc circiter uigintiocto annos; potestatem eligendi confessarium a Papa uel Episcopo factam, non expirare morte concedentis. Primo quidem, quòd gratia facta non expirat morte concedentis illam; ut est casus. c. Si cui, de præb. lib. 6. quatenus habet potestatem alicui collatam ad conferendum aliqua beneficia, nulla persona expressa, non expirare morte cõcedentis: quia potius est gratia, quàm mandatum. Deinde, q̃ c. Si super gratia, de offic. deleg. lib. 6. habet non solum gratiam durare post mortem eam facientis, sed etiam man-

datum

datum eius executorium simul cum ea factū. Tertio, ꝙ glos. memorabilis in Clem. Dudum, de sepult. §. Statuimus, Ver. Ac deinde, in Verb. Concesserūt, habet licentiam fratribus præsentatis concessam, non expirare morte concedentis. Pro qua est text. in Extrauag. Inter cunctas. §. Duos, de priuil. Quarto, ꝙ glos. illa celebrata, c. Cum ex eo, de elect. lib. 6. Verb. Septennium, & sin 2
gularis putata a Romano, sing. 517. habet; Dispensationem ab Episcopo studii causa factā parocho ad septennium de non residendo, reuocari per eum non posse; & a fortiori per eius mortē nō reuocari: cū reuocatio expressa sit potētior tacita, quę fit per mortē. l. 4. ff. locat. Quinto, facultas ordines accipiendi a quocūq; malueris Episcopo, nō expirat concedētis morte, secundū Card. receptum in Clem. fin. de elect. q. 5. Et ꝙ licentia concessa cuipiam celebrandi in domo sua, nō expirat morte cōcedētis. Rota in antiq. decis. 580. Camerarius. Sexto, ꝙ gratia a Papa

facta, simulac ipsius manu signatur, perfecta est; & non expirat morte ipsius. per citata a Fely. in rub. de constit. col. 4. Septimo, Innoc. receptus ait in c. Quod translationē, de offic. deleg. Indulgentias a legatis concessas, finita eorum legatione durare. Non obstat,
3 quòd mandatum re integra morte mādantis moritur. c. Gratum. & c. Relatum, cum ibi annotat. de offic. deleg. l. Mandatum. C. eod. Quia aliud est in mandato de faciendo aliquid, de quo illa iura loquuntur: aliud de gratia, licentia, uel facultate cuipiam facta, de qua nos agimus. Non obstat, quòd sententia, qua excommunicantur omnes furtum committentes, expirat morte illam proferentis. glo. recepta in c. A nobis. 1. de sent. excom. Quia aliud est de sententia pœnali, & conditionaliter sine causæ cognitione lata: aliud de concessione fauorabili, & gratia, ut expresse annotat Panor. in illo. c. penul. de cleric. non resid. Hoc ipso modo diluitur & l. fin. ff. de

ff. de pœn. quæ habet; Inhibitionem artis exercendæ alicui factam; morte uel depositione inhibentis expirare: Loquitur enim de iudicis præcepto inhibitorio sine causæ cognitione lato, quod inhibentis officio finito, ipsum quoque finitur: Non obstat etiã glos. penul. de cleri. non resident: quatenus uidetur habere, quòd licentia cuipiam de non residendo concessa, morte concedentis expirat. Quia primo illa ipsa in fine uidetur in contrarium inclinare, dum ait; eiusmodi licentiam de non residendo ab Episcopo concessam, posse per successorem reuocari; & ita innuit, eam morte concedentis non esse reuocatam. Et quia illa glos. quatenus contrarium sentire potest, reprobatur per Io. And. Card. Panor. & communem ibidem. 4

SVMMARIVM.

Testandi facultas non finitur per primum testandi actum. nu. 1.

Dispositio secundum materiam intelligenda. nu. 2.

Verba

Verba de primo actu tantum esse intelligẽda, quomodo limitatur. num 3.

Regula l. Boues. § Hoc sermone. ff. de uerb. signif. quomodo intelligitur. num. 3.

Testamento nil iuris quæritur ante mortem. numero. 4.

IX. Moneo, tenuisse me etiam in dicta quæstione. 3. a nu. 22. Facultatem
1 testandi à Papa concessam, non consumi per primum testandi actum, contra sententiam Philippi Decii in cons. 512. quem sequuntur aliquot recentiores, & in his Tiraquel. in l. Boues. §. Hoc sermone. ff. de uerb. signif. col. final. num. 78. qui dicunt, testamentum primum ualiturum, & non secundum: & contra quandam postillam præfati cõsilii; quæ habet, neutrum ualere, non quidem prius, quia testator non perseuerat in eo: neque posterius, quia testandi facultas intelligenda erat de primo testamento: quas opiniones reiecimus ibi. Primo quidem, quia uidentur magis fundatæ in rigore uerborũ, quàm in intentione gratiam & facul-

tatem

tatem concedentis, contra cap. Intelligentia, de uerbo um signif. Secundo, quia dispositio debet intelligi secundum naturam materiæ super qua fit. arg. l. In contractibus. §. fin. C. de non numer. pecun. l. Si uno. ff. Locat. sed natura testandi est deambulatoria atque mutabilis usque ad mortem. c. Vltima uoluntas. 13. q. 2. cap. Cum Marthæ, de celeb. miss. Tertio, quia in confesso est, eum qui eiusmodi facultatem habet, posse primum testamentum reuocare; alioquin non esset tam testamentum, quàm contractus. l. Sicut ab initio. C. de action. & obligation. & sequeretur, quòd posset quis legem ponere in testando, a qua non posset ipse recedere contra. l. Siquis in principio. ff. de legat. 3. ubi communiter concluditur, id non posse fieri etiam per iuramentum. Quarto, quòd qui facit testamentum, in quo non perseuerat usque ad mortem, intestatus uidetur decessisse. argumen. l. 2. §. Testamentum. ff. 2 3

quemadmodum testam. aperi. ibi; Testamẽtum autem proprie illud dicitur, quod iure perfectum est, & quod continet supremam uoluntatem. Instit. de hęredit. quę ab intestat. defer. in prin. ibi; Sed & qui testamẽtum fecit, si eius hæreditas nõ est adita, uel ruptum uel irritum est testamentum, intestatus nõ impropriè dicitur decessisse. facit. l. In-
3 testatus. ff. de uerb. signif. Neq; obstat regula illa. l. Boues. §. Hoc sermonę. ff. de uerb. signif. quæ Decium & alios mouit, uidelicet, uerba promittentis aut concedentis, non comprehendere nisi primum actum: quia multis modis, eisdemq; firmissimis, ubi supra respondimus, quos summatim hic repetimus. Respondi quidem, Primum; regulam illam intelligendam esse, quando dispositio est nimis onerosa, aut odiosa, ut diximus in c. Placuit. nu. 68. de pænit. distinct. 6. qualis non est facultas testandi de reditibus ecclesiasticis ad usus pios: quandoquidem concessum est, ut ecclesiasticis bonis ad

ad debitum modum utamur. Secundo, quòd illa regula non habet locum, nisi quando primus actus est ualidus, & aliquando produxit effectum. argumen. glos. memorabilis in cap. Ex tenore, de rescript. quæ non tantum agit de contractu inualido; sed etiam de ualido; elidibili tamen, ut ait Tiraquel. ubi supra limit. 1. nu. 5. probans; oportere actum primum esse ualidum & utilem, ac talem, qui sit sortitus effectum aliquem: sed testamẽtum, quousque testator uita decedat, nullum producit effectum, & simulac reuocatur, nihil manet. Tertio, quòd illa regula nõ habet locum, quando per primum actum, intentioni concedentis uel promittentis minime satisfit, ut pulchre annotauit Fely. in cap. Sicut 2. de treug. & pa. colum. penult. uer. Fallit quinto; & paulò amplius dilatauit Tiraquel, in limit. 61. Sed constat eum, qui primum testamentum facit; quod post modum reuocat, non satisfecisse intentioni gratiam testan-

 di

di concedentis, nisi aliud faciat: quia illa fuit ut cum testamento decederet. Quarto, quòd dicta regula non habet etiã locũ, quãdo causa & ratio quibus est concessa facultas, durat post primum actum, secundũ Ludouicum Roman. cons. 504. Fely. ubi supra, fallen. 4. & Tiraquell. limit. 10. quæ in nostro casu durant: quandoquidem caussa & ratio concessę gratiæ, fuit; ut ille cui facta est, decederet contentus, eo quòd eius ultima uoluntas impleatur. l. 1. C. de Sacros. Eccles. Quinto, quòd illa regula locum non habet, quando contrarium æquitas suadet, ut ait Salycet. in l. Dotis prouisio. ff. de iure dot. Quæ in hoc casu euidẽs est, attenta concedẽtis persona, & fine in quem conceditur, & natura actus con-
4 cessi, & nummis quibus constitit. Sexto, quòd dicta regula non habet locũ, quando per primum actum, nihil iuris alicui quæsitum est: id quod latissime confirmat Tiraquel. limit. 23. & patet, ꝙ per testamentum, quousq; testator

ſtator uita defunctus ſit, nullum ius cuiquam quæritur. c. Cum Marthæ, de celeb. miſſar. & c. Vltima uoluntas. 13. q. 2. & ita credo ſolitũ fieri ab eis qui huiuſmodi facultatem habent. Cõcludo itaq; illum, qui talem facultatem habet, poſſe teſtari; teſtamentumq; reuocare ſemel, & pluries dum uiuit, ita ut ultimum ſit efficax.

SVMMARIVM.

Teſtari qui poteſt, poteſt codicillari, & donare cauſa mortis. nu. 1. Plus continet in ſe minus in cauſa odioſa. num. 2.

Diſpenſatio ad quæ acceſſoria, & quæ minora extenditur. num. 2.

X. Moneo, etiam eſſe uerum id, in quo inter præfatum N. & me conuenit 1
contra Decium in præfato conſ. 512. uidelicet; Eum cui teſtandi facultas eſt, poſſe donare cauſa mortis, & facere codicillos; quod neruoſius quàm ipſe defendo. Primo quidem, quia qui poteſt hæc facere. l. Marcellus. ff. de

donat. cauſ. mort. & l. Conficiuntur. ff. de iure codicill. & Cui conceditur quod eſt plus, conceditur utiq; quod eſt minus. c. Cui plus, de reg. iur. lib. 6. & reg. In eo quod plus. ff. eod. cum allegatis in eis. Quod procedit in omni materia etiam odioſa. l. Nec in ea. ff. ad l. Iul. de adult. l. In ſuis. ff. de liber. & poſthum. etiam ipſomet Decio confitente, in locis mox infra citandis. Secundo; quòd non obſtat
2 id, quo maxime nititur Decius, ſcilicet; quòd in diſpenſationibus non ualet argumentum à maiori, ſecundum Hoſt. receptum communiter in c. Poſtulaſti, de reſcript. ut late trad. ibi Fely. col. 12. uerb. circa tertium: quia eius dictum non procedit, quando
3 illud minus eſt acceſſorium, ut ſentit glo. memorab. c. Quia in tantum, de præb. iuxta glo. c. Si quis in clero. 7. q. 1. & glo. c. Non poteſt, de præben. lib. 6. Sed quia replicari poteſt contra hoc, quòd illę gloſſę ſunt intelligendæ de acceſſoriis, quę neceſſario
conſe-

consequuntur dispensationem, & non de aliis, sine quibus dispensatio potest prodesse. iuxta glossas illas solemnes Clem. 2. de ætate & qualit. uerb. In eadem. & c. Statutum, de rescript. lib. 6. uerb. Canonicis: & facultas testandi prodesse potest etiam si nō comprehendat facultatem, donationem causa mortis uel codicillos faciendi. Ideo respondeo secundo, & melius, illud Hostien. esse limitandum, ut procedat solum in materia mandatorum, iuxta c. Cui de non sacerdotali, de præb. lib. 6. eo quòd eorū fines diligenter sunt seruandi. l. Diligenter. ff. mandat. uel cum non militat eadem uel maior ratio in minori, & non alias; ut irrefragabiliter probat ipsemet Decius, contra quem arguimus in d. c. Quia in tantum, a nu. 5. per. c. Per uenerabilem. qui filii sunt legit. & alia; concludendo idem esse in dispensationibus, quod in aliis odiosis, & restringendis: quod tenet in l. Non debet. ff. de reg. iur. lib. 6. & antea in c. At si clerici. 1

§. de adulteriis. nu. 7. sed neruosius, in d. c. Quia in tantum.

SVMMARIVM.

Testari multominus potest religiosus quàm clericus saecularis. num. 1.

Monachus, quicquid acquirit, acquirit monasterio uel beneficio. num. 1.

Religiosus, an testari possit cum Papa priuilegio. num. 2.

Papa dispensare potest cum iusta causa, super uoto substantiali monachi. num. 2.

Dispensatio super uoto paupertatis, non est necessaria religioso quò testetur. num. 3.

Religiosi quadruplices quò ad testandi potestatem. num. 4.

Religioso cui iustum morale, ut concedatur ultimae uoluntatis dispositio. num. 5.

XI. Moneo, inferri etiam ex praedictis, beneficiarum, si est religiosus
1 professus, multominus testari posse, quàm clericus saecularis. De redditibus enim ecclesiasticis eadem ratione qua clericus testari non potest: de aliis uero bonis, quae secum detulit in monasterium, uel post ingres-

 sum

ſum quæſiuit per hæreditatem, donationem, aut alium quemcumque modum, multominus teſtari poteſt: quia non eſt, neq; poteſt eſſe dominus alicuius rei. c. Non dicatis. 12. q. 1. & c. Cum ad monaſteriũ, de ſtat. monach. Auth. Ingreſſi. C. de Sacroſ. Eccleſ. Tradimus late in rub. de ſtatu monach. & ſupra q. 1. mon. IX. & octo ſequent. & LVI. & LXII. immo uero, quicquid acquirit, acquirit monaſterio, uel beneficio. cap. Multos. cap. Cum olim. 2. de priuil. & cap. In præſentia, de probat. At nemo de rebus alienis teſtari poteſt, cap. Filius. l. Cum alienam. C. de legat. ad effectum ut dominus teneatur eas dare. Et ſane hoc habet locum, quàmuis ſit Abbas, uel is factus ſit Epiſcopus aut Archiepiſcopus. cap. 1. 18. quæſt. 1. d. cap. Cum olim. 2. de priuil. Hi enim neque ad pia opera teſtari poſſunt. Panormit. receptus in rub. de teſtamen. ſub finem, & Bart. receptus in l. 1. C. de Sacroſan. Eccleſ.

2 uerb. Tertio. q. 10. Addo autem primum, quòd est adeo magna difficultas; An religiosus potest cum priuilegio Papæ testari, ut nonnulli hoc Summo Pontifici remittant decidendum, ut Perus. in rub. de testam. col. penul. Alii uero affirmant non posse, quoniam uidetur eis, quòd Papa non potest eum absoluere à uoto substantiali paupertatis, per finem. c. Cum ad monasterium, de stat. monach. Alii uero opinātur posse propter aliquam magnam causam. Hi enim uidentur assentire communi opinioni Innocen. Io. And. & aliorum in d. c. Cum ad monasterium, quæ habet; Papam posse absoluere monachum monachatu ex magna causa: in qua opinione eadem perstat Perus. in d. rub. col. penult. Secundo addo, utrosq; plurimum errare, existimantes esse necessariū euellere à monacho monachatum, & reddere eum sęcularem, ut ei priuilegium testandi præstari possit: quia sat est efficere, ut sicut potest monachatum nō relinquendo,

relinquendo, aliquorum bonorum & eorum redituum liberam habere administrationem, ut de illis per contra- 3
ctus inter uiuos possit disponere; ita etiam habeat liberam facultatem, ut in ultima uoluntate de eisdem bonis disponat. Quam quidem facultatem, tametsi religioso concedere nō potest Abbas, neque alius præter Papam: Papa tamen potest ei facile eam concedere, licet eum à uoto paupertatis nō absoluat. Hoc enim nō est monachum alicuius rei dominum facere; sed solum efficere eum executorem atq; dispensatorem, qualis etiam iure communi esse potest religiosus. c. 2. de testam. lib. 6. nisi fuerit ordinis minorum. Clem. Exiui. §. Proinde, & §. Verum, de uerb. signif. quales quotidie fiunt à testatoribus, & illo munere sancte utuntur; nec ob id uoto paupertatis contraueniunt. Tertio, addo; quod 4
quantum ad hanc rem attinet, quadruplices sunt religiosi. Quidam enim sunt beneficiarij. Alij sunt simplices religiosi,

religiosi, qui in Conuentibus perfectæ communitatis resident, & nullam rem sæcularem habent peculiarem separatam. Alii sunt, qui beneficia quidem non habent, sed neque in perfecta cōmunitate uiuunt: imo habent cum superiorum licentia certam quantitatem panis, uini, pecuniæ, ac aliarum rerum uictui suo necessariarum: ita ut si quid eis desit, id aliunde quærant; si quid uero supersit, sibi & suis necessitatibus obseruent. Alii denique sunt cum licentia Summi Pontificis, aliaue sufficienti extra monasteria degentes. Hi quidem eis bonis aluntur, quæ industria sua, labore, aut eleemosynis quæritant; quorum nil reddunt suis monasteriis; neque ab eis quicquam recipiunt. Quarto, addo; Summum Pontificē huiusmodi priuilegium primis, hoc est, beneficiariis religiosis quotidie concedere solitum: quoniam nihil incommodi monasterio, neq; beneficio infertur, eo quòd ipse, ea quæ in uita donare potest, in morte relinquat.

quat. Immo ex hoc sæpe monasterio incommodum euenit: quoniam aliquot non donant in uita, & parcius uiuendo quærunt, quæ iuxta suum priuilegium in morte relinquant: quod minime fecissent, si id priuilegii a Papa non habuissent. Postea uero decedunt intestati, & succedit eis monasterium, uel suum beneficium. Quinimo aliquibus militaribus ordinibus facta est iam facultas generalis, ut Commendatarii eorum, è fructibus & reditibus ecclesiasticis Commendarum licite testari possint; dummodo certam quandam summam, suo magno Magistro uel Commendatario maiori soluant. Quinto, addo; quòd secũdis, hoc est, simplicibus religiosis, qui in perfecta communitate degunt, facultatem hanc testandi, Papa minime dare consueuit. Non quia concedendo hãc facultatẽ, uideatur eos bonorũ proprietarios facere; sed quia nõ habent, neque habuerunt umquàm in uita rem aliquam, uel in proprietate,
uel

uel in administratione: & non decet ut quis disponat in morte de his bonis, in quibus in uita neque proprietatem, neque possessionem, neque administrationem ullam habuit. Quàm-
5 uis si aliquis religiosus cum ingressus est monasterium, uel post ingressum, aliquam hæreditatem, uel donationes magnas bonorum monasterio quæreret, aut si magna sua industria, & labore multa bona lucrifaceret; honestum uideretur, ut superior eius, aut certe Papa, facultatem ei faceret donandi in uita, uel relinquendi in morte aliqua nonnullis cognatis, amicis, aut aliis, non quidem diuitibus; sed pauperibus; uel aliqua Missarum sacrificia; aut alia opera pia in eius memoriam instituendi. Quod frequenter solet fieri in eorum remunerationem; & ad exhortandum alios, ut idem faciant, inspicientes ita suas pias intentiones iuuari. Tertiæ speciei religiosis consueuit Papa huiusmodi facultatem concedere; quia hoc nihil aliud est,

quàm administrationem bonorũ prorogare; ut quemadmodum habent eã, in uita de superiorum licentia expressa uel tacita; ita quoque habeant tempore mortis. Quartis, eadem quoq; ratione qua tertiis, & maiori, testandi facultatem concedere solet: quia, licet bona quæ utrique habent, monasterii sint, quò ad proprietatem & possessionẽ, Auth. Ingressi. C. de Sacros. Eccles. c. 2. de testam. Tamen, ea quæ tertii habent, quęrunt è bonis eiusdẽ monasterii, cui subsunt, parcius uiuendo: quarti, ex aliis bonis atque aliis modis. Quamquàm scio S. D. N. Piũ V. id cuidam monachæ huius quartæ speciei, etiam a multis rogatum & flagitatum, noluisse concedere.

SUMMARIUM.

Commendatores ordinum militarium non posse testari, nisi ad hoc; & hoc modo. nu. 1. Et clausulæ bullæ Pij V. per quam adimuntur militaribus ordinibus, & quibusdam alijs facultates testandi. nu. eod.

XII. Moneo, ex præcedenti monito, & aliis supra positis in monito V. inferri, esse difficile defensu; Cõmendatarios ordinum militarium testari posse, quoquo modo uoluerint, ueluti aliqui testantur, uidelicet, relinquendo bona sua diuitibus in usus profanos. Primo, quia sunt religiosi, ut ostendimus in rub. de stat. monach. & supra. q. 1. mon. LVI. & LXII. Deinde, quia si ipse Summus Pontifex de suis reditibus ecclesiasticis pro libito testari non potest, ut superius ead. quęst. monit. VI. diximus, sine aliquo respectu paupertatis aut pietatis; multo minus poterunt Commẽdatarii, qui eius innituntur priuilegiis: arg. c. Cum in cunctis, de elect. Auth. Multo magis. C. de Sacrosf. Eccles. Quocirca, dico primo, neque cum priuilegio, neq; sine eo, posse eos testari de reditibus suarum Commendarum, sine intuitu paupertatis aut pietatis, per dicta supra ead. q. mon. VI. Secundo, neque etiam posse testari eos sine priuilegio è

bonis

bonis quæ habuerunt ante professionem, neque de his quæ post professionem quæsierunt; neque de reditibus eorum; quia sunt religiosi: & religiosi non testantur. cap. 2. de testamen. & dicta Authent. Ingressi. & quia nihil habent proprium: Omnia enim quæcunque habent, sunt Commendarum, & ordinum eorum. Quoniam omnia ea, quæ habent religiosi ante professionem, fiunt propria monasterii, & ordinis, quem profitentur. Authent. Ingressi. C. de Sacrosan. Ecclesi. & cap. In præsentia, de proba t. Et quemadmodum quicquid seruus acquirit, domino acquirit. §. Item nobis acquiritur. Inst. per quas person. & l. Placet. ff. de acquiren. hæredit. Ita quicquid religiosus quærit post professionem, acquirit monasterio; uel beneficio. cap. Cum olim. 2. de priuileg. ubi hoc Innocentius ab omnibus receptus ait: & consequenter non potest plusquàm seruus testari; præd. Auth. Ingressi, & c. 2. de testamento.

Tertio dico, eos de supradictis bonis testari posse cum priuilegio, dummodo pauperibus, saltem non habentibus sufficiẽtia ad decenter uiuendum, & operibus piis, & non profanis usibus relinquant: sunt enim illa omnia bona ecclesiastica, & è patrimonio IESV CHRISTI, & suo proprio nomine nihil aut dominii, aut possessionis in eis habent. præd. §. Item nobis acquiritur, & præd. cap. In præsentia. & cap. Cum olim. 2. cum ei annot. de priuileg. & latius diximus supra eodem lib. quæst. 1. monit. IX. & octo sequent. & quæst. 2. monit. XX. Quarto admoneo id, quo monitum hoc plurimum confirmatur, scilicet; S.D.N. Pium V. Anno. D. 1568. Quinto Id. Septembris in Bulla reuocationis quorũdam priuilegiorum, militibus testandi facultatem in hæc uerba abstulisse. Præterea, omnes & quascunque licentias & facultates testandi, & aliàs quomodocunque disponendi, etiam ad certam & quantumuis

tumuis modicam ſummam & quantitatem, de rebus fructibus & bonis immobilibus, mobilibus, & ſe mouentibus, ad magiſtros, priores, præceptores, milites, fratres, & perſonas militiarum & hoſpitalium prædictorum ratione illorum; necnon præceptoriarum, hoſpitalium & beneficiorum eccleſiaſticorum, etiam ſæcularium, & aliorum ordinum regularium, ac penſionum & fructuum quorumcunque prouenientes; necnon facta huc uſque, non tamen effectum ſortita uigore licentiarum & facultatum prædictarum, teſtamenta, & alias diſpoſitiones huiuſmodi, etiam ſi per eaſdem licentias, & facultates diſponatur, quòd dimidia uel alia pars rerum & bonorum prædictorum militibus, hoſpitalibus, domibus, & locis unde illa prouenerint, aut aliis piis locis relinquantur. Decernentes omnes & ſingulas reſeruationes, aſſignationes, tranſlationes, uniones, annexiones, incorporationes, ſuppreſ-

ſiones, applicationes, appropriatio-
nes, teſtamenta, donationes, & alias
diſpoſitiones quaſcunque, quas præ-
textu priuilegiorum, facultatum, di-
ſpenſationum & indultorum prędicto-
rum ſic reuocatorum, ac contra præ-
ſentium tenorem per quoſcunq; etiam
dicta Apoſtolica authoritate fieri uel
factas perſequi contigerit, tanquàm
ſubreptas & extortas, nullius prorſus roboris, uel momenti eſſe; nec
per eas ius, aut titulum, etiam colo-
ratum, cuiquàm acquiri; nec quem-
quàm quocunque tempore, quauis
cauſa reſtitutionem in integrum, redu-
ctionem ad terminum iuris, aut quod-
uis aliud gratiæ, uel iuſtitiæ remedium
impetrare, aut etiam ab alio uel aliis
impetratis, aut motu ſimili conceſſis,
uti; nec præſentes litteras, de ſubre-
ptionis, uel obreptionis, ſeu nullita-
tis uitio, aut intentionis noſtræ, uel
alio quopiam defectu notari, uel im-
pugnari; nec ſub ullis reuocationibus,
ſuſpenſionibus, limitationibus, aut
aliis

aliis contrariis dispositionibus, similium, uel dissimilium reuocationum, & ordinationum ab ipsa Sede, quandocunque & quomodocunque emanandis, comprehendi; sed semper ab illis exceptas: & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum & ualidum statum restitutas, & plenarie reintegratas esse, & censeri: sicque in his & omnibus & singulis aliis supradictis per quoscunque iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in quauis causa & instantia, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter interpretandi & iudicandi facultate & authoritate, ubique interpretari, iudicari & diffiniri debere; necnon irritum & inane quicquid secus per quoscunque quauis authoritate scienter uel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem similium priuilegiorum dispensationum, facultatum, & indultorum concessionem nostris explodi tempo-

ribus; & quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus. Non obstantibus &cæt. Per quæ tolluntur latissime omnia contraria, & muniuntur prædicta contra quascunque derogatorias litteras.

SVMMARIVM.

Commendatoribus non licet ita primogenia siue maioratus testando instituere, ac clericis secularibus. num. 1.

Commendatorum militarium status, cur non adeo desiderandus. num. 2.

XIII. Moneo, ex supradictis inferri; 1 quòd licet clerici prædicti sæculares possunt instituere maioratus magnos, & paruos è suis bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus, & aliis de quibus disponere possunt, perinde atque de supradictis; & uel diuitibus, uel quibuscunq; uoluerint relinquere quemadmodum laici, ut supradictum est, in 1. quæst. mon. XXI. XXII. XXX. & seq. & in hac quęst. monit. I. Nullus

lus tamen Commendatarius professus potest huiusmodi maioratus facere pro diuitibus: quia illi dominiorum & possessionum sunt capaces. c. Quia nos, de testam. cum ibi citatis. Hi uero quia religiosi, nequaquàm. cap. In præsentia, de probat. & c. 2. de testam. Et quoniam tractauimus in præfata rubr. de stat. monach. an Commendatariorum filii sine peccato possint bona libera, quæ parentes eorum ante professionem habuerunt ex testamento, uel ab intestato sibi tanquàm hæredes quærere; & an idem sit dicendum de bonis post professionem quęsitis, & alia his conformia: & quia hęc Apologia creuit inter manus plus q̃ putarã, nil de hac re aliud dicam, præter id quod ante multos annos Salmanticæ, cum essem gymnasta & cathedrarius illius celeberrimæ Academiæ dixeram, nempe iure mirandum, quòd tot uiri adeo nobiles, & illustres, & sanguine clarissimo cret, iab omniq; labe defecato prognati, adeoque
 christiani,

christiani; etiam habentes aliunde, quò se honeste alant; tanta cura & opere in hos militares ordines cooptari, assumique satagant; ob umbratilem illum, quem habitus eorum præstat, honorem; uel ob Commendarum reditus, quos postea quàm fuerint cooptati, adipisci sperant. Cum tamen sciant, aut certe scire debeant; facere hoc, esse facere se religiosos, ut in præfata rubr. de stat. monacho. & supra quæst. 1. monit. LVI. & LXII. probauimus, secuti Thom. Sec. 2. q. 188. artic. 3. Esse prauifacere quoddam opus adeo hæroicum & sublime, quòd recte factum, quoddam martyrium est, remissionemque a culpa & poena præstat. authore Thoma, Sec. 2. q. 189. artic. 3. ad 3. Esse omnibus uoluptatibus uenereis renunciare, excepta coniugali; idque per dispensationem, eodem authore, eadem Sec. 2. quæst. 186. artic. 4. Esse refutare omnes honores, & omnia bona sæcularia, fierique illorum incapaces,

etiam

etiam eodem authore, ibidem. Esse uoluntatem suam omnino abnegare, & eam alienæ submittere. c. Nullus. cap. Religiosus, de elect. lib. 6. Esse grauiter peccare, cum uel honores, uel reditus in præcipuum scopum & finem tanti operis appetant. Quandoquidem, non solum hoc tam grande opus, uerum & quodlibet cuiusque uirtutis, cui pro fine præcipuo præfiguntur temporalia bona, est prauum & peccatum, saltem ueniale: cum non liceat maiora in minora ordinare, ut nuper probauimus in cap. Cum minister. 23. q. 5. nu. 30. & olim probaueramus in repet. c. Inter uerba. 11. q. 3. nu. 150. secuti Adrian. in Quodlib. 10. col. 4. Esse item uelle sibi contraria secumque pugnantia, contra. l. Vbi repugnantia. ff. de reg. iur. Est enim uelle per paupertatem sæcularem, magnas diuitias sæculares acquirere; & per submissionem mundanam, sublimitatem mundani honoris quærere. Esse liberam facultatem sibi

tam in uita, quàm in morte disponendi adimere, ad maiorem & liberiorem consequendam. Esse mille sese implicare scrupulis, qui sibi oborientur in utendo alienis, perinde ac si essent sua. Esse denique abuti quodammodo religionis statu, omnium (excepto Episcopatu) perfectissimo; docēte id Thoma. Sec. 2. q. 184. art. 7. Imo, & nonnullam dare ansam murmurandi Lutheranis, qui dum abusus religionum damnare, eas uero ipsas laudare deberent, damnant has propter illos impudenter. Adde, quòd religiones militares non fuerunt institutæ ad indulgendum genio, neque ad diuitias & hono res sæculares; quibus sui professores renunciant, quærendos; ut late Thom. docuit. q. 188. art. 3. ad 4. Institutæ enim fuerunt, ut fidem catholicam armis defenderent: quod fieri posse probat idem author ibidem art. 3. uiuentes in castitate, quæ salutem & uires auget. Est enim castitas, ut quidam ait, omnium uirtutum uiror, & smarag-
 dus,

dus; ſicut è contrario uenus ſquallor & mollities eneruis, quę ut alius ait, uires eneruat: utque utentes abſtinentia & ſobrietate, quæ ingenia exacuunt, ſtratagemata bellorum acrius, & altius penetrarent. Sicut enim cæcitas mentis naſcitur ex luxuria, docente Thoma ubi ſupra. q. 154. art. 5. & hæbetudo mentis ex gula, ſecũdum eundem ibidem. q. 148. art. 5. ſic ex caſtitate, abſtinentia, & ſobrietate naſcuntur claritas, acumen, & ſerenitas mentis: quia contraria operantur contraria. c. Sciendum. 8. q. 1. & l. Et ſi contra tabulas. ff. de uulg. & pupill. Vtq; efficerent corpora laboribus, cæteriſque malis bellicis perpetiendis habilia. Equidem, ipſe, ut iudico miſeros eos, qui præcipue ob caducos honores, diuitiaſque fallaces, ſeſe præfatis ordinibus ingerunt, & addicunt: ita fęlices arbitror illos, qui iuxta CHRISTI conſilium, abnegãtes ſemetipſos, & ſpretis uenereis aliiſque bonis temporariis, eius Maieſtati ſe, ſuaq; omnia

cum uita deuouentes, in præfatos hæroicos fines religionũ militarium, cruces & insignia obtinere procurant; conanturque plus coram Deo, & hominibus, sanctum sempterque duraturum honorem; æternaque bona quærere, ob clara gesta, & uitam Euangelicam; ad quod cruces quas gestant in pectoribus obligant: quàm caducum, diuitiasque fugaces, quæ earum sola uana gestatio parit. Idque in gloriam

D. N. IESV CHRISTI,
qui nos omnes sua misericordia seruet æternum, Amen.

ADMONITIO CONFESSA-riorum, & consultorum super peccato malę impensę redituum ecclesiasticorum.

SVMMARIVM.

Confessarios, & consultores beneficiariorum, quæ animaduertere oporteat ad absoluendum, uel damnãdum peccati mortiferi ob impensam redituum suorum. nu. 1.

Beneficiarij & laici impensa omnis inordinata, peccatum: sed illa clerici regulariter mortalis: hæc uero laici regulariter uenialε, nu. 1.

Beneficiarij. prodigalitas & auaritia, qua parte peior quàm laicorum, nu. 1.

Beneficiarij regularis impensa, quomodo resarcienda, num. 2.

Beneficiarij impensa quibus casibus iudicanda ordinata; & quibus censenda inordinata. nu. 3.

DEcimo quarto & ultimo, Moneo ex oĩbus in hac Apologia decisis, ĩferri; admonẽdos esse confessarios & consultores beneficiariorũ, ne facile peccati mortalis, & restitutionis dãnent, uel absoluãt beneficiariũ confitentem malam bonorum suorũ impẽsam: imo mature cõsiderẽt, 1 2

Primum,

Primum, omnẽ impenſam quorũcunque bonorum, a quibuſcunque quocunq; modo factam, ſi eſt inordinata, hoceſt, contra rectam rationem naturalem, diuinam uel humanam; omnem item retentionem inordinatam, eſſe peccatum, ſaltem ueniale; quia illa eſt prodigalitas, hæc auaritia : hæc eſt cõtra uirtutem liberalitatis per defectũ, illa contra eandem per exceſſum; & ita utraq; mala, & peccatum, ſaltem ueniale. Quod probat Thom. Sec. 2. q. 118. art. 1. & 119. art. 2. Inter impenſam autem prodigam, & retentionem auaram beneficiariorum de reditibus eccleſiaſticis ex una parte, & ſimilem de reditibus laicis ex altera, hoc diſtare; quòd hæc regulariter eſt uenia-
1 lis, illa uero mortifera, ut diximus ſupra quæſt. 1. monit. XXXIX. poſt
2 Thom. in d. q. 119. art. 2. Deinde, animaduertant; an ſit regularis, uel ſæcularis. Et ſi eſt regularis, eadem cenſura cenſeant impenſam factam ex aliis bonis, quoquomodo quæſitis ante,

uel post professionem, ac de reditibus ecclesiasticis: quia illa omnia sunt ecclesiastica, eo ꝙ quicquid habebat ante professionem, fit per eam monasterii uel ordinis. Auth. Ingressi. C. de Sacrosſ. Eccleſ. c. In præsentia, de probat. & quicquid post eam quærit, acquirit eisdem. c. Cum olim. 2. de priuil. & dictum est supra. q. 1. monit. X. & tribus. seq. & LVI. & LXII. & modum restituendi male impensa, pono supra. q. 2. mon. XX. Si autem est sæcularis, consideret cuius speciei sint bona illa, quæ impendit; & non censeat eum mortaliter peccare magis q̃ laicum, si bona illa erant patrimonialia, uel quasi patrimonialia, per posi- 3
ta in monit. XXII. Quorum de numero sunt etiam ea, quæ ratione dignitatis clericalis missando, prædicando, confessiones audiẽdo, & alia sacra ministrando quæsierit; ut ibidem, & in monit. LXXIX. probatur. Idem si erãt ecclesiastica, sed reliquata ex illa eorum parte, quæ illi ad decentem uitam erat

erat conueniens, per monit. XXX. & duo sequentia. q. 1. & mon. LXXVII. ead. q. etiam si auare fuerint reliquata, siue residua facta; præfato mon. XXXI. & seq. Idem si ea beneficiarius ipse sit cōmeritus ex obsequiis Ecclesiæ præstitis, ultra ea, quæ tenebatur præstare inseruiēdo mediocriter suo beneficio per posita in q. 1. monit. LXXVIII. uel si tantundem dederit Ecclesiæ suæ, uel pauperibus ex bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus, quantum de reditibus ecclesiasticis impenderat. mon. LXXVII. Ita q̃ tantundem possit pro patrimonialibus habere de reditibus beneficii, quantum in eleemosynas & alia opera pia impenderit, postquàm beneficium fuit adeptus, per idē monitum: quod est maxime notandum. Iudicet etiam bene impensum, quod datum fuerit pauperibus quibuscunque etiam alienigenis, & locis piis extra suam parochiam, uel episcopatum sitis, per d. monitum LXXVII. etiam si non fuerint data in necessita-

 tem

tem naturæ, ſed tantum decentiæ perſonæ, per mon. LXXVII. Idem faciat, ſi fuerit impenſum in decentiam, aut utilitatem Eccleſiæ immediatam, uel mediatam, hoſpitio ſuſcipiendo Regem, proceres, & iudices eius; litteratos item, & alios amicos, & etiam aliquando inimicos, ut loco & tempore opportunis proſint, uel non noceant Eccleſiæ, uel iuribus eius, uel litigando, pro iuribus Eccleſiæ, uel pro ſua electione uel prouiſione, per mon. LXXVII. & mon. LXXVIII. quæſt. 1. Idem ſi fuerit impenſum in remunerationem obſequiorum a cognatis, amicis, uel famulis ei præſtitorum, per mon. LXXXI. ead. q. Idem iudicet, de uere irreuocabiliterq; donatis ad quęuis opera pia, etiam in articulo mortis, per d. mon. LXXXI. & ſeq. d. q. 1. Idem etiam de illo ſuperfluo beneficiarii, quod ſeruat in pia opera etiam futura, modo probabiliter ſperentur, per mon. LXXVI. Nec putet male impenſum, eo quòd beneficiarius male uiuat,

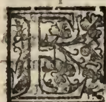
uat, & ob id perdat fructus, modo aliàs canonice possideat, per monitū. LXXIX. Idem item iudicet de quæsitis, per distributiones, quod de aliis reditibus, per monitum. LXXIX. & de quæsitis per pensiones, per monit. LXXX. Pro male uero impenso, iudicet retentionem superfluorum, sine iusta causa, & sine proposito impendendi piis operibus, saltem futuris probabiliter speratis, per monit. LXXV. Beneficiarium autem, qui fuerit confessus, se impendisse notabilem quantitatem de reditibus ecclesiasticis male, uane, aut profane, extra casus, & modos sub prædictis comprehensos, peccasse mortaliter, tenerique ad restituendum, qua parte poterit, illam piis operibus. Iudicet item diuitem, qui gratuito contractu recipit a beneficiario aliqua, sciens non esse patrimonialia, uel quasi patrimonialia, neque ob causas prædictas largita, peccare mortaliter; tenerique ad restituendum uel procurandum,

dum, quòd donans restituat; & restituere, si ille id non fecerit, iuxta monitũ LXXXI. quæst. 1.

QVoniam subsequens S. D. N. PII PAPAE V. Bulla, nondum erat typis excusa, quando excudebatur Monitum LXXIX. Quæstionis primę, nō fuit in eo tenor eius insertus. At quia sub finem excussionis huius Apologiæ fuit excusa, & illius cognitio atque lectio plurimum est utilis & necessaria beneficiariis, ac pensionariis: ideo hic eam duximus subiiciendam.

PIVS EPISCOPVS

Seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

X proximo Lateranensi Concilio pia & salubris sanctio emanauit, ut quicunque habens beneficiū ecclesiasticum, cum cura, & sine cura, si post sex menses, quàm illud obtinuerit, diuinum officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suorum

fructus

fructus pro rata, omissionis officii & temporis, suos non faciat, sed eos tanquam iniuste perceptos, in fabricas ipsorum beneficiorum, uel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Veruntamen multorum animi suspensione tenentur, cuiusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda. Nos huic rei euidentius atque expressius prouidere uolentes: Statuimus, ut qui horas omnes Canonicas uno uel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficii seu beneficiorum suorum fructus, qui illi uel illis diebus responderent, si quotidie diuiderentur: qui uero matutinum tantum, dimidiam: qui cæteras omnes horas, aliam dimidiam: qui harum singulas, sextam partem fructuum eiusdem diei amittat. tamen si aliquis choro addictus non recitans omnibus horis Canonicis, cum aliis præsens adsit, fructusque & distributiones forte aliter assignatas, sola præsentia iuxta statuta, consuetudinem, fundationem, uel alias sibi lucrifecis-

se

ſe prætendat. Is etiam præter fructuum, & diſtributionum amiſſionem. Item, ille qui primis ſex menſibus officium non dixerit, niſi legitimum impedimentum ipſum excuſauerit, graue peccatum intelligat admiſiſſe. Declarantes præſtimonia, præſtimoniales portiones, & qualiacunque alia beneficia, etiam nullum omnino ſeruitium habentia, obtinentes, cum prædictis pariter contineri. At quicunque penſionem, fructus, aut alias res eccleſiaſticas ut clericus percipit, eum modo prædicto ad dicendum officium paruum Beatæ Mariæ Virginis decernimus obligatum; & penſionum, fructuum, rerumque ipſarum amiſſioni obnoxium. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, declarationis, & decreti infringere; uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

cursurum. Dat. Romæ, Apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo septuagesimo primo, Duodecimo Kalend. Octobris. Pontificatus nostri Anno Sexto.

INDEX PRAECIPVARVM MATERIArum, quæ in præsenti opere continentur: in quo, q. quæstionem, m. monitum, n. numerum, p. paginam significat.

A

 dat:

 sequia

 utendi

Beneficiario

tum

Beneficium

Bona

Bona

potius

Consue-

Decimas

Dispo-

G

I

Mala

M

Nouitates,

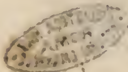
Papa

Religiosus

Testandi

licite

FINIS.

Errata, ſic corrigito.

In Epiſtola nuncupatoria l. 16. in allegatione Innocentii pro excogitata lege exagitata. Item circa principium Epiſtolæ ad Lectorem pro cauſas uero, lege Cauſa uero.

Pag. 19. linea.4. lege ſiue, pro ſuis. p. 22. l.4. lege infringere, pro infingere. p.65. l.3. lege.27. pro 29. p.66. l.4. lege 27. pro 28. p. 67. l. 2. lege 27. pro 28. p. 68. l 12. lege 27. pro 28. p. 75. l. 18. lege ſi Romanorum pro ſi Romanos. p. 78. l. 9. lege. q. 43. pro q. 3. p.96. l. 11. lege, domeſticos, pro eccleſiaſticos. p.118. l.31. lege pro libito pro prælibito. p 119. l. 5. lege q. 185. pro q. 85. & art. 7. pro nu. 7. p. 148. l. 7. lege idem qui pro idemq; p.236. l. 24. lege 24. pro 23. p.309. l.2. lege §. pro ff. p.311. l. 5. lege q. 1 pro q n. p 313. l 16. lege C. tua pro C. in tua. p. 325. l. 8. lege reditibus pro redibus. p. 519. l. 11. lege de charitatis q. 44. pro de charitate q. 84. p. 341. l. 15. lege C. pro ff. p.400. l. 12. pro 1587. lege. 1557. p. 403. l. 8 pro occido lege occidio. p 505. l ultima pro pareat, lege parcat. p.508 l.16. lege porrigitur. p.513. l.4 lege ductus. p. 581. lin. 8. lege qui poteſt teſtari, poteſt hæc facere pro qui poteſt hęc facere. p. 585. l. 15. lege c. filius, de teſtam.

REGISTRVM.

a b A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq.

aa bb cc dd.

Omnia ſunt integra folia, pręter b. Qq, dd, quæ ſunt ſemifolia.

